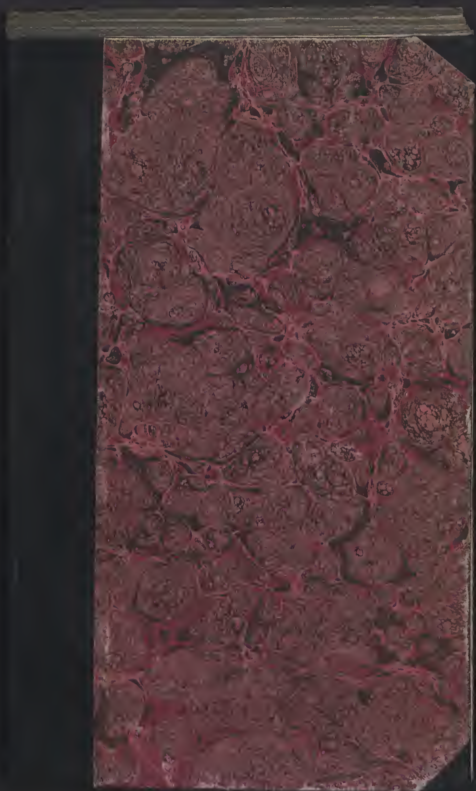

Oldnordiske Sagaer

udgivne

i

Oversættelse

af

det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab.

Urdes Ord
Kan ingen modsige.
Fjølsvinsmaal.

Ottende Bind.

Kong Sverres Saga.

Kjöbenhavn.
Trykt i det Brünnichske Officin.

1834.

Kong Sverres Saga

udgiven

i

Oversættelse

af

det Kongelige

Nordiske Oldskrift-Selskab.

Kjöbenhavn.

Trykt i det Brünnichske Officin.

1834.

Kong Sverres Saga.

Fortale
efter Flatøbogen.

Prologus.

Her begynder Fortællingen om de Tildragelser, som ere forefaldne i selve de Mænds Minde, som fra først af have forfattet denne Bog; Bogen har Abbeden Karl Jonsøn skrevet med Kong Sverres fulde Samtykke, hvilken nemlig selv tilsagde ham hvad han skulde skrive og hvorledes han skulde udtrykke det; men efter samme Bog skrev atter Præsten Styrmer hin Frode. Og endelig blev denne Sverres Saga skreven efter samme Bog af Præsten Magnus Thorhalleson; saa at denne Fortælling er ikke forvansket ved mundtligt Sagn. Man kan derfor ikke tvivle om, hvad der er mest paalideligt, denne Saga, som grunder sig paa en saa sikker Stadfæstelse, eller de andre, som snart een, snart en anden Mand have fortalt, uden at have andet for sig, end mundtligt Sagn; men ogsaa saadanne kunne være sande. Denne Saga, som vi nu agte at fortælle, angaaer mest Kong Sverre, en Søn af Kong Sigurd Mund, Søn af Harald Gille, Søn af Magnus Barfod, Søn af Olaf Kyrre,

Søn af Haralt, Søn af Sigurd Syr, Søn af Halfdan, Søn af Sigurd Hrise, Søn af Harald Haarfager, Søn af Halfdan Svarte, Søn af Gudrød hin Højmodige, Søn af Halfdan hin Milde og Madilde, Søn af Eisten, Søn af Halfdan Hvidbeen, Søn af Olaf Trætelgje, Søn af Ingjald hin Ildraade, Søn af Brøt-Onund, Søn af Yngvar, Søn af Eisten, Søn af Adils, Søn af Ottar Vendelkrage, Søn af Egil, Søn af An hin Gamle, Søn af Jørund, Søn af Yngve, Søn af Alrek, Søn af Agne, Søn af Dag, Søn af Dyggve, Søn af Domar, Søn af Domalde, Søn af Visbur, Søn af Vandlande, Søn af Svegder, Søn af Fjølner, Søn af Yngvefrei, Søn af Njord fra Noatun. Men Kong Harald Haarfagers Moder var Ragnhild, en Datter af Sigurd Hjort, en Søn af Aslaug, Datter af Sigurd Orm i Oje, en Søn af Aslaug, Datter af Sigurd Fofnersbane, en Søn af Sigmund, Søn af Vølsung, Søn af Sige, Søn af Rere, Søn af Odin, Søn af Frjalaf, Søn af Finn, Søn af Godolf, Søn af Bjar, Søn af Skjalde, Søn af Hermod, Søn af Trinam, Søn af Attra, Søn af Bedvig, Søn af Sesep, Søn af Magne, Søn af Mode, Søn af Vinginer, Søn af Vingithor, Søn af Eredeir, Søn af Jorek, Søn af Thor; hans Moder var Troana, en Datter af Priamus Overkonge i Troja, Lamidons Søn, Ilus Søn, Ereas Søn, Erichoniis Søn, Dardans Søn, Jupiters Søn, Saturnis Søn, Cheliis Søn, Chretis Søn, Chipris Søn, Zethims Søn, Japhans Søn, Japhets Søn, Noa Søn, Lamechs Søn, Matusalems Søn, Enoks Søn, Pharets Søn, Malaleels Søn, Kainans Søn, Enos Søn, Seths Søn, Adams, det første Menneskes, Søn. Begyndelsen af Kong Sverres Saga fortæller adskilligt om hans Feldtslage; men alt

som man kommer længer frem i Bogen, tiltager hans Magt, saa at det er ligesom et Forbud paa den Tilvært, der efter Guds Tilskikkelse tildeeltes ham i hans Stilling; man kaldte derfor den første Deel af Bogen Grýla (Skrækkebillede), thi, efter manges Mening, opstod der nogen Frygt og Skræk af den megen Strid og Kamp, (hvilken dog snart maatte forgaae og aldeles blive til intet), formedelst den Styrke og Overmagt der var ham imod, nemlig Erling Jarl og hans Søn Magnus, der havde Venner og Frændestyrke nok; men Sverre havde hverken Rigdom eller Frænder, heller ingen Venner at lide paa, tværtimod kom han ung og alene og ubekjendt ind i Landet; det vilde da ogsaa være gaaet som mange tænkte, naar ikke Gud i Himmerig selv havde hjulpet ham og hævet ham til det Rige og Regimente, som han forundte ham at styre til hans Død og hans Afkom efter ham. Men den sidste Deel af Bogen kalder man perfectam fortitudinem, d. e. den fuldkomne Kraft; thi da havde Gud givet ham saa megen Kraft, at han ødelagde og adsplittede enhver Røverflok, som rejste sig imod ham, hvad enten han selv havde større eller mindre Mandestyrke. Bliver nu her ikke saa omstændelig fortalt om alle Kong Sverres Feldtslage eller Foretagender, at der forbigaaes noget, som dog var værd at mindes, da maae de lade det skrive til, som kjende det nøjere og vide det bedre. Og om end et og andet fortælles her anderledes om Feldtslages Udfald, end man efter størst Rimelighed skulde formode i Følge de Stridendes Mængde og Stridskræfternes Forskjel, da skulle dog alle vide, at det er fuldkommen Sandhed og slet intet lagt til. Det tykkes os ogsaa rimeligst, at de Fortællinger maae være de paalideligste, som ere opskrevne om berømte

Mænd i Oldtiden, hvor store Bedrifter de end have udmærket sig ved. Nu kunne der vel gives mange, som finde denne Fortælling vel lang, og de maae da søge sig anden Tidkort, som huger dem bedre, men de, som foretrække dette, høre derpaa! og begge Dele ville vel finde Sted; for tænksomme og dannede Mænd, troer jeg, ville Sagaer tykkes en bedre Fornøjelse, end hine andre letsindige Glæder, hvor mange maae tjene En til Moro; med Sagaer derimod kan En fornøje mange. Bruge nu hver det til Gammen og Glæde, som han har mest Tilbøjelighed til, og dadle ingen for anden Adfærd, som sømmelig er; thi hver følger helst sin egen Natur og Tilbøjelighed.

Sagaens ældre og kortere Fortale.

Prologus.

Her begynder Fortællingen om de Tildragelser, som for ikke lang Tid siden ere forefaldne, og i de Mænds Minde, som have dikteret denne Bog, nemlig Historien om Kong Sverre, Kong Sigurd Haraldsøns Søn. Begyndelsen af Bogen er forfattet efter den Bog, som først blev nedskreven af Abbeden Karl Jonsøn i Kong Sverres egen Overværelse og efter hans Tilsigende; saa at denne Fortælling er ikke meget senere, end Begivenhederne selv. Deri fortælles om nogle af hans Feldtslage, men alt som man kommer videre frem i Bogen, voxer hans Magt, hvilken Tilvært er et Forbud for endnu større Ting; denne Deel af Bogen kaldte man derfor Grýla. Den anden Deel af Bogen

er skreven efter de Mænds mundtlige Fortælling, som vel mindedes disse Begivenheder, hvilke de selv havde hørt og seet, og nogle af dem havde været med i Slagene med Kong Sverre. Nogle af disse Begivenheder bleve saaledes opbevarede, at man nedskrev dem strax efter at de vare skete, og de have ikke kunnet forandres siden. Men det kan vel være, at hvis de Mænd, som nøje kjende alle Omstændigheder, faae denne Bog at see, vil det tykkes dem, at man paa mange Steder er gaaet noget hurtig over Begivenhederne, og at meget er forbigaaet, som fortjente at opbevares; de kunne da endnu lade det opskrive, hvis de saa finde for godt. Men om een og anden Ting skulde synes her fortalt anderledes, end rimeligt tykkes formedelst den overlegne Magt i Feldtslagene, da vide dog alle for vist, at her ikke er noget lagt til; og det tykkes os sandsynligst, at de Sagn monne holde sig til Sandheden, som ere optegnede i Bøger om drabelige Mænd fra fordums Tid.

Her begynder Kong Sverres Saga.

Kong Sverres Fødsel.

Bisskop Roe var den Gang paa Færøerne; han var Broder til Unas Kambare. Unas ægtede en norsk Kvinde, ved Navn Gunild. Dette skete i Slutningen af Harald Gilles Sønners, Brødrene Inges, Sigurds og Eistens Regjering. Gunild kom noget tidlig ned med en Søn, som fik Navnet Sverre, og gik for en Søn af Unas. Som Forvarsel for denne Dreng skete store Drømme, som gierne er Tilfældet før vigtige Begivenheder. Hans Moder Gunild fortalte en Drøm, hun havde haft som Forvarsel for hans Fødsel: Det forekom hende, at hun var paa en prægtig Loftsal, og det tyktes hende, hun blev forløst med det Barn, hun da gik frugtsommelig med. Hendes Tjenestekvinde sad foran hende ved hendes Knæ, og skulde tage mod Barnet, strax naar det kom til Verden. Og da det tyktes hende som at Barnet var født, da paakom der Kvinden, der sad over hende, en stor Rædsel, og hun raabte hæftig paa hende, og sagde: „Min Gunild! Du har født en underligt Foster, som er forfærdeligt at see til." Tre Gange raabte hun paa hende med disse samme Ord. Men da hun hørte Kvinden raabe det samme saa ofte med skjælvende Røst, da blev hun nysgjerrig efter at vide, hvad det var for et Foster, hun havde født; hende

syntes da, at det var en temmelig stor Steen, snehvid af Farve, men den skinnede saa stærkt, saa det gnistrede af den fra alle Sider, som af gloende Jern, naar det hæftig oppustes i Essen. Og hun sagde da til sin Tjenestekvinde: „Lader os vel forvare dette Foster, saa at ingen bliver det vaer; thi de fleste, som faae det at see, vil det tykkes underligt.” Derpaa forekom det hende, at de toge Stenen, og lagde den paa en Stol, og dækkede den til med et fagert Klæde. Men da de saaledes havde forvaret Stenen, saa godt de kunde, saa fløj dog Gnisterne allevegne igjennem Klædet, og rundtom inden i Loftsalen. De bleve meget rædde over dette forskrækkelige Syn; og derpaa vaagnede hun af sin Drøm. Unas og Gunild havde en Søn, ved Navn Hide, og en Datter, der blev gift med Svine-Stefan; deres Søn var Peter Stepper. Desuden havde Unas og Gunild endnu flere Døttre. Sverre var fem Aar gammel, da han drog fra Norge til Færøerne, og han var der hos Biskop Roe, forat fostres og opdrages. Biskoppen satte ham til Bogen, og forfremmede ham til gejstlige Embeder, saa at han tilsidst blev viet til Præst. Men da han havde naaet sin fuldkomne mandlige Alder, viste han kun liden Lyst til præsteligt Embede, og var derimod temmelig haard og barsk i sin Færd. Han kom i Strid med Kalf Sendemands Søn Brynjolf, som den Gang havde Kongens Syssel der paa Øerne; Sverre havde slaget en Mand, hvorfor Brynjolf med sine Mænd satte efter ham, mange i Tallet; men han undkom alene, og var saa nær ved at falde i deres Hænder, at han løb fra dem ind i en Stue, og skjælede sig; en Kvinde skjulte ham i Ovnen, og satte en Steen for Ovnsmunden, hvorpaa hun gjorde Ild paa udenfor. De søgte

efter ham rundt om i Stuen, men fandt ham ikke. Da Folk nu siden fik at vide, hvilken Mand han blev til, da tyktes dem mange Ting at have været Mærke paa hans store og sjældne Naturgaver.

Om Sverres Drømme.

2. Sverre drømte store Drømme, hvilke nogle holdt for Narreri, og dreve Spot dermed. Han fortalte som een af sine Drømme, at ham tyktes at han var i Norge, og blev til en Fugl, saa stor, at dens Næb naaede øster til Landsgrændsen, og Halefjerene naaede nordpaa til Finnebo, og med Vingerne bedækkede den det hele Land. Han fortalte denne sin Drøm til en klog Mand, ved Navn Einar, og spurgte ham, hvad han meente den havde at betyde. Einar svarede, at det var ham umuligt at udtyde, men han fandt det rimeligst, at Drømmen spaaede ham et eller andet Herredømme, og videre sagde han: „Kanskee du bliver Erkebiskop." Sverre svarede: „Det finder jeg lidet rimeligt, at jeg bliver Erkebiskop, da jeg ikke en Gang passer ret til at være Præst." Sverre var fire og tyve Aar gammel, førend han fik tilforladelig Oplysning om hvem der var hans Fader. Han var endnu et Aar paa Færøerne, førend han rejste til Norge.

Om Magnus Erlingsøn.

3. Magnus og Erling styrkedes paa den Tid meget i deres Regjering saavel af de mægtige Mænd, som af hele Almuen; Kongen havde mange Venner og var meget afholdt, men Jarlen var mægtig og klog, streng og sejersæl; det var ogsaa ham, som forestod hele Regjeringen. Dog havde han mange Avindsmænd, baade blandt Fornemme og Ringe, fornemmelig nordpaa i Thrøndelagen. Men Erkebiskop Eisten, som der nordpaa ledede hele Fol-

ket, var Kong Magnuses oprigtige Ven, og holdt alt Rigets Styrke der under ham. Kong Magnus havde paa sin Side alle de største Mænd i Landet, nogle i sin Hird, andre sade i hans Forleninger; og derhos var hele Almuen enig i at ophøje ham og bevare ham Riget. Det maatte han især takke sine Forældre for, at hele Landsfolket elskede ham, og vilde heller tjene Sigurd Jorsalefarers Afkom, end Harald Gilles og hans Slægt.

Sverre erfarer sin Fædreneherkomst.

4. Der tildrog sig den Nyhed, at Sverres Moder Gunild drog bort fra Landet og sønderpaa til Rom. Men da hun skriftede for den Mand, som hørte hendes Skriftemaal, da bekjendte hun, at hun havde en Søn, hvis Fader var en anden, end den hun før havde udgivet derfor, samt at denne Fader var en Konge, hvilket hun ikke havde aabenbaret Sønnen. Denne Sag blev forebragt Paven, hvorpaa det blev hende befalet i Skriftemaalet, at hun skulde give Sønnen sin rette Fader tilkjende, saafnart hun traf ham. Ikke længe efter at hun var kommen hjem, foretog hun sin Rejse til Færøerne, og sagde Sverre, at han var en Søn af Kong Sigurd Mund. Ham gjorde denne Beretning meget tankefuld og vankelmodig; det tyktes en vanskelig Sag at stride om Riget med Kong Magnus og Erling Jarl, men det syntes ham ogsaa at være Feighed, ikke at tage sig andet for, end som om han var en slet og ret Bondesøn, naar han dog var en Kongesøn; og da han mindtes, hvorledes hans Drømme havde været tydede af forstandige Mænd, faa opmuntrede disse samme Drømme ham til Hævn over sine Frænder.

Sverres Drøm.

5. Paa denne Maade har Sverre fortalt følgende Drøm,

at det forekom ham, han var kommen fra Færøerne til Norge, var der bleven ophøiet til en vis Værdighed, og nærmest den, at han var bleven valgt til Biskop. Men det forekom ham, at der var megen Ufred i Landet formedelst Strid om Kongemagten, og ham syntes, at den hellige Kong Olaf laae i Strid med Kong Magnus og Erling Jarl; han var nu i Tvivl om, hvilket Parti han skulde slaae sig til. Ham syntes da, at det var bedst at begive sig til Kong Olaf, og da han kom der, blev han modtaget vel og med megen Mildhed. Men han havde ikke været der ret længe, da hændte det sig en Morgen, at ham syntes, som der vare kun faa Mænd hos Kongen, ikke flere end femten eller sexten; Kongen vaskede sig ved et Bord i en Loftsal; og da han var vasket, vilde en anden Mand gaae hen til Bordet, og vaske sig i det samme Vand, som Kongen havde vasket sig i, men Kongen skjød ham bort med Haanden, og befalede ham at lade det være. Derpaa nævnte han Sverre Magnus ved Navn, og befalede ham at vaske sig i det samme Vand. Det forekom ham, at han gjorde som Kongen bød, og da han var vasket, kom der en Mand løbende ind med Iilbud, og raabte, man skulde gribe til Vaaben som snarest, da Kongens Fjender vare for Døren. Kongen svarede og sagde, at det havde intet at betyde, befalede, man skulde tage sine Hugvaaben og gaae ud, og sagde, han vilde have sit Skjold og dække dem alle dermed. De gjorde som Kongen befalede. Derpaa tog han sit Sværd, og leverede det til den unge Mand Sverre, og fik ham sit Banner i Haand, og sagde: „Tag nu mod Banneret, Herre! og betænk det, at dette Banner skal du altid bære fra nu af.” Det tyktes ham, han tog mod Banneret, skjøndt

med nogen Rædsel. Nu tog Kongen Skjoldet, og de gik ud alle tilsammen og hastigen. Ham tyktes, som Forstuen, der hvor de gik ud, var saa lang, som om den kunde være tredsindstyve Fag i Længden, og at han ikke kunde bære Banneret ret i Vejret, saalænge de vare inde i Huset; og da de kom til Døren, hvor de skulde gaae ud, da kom der syv bevæbnede Mænd imod dem, og vilde nedhugge Bannerdrageren, men Kongen gik frem for ham med sit Skjold, og dækkede ham og dem alle, saa at de ikke fik nogen Skade; derpaa kom de ud i aaben Mark og paa en smuk Plads. Da tyktes ham, at han stak Banneret op, og bar det frem i Kong Magnuses og Erling Jarls Fylking, og Fylkingen syntes da strax at vige, saasnart de rykkede mod den. Derpaa vaagnede han, og overtænkte sin Drøm; han meente, det var dog bedre han havde drømt den, end ikke, hvor underlig den end syntes at være. Derpaa fortalte han den til sine Venner, dog kun til faa, og den blev da udlagt omtrent som det siden gik for sig. Men naar saadanne Omstændigheder kom ham i Hu, da styrkedes hans Mod ikke lidet derved.

Sverre drager fra Færøerne til Norge.

6. Sverre lavede sig nu til at rejse til Norge, forat see, hvorledes det vilde gaae ham. Da han kom derover, havde en Mand, som hed Eisten, ladet sig give Kongenavn; de vare Brodersønner. Men da Sverre erfarede det, undersøgte han omhyggelig denne Mands Adfærd, og kunde da ikke andet mærke, end at mange af hans Beslutninger og Foretagender vare barnagtige; dette holdt ham tilbage, og han fandt det derfor ikke raadeligt, at forbinde sig med ham. Derpaa foretog han sig en Reise nordpaa i Landet, thi hans Fosterfader, Biskop Roe, havde

raadet ham, at han skulde begive sig til Erkebiskoppen, og aabenbare ham hele sin vanskelige Stilling. Paa Veien bid udforskede han alt nøie af de Mænd, som kom nordenfra. Han opholdt sig nogen Tid paa Øen Selja, hvor han fandt nogle af sine Bekjendte. Der var en Præst, som gav ham nøiagtig Underretning om alt hvad han vilde vide; og deraf saae Sverre, hvor megen Modstand Erkebiskoppen havde gjort hans Brødre; han gjorde sig derfor lidet Haab om, at erholde Understyttelse der, hvor hans Brødre havde faaet deres Nederlag; hvorpaa han atter vendte tilbage sønderpaa, og agtede at forlade Landet. Paa et Lastskib seilede han til Tønsberg, og derfra til Kongehelle. Ofte kom han paa denne Reise i Tale med selve Jarlen, men vidste saa godt at skjule sig for ham, at Jarlen ikke fik at vide, hvilke Planer Sverre havde fore eller hvem han var. Han var tit og ofte i Lag med Hirdmændene eller andre af Kongens Mænd, og var saa munter hos dem, at de hver Stund tyktes at have Gammen og Glæde af hans Tale; og ved sin Samtale og Snildhed vidste han saaledes at gaae ind i dem, at han fik mange Ting at vide af dem, som de ikke skulde have ladet sig mærke med, hvis de havde vidst, hvem de havde for sig eller med hvem de havde talt. Han efterforskede nøie, om Almuen var noget deelt i sine Ord og Tanker, thi ingen fattede Mistanke til hans Yttringer eller vidste, hvilke Planer han havde for. Han kunde da intet andet mærke, end at hele Almuen var Kong Magnus huld og hengiven. Fra Kongehelle drog han til Lødese, og udstod meget Ondt paa denne Reise. Han kom med stor Møie til Øster-Gøtland; og tre Dage før Juul til sin Svoger, Birger Jarl Brose, som var gift med hans

Faster Birgitte. Her forestillede han sin vanskelige Stilling for sin Svoger og Frænke; men de toge sig kun lidet deraf, af tvende Aarsager: deels nemlig fordi hans Frænde Eisten havde samlet sit Parti der, og de vilde ikke understytte nogen anden saalænge han var i Live; deels fordi det var kommen Birger for Øren, at Erling Jarl havde sendt ham did til Spot. Sverre blev der Julen over, og forestillede jævnlig Jarlen sin Forlegenhed, og bad ham give sig et godt Raad, hvilken Beslutning han skulde tage. Men det gik her, som tit kan hænde, at der vare nogle Mænd tilstæde, mere avindsfulde, end velvillige, og han var derved nær kommen i stor Fare; thi mange kortsynede Mænd troede, at hiint Rygte var sandt, og vilde dræbe ham, men Jarlen vilde ikke tillade det, uden der fandtes skjellig Grund dertil, og vilde derfor først see at komme paa Spor efter, hvorledes det egentlig havde sig med ham. Man gav ham baade Viin og Mjød at drikke, forat han kunde blive drukken, og at han da kunde lade et eller andet Ord falde, hvorved han kunde synes skyldig og at have fortjent Døden. Men eftersom Sverre hvert Øjeblik grublede over sit Forehavende, saa brød han sig dog kun lidet om Mjød eller Viin, hvor meget man end skjænkede for ham; derimod blev han stedse mere forsigtig, da han mærkede, at man bestandig opsatte at give ham et endeligt Svar paa alt det, der laae ham saa meget paa Hjerte; og saaledes fandt de, som vilde gjøre ham drukken, ikke det ringeste, de kunde anklage ham for.

Sverres Rejse til Værmeland.

7. Da Julehøjtiden var forbi, forandrede han sin Færd, og drog til Værmeland, thi ham tyktes ej at han vilde faae saadanne Svar paa sin Sag af Jarlen, som

han ønskede; ikke heller fik han noget stort Parti til Følgeskab, thi han rejste derfra selvanden. Paa denne Rejse led han meget Ondt af slet Vejr og anden Besværlighed; det gik ham næsten, som der fortælles i gamle Historier, naar Kongebørn forfulgtes af deres Stifmødre; thi han drog hele sex eller syv Dage vildfarende omkring igjennem store og ubekjendte Skove, og maatte paa denne Omflakken lide baade Hunger og Kulde. Men da han kom til Værmeland, traf han nogle Mænd, som vare komne fra Norge. Han spurgte disse Mænd nøje ud, om hvad Nyt der var forefaldet, og de vidste at fortælle ham den vigtige Nyhed, at nemlig Kong Eisten var draget nordenfra og øster til Vigen, hvor han og Kong Magnus havde holdt et Slag paa Ree, i hvilket Kong Eisten var falden med en stor Deel af sin Hær; men de, som undkom, vare flygtede til Værmeland eller Thelemarken eller ned til Danmark. Dette tyktes Sverre en stor Forøgelse i hans Harm og vanskelige Stilling; og han drog da først til sin Søster Cecilie, som strax havde ladet anrette et Gjæstebud for sin Broder, saasnart hun fik Nys om hans Rejse. Og da de fandtes, blev hun meget glad, og modtog ham med megen Venlighed. Derpaa overlagde de med hinanden, hvad han nu skulde tage sig for, thi det var ikke raadeligt for ham at vende tilbage til Norge, hvorhen Rygtet allerede var kommet om hans Foretagende og Rejse. Det tyktes derfor rimeligst, at han i nogen Tid begav sig til fremmede Lande, for der, hvis Gud vilde paa een eller anden Maade aabne ham en bedre Udsigt for hans Forehavende, at oppebie Tidenden derom.

Birkebenernes Forslag til Sverre.

8. Nu spurgte den fattige Flok, der havde mistet sin

Høvding, at Kong Sigurd Munds Søn var kommen til Værmeland; og enhver af dem, som erfarede det, begav sig til ham, og bad ham stille sig i Spidsen for dem og blive deres Høvding. Hele denne Hær var i en meget daarlig Forfatning; nogle vare stærkt saarede, andre havde ingen Klæder, og næsten alle vare uden Vaaben. De vare ogsaa alle saa unge og uerfarne, at de syntes ham lidet skikkede til Raadførsel i et vigtigt Foretagende. Han svarede saaledes: „Ikke synes mig vor Forfatning skikket til stor Fremgang og vigtige Anslag; I ere arme Folk, og jeg er en Mand uden Penge og eder ubekjendt; I kunne ogsaa see, hvis min Beslutning mishager eder, at I ikke ret vide, hvem I skulle tjene. Jeg er ogsaa opfødt i et Land, hvor man kun er lidet vant til slige store Foretagender eller Besværlighed, og mig synes, vi have kun lidet at dele med hinanden, uden Fattigdom og Nød; jeg har derfor ingen Lyst til, at forene eders ulykkelige Forfatning med mine Bekymringer. Men siden I have tyet til os, saa vil jeg give eder saadant mit Raad, som jeg troer eder bedst tjenligt: Min Svoger Birger og hans Kone Birgitte have tre Sønner, som ere ligesaa fødselberettigede til Riget, som Kong Magnus Erlingsøn. Drager didhen, og beder ham give eder een af dem til eders Formand. Jeg har ogsaa nøje givet Agt paa eders Folk, og har ikke kunnet finde, at der er nogen særdeles udmærkede iblandt eder, saa det er mig lidet tjenligt, at modtage Befalingen over denne Flok; og jeg seer, at der vil møde os store Vanskeligheder i denne Sag, især formedelst den Ting, som vi paa begge Sider have mest Behov, thi det er mindst at vente, at der blandt eders Selskab findes nogen, der er dygtig til at styre og raade

saaledes som nødvendigt er imod Erling Jarl. Heller ikke er jeg skikket til at befale, en Mand, som jeg, der er født paa et Udskær, fjernt fra andre Lande; og jeg har heller ikke seet andre Folks Skikke, førend nu, da jeg kom til eders Land, endnu mindre forstaaer jeg at anføre en Krigshær eller at styre Land og Folk; jeg er udulig til alt, ubekjendt for alle, ingen kjender min Slægt eller veed det mindste dertil, videre end hvad jeg alene siger derom. Det kunde da hænde sig, at I vilde sige til mig, som I sagde til eders forrige Høvding, at I vidste ikke hvad Slægt han var af, som I gav Eder i Tjeneste hos, og det samme vil I altid høre eder bebrejdet, hvorsomhelst I træffe paa Eders Uvenner. Alle vide, hvad Forventning de kunne gjøre sig af Birgers Sønner, men af mig veed ingen, hvad han har at haabe.

Birkebenerne drage til Birger Jarl Brose.

9. Disse Mænd begave sig til Birger Brose med den samme Anmodning. Han beklagede meget den Skade, de havde liidt, og sagde: „Mine Sønner ere endnu Børn, og kunne hverken raade sig selv eller andre; de ere ikke skikkede til sligt, især for deres Ungdoms Skyld; heller ikke finder jeg mange udvalgte Mænd i eders Flok, som kunne gaae mine Sønner tilhaande med gode Raad; desuden kan jeg ikke herfra lade rejse nogen Krigshær, thi Nordmændene taale ikke, at nogen gøtisk Hær falder ind i deres Land. Men siden I ere komne til mig, saa vil jeg give eder eet Raad, som Gud raader for, hvorvidt det vil lykkes. Kong Sigurds Søn var hos os ved Julen, og han maa nu være i Værmeland; tager ham til Høvding; han har Alder dertil, og lader til at være en forstandig Mand; beder ham antage sig eders Sag!" De

svarede: „Vi fandt denne Mand, men han viste os fra sig." Jarlen opmuntrede dem endnu mere dertil, og sagde: „Mig kommer det saa fore, at I ingen Oprejsning kan vente i eders Sag, hvis den ikke kommer derfra; I skulle derfor opsøge ham paa ny, hvis I vil lyde mig ad. Og disse mine Ord maae I forkynde ham, at jeg lover ham al den Bistand, som staaer i min Magt; han skal ogsaa her erholde Fredland for sig og sin Hær, naarsomhelst han kommer til Sverrig. Forelægger ham det Vilkaar, at han enten maa lade sig overtale formedelst eder alles Nød eller og I vil tage ham af Dage." De havde sat Mænd til at bevogte ham, medens de droge til Birger Jarl; thi Sverre havde foresat sig at rejse ud til Jerusalem, da han ikke kjendte nogen i Norge, som han kunde vente sig nogen Hjælp af. Saa grusomt havde Kong Magnus og Erling Jarl behandlet hele den Slægt, at ingen torde nævne Sigurd eller Hakon med Kongenavn eller omtale dem. Nu kom disse Mænd anden Gang tilbage til Sverre med Kong Knuds og Birger Jarls Breve, der lød saaledes: „Det er vor Bøn, at I beslutter eder til at hjælpe denne fattige Flok, og at I gjør noget for vort Ords Skyld, og saa lidet som vi før toge os af eders Sag, saa meget skulle vi nu fremme og styrke eders Regimente paa alle de Maader det staaer i vor Magt." Men hvor meget de end lokkede ham ved disse skjønne Ord, saa indsaae han ikke desmindre sin Uformuenhed til saa vigtigt et Foretagende, og afslog deres Bøn. Da erindrede de sig de Ord, Birger Jarl havde sagt til Slutning, og bøde ham at vælge imellem de to Kaar: om han vilde helst forbarme sig over deres Tilstand, eller han vilde udsætte sig for den haarde Medfart, som de ellers

snart vilde tilføje ham; og vedbleve de saaledes: „Vi have længe tjent eders Frænder, mistet vore Fædre og Brødre og næsten alle vore Slægtninge og vor Fred i Landet for din Faders Skyld, og endnu byde vi os alle til at give os selv i Fare for dig, men du forsmaaer baade os og din egen Hæder. Nu skal du for vist vide, at vi ville dræbe dig og dine Frænder, og derved tilkjøbe os Fred hos Kong Magnus, og saaledes blive de grusomste mod eder, vi, som før vare eder de mest hengivne." Nu syntes hans Stilling ham paa ny at blive end farligere; han overlagde hos sig selv, og saae, at det vilde snarest være ude med hans og hans Frænders Æt, hvis han lod det komme til denne Yderlighed. Han besluttede sig da endelig til, at indgaae Fordrag og Fællesskab med dem paa Faste-Søndag; og Mandagen efter gik halvfjerdsindstyve Mand Sverre tilhaande, og bleve deels hans Hirdmænd, deels hans Gjæster og Huuskarle.

Sverres Drøm.

10. Og om Natten efter drømte Sverre, at ham tyktes, han var i Sarpsborg, der hvor Raumelven falder i Søen, og at Kong Magnus og Erling Jarl vare der i Byen med deres Folk. Ham tyktes, at der gik et Rygte om, at der skulde være en Kongesøn i Byen, og at alle Folk forskede efter, hvor han monne være, samt at han vidste, at det var ham selv dette Rygte gjaldt. Ham tyktes, at han drog hemmelig bort fra Byen, og var kommen udenfor Mariekirken; han gik derind at forrette sin Andagt, og da han gjorde sin Bøn i Kirken, syntes ham, der kom en Mand til ham, som tog hans Haand, og førte ham til et Sidekammer paa den nordre Side af Korsdøren, og sagde til ham: „Gak med mig, Broder!

jeg har noget hemmeligt at tale med dig." Det tyktes ham da, at han gik med ham, og betragtede nøje hans Udseende. Manden forekom ham at være ældgammel, med sneehvidt Haar; han havde stærk Skjæg og meget side Klæder; han var rødmosset i Ansigtet, hans Haar var kort rundtom Hovedet, og han havde noget ærefrygtbydende ved sig. Det forekom ham, at han gjorde sig mange Tanker om, hvad denne Mand vel vilde ham. Den gamle Mand kunde mærke det paa ham, og sagde: „Frygt ikke, Broder! thi Gud har sendt mig." Da tyktes ham, at han bøjede sig til Jorden for ham, og spurgte: „Hvem er du, Herre! forat jeg kan vide, at Gud har sendt dig." Den gamle Mand svarede anden Gang, og bad Sverre ikke frygte; og sagde, at Gud havde sendt ham til ham. Da tyktes ham, at han blev ræd eller endnu mere ræd, end før. Da tog hin gamle Mand ham i Haanden, og rejste ham op, og sagde tredie Gang: „Frygt ikke, Broder! Fred være med dig! thi jeg er Samuel, Guds Profet, og jeg har Guds Ærende hos dig at røgte." Derpaa tog den gamle Mand et Horn af en Pose, han bar paa Halsen, og ham tyktes, der var Salve deri. Da sagde hin gamle Mand til Sverre: „Lad mig see dine Hænder!" sagde han. Da forekom det ham, at han rakte begge sine Hænder frem til ham. Og Manden salvede hans Hænder, og sagde: „Disse Hænder vorde hellige og stærke til Had mod dine Fjender og Modstandere, og til at styre mange Folk!" Derpaa kyste han Sverre, greb hans højre Haand, og sagde til ham: „Søg du nu østerpaa ud af dine Fjenders Trængsel, thi du skal blive Konge." Og atter kyste han Sverre anden Gang, og sagde:

„Vær stærk og ved frit Mod, thi Gud vil staae dig bi.“ Derpaa vaagnede han, og fortalte strax denne Drøm til de tolv Mænd, der sov i samme Herberge, som han selv. Alle fandt Drømmen stor og mærkværdig, og alle hans Mænd bleve ret glade derover. Men da han vilde have dem til at tyde den, vovede ingen sig dertil, men alle holdt for, at det var bedre han havde drømt den, end naar det ikke var skeet. Da han mærkede, at denne Drøm ikke blev udtydet, bad han dem ikke at tale videre om, at dette havde baarets ham for. Alle de, som vare der tilstede, lagde Mærke til, at hans Sind højligen omskiftedes efter denne Drøm. Det var ogsaa overhovedet en farlig Prøve, han vovede sig i, da han var i et fremmed Land og iblandt lutter ubekjendte Folk; ogsaa kom alt paa een Gang, saasnart han havde taget mod Befalingen over sine Tilhængere, at han ene maatte bære Omhu for dem, der tjente ham, efterdi der ikke fandtes nogen anden, der kunde paatage sig Styrelsen, uden han selv, i den Hær, som han havde taget imod og forenet sig med.

Om Kong Sverre.

11. Om Onsdagen i Fasteugen tog han mod denne Flok, og begyndte sin Rejse fra Hammer i Værmeland, og havde da ikke flere med sig, end halvfjerdsindstyve Mand. Han drog til Vigen, men paa dette Stykke Vej samledes der saa mange Folk til ham, at han havde halvfjerdehundrede Mand, da han kom til Gaarden Saurbø i Vigen. Der lod han stævne til Thing, og hans Mænd vilde lade ham give Kongenavn. Han undslog sig, og sagde, at det var bedre hans Sag først blev oplyst ved nogle Beviser. Men de svarede, at de intet vilde høre derom,

og erklærede, at de ikke vilde tjene ham, naar han ikke var højere af Anseelse, end de andre, der fulgte ham. Det var den første Søndag i Fasten, de gave ham Kongenavn; man gik ham da tilhaande, og rørte ved hans Sværd. Han havde ikke længe ført Befalingen over dette Parti, førend han saae det, som han havde frygtet for, at han ikke kunde stole synderlig paa deres Raadslutninger; og medens han og de vare i Vigen, lagde han nøje Mærke til al deres Skik og Adfærd. Han fandt da disse Folk heel forskjellige, nogle vare brave Kæmper og forstandige Mænd, men andre uforstandige. Han kom da paa den Tanke at forsøge, om de ikke vilde følge ham til andet, end til Plyndring og Ustyr. Han drog derfor tilbage til Værmeland, thi han vilde ikke plyndre i Vigen, og han vilde hellere med Vaabenmagt tilkæmpe sig Riget, som efter Fødselen tilkom ham. Derfra fortsatte han sit Tog videre, og agtede sig nordpaa i Landet. Han drog frem til han kom til Eideskov, hvor han mønstrede sine Folk, og da fik han Prøve paa, at mange vare gaaede ham tilhaande med liden Oprigtighed, og mere fordi de foretrak at være Ransmænd, end at stride til deres Konges Hæder. Dette endte saaledes, da Mønstringen var holdt, at han havde ikke flere, end fiirsindstyve Mand af de fire hundrede. Da saae han, at han ikke havde Magt til at fuldføre sin Plan, med saa faa Folk imod saa stor Overmagt, som han maatte vente at finde for sig. Ligeledes saae han, at der var ikke at lide paa Folk, som ikke vilde følge ham baade nordpaa og nordenfra. Snarere syntes de ved Plyndringer og megen Ustyr at ville hidse sig selv Almuen paa Halsen, end at følge ham i farlig Færd; han blev da meget bekymret, thi han var fra Begyndelsen af

saa godt som nødtvungen bleven tagen til Konge, og havde siden ingen god Bistand. Nu tænkte han over sin Stilling, men saae ikke nogen Udvej til, at han kunde skille sig fra disse Folk, efterdi de, der helst vilde følge ham, bevogtede ham nøje. Han vendte nu atter tilbage til Værmeland, og havde om Paasken sit Ophold hos en Præst, som beredte et prægtigt Gjæstebud for ham. Derpaa sendte han sine Breve ind til Thelemarken i Norge, thi de laae i Strid med Kong Magnus og Erling Jarl; og han lovede dem nogle Rettebøder, hvis de vilde slaae sig til ham; og satte dem Stævne at møde ham nordpaa i Landet, hvis de vilde forene sig med ham eller yde ham nogen Hjælp.

Om Kong Sverres Rejse.

12. Da Paaskeugen var forbi, saae han, at han ikke kunde komme ind i Landet nordpaa, med mindre han drog med Besværlighed ad nogle ubekjendte Veje, thi der gjordes stor Udrustning til Modstand hele Landet over, efterat de havde spurgt, at dette Parti begyndte at opstaae øster i Landet, saa de kunde paa ingen Maade komme ind i Landet, der hvor der vare store Bygdelav; han fandt det derfor raadeligst, at vende om imod Østersøen til, og drog derpaa først igjennem en Skov, som var tolv Raster lang, førend han kom ind i Eikisherred. Og da de droge derfra, havde de en anden Skov for sig, der var ligesaa lang, førend de kom til det Sted, som hedder Molung. Derfra drog han igjennem endnu en Skov paa femten Raster til Jernbæreland[1]. I alle disse Skove var ingen Føde at faae, uden Fuglevildt og Elsdyr. Paa samme Rejse maatte

[1]) Dalekarlien.

de udstaae mange Besværligheder, thi de droge i meget lang Tid gjennem øde Steder, og maatte lide baade Hunger og Kulde og megen Nød; de kunde heller ikke bruge Heste eller andre Dyr til Rejsens Befordring, thi Vejene vare just den Gang i den sletteste Forfatning, da Sneen tøede op af Skovene og Isen paa Søerne. De maatte stundum drage over Moser eller store Moradser, igjennem tykke Skove eller store Braader. Jernbæreland hører under den svenske Konge, og var endnu den Gang hedensk; Indbyggerne havde endnu aldrig seet en Konge i deres Land, og vare uvante med en Konges Gjennemrejse; saa man kunde vel sige, at der fandtes ikke en Mand, som havde Begreb om Kongsmænd, eller vidste, om det var Mennesker eller Dyr; det var derfor en stor Ulykke, at færdes imellem saa vankundige Folk. Men saa megen Miskundhed viste den almægtige Gud mod Kong Sverre, at han af dette Folk fik megen Befordring paa Rejsen og Lov til Gjennemrejse, den Gang de hørte hans Ord. Fra Jernbæreland drog han igjennem en Skov, som er atten Raster igjennem, til det Herred, som hedder Herdale, hvilket hørte til hans Land. Derfra drog han igjennem en Skov, som var otte og tredive Raster lang; i denne Skov lede de saa megen Nød, at de havde intet at spise uden Bark og Save[1], og de Bær, som havde ligget under Sneen om Vinteren.

Jærtegn hændet Kong Sverre.

13. Det hændte sig, at Kong Sverre skulde fare over en stor Sø i en Skov, hvor der ingen Fartøjer vare i Nærheden, men man gjorde sig Tømmerflaader, tre el-

[1]) d. e. den inderste Bark af Granen.

ler fire sammen, som Lejligheden var til; den Flaade, som Kongen var paa, var ikke stor, og de vare fire Mand paa den. Denne Flaade sank, strax da de vare kort fra Landet, saa dybt, at Vandet paa Flaaden gik dem midt op paa Benet, men Søen var en halv Miil bred. Og i samme Øjeblik kom der en Mand løbende ned til Bredden af Søen, meget træt af sin Gang, thi de vare da i den største af Skovene, og hele Folket havde manglet Føde i to Dage; Manden raabte til dem paa Flaaden, og bad dem hjælpe sig, og sagde, at han var ganske forkommen af Møje; men største Delen af de andre Folk var allerede kommen over Søen. Da Kongen hørte hans Raab, og saae, at det gjaldt Mandens Liv, hvis de ikke toge imod ham, men Flaaden paa den anden Side syntes ham ikke at kunne bære alle de Mænd, som vare paa den; saa lod han dog Flaaden lægge mod Land, og tog Manden med, hvor lidet raadeligt det end syntes. Da denne Mand kom paa Flaaden til de andre, gik Vandet dem over Knæene; og saaledes sejlede de over Søen, og landede ved en lille Dal, hvorpaa de gik i Land; Kongen var den sidste, og saasnart han var stegen af Flaaden, sank den som en Steen; hvilken Tildragelse strax forekom alle mærkværdig og underlig. Nu derimod kunne alle let skjønne, at denne Flaade bar en Byrde, som var bestemt til store Bedrifter, som den Gang endnu ikke vare satte i Værk, og til højere Værdighed, end han den Gang besad, eftersom Flaaden flød paa Vandet, medens den var besat med Mennesker, men sank, saasnart de forlode den. Derefter vare de to Nætter i Ørkenen, og havde ingen Føde, uden hvad Saft de kunde finde paa Træer, og Birkeved, som de sugede; men den tredie Dag vare alle Folkene komne i et reent Uføre.

De stræbte dog saaledes at komme frem i denne Udørken, til de havde kun tretten smaae Raster igjen. Nu traf det sig, at Hæren gik over en stor Aa; og alt som de kom over, lagde de sig ned paa Aabrædden, og mægtede ikke at gaae længer formedelst deres overvættes Træthed. Kongen var iblandt de sidste, hvilke vare tre tilsammen; disse bleve af Strømmen førte ned ad Aaen, men dreve omsider til Land, og toge sig nogen Hvile. Da bad Kongen sine Mænd at være ved godt Mod, og sagde, at der var kun kort til Bygden, og forestillede dem, at der kunde endnu forestaae dem blide Dage, naar de omsider kom til kristne Mennesker.

Om Kong Sverres Rejser.

14. Nu kom Kongen til Jæmteland, hvor Indbyggerne vilde gjøre ham Modstand. Han sendte da Sigurd af Saltnæs forud, og meente, som ogsaa bekræftede sig, at de vilde iagttage mindre Forsigtighed, saalænge Høvdingen selv ikke var kommen. Paa dette Tog bemægtigede ogsaa Sigurd sig alle deres Skibe, som de havde bestemt til Landværn. Da nu Kongen selv kom, savnede Bønderne deres Skibe, og kunde da ikke gjøre bedre, end gaae Kong Sverre tilhaande. Der vare mange af Kong Magnuses Leensmænd, som alle bade om Fred. Der bleve da Gjæstebud tilberedte og alt hvad Kongen ellers trængte til; de gave ham ogsaa fyrretyve Mand. Derpaa fortsatte han sin Rejse derfra, og de maatte endnu kæmpe med saa megen Besværlighed, at i fem Dage smagte ingen Mad i sin Mund eller fik Søvn; thi Kongen vilde ikke, at der skulde komme noget Bud forud om hans Ankomst. Han kom Fredag Nat førend Hvide-Søndag (Pindsedage) i Nærheden af Byen (Nideros). Indvaa-

nerne i Byen fik det at vide, og droge imod dem over Aaen Nid med sexten hundrede Mand, anførte af Sigurd Nikolaisøn, Erik Arnesøn, Ivar Horte, Ivar Silke og Ivar Gjavalsøn. Men da Kongen fik Efterretning derom, gik han selv ud paa Spejderi med en anden Mand, ved Navn Jon, og kom ind i selve deres Hær; de bleve da overbeviste om, hvilken Overmagt de havde for sig, og han saae sig ikke i Stand til at stride med hundrede Mand imod sexten hundrede, hvorfor de for denne Gang vendte om. Da vare ogsaa Sælboerne samlede for at gjøre dem Modstand med syv hundrede Mand; men Kong Sverres Folk vare saa mødige af megen Vaagen og Anstrængelse, at de behøvede nogen Hvile. Han sendte derpaa Bud til Vigleik paa Digren, at han skulde give hans Folk at spise, hvilken ogsaa beredvillig opfyldte hans Begjering. Og da de igjen droge bort derfra, fremmede Gud hans Sag saaledes, at han og hans Folk kom imellem Bondehæren og deres Skibe; da bemægtigede de sig alle Sælboernes Skibe, og droge derpaa ind i de Mænds Bygd, som gjerne vilde have skilt dem ved Livet, og her holdt de nu Huus i deres Gaarde, hvad enten Ejerne tyktes vel derom eller ej. Og da disse kom hjem, var der intet andet for, end at sige Ja til alle Kongens Fordringer; han paalagde dem at betale Halvmaaneds Holding. Kongen var da paa en Holm i Selasøen, som siden fik Navn af Kongeholmen; derfra droge de om Natten, saa at ingen vidste deraf, uden de selv; og de søgte da op paa det Fjeld, som kaldes Vatsfjeld, og holdt sig der saa skjult, at ingen blev dem vaer, men selv saae de alt hvad der forefaldt i Byen, og hørte meget, som blev talt om dem selv. Gauldølerne holdt ogsaa en stor Samling, hvilket hine ogsaa tydelig kunde see,

men da man i nogle Dage ikke mærkede noget til dem, saa lode de de samlede Folk gaae fra hverandre. Dette saae strax Birkebenerne, fulgte dem i Hælene, og kom alle Mænd uforvarendes ned i Bygden; og da maatte de være glade til, naar de opfyldte Kong Sverres Fordringer. Dette rygtedes snart i Byen, og man sendte herfra atter Folk ud efter ham. Men Kong Sverre og hans Folk undvege ogsaa for denne Gang, og droge op i Seladal; da han kom der, erfarede han, at Rut med fiirsindstyve Mand var kommen fra Thelemarken, vel bevæbnede; disse vare nu komne efter det Budskab og Breve, som vi forhen berørte, at han havde sendt til Thelemarken. Ved denne Tidende blev Kongen glad, og gik dem imøde op til Rennebo.

Kong Sverres Sejer.

15. Derpaa vendte han tilbage, og havde da et hundrede og fiirsindstyve Mand. De droge frem til de kom til Mundingen af Gaulelven, hvor de satte over paa Eger, og de første tyve Mand, som satte over Aaen, og som anførtes af Jon Gunnarsøn, sendte Kongen paa Spejderi. Kjøbstedmændene havde paa deres Side ogsaa udsendt Spejdere, syv i Tallet. Disse Spejdere mødtes; af Kjøbstedmændene blev fem dræbte, og een fangen, men een undkom, og bragde Efterretning derom til Byen. Derefter droge Bymændene ud med fylket Hær, og havde tolv hundrede Mand. Da sagde Ivar Horte: „Nu skulle vi skuffe dem ved en List, og skjule en Deel af vore Folk; thi naar de see hele vor Hær, vove de sig ikke til noget Anfald." Derpaa lode de syv hundrede Mand lægge sig under et Gjærde, og besluttede, at de skulde falde Fienden i Ryggen, naar Hærene stødte sammen. De vare

ogsaa saa dristige, at de toge Kong Olaf den Helliges Banner, og lode det bære mod Kong Sverre, da de dog kun vare Leensmænd og Bønder; men dette fik et saadant Udfald, som I nu skulle høre. Den Mand, som bar Banneret, blev sat paa en Hest, og satte i fuld Fiirspring efter Hæren, men kunde ikke faae sin Hest standset, og red to Mand over Ende, af hvilke den ene døde strax, men den anden blev saa kvæstet, at han aldrig kom sig mere; men han selv styrtede ned af Hesten, og lod Banneret falde. Kongen fylkede sin Hær imod de fem hundrede Mand, som stode i Slagorden, og lod alle sine Bueskytter stille paa eet Sted; og hver Mand brugte da vel sine Vaaben. Men de, som laae under Gjærdet, bleve intet vaer, førend Pilene fløj dem hvinende over Hovedet. Saaledes kom alle de først paa Flugt, som Ivar troede skulde tilfægte Sejeren, og løb hovedkulds bort. Derimod kunde de glæde sig over Sejeren, om hvilke man mindst skulde have ventet det formedelst Forskjellen af deres Stridskræfter. Kong Sverre fældte der Ivar Silke og Ivar Giavalsøn, og foruden dem mere end hundrede Mand. De toge da Kong Olaf den Helliges Banner, og bare det ind i Byen med frydefuld Sejer; men de Høvdinger, som vare tilbage, løb hid og did, som Musene, der søge deres Huller. Erik Arnesøn blev tagen til Fange. Derpaa bad Folket om Naade, og mange nærmede sig nu med Ydmyghed til Sverre, som før med meget Overmod havde oppustet Hadet imod ham. Kong Sverre takkede nu den almægtige Gud og den hellige Gudsmoder Marie og den hellige Kong Olaf for den herlige Sejer, Gud havde givet ham, og viste sin Taknemmelighed derved, at han skjænkede enhver Naade, som forlangte det. Han kunde da nok indsee, at siden saa mange

Stormænd vare undflyede, saa vilde de overraske ham ved Svig, hvis han ikke tog sig i Agt. Efter Slaget sendte Kongen derfor Spejdere ud paa begge Sider af Byen; de vare borte i tre Nætter, og kom tilbage med de Tidender, at Indthrønderne havde sammendraget en Hær paa to tusinde Mand, og vare allerede undervejs; men Ivar havde et halvt hundrede Skibe ude ved Rødebjerg. Og da disse Tidender bragdes Kongen begge paa een Gang, indsaae han, at her var ikke Tid til at sidde stille; de løb da ned til deres Skibe, og fik elleve Skuder. Men de havde kun roet et kort Stykke ud fra Holmen (Munkholmen), da de saae Indthrøndernes Flaade, som kom inde fra Fjorden, og kom dem derpaa paa Skudvidde nær; og ved Rødebjerg laae halvtredsindstyve Lastdragerskibe. Kongen vilde ikke give sig i Færd med dem, thi det var lutter Kjøbmænd, som vare komne fra Vaage; og Kong Sverre vilde aldrig tilføje Kjøbmænd nogen Meen, naar de kun vilde skjøtte sig selv. Der laae ogsaa tolv Skuder og et Langskib, som Ivar havde samlet. De flyede strax, og torde ikke give sig i Kast med Birkebenerne; men Kongen sejlede ud til Agdenæs, og fandt der ni Skuder, og mod disse lagde Kong Sverre strax til Angreb. De gjorde et saadant Kjøbmandskab, at de bleve af med deres Klæder og Vaaben for Stød og haanlig Behandling; de maatte ogsaa lade alt det fare, som de havde af nogen Værdi, men Besætningen lod Kongen ikke dræbe. Derfra sejlede de ud til Folskn, og fandt der et Lastdragerskib, der tilhørte Ivar, og som havde en Ladning inde af sex Mark Gulds Værd, hvilken de bemægtigede sig. Derpaa sejlede de sønderpaa til Møre, og fandt der tolv eller tretten Skuder, hvis Besætning gjorde samme

Kjøbmandskab, som hine nysomtalte; thi begge agtede sig til Ivar, naar de ikke forinden fik noget andet at tage vare.

Sverre fik Kongenavn paa Ørething.

16. Derpaa vendte Kongen tilbage til det Throndhjemske, og da de kom til Byen, modtoge Indvaanerne dem, som det sømmede sig en Konge, ringede med alle Byens Klokker, og gik ham i Procession imøde. Siden lod Kongen stævne til Ørething, og indkaldte dertil tolv Mænd fra hvert af de otte Fylker, som ligge indenfor Agdenæs; og da de vare samlede, blev der givet Sverre Kongenavn paa dette otte Fylkers Thing, og Land og Folk tilbømt ham ved Vaabentag og svoret ham efter Landets gamle Lov. Denne Tidende udbredtes snart, og kom Kong Magnus og Erling Jarl for Øren, hvilke strax samlede Folk og sejlede nordpaa langsmed Landet. Kong Sverre spurgte dette, og vilde ikke oppebie dem, men tog sine Skibe og Mænd og foer med dem ud i Orkedalen; der satte de Skibene op, stak Ild paa dem, og opbrændte dem alle. Derpaa vendte de sig til Oplandene, og da de kom over Dovrefjeld ned i Gudbrandsdalene, holdt de Thing, og droge fra dette videre til de kom til Søen Mjøsen; her havde Leensmændene foranstaltet en Samling, og havde atten Skibe. Der vare tre Leensmænd, Halvard af Saastad, Sæbjørn Sindresøn og Ivar Gæsling. De havde en anden Samling paa Landet, paa tolv hundrede Mand; men Kong Sverre havde to hundrede Mand. Han raadslog med sine Folk, hvad de nu skulde gjøre; men alle vilde stride. Kongen svarede saaledes: „Mig synes ikke, at dette vil blive til eders Bedste, thi her have vi med en stor Overmagt at gjøre; paa anden Maade tænker jeg, maa jeg hævne min lidte Harm, end ved at

gaae i denne Snare; thi hverken min Fader eller mine Brødres og mange Forfædres Død hævnes derved, at jeg bider i Græsset eller drives paa Flugt." De droge da efter Kongens Befaling bort derfra to Dagsrejser. Kongen sendte tresindstyve Mand forud til Hadeland til Søen Rand, hvor de bemægtigede sig alle de Skibe, som der vare. Men da Kongen selv kom derhen, fandtes der tre Samlinger, tre hundrede Mand paa to Steder, og fem hundrede paa eet Sted. Da deelte Kongen sin Hær i to lige Dele, og beholdt selv de hundrede, og de andre hundrede sendte han til Ossur Balles Gaard, hvor de plyndrede for tyve Mark Gulds Værd. Men imedens de vare borte, vilde Kongen ikke slaae sig til Ro, men lavede sig til med de Folk, han havde tilbage, at anfalde den Samling, der bestod af tre hundrede Mand. De rustede sig da paa begge Sider med de Vaaben, de kunde faae, og gik saa hinanden imøde. Men strax da Birkebenerne svang deres Vaaben, foer der en Skræk i Bønderne, som grebe til hvad der var dem bedst tjenligt, bade om Fred, og kastede deres Vaaben, hvorved de noksom viste deres Frygt. Kongen gjorde som før, og gav hver Mand Fred, som bad derom. Da de andre, som havde været samlede, saae, hvorledes det var gaaet deres Stalbrødre, forligede de sig ogsaa med Kongen; og man lovede ham da Lydighed, hvilket aldrig før var skeet paa Hadeland, og der blev et Thing berammet, hvor Kongen skulde holde Sammenkomst med dem til Forligelse. Men med denne Sammenkomst meente Bønderne det ikke oprigtig, thi de saae, at Kongen havde faa Folk, og de havde i Sinde at anfalde ham paa Thinget. Den samme Dag, som Thinget skulde være, kom imidlertid de tilbage, som vare dragne

hen at plyndre Øssurs Gaard; Kongen havde nu flere Folk, end Bønderne, og de vovede da ikke paa at gjøre andet, end hvad Kongen vilde. Kongen paalagde dem alt hvad han fandt for godt, de samtykkede alt hvad han befalede, og det skulde nu hedde sig, at de vare vel forligte; men Erfaringen viste, at Bønderne endnu pønsede paa Svig. De besluttede nemlig, at sende Bud til Orm Kongebroder, at han skulde drage op fra Vigen mod Kongen, hvis han kunde, thi han var just den Gang omsbord; de lovede derimod at ville standse ham, hvis han skulde søge at undflye. Derpaa lod Orm en stor Hær samle, og lod store Skibe drage fra den Sø, som hedder Tyrve, og vilde derpaa op i Rand mod Kong Sverre, som var der paa sine Skibe. De havde saaledes lagt deres Besætninger, at der vare atten Skibe i Mjøsen paa Hedemarken. Dette spurgte Kong Sverre, og tog nu sin Beslutning: han lod som han vilde drage imod Orm, og sendte alle sine Spejdere ud ad den Kant. Derpaa drog han ind i Skoven med fyrretyve Mand, og lod fælde Ved. Intet Menneske vidste, hvad det skulde være til; men han havde befalet sine Mænd, at de skulde komme bagefter ham, hvilket de ogsaa gjorde, saa at de kom derhen hvor han var, og bleve der om Natten. Men næste Morgen, da det dagedes, blæstes der i Lure, hele Hæren stod op, men ingen vidste dog hvad Kongen vilde tage sig for. Da alle nu vare paaklædte, ordnede han sine Folk, og befalede dem at trække de Skibe, som vare i Rand, en Vej af fem Raster, hvor der aldrig før var gaaet Skib. Nu turde ingen at spørge, hvad det Træ skulde til, som Kongen lod fælde i Skoven, det var nemlig nu Skibsruller. De trak Skibene uden Ophold til Mjøsen;

og saasnart de vare komne der, roede de frem og gjorde Anfald paa de Leensmænd, som vare der, førend nogen ventede det. Deres Møde endte saaledes, at den fik Sejer som Gud undte den. Kong Sverre fordrev alle sine Fjender. Da da der var gjort reent Bord, drog Kongen til Hammerkjøbing, og holdt der Thing; ingen satte sig der imod hans Villie; Leensmændene flyede for Kongen til den søndre Side af Søen, og der var da langt imellem dem, thi Mjøsen er saa stor en Sø, at den er ligere et Hav.

Kong Sverres Handel med Leensmændene.

17. Halvard paa Saastad og andre Leensmænd holdt et stort Gjæstebud paa Saastad, og han indbød dertil alle, som vilde komme, forat Selskabet kunde blive desto større. Der holdtes den Gang Kirkevielse; der vare tre hundrede Mand til Gildet, men der kom dog flere, end der vare budne. Birkebenerne søgte nemlig ogsaa til Kirkevielsen, og de lavede sig da til Strid; de fylkede paa begge Sider deres Folk, gik saa imod hverandre, og skjøde, men Leensmændene gave sig snart paa Flugt med deres Folk; syv Mand bleve dræbte, og fem fangne. Nu satte de sig til Gildet, som kom ubudne; men hine, som lod det berede, bleve drevne bort. De løb til Kongens Broder Orm, og fortalte ham deres lidet ærefulde Færd. Derpaa lod Kong Sverre udspørge hos de Mænd, som vare fangne, hvor deres Skibe vare skjulte; og de gave det tilkjende; hvorpaa han bemægtigede sig alle Skibene i Mjøsen, baade smaae og store. Der fik Kongen alle de Leensmænds Ejendom, som undflyede, samt al Landskylden, som Kong Magnus og Erling Jarl havde tiltænkt sig selv. Nu havde Kong Sverre underlagt sig alle Oplandene og Østerdalene;

og alle deres Kaar bleve altid bedre, som sloge sig til ham, end deres, som vendte sig fra ham. Og eftersom man bemærkede, at hans Magt tiltog, og det mere formedelst hans kloge Raad end hans Krigsstyrke, saa blev man bestandig begjerligere efter at gaae over paa hans Side. Der samledes nu Folk til ham, saa han havde tre hundrede Mand. Derefter kom Kong Magnus og Erling Jarl til Vigen, og hørte de Tidender, som vi nu have fortalt, om Birkebenerne; de samlede en Hær paa ny hele Vigen over, og fik saa mange Folk, at det var en forfærdelig Mængde. Da Kongen mærkede, at det var ikke raadeligt for ham, der paa Stedet at oppebie denne Fare og en saa stor Overmagt, saa overtænkte han hos sig selv, hvad han nu skulde gjøre.

Om Kong Sverre og Sogneboerne.

18. Nu lavede Kong Sverre sig til at rejse ned i Sogn, og agtede sig til Bergen. Og eftersom den almægtige Gud og hin hellige Mø Maria have givet Kong Sverre mangen herlig Sejer, da ville maaskee Avindsmænd og Uforstandige ikke fæste Lid til vor Fortælling, og mene, at vi ikke ere sandfærdigen underrettede, naar vi sige, at han altid har sejret. Nu skulle vi nedslaae denne Mistro og vise Oprigtigheden i vor Beretning, og fortælle alt baade hvad kjært og ukjært er at høre, thi mangen Vildsti maatte han gaae og hans Mænd betræde, førend han fik hævnet saa megen og stor Harm, som han havde Erling Jarl og hans Søn at gjengjælde, og før han fik sin Fædrenearv vunden tilbage fra slige Stormænd, som stode ham imod, og med ikke flere Folk, end han havde. Og skjøndt han altid maatte lide megen Nød og Elendighed af slet Vejr og Strabadse, saa fristede han dog

aldrig saa meget baade af Mødighed og ondt Vejrlig, Mangel paa Søvn og Sult, som paa denne Rejse. Han begyndte nu sin Rejse, og vilde til Bergen; men da han kom ind i Sogn, vare hans Fienders Spejdere komne forud, og han fandt der en stor Hob samlet imod sig. Det første han med sine Folk kom ned i Sogn gik Vejen over en snæver Sti, hvor der paa den ene Side var saa strid en Aa, at den allevegne faldt i Fosse, saa at ingen levende Skabning kunde komme derover, uden flyvende Fugl; paa den anden Side vare høje stejle Klipper, som man ikke heller paa nogen Maade kunde komme over. Denne Sti var saa smal, at der ikke kunde gaae mere, end een ad Gangen. Deroppe paa Fjeldtinderne havde Bønderne lejret sig i stor Mængde, og havde store Stene og store Træer, som de vare færdige til at lade falde ned, saasnart Kongens Hær kom nedenunder dem. Da Kongen bemærkede dette, satte han Raad mod Raad, og talte saaledes til sine Folk: „Nu skulle I ikke fare saa uforsigtig, at disse Mænd kunne komme til at gjøre eder Skade, men I skulle dog tirre dem, hvor I see eders Lejlighed; men jeg skal prøve paa, om jeg kan faae nogen af dem paa Flugt." Derpaa gik han med nogle Mænd op paa Fjeldet, hvor han saae sin Lejlighed, og kom bag paa dem, uden at de mærkede det. De gave sig strax paa Flugt, og nogle af dem bleve dræbte. Derpaa drog han ned i Bygden med sine Folk, og de opholdt sig der inde i Lærадal. Men om Morgenen vidste de ikke af noget at sige, førend Øssur Balle kom farende med fem og tyve Skibe. Birkebenerne grebe strax til Vaaben, og gik imod dem; men skjøndt de paa Skibene havde mange Folk, trøstede de sig dog ikke til at gaae i Land, thi de

fandt det for farligt for sig, da Birkebenerne stode paa Landet ved selve Havnen, hvorfor de atter lagde bort.

Om Kong Sverres Rejser.

19. Kongen saae nu, at han ikke kunde faae nogen Skibe, da Rygtet om ham allerede var kommen forud; og han agtede nu at drage op paa Vors, og saaledes at komme ned til Bergen. Dette var en meget farlig Rejse om Vinterdage, thi det er en stor Fjeldvej, man maa drage ad, og man maatte vente, der laae dyb Sne. De toge alligevel denne Beslutning, da der den Gang forestod dem et Slag. De droge da op paa Vors, og det manglede ikke paa megen Fare og Besvær: for det første havde deres Fjender samlet sig, alle fra Vors og mange fra Sogn, Hardanger og Søndhørdeland, en utallig Hær. Alle disse kom uforvarendes over Birkebenerne paa Simons Messe-Dag, da Kongen sad tilbords, og strax efter vilde drage videre. Og da de mærkede det, sprang de op fra Bordet, rustede sig, og biede efter deres Vaabenbrødre, thi de havde ikke alle haft eet Herberge om Natten. Og da hele Hæren var samlet, fylkede Birkebenerne deres, og Bønderne ligesaa. Men skjøndt Birkebenerne vare langt færre, vilde de ikke desmindre angribe, og gjorde et saa haardt første Anfald, at Spidsen af Bøndernes Fylking strax veg tilbage. De flyede over en stenig Aarende; men der, hvor Bønderne flygtede over Aaen, var Renden oventil saa smal, at de skjøde derover; de droge nu hver paa sin Side op langsmed Aaen, og Bønderne vilde see at komme forud for dem, og siden falde dem i Ryggen. Men Aarenden blev bestandig bredere, jo længere de kom op, og endte i en Sø; saaledes kom de bestandig længere fra hinanden, jo videre de drog frem; Natten faldt da paa, saa

de kunde ikke mere see hinanden, og derfor heller ikke have med hinanden at gjøre. De kunde heller ikke tænke paa at drage til Byen, hvorhen der allerede var kommen Efterretning om dem; og der var i Bergen saa stor en Krigsmagt og saa mange Mennesker, at Birkebenerne der intet kunde udrette. Nu vilde han vende den samme Vej tilbage, og antog fem Vejvisere, som bedst kjendte Vejen; dette kunde ogsaa gjøres nødig, thi Vejret blev saa slet, som det sjelden er, og der faldt saa megen Sne, at man aldrig havde seet Mage. Det er ogsaa kort at fortælle, at de mistede der mere end hundrede og tyve Heste med forgyldte Sadler, og mange Kostbarheder af Kapper og Vaaben og mange andre gode Sager. Dertil kom, at de vidste slet ikke, hvor de vare, samt at de lede saadan Mangel paa Fødemidler, at de ikke en Gang kunde faae Vand, end sige andet; i hele otte Dage smagte de intet andet, end Sne. Der indtraf ogsaa saa haardt Vejr Dagen før Alle-Helgens-Mesše, som næsten maa forekomme dem utroligt, der høre denne Fortælling, saa at en Mand døde deraf, at Stormen kastede ham om, og han brød Ryggen paa tre Steder; og der var intet andet at gribe til, naar Hvirvelvindene kom paa, end at kaste sig ned i Sneen, og holde Skjoldene over sig saa fast som muligt; her lagde ogsaa Ledsagerne sig ned, thi de vidste ikke, hvor de vare komne hen; tillige var det saa mørkt, at man ikke kunde see for sig. Folkene vare ganske forkomne af Sult og Træthed og tildeels af Kulde, og deres Kræfter vare saaledes aftagne, at ingen vilde gaae længere. Saasnart de kunde see noget for sig, saae de foran sig stejle Klipper, som de vare komne til. Da rejste der sig Knur og Misfornøjelse i Kongens Hær; nogle sagde, at de vilde heller

styrte sig ned af Klipperne, end længer taale en saadan Kval, og da vilde al Nød være forbi med eet; andre sagde, at det syntes dem større Mandighed at følge de Gamles Mønster og tapre Mænds Exempel, hvilke bare Vaaben paa og dræbte hverandre indbyrdes, heller end de længer vilde taale Nød og Elendighed.

Kong Sverres Tale.

20. Nu tog Kongen Ordet, og krævede Stilhed; han talte saaledes: „Jeg har lagt Mærke til eders Meninger," sagde han, „og finder dem urimelige og unyttige. Dersom I styrte eder ned af Klipperne, og omkomme eder selv, saa bære I eder ad som galne Mænd, der ikke kan vogte sig for den øjensynlige Ulykke. Men hvad det angaaer, at I ville selv bære Vaaben paa hverandre, saa er det Hedningers Skik, som ikke kjende den sande Gud; men vi ere kristne Mænd og kristne Mænds Børn, og vi vide, at den, som tager sig selv af Dage, har intet Haab om Guds Naade. Dette er Djævelens Fristelse, og hans Villie skulle vi ikke gjøre; lader os nu vende os til Guds Barmhjertighed, og komme ihu, at om end Guds Slag forekommer os strænge, saa vil han dog ikke straffe haardelig der, hvor lidet er forskyldt. Lader os derfor angre vore Synder, og betænke, at formedelst vore onde Gjerninger blive vi slagne af Gud, ikke formedelst hans Grumhed. Derfor skulle vi med Ydmyghed og Sagtmodighed vende os til ham, saaledes som han selv har lært os: lærer af mig, thi jeg er sagtmodig og ydmyg af Hjertet, saa skulle I finde Hvile for eders Sjæle. Nu kan enhver skjønne, at det er bedre med det gode at vende sig til Guds Barmhjertighed, end med onde Forsætter at styrte i Djævelens Arme. I skulle derfor love mig, at I

alle vilde være enige i mit Forsæt, saa at vi nu alle anraabe Guds Barmhjertighed og hin salige Maries og den hellige Kong Olafs med andægtige Bønner." Kongen endte saaledes sin Tale, at de strax ved Haandfæste og Vaabentag lovede at indgaae det Løfte, som han foresagde. Men saa overordentlig hæftig var Stormen, da Kongen begyndte sin Tale, at de, som vare ham nærmest, næppe kunde høre den, og da han havde fremsat Løftet, viste Gud dem saa hastig og udmærket Naade, at ingen tyktes at vide, fra hvad Kant Vinden kom. Strax derpaa blev det klart Vejr og Solskin, og saa mildt, som om det havde været midt om Sommeren. Nu kunde de ogsaa kjende, hvor de vare komne hen, og de havde gaaet paa tværs fra den rette Vej; men Kongens Folk vare saa udmattede, at tyve Mand styrtede om og døde kort efter. Nu fattede de atter godt Mod, hvor langsom end Rejsen gik for sig, og kom til nogle Sætere, hvor de kastede sig ned og hvilte sig. Nu forsøgte de paa, at forskaffe sig Ild, thi den kunde nok behøves, hvis den var at faae; det var da nærved Midnat. Men de vare saa forkomne, at ingen af dem var i Stand til at slaae Ild. Det gik nu, som sædvanlig, at der var kun een Ting at stole paa næst Guds Barmhjertighed, thi det gjaldt deres Liv, hvis de ikke fik slaaet Ild; og det lykkedes ham, som den hele Flok skyldte sin Lykke, og som raadte og styrede for dem, nemlig Kong Sverre; han fik Ild ved en Flintesteen, og tændte derved en Kjerte, som han leverede sine Mænd, hvilke derved antændte sig en stor Ild, og tørrede sig. Der var en lille Gaard kort derfra; til Bonden, som boede der, begav Kongen sig, og var der om Natten; men adskillige af hans Folk begave sig til Storbygden. Men da Kongen saae, at hans

Hær var vederkvæget med alt, hvad der var at faae, gik han selv med dem af sine Folk, som bedst kunde udholde det, hen at holde Vagt; der var nemlig der en eneste Gangsti, og naar denne blev vel bevogtet, vare de alle uden Fare. Kongen blev ved dette Vagthold til tredie Dag; da vilde han drage hen til den større Bygd, hvor nogle af hans Folk vare. Vejen derhen var meget vanskelig; imellem Bygderne var der en høj Fjeldvej; og for Resten skulde man over en brad Klippeli, saa det var Livsfare at komme der. Kongens Folk kunde da ikke længere drage op over Fjeldene, thi strax da de kom i Bygden, begyndte Uvejret paa ny.

Om Kong Sverre og Thorgrim.

21. Derpaa drog Kong Sverre op paa Valders, og gjæstede paa sine Gaarde; derfra til Gudbrandsdalene, hvor der for ham og alle hans Folk beredtes halv Maaneds Gjæsteri paa Kongens Gaard paa Steig. Men efter den Tid fik han heller ikke Lov til at blive her i Ro; thi der vare tolv Bønder paa Hedemarken, som indgik den Forening, at hver skulde sammenbringe hundrede Mand; det var Kong Magnuses Mænd fra Hammerkjøbing. Da Kongen erholdt Underretning derom, beredte han sig til at forlade Dalene, for ikke at blive indelukt der, hvis de besatte Indgangen til Dalen. Det var en Bonde, ved Navn Thorgrim, som anførte Bønderne, og var Ophavsmand for denne Samling. Kongen paaskyndte sin Rejse, thi han vilde hellere selv bringe Efterretning om sig, end at andre skulde komme ham i Forkjøbet. En Nat drog han selv bort fra sin Hær, thi han vilde ikke have, at hele hans Parti skulde opholde sig ved denne Syssel. Han gik bort om Natten med fem andre Mænd, og kom til

Thorgrim, hvem han traf hjemme med ni Mænd, og deres Møde løb anderledes af, end Thorgrim havde tænkt, thi Gud deelte saaledes imellem dem, at den fik Overhaand, som højest var af Slægt; Bonden blev bunden, og hans Huuskarle slagne; og Udfaldet blev, at Kongen tog meget Gods fra Thorgrim, som desforuden maatte betale Kong Sverre en halv Mark Guld, og maatte endda være glad, at han slap dermed; saaledes skiltes de nu ad.

Om Kong Sverres Rejser.

22. Derefter drog Kong Sverre til Hammerkjøbing, hvor Harald Gudbrandsøn blev tagen til Fange; han var Kongens Frænde, mange bade for hans Liv, og han betalte Kongen tolv Øre Guld. Andre Kong Magnuses Mænd undkom ved Flugten, og efterlode sig meget Gods af allehaande Slags. Derpaa rejste Kongen til Østerdalene, og kom der fem Nætter før Juul; Bønderne her tænkte, at han med sin Hær vilde leve paa deres Bekostning i Julen; og søgte at forebygge det derved, at ingen af dem anrettede Julegilde, hverken med Mundgaat eller andre Ting. Da Kongen mærkede dette deres Raad, fandt han paa et andet derimod; thi han og hans Hær trængte ligefuldt til at faae deres Julekost, hvor uvillige Bønderne end vare til at vise Gjæstfrihed imod ham; han vendte nemlig om, drog bort derfra, og lod sig forlyde med, at han vilde drage til Værmeland; han rejste ogsaa virkelig til Eideskov ad den sædvanlige Vej. Men da han var kommen der, deelte han sin Flok, og lod hundrede Mand drage over Skoven til Værmeland, hvor de bleve velkomne; Kongen selv derimod vendte med hundrede Mand tilbage til Dalene, thi han tænkte nok, at Bønderne strax, saasnart han havde begivet sig paa Vej, vilde holde deres

Julegilder; og dette, som saa meget andet, gik ogsaa efter Kongens Formodning. De kom da tilbage til Bygden til Julen, og alting maatte nu være til fælles Brug, hvad enten det behagede Bønderne eller ej; Kongen havde de herligste Gilder hele Julen over.

Om Erling Jarl og hans Raadslagning.

23. Erling Jarl var den Gang øster i Vigen, og fik Efterretning herom. Han lod strax, da Julen var forbi udbyde Leding, og tænkte at gribe dem alle i en Fold, som Faar, der skal til Slagterbænken; men Kong Sverre havde snart lagt Mærke til den Snare, som de agtede at fange ham i. Kongen havde indrettet sine Sager saaledes, at han først tog til Gildes nordpaa i Dalene, og drog bestandig, som det led frem paa Julen, længer sydpaa mod Indgangen til Dalen; han var da borte, og kommen over i Værmeland, førend Jarlen kom derop, og han kunde da længe nok gaae paa Spor efter ham. Jarlen tænkte nu paa, at sætte efter ham til Værmeland, men Værmelænderne hindrede det, og sagde, at det skulde blive ham den ulykkeligste Færd, han havde gjort, og fældte Braader for ham i Skoven; og formedelst alt dette vendte han atter om.

Kong Sverre bemægtigede sig Simons Gaard.

24. Kong Sverre samlede nu alle sine Folk sammen, og red med fem hundrede Mand ned i Vigen til Simons Gaard i Skriksvig, hvor de bemægtigede sig hele Boet, men brændte Gaarden og alle hans Langskibe, samt et ganske nyt Østfarerskib; og fyrretyve Nød lod han drive til Værmeland. Men da Simon spurgte den Skade, han havde liidt lod han skære Budstikke mod Birkebenerne, og opbød Fri og Træl til dette Tog. Simon var en stor

og mægtig Høvding, saa at ingen torde handle mod hans Befaling, og han fik i kort Tid samlet saa stor en Hær, at han havde fire hundrede og tyve Mand; men Kongen var dragen videre østerpaa heelt ned til Elven, og var kommen til Landsgrændsen. Simon drog da op langsmed Gøtelven, medens Kongen opholdt sig i en liden Bygd, men hans Hær laae kort derfra, hvor den var fordeelt omkring hos Bønderne; thi dette var kun en liden Bygd, og heller ikke vidste Kongen, at der var en saa overhængende Fare forhaanden. Derefter sendte hans Venner ham om Natten hemmeligt Bud fra Gøtland, at Simon drog frem med en overmaade stor Hær, og vilde brat overfalde ham, hvis han ikke tog sig i Agt. Men da Kong Sverre spurgte dette, blev der strax grebet efter Klæder og Vaaben, derpaa sendt Bud om til alle hans Folk, hvilket ikke kunde skee i en Hast, da de vare fordeelte vidt om. Kongen drog til en Skov, som hedde Huvenæsskov, og biede der efter sine Folk. Da hans Mænd vare komne, spurgte han dem om Raad, hvad man nu skulde gjøre, og sagde, at ham syntes, det vilde blive tungt for dem at stride mod Kong Magnus og Erling Jarl, hvis de skulde flye for Leensmænd, uden at prøve Styrke med dem, om de end havde en stor Hær. Alle svarede, at de heller vilde stride med Simon, end flye, men holdt dog ikke hans Hær for saa stor, som den virkelig var. De gik nu Simon imøde, og mødtes før Dag, og i et saadant Bælmørke, at ingen vidste af det førend Banneret ragede dem frem over Hovedet; de begyndte da strax Slaget, der var meget haardt, men ikke varede længe; Udfaldet blev, at Gud gav Kongen en herlig Seier; der faldt hundrede og fyrretyve af Simons Folk, men kun syv Mand paa Kong Sverres

Side. De trøstede sig dog ikke til at forfølge de Flygtende, baade for deres Overmagts og Mørkets Skyld.

Om Kong Sverres Rejser.

25. Efter dette Slag begyndte Kong Sverre sin Rejse til Kongehelle, hvor han bemægtigede sig meget Gods, der havde tilhørt de Flygtende, og paalagde han desuden Byen at betale tyve Mark vejede. Han opholdt sig der kun i to Nætter, thi han tænkte, som rimeligt var, at eftersom der vare saa mange Folk flygtede med Simon, vilde de vende tilbage igjen. Derfra drog han til Lødese, og dvælede der nogle Nætter. Da droge Kong Magnus og Erling Jarl en stor Hær sammen, saa at de havde alle de Leensmænd, som vare i Vigen, med sig; og da hændte det sig, at begge Partier ikke vidste af hinanden at sige, og droge hinanden lige imøde. Kong Sverre tænkte da endnu at gjøre en og anden god Fangst i Vigen, naar han saae sin Lejlighed. Det var een Nat, at der var ikke længere imellem deres Natteleier, end en Rast, uden at de vidste noget af hinanden at sige. Men fra dette Natteleje droge de endnu videre hinanden imøde, indtil der ikke var længer imellem dem, end en Fjerdingvej. Nu blev Kong Sverre vaer, hvor hine, Fader og Søn, droge med deres Hær, og han vendte da strax tilbage, og fortsatte sin Rejse, til han kom til Værmeland. Der holdt han Stævne med de mægtigste og forstandigste Mænd, og spurgte dem, om de vilde indgaae noget Forbund med ham, saaledes at han skulde være et Værn for dem, eller om de vilde afslaae dette hans Tilbud. De svarede, at de vilde stride for ham, som om han var deres Konge. Søndbølerne gave ham ogsaa det samme Løfte. Men da Kong Magnus og Erling Jarl spurgte dette, vendte de tilbage, da

Sagerne nu stode saaledes; derimod sendte de Orm Kongsbroder til Oplandene, hvor han havde hele sin Frændestyrke, forat han skulde bevogte Grændserne der, hvis Kong Sverre skulde prøve paa, atter at falde derind fra Værmeland. Kong Sverre begyndte nu sin Reise heelt over til Østersøen, og havde med sig paa denne ikke mere, end to hundrede Mand. Da han kom til Jernbæreland, fandt han en stor Samling af Bønderne for sig; de fældte Braader for ham, og sagde, at de vare ikke vante til Kongereiser igjennem deres Land, og heller ikke nu vilde taale dem. Da red Kongen frem til dem, og talte med dem; og Udfaldet af Samtalen blev, at de tillode ham at reise hvor han vilde, og forsynede ham med alle Fornødenheder, saa godt de kunde.

Om Helsingerne og Jæmterne.

26. Derfra drog Sverre ind i Helsingeland, og da han kom til det Sted, som kaldes Alpte, mødte han en stor Flok, der havde samlet sig imod ham; det var tre hundrede, fuldkommen slagfærdige Mand; hundrede af dem vare i fuldt Harnisk. Denne hele Hær havde vedtaget, at den skulde bære Nidings Navn, som gav dem Fred eller lod dem komme frem; hvilket de alle havde samtykket med Vaabentag. Hvortil endnu kom, at de ikke tillod nogen af hans Mænd at komme paa deres Thing eller at tale der et eneste Ord; men omsider kom det dog saa vidt, at det tillodes alle Kongens Mænd at drage til deres Thing og høre paa deres Taler. Da sagde Kong Sverre til sine Mænd, at de skulde fylke deres Folk og være vel beredte, hvad saa denne Folkesamling vilde begynde paa. Men da Indbyggerne saae dette, gave de for saa vidt efter, at der fra nu af mægledes saaledes imellem dem, at Kongen

maatte komme paa deres Thing, og hans Mænd skulde der fremføre hans Ærende, men ham selv blev det ikke tilladt at tale. Men Helsingerne sagde, at han aldrig skulde komme videre frem, og vilde ikke finde sig i andet, end at han vendte den samme Vej tilbage; men omsider kom det dog dertil, at Kongen fik Lov til en eneste kort Tale. Kongen begyndte denne saaledes: „Det er os ikke vitterligt, hvad I kunne have paa os at klage; men det bør I betænke, at vi alle have een Gud og kalde ham Fader; det er da højlig fornødent og vor Skyldighed, at holde Fred indbyrdes, og at agte hinanden som sig selv; thi mine Mænd have aldrig tilføjet eder nogen Skade. Betænker, hvor lidet Godt I have at lønne Kong Magnus og Erling Jarl." Derpaa lod han to Heste lede frem, og befalede, at de skulde slagtes, og sagde, at det skulde spørges i alle Lande, hvis de vare saa karrige paa deres Mad, at kristne Mænd vare nødte til hos dem at spise Hestekjød, for at opholde Livet. Men da han havde endt sin Tale, bød den Mand, som havde fastsat Nidingsnavn for hver den, der tillod hans Gjennemrejse, ham til Gjæst med halvfjerdsindstyve Mand; derpaa indbøde ogsaa Bønderne ham og alle hans Folk til Gilde. Nu spurgte Jæmterne, hvorledes Helsingerne havde baaret sig ad, og modtoge dem vel; Kong Sverre drog saaledes paa Gjæsteri fra Østen af igjennem Landet. Og da han kom nord i Landet, satte han Lid til deres Venskabsyttringer, og sendte sine Folk fra sig, saa at de fordeeltes omkring i Bygden til Gjæsteri, og Kongen havde da kun hundrede Mand tilbage hos sig. En Gang ved Midnat kom der en Mand til Kongen, og bragde ham den Efterretning, at Jæmterne havde samlet en Hær østen fra Landet, droge

efter Kongen, og agtede at dræbe ham og alle hans Folk; i dette Anslag vare alle Leensmændene deelagtige. Kong Sverre stod strax op, lod sine Mænd vække, og befalede dem at hærklæde sig, fortalte dem, hvilken Tidende han havde faaet, og at han frygtede meget for, at hans Mænd, som vare dragne hen i Bygden, skulde blive dræbte. Strax den samme Nat drog han nu med de Folk, han havde hos sig, hen imod det Sted, hvor han spurgte, Jæmterne vare; men disse havde deelt sig i tre Flokke, og saaledes omringet Kongen, at hver skulde overfalde ham fra sin Kant. Da Kongen nu foer over en Vig imellem Undursøerne og Fastlandet, kom Jæmternes Hær ham imøde, og omringede ham; de vare tolv hundrede Mand. Da sagde Kong Sverre til sine Mænd: „Bruger samme Ord og Vaabenraab, som I høre Jæmterne have, og lister eder, saasnart det er eder muligt, ud af deres Hær hen paa Øen; men lader os først gjøre et haardt Anfald paa dem og see, om vi kunne bringe dem til at vige." Birkebenerne raabte nu Krigsraab, og gjorde et drabeligt Anfald, men Jæmterne trængte ind paa dem fra alle Kanter; der blev en stor Strid og et hæftigt Slag; men det var saa mørk en Nat, at ingen kunde kjende den anden. Da trak Birkebenerne sig ud af Bøndernes Slagtummel, og op paa Øen, efterat de havde udholdt en haard Kamp. Bønderne mærkede det ikke strax, og bleve en Tid lang ved at stride, til det næsten dagedes. Men da Bønderne holdt op med at stride, og mærkede, at de dræbte hverandre indbyrdes, da faldt Birkebenerne saa haardt ind paa dem, at Bønderne maatte vige; og da de andre saae, hvor ilde det gik deres Landsmænd, saa flyede de, og Birkebenerne satte strax efter dem, og dræbte saa mange de vilde. Da faldt

der af Jæmterne næsten hundrede Mand, og en stor Mængde blev saaret. Kong Sverre havde hundrede Mand, men Jæmterne havde tolv hundrede. Om Morgenen sendte Kongen Bud efter Resten af sine Folk, hvilke alle samlede sig hos ham. Da bade Jæmterne om Fred, gave Kongen Gisler, og forligte sig med ham; men Kongen paalagde dem Bøder, og da lovede de, at blive hans Undersaatter, og han skulde indsætte Sysselmænd til at hæve baade Sagøre og anden Skyld. De bekræftede dette Forlig med mange Eder; og da Bøderne vare udredte, skiltes de fra hverandre.

Kong Sverres Raadslagning.

27. Herefter begyndte Kong Sverre sin Reise nord over Fjeldet, og kom ned i Nummedalen; her forskaffede han sig Skibe hos Bønderne, og lagde derpaa ud til de Øer, som kaldes Skillingerne. Der holdt han Huusthing med sine Folk, thi han vilde ikke have, at Indvaanerne skulde erfare hvad de raadsloge om. Kongen spurgte da sine Folk til Raads om, hvorledes de skulde indrette deres Reise; og sagde, at ham syntes der vare tre Kaar forhaanden: For det første, at drage nord til Helgeland, forat forhværve Bytte, og derpaa at tye sønderpaa til Bergen, for at see om de der kunde faae noget udrettet mod deres Fjender. For det andet, at de kunde drage bort fra Landet, over til Øerne i Vesten, hvor der var mere Haab om, at de fik Forstærkning paa Mandskab. For det tredie endelig at hærge paa Irland eller andre Vesterlande; han meente nemlig, at Kong Magnus og Erling Jarl vilde tabe i Yndest, jo længere de regjerede over Landet, men paa nærværende Tid var deres Magt saa stor, at det vilde blive dem svært at binde an med dem. Hele Hæren svarede, og yttrede, at de vilde søge ind til Byen (Nideros), og meente, at

der intet vilde være i Vejen for, at de jo kunde indtage den, thi der vare, sagde de, ingen af Kongens Folk, og de vilde nok kunne bemægtige sig Nideros, hvor Kongen havde mange Venner, og derved vilde deres Magt anseelig forøges. Kongen svarede: „Mig staaer det ikke an; og jeg grunder min Mening paa en Drøm; jeg finder det raadeligst, nu som før, at I retter eder noget efter min Mening; men lader os siden anfalde Byen." Men Hæren vedblev, at de vilde til Byen, og Kongen sagde, at de fik da at raade. Derpaa sejlede de mod Kongens Villie til Mundingen af Throndhjemsfjord; og da de kom til Folskn, sagde Kongen, at han vilde til Bergen, men ikke ind i Fjorden, og sagde, at efter hans Tanker vilde denne Færd ikke blive dem til Gavn for denne Gang. Hæren svarede, at intet var vissere og at det ikke vilde være dem vanskeligt at indtage Byen, og alle bleve enige om, paa Kongen nær, at de skulde tage til Throndhjem. Nu roede de ind i Fjorden til Rødebjerg, og landede der. Kongen lod da alle sine Mænd kalde op af Skibene, og spurgte dem overlydt, hvad deres Agt nu var med Overfaldet paa Byen, siden de vare saa begjerlige derefter. De svarede, at de vilde gjøre et Anfald til Søes imod Byen, og see, om de kunde komme i Land. Kongen svarede: „Det synes mig ikke raadeligt; jeg troer ikke, at Byens Indvaanere vilde overgive Byen i vor Magt, men snarere at de ville forsvare den; de ville heller ikke vente sig stor Skaansel af os Birkebener med Plyndring og Ran. Det er mit Raad, at vi, førend det bliver lyst, sende en Skude ind ved Stade paa Spejderi, og over Fjorden indenfor Holmen, og lade denne Skude ligge under Ladhammer, saa langt

frem, at man tydelig kan see den fra Byen, saasnart det bliver lyst, og lade den være tjeldet paa det bedste. Men alle Mændene, som ere ombord paa den, skulle gaae paa Land, og op i Skoven, og saa den øvre Vej ned forbi Lade; og I skulle (saa vendte han sig til dem) stævne op paa Bjergaasen ovenfor Broen, og blive siddende der til det bliver lyst. Men vi andre skulle roe ind over Fjorden til Fladke, og saa ind langsmed Gullaas indtil vi lande ved Gullhammer. Da tænker jeg, at saasnart det begynder at blive lyst, og de fra Byen af see, at der ligger et Skib ved Ladhammer, at de ville skikke deres Skibe udaf Byen, og antage, at hele vor Flaade ligger der, thi de vil troe, at der maa være flere Skibe der, hvor de see eet ligge; det synes mig ogsaa raadeligt, medens de roe ind til Ladhammer, at vi da roe bort fra Hefring og ind til Øren; og da kan det vel hænde sig, at vi snarere komme til at værge dem Byen, end de os." (Kongens Staller) Gudløg svarede: „Vi kunne vel ikke antage at have for mange Folk, selv om vi ikke dele dem ad." Der vare nu flere af hans Mening, end af Kongens; og det blev da besluttet, at de skulde roe ind til Byen, saasnart det blev lyst. Kongen sagde, at han maatte være der, hvor de vare, men han gjorde det ugjerne; „og jeg formoder ogsaa," sagde han, „at eders Foretagende ikke vil lykkes uden min Villie."

Kong Sverres Slag med Kjøbstædmændene.

28. Erkebiskop Eisten var tilstede i Byen, og havde ladet blæse til Møde anden Dag forud; han sagde, at han havde spurgt til Birkebenerne, at de vare komne ned i Nummedal, og vare sejlede sønder ud, „og vi formode,"

sagde han, „at de ville aflægge et Besøg her i Fjorden; men det er mig fortalt, at de have kun faa Folk og smaae Skibe, og at Folkene derhos ere udmattede og i ussel Forfatning; Bønder og Kjøbmænd ere ilde tjente med at overlade deres Klæder og Gods til saadanne Tyve og Skjelmer, som Sverre har skrabet sammen; vi skulle hellere yde eder nogen Bistand, hvis I ville formene dem Byen; jeg vil overlade mine Skibe og alle mine Huuskarle, som ligge i Bispegaarden, naar Byens Indvaanere og Kjøbmændene ville selv gaae med." Dette Raad syntes alle vel om, og sagde, de vilde hellere det, end tillade Birkebenerne at gjøre Landgang. Der blev da udrustet fire Skibe af Byens Indvaanere og Kjøbmændene, og Erkebispens Skib var det femte; paa dette vare hans Huuskarle, og dette var bedst bemandet; Befalingsmanden derpaa var Sigurd, en Søn af Øssur Balle. Kjøbstædmændene havde Vagt ved Viden (Fyret) paa Digermule, og da det om Morgenen blev lyst, og de saae, at Skibene vare ved Rødebjerg, tændte de Ild paa Viden. Saasnart Borgerne saae dette, blæste de til Skibs, og styrede ud af Aaen; men Birkebenerne sloge deres Tjeldinger ned, og roede over Fjorden ind under Gauleraas, og Borgerne ud over Havbugten dem imøde. Da de kom ud forbi Digermule, da saae de hinanden, og mødtes i Bugten indenfor Hatterhammer. De fra Byen havde fire Skibe, som lode sig bruge i Slag; Kong Sverre havde ogsaa fire Skibe, af hvilke eet kun var paa tyve Roerbænke. Derpaa begyndtes et haardt og hæftigt Slag; det var godt Vejr, og der blæste en sagte Nordostvind, imedens de sloges, saa at alle Skibene efterhaanden dreve ind mod Landet, og endelig kom

til Strandbrædden. Da de havde stredet en Stund, kom Erkebispeskibet frem, hvilket senere var sejlet fra Byen. Birkebenerne saae det, og frygtede for at det nu vilde gaae dem ilde, da de allerede havde det haardt nok, førend dette Skib kom. De gave sig da i en Hast paa Flugten, og sprang i Land fra deres Skibe. Kong Sverre var klædt saaledes, at han var iført en blaa og sid Hættekappe; han gik temmelig tidlig frem ad Skibet, og agtede at gaae i Land; men da han var kommen forbi Masten, gik en Fjæl i Stykker under hans Fødder, og han faldt ned i Rummet; men de andre sprang i saadan Mængde over ham, at han ikke kunde staae op, og det opholdt ham længe nok i hans Gang, medens de andre i Mængde fore over ham. Iblandt de sidste var der en Mand, ved Navn Helge, kaldet Bygvom. Kongen saae paa ham, og Helge kjendte ham, og sagde: „Skammelig forlade vi vor Konge." Han fik Kongen fat i Skulderen, og hjalp ham op af Rummet. Da sagde Kongen; „Helge! Kong[1] mig nu ikke mere for det første!" De løb da begge sammen op paa Land, og da de vare komne paa Strandbrædden, kom der tre af Borgerne imod dem. Helge løb imod dem, og stred med dem; Kongen klettrede op ad en steil Bakke, men da han var kommen et godt Stykke op paa samme, traadte han i sin Kappe, og Fødderne glede fra ham, saa han atter faldt ned paa Strandbrædden. Da løb een af dem imod ham, som før havde anfaldet Helge, og vilde hugge til ham; men da Helge saae det, saa unddrog han sig fra de to, som strede mod ham, og foer derhen, hvor han saae, Kongen trængte til hans Hjælp, og gav strax

[1]) Kald mig ikke Konge nu.

den Mand sit Banesaar, som vilde hugge til Kongen; og denne søgte nu at komme op anden Gang. Men de Mænd, som før havde forsøgt at anfalde Helge, brøde sig nu mindre derom, og gik deres Vej. Kongen kunde ikke godt komme afsted, da han havde faaet et Saar i Foden; han var i Slaget bleven truffen af et Spyd; dette Saar gav Serk fra Rjode ham. Nu drog Helge med Kongen, og de fortsatte deres Gang op ad Gauleraas, til deres Folk, som vare undkomne, samledes til dem; Kongen gik videre frem paa Fjeldet, og hvilede sig der; da kunde de høre Borgernes Samtale, og hvorledes de talte om, om Sverre var falden eller ej. Helge svarede saa højt, at de, Borgerne, kunde høre det: „Kong Sverre vil gjøre endnu værre Anfald mod eder, førend han døer." Mange brave Kæmper vare der faldne: Sigurd af Saltnæs og hans Broder, Jon Killing, faldt paa Strandbrædden; deres Broder Vilhelm undflyede paa et Skib langsud med Bjergaasen og forbi Næsset, men Borgerne satte efter ham, han løb op paa Land, og faldt der paa Strandbrædden; Borgerne deelte deres Vaaben imellem sig, og vendte med saa forrettet Sag tilbage. Gudløg Staller blev stærkt saaret, men kom dog op paa Bjergaasen; han var iført en Skarlagens Kjortel. Der mødte han en Bonde, som skjønnede af alt, at han maatte være een af de Flygtende. Bonden havde en Buløxe i Haanden, og hug til ham imellem Halsen og Nakken. Gudløg faldt for Hugget, saa Bonden troede, han havde dræbt ham, tog noget Riis og lagde ham tilrette, som en Død, efterat han først havde draget Klæderne af ham; derefter forlod han ham. Gudløg kom noget efter til sig selv, stod op, og kom hen til en Gaard, hvor han blev vel modtagen. Han drog der-

paa efter Kongen, og hans Saar lægtes. Derfor kaldte Birkebenerne ham siden Gudløg Gnitaskør.

Kong Sverres Tale.

29. Efter dette Slag droge de op til Oplandene, men nogle kom ned til Møre til Serk, hvem de dræbte tilligemed tolv andre; derpaa droge de efter Kong Sverre. Da Birkebenerne kom øster i Vigen, fik Kong Magnus og Orm Kongsbroder det at vide, og gjorde sig færdige til at opsøge dem; derpaa fik de Spørgsmaal paa dem, og satte efter dem, men Birkebenerne undvege, thi de havde en liden Hær i Sammenligning med Kong Magnuses. Kong Sverre holdt da en Tale til sine Folk, og sagde, at det var skeet imod hans Villie, at de droge med Hæren ind i Throndhjem, forat stride med Borgerne; „vi have," vedblev han, „mistet vore Folk og de bedste Kæmper, som vare i vort Følge; og naar vor Ulykke spørges til Bønderne, saa blive vi nu fordrevne og forfulgte, hvor vi komme hen, og alle, som erfare vor Flugt, ville tykkes, at der er liden Sikkerhed der, hvor vi ere; men førend dette Slag holdtes, havde vi altid Sejer og Overhaand, og de fleste frygtede for med væbnet Haand at drage os imøde. Nu have I nok spurgt, at Kong Magnus drager efter os med en stor Hær; og vi ville nu kun i kort Tid lade os forjage af dem igjennem Landet, førend baade Fri og Ufri ville falde over os; og hele vor Hær vil oprives med liden Ære, som alle de, der falde paa Flugten. Mig synes det derfor mandigere, skjøndt vi ingen stor Hær have, at vende os imod vore Fjender; og siden vi have Overmagt at stride imod, saa ville vi i det mindste mage det saaledes, at vi kunne falde med megen Ære, hvis vi stride mod selve Kong Magnus; men hvis vi ere saa lykkelige,

at vi vinde Sejer over ham, da vil vor Magt fra den Tid af voxe; det er heller ikke at vente, at vi faa let skulle bemægtige os dette Land og Rige, at vi ikke en eneste Gang skulde see Kong Magnuses Banner svæve i Luften; nu have vi ogsaa længe nok ladet os jage om i Landet, og maattet lide allehaande Ondt af vore Fjender." Derpaa talte Kong Sverre endnu med mange fagre Ord til sin Hær, og opmuntrede dem meget; hans Hu, sagde han, spaaede ham et godt Udfald; saaledes satte han Mod i sine Folk, der meget berømmede hans Tale.

Kongernes Slag ved Hirtebro.

30. Derefter droge de videre frem, indtil de kom over den Bro, som gaaer over Aaen Hirta, og her fik de paalidelig Efterretning om, at Kong Magnus var kommen i Nærheden af dem. Kong Sverre lod sin Hær drage ned i nogle Moser kort fra Broen. Kong Magnus og Orm Kongsbroder havde ogsaa faaet paalidelig Efterretning om Birkebenernes Færd, og da de kom til Broen, lod Kong Magnus strax sit Banner føre derover, og fulgte selv med; det samme gjorde Orm Kongsbroder. Da Kongen var kommen over Broen med en Deel af Hæren, gjorde Birkebenerne et haardt Anfald paa dem; der begyndte en skarp og ikke langvarig Træfning; mange af Kong Magnuses Folk faldt, men han selv flyede tilbage over Broen, ligesaa Orm Kongsbroder, begge saarede; i dette Slag mistede Kong Magnus mange af sine Mænd; derefter skjøde de endnu i nogen Tid paa hverandre over Aaen, og skiltes saa. Kong Magnus drog da atter til Tønsberg til sine Skibe, og sejlede øster langsmed Landet men Kong Sverre drog op paa Rommerige, og ad Landvejen østerpaa til Lodese, og her spurgte han, at Kong Magnus var,

i Kongehelle. Han drog da derhen, og overfaldt ham uforvarendes; det kom til et Slag, men der skete ikke stort Mandefald; Kong Magnus styrede ned efter Aaen, og Kong Sverre tog der nogle Skibe, som han lod brænde. Kong Magnus drog da nordpaa i Vigen, og ind til Oslo, hvor han blev siddende nogen Tid, og sendte Folk ud paa Spejderi heelt østerpaa til Elven. Kong Sverre underlagde sig nu alle de østre Sysler, og hævede der Skat og Skyld; da vare baade Birkebener og Heklunger i Vigen, og gjorde bestandig Anfald paa hinanden.

Om Kong Sverre og Kong Magnuses Mænd.

31. Kong Sverre drog nordpaa i Vigen med en Hær, for endnu mere at forraske sine Fiender, naar Lejlighed gaves. En Nat red Kongen selv ud for at spejde med syv Mand hen i en Skov kort fra Saurbø; og den samme Nat drog en af Kong Magnuses Underhøvdinger med halvtresindstyve Mand, forat forsøge paa, om han kunde dræbe nogen af Kong Sverres Folk der sønderpaa i Herredet; Natten var mørk. Da hørte Kong Sverre deres Ridt; disse Mænd vare meget drukne af Mjød, de vare højrøstede og drømte ikke om nogen Fare; men Vejen var ikke bredere, end at der kunde ride een Mand ad Gangen. Kong Sverre sagde til sine Mænd, at de skulde holde sig tavse; „lader os," sagde han, „holde vore Buer og Pile i Beredskab, og gaae paa begge Sider af Vejen; og naar de komme lige for os, saa skyde hver saa tidt han kan; naar de faae saadanne Paamindelser, holde de os maaskee for flere end vi ere; men dersom de blive os for mandsterke, saa kunne vi let komme bort." Nu skjøde Birkebenerne det tiestе, de kunde, derhen hvor de hørte hine tale; men det var saa mørkt, at ingen kunde see for sig,

og de, som rede bag efter, kunde ikke begribe hvad der var i Veien, hvorfor de forreste kom saa langsomt afsted; de stimlede derfor alle sammen paa hverandre, uden at vide hvad der var paa Færde; men Birkebenerne skjøde bestandig det bedste de kunde. De andre troede, at der maatte være mange i Skoven, og toge hurtig Flugten; Birkebenerne satte efter dem, saalænge de kunde, og dreve dem foran sig. Men om Morgenen da det var blevet lyst, og de vendte tilbage, fandt de atten Mand dræbte og mange Heste.

Kong Olaf den Helliges Jærtegn mod Kong Sverre.

32. Om Høsten drog Kong Sverre op til Throndhjem, og anrettede et stort Nederlag paa Kong Magnuses Mænd i Kjøbstaden (Nideros), og fik Seier; han tog der ti Skibe; men Foraaret efter drog han ud efter Fjorden med sin Hær, og sønderpaa til Møre; sønderpaa seilede han udenskjærs. Da de kom seilende nordenfra til Stad, kom Kong Magnus og Erling Jarl, Erkebiskop Eisten, Orm Kongsbroder og adskillige Leensmænd dem imøde; de havde en meget stor Hær og store Skibe. Men da Kong Sverre saae denne store Flaade, og de kjendte hverandre, saa søgte han med sine Folk ud til Havs, og de baade seilede og roede saa stærkt, som de kunde. Men da Kong Magnus saae dette, saa gave de sig til at seile og roe efter dem af alle Kræfter. Da kom de Kong Sverres Skibe saa nær, at det Skib, Erling styrede, nærmede sig dem, saa meget, at de kunde see Folkene ombord; da lod Jarlen standse, for at oppebie sine Mænd. Og da alle Skibene vare komne efter, raabte Jarlen, og ordnede alt til Angreb, og sagde, at nu vilde det rimeligviis komme til en Dyst imellem dem og Birkebenerne; han bad da sine

Mænd at mindes, hvor megen Skade Birkebenerne havde tilføjet dem med Manddrab og Plyndring, bød alle vel tage sig i Agt for, at driste sig til at give Birkebenerne Fred; men det skulde være ham kjært, om Kong Sverre blev fangen, hvis saa kunde lykkes, og blev bragt ham levende. Dette lovede alle, hissede derpaa Sejl, og satte efter dem. Men da Kong Sverre bemærkede, at Kong Magnuses Skibe vare langt hurtigere, og kom bestandig nærmere, saa saae han ingen Udvej for dem, hvis ikke Gud viste dem en større Miskundhed, end det her saae ud til. Han knælede da ned for at bede, og gjorde Løfte til den hellige Kong Olaf, og holdt en smuk Tale til sine Mænd; og i samme Stund lagde der sig en saa tyk Taage paa Søen, at det ene Skib ikke kunde see noget til det andet. Da Kong Magnus og Erling Jarl ikke kunde see Vej for sig, vendte de om, og lagde ind under Land. Derpaa sagde Jarlen: „Saaledes gik det ikke, da vi havde Lykken med os." Nu samlede de hele Flaaden ved Herøerne, og næste Dag spurgte de til Birkebenerne, at fem af deres Skibe vare sejlede igjennem Sundet, og vare stævnede ind i Fjorden. Da lod Jarlen Høvdingerne kalde til Samtale og Raadslagning, og sagde: at han var ikke vis paa, om Birkebenerne, da de søgte til Land, havde styret nord eller sønderpaa langsmed Landet, og han fandt det derfor nødvendigt, at sende Folk ud til begge Sider. Fremdeles bestemte han, at Erkebispen og Orm Kongsbroder skulde fare sønderpaa til Bergen, med andre Leensmænd og Skibsbefalingsmænd, som han vilde udnævne, for der at værge Landet; „men Kong Magnus og jeg," sagde han, „skulle fare nordpaa med den største Deel af Hæren." Det skete saaledes, som Jarlen sagde.

Om Kong Sverres Tilbud mod Magnus og Erling.

33. Da Kong Magnuses Mænd kom til Nordmøre, spurgte de den Nyhed, at Kong Sverre var sejlet ind fra Havet søndenfor Ædø, og saa nordpaa ved Knarreskeid. Kong Sverre sejlede da nordpaa til Mundingen af Throndhjemsfjord, og derpaa ind til Kjøbstaden, og strax med sine Skibe til Bryggen. Kong Magnus og Erling Jarl droge strax nordpaa efter Birkebenerne; og da Kong Sverre og hans Mænd saae deres Sejl, og at de havde kun kort til Byen, saa lod han sine Folk blæse til Møde, og sagde dem sit Forsæt, at han vilde gaae op fra Skibene, og befalede, at ingen skulde driste sig til, at tage mere med sig, end sine Vaaben og de Klæder, han gik og stod i. Efter dette Møde væbnede Birkebenerne sig, og gik op i Byen, men alle Skibene laae tjeldede ved Bryggen; Skibssengene laae i Rummene, og deres Halvrumskister stode paa Skibene med Nøglerne i hvert Laag. Da Kong Magnus og Erling Jarl roede op i Aaen med deres Hær, gik Birkebenerne op over Broen. Det har Kong Sverre selv sagt, at det var noget han især kunde rose sig af, at man skulde ikke finde mange Exempler paa, at Flygtninge havde saaledes forladt deres Ejendomme og Skibe, som de gjorde, og tilføjede, at det var endda uvist, hvem Gods og Klæder skulde komme til at tilhøre. Kong Magnuses og Erling Jarls Mænd lagde til Land ude ved Bratteøre udenfor Skibekrog, og gik der op. Da sprang Jarlen paa Land, og faldt forover paa Knæene, men han stak Armene mod Jorden, og sagde: „Fald er Farendes Held." Derpaa gik de op igjennem Gaden, hver med sine Skibsfolk, efter som de stege i Land og bleve færdige. Jarlen blev først færdig med sin Flok, og da han kom op forbi Krist-

kirkegaard, og ovenfor Bispegaarden til Broen, saae han Kong Sverres Banner fare hastig frem, og stævne op ad Landevejen til Kleppebo; han tænkte da, at Kongen og den største Deel af Hæren vare der. Han gik nu op over Broen til Sprotevold; men Kong Sverre og største Delen af hans Hær laae i en Dal, som findes kort fra Broen opfra den nederste Sandbrink. Jarlen vidste ikke, at Kong Sverre var der; men tænkte kun at faae fat paa nogle af de Mænd, som fore bagerst af hans Hær. Da sprang Birkebenerne op imod dem; men Jarlen søgte da tilbage ad Broen til og ud over denne, og Birkebenerne fulgte dem lige til Gjærdet imellem Brohovedet og Byen. Men da Kong Magnuses og Jarlens Folk vendte sig imod dem, saa gik Birkebenerne tilbage over Broen, og de skjøde nu paa hverandre over Aaen; men Jarlen befalede sine Mænd at gaae ud af Skudvidden, og sætte sig ned paa Marken, og see, hvad de andre vilde tage sig for. Kong Sverre og hans Folk satte sig ligeledes ned paa et andet Sted ved den Bakke, som ligger ved Sandbrinken; og saaledes bleve begge Partier siddende en lang Tid af Dagen. Kong Magnuses Mænd lode sig hente Mundgaat nede fra Byen. Mange af Bueskytterne i begge Hære gik frem, og skjøde paa hverandre; der bleve da nogle Mænd saarede paa begge Sider. Og da det led hen paa Dagen, saa at det var blevet Nón[1], gik Kong Sverres Staller Gudløg hen til Brohovedet, bedækket af sit Skjold; han raabte til Kong Magnuses Hær, og sagde, han vilde tale med dem, hvis de vilde høre ham. Ivar Horte, som var blandt Kong Magnuses Folk, svarede, at han vilde høre paa hvad han

[1]) Klokken tre om Eftermiddagen.

havde at sige. Gudløg begyndte saaledes sin Tale: „Kong Sverre vil foreslaae Kong Magnus og Erling Jarl samt hele deres Hær tre Vilkaar: Eet er, at de skulle gaae over Broen, og Kong Sverre vil da gaae langt op med hele sin Hær; begge skulle derpaa fylke deres Hær, som de selv finde for godt, og vi ville da slaaes paa Sprotevold; den faae da Sejer, som Gud vil unde den. Men hvis Kong Magnus og Erling Jarl ikke ville indlade sig paa dette, saa foreslaaer Kong Sverre som det andet Vilkaar, at de med deres Hær skulle gaae ud til Borgen, og fylke der i Ro og Mag; men vi Birkebener ville søge over Broen til eder, og lad da Lykken dele os imellem. Det tredie Vilkaar er, hvis I forkaste begge de forrige, at de gaae ud paa Øren til deres Skibe, og fylke der, som de selv ville; men vi Birkebener skulle da komme dem imøde og gaae ud igjennem Byen, og det maae I være visse paa, at Kong Sverre gjerne vil stride, hvis han maa raade." Efter denne Tale gik Ivar Horte ned af Skraaningen, hvor han hidtil havde staaet, og op paa Marken, gik der hen til Erling Jarl, og fortalte ham disse Tilbud; men Kong Magnus var falden i Søvn ved Siden af Jarlen, som slog ham med Haanden paa Ryggen, og bad ham vaagne. Kongen spurgte, hvad der var paa Færde? hvorpaa Jarlen sagde ham de Tilbud, Præsten Sverre havde gjort dem. Kong Magnus bad Jarlen vælge, men Jarlen vilde ikke have noget med et saadant Valg at gjøre, og sagde, han vilde hellere forelægge Sverre Præst Vilkaar, end denne skulde gjøre ham dem. Derpaa gik Ivar hen, og sagde Gudløg Jarlens Svar, og Gudløg bragde Birkebenerne det. Da flokkedes de sammen nogen Stund, og gave sig derefter paa Vej; Kong Sverre stævnede op

ad Veien paa den østre Side af Aaen til Kleppebo; men de indrettede deres Gang saaledes, at de gik een for een, saa at deres Hær kom derved til at see talrig ud, førend den sidste Mand kom forbi; nu skiltes de ad for denne Gang. Kong Sverre drog nu op langsmed Aaen til den Gaard, som hedder Kot; her lod han nogle Huse nedrive, forat gjøre en Tømmerflaade deraf, paa hvilken samme Flaade de satte over Aaen Nid, og ved Midaftens Tid droge de ud over Thjodmyren, og saa ned til Staf, hvor de satte over Gaul paa Eger; og da de vare komne over, bad Kongen dem hvile sig, da han selv var søvnig og vilde sove. Han faldt da strax i Søvn, og ved Natmaals Tid[1] kom der en Bonde, som førte Maltsække paa sin Hest, og vilde til Byen at sælge Maltet. Birkebenerne stimlede sammen om ham, og lode, som de vilde kjøbe det af ham. Kongen vaagnede, og spurgte, hvad der var? De svarede, at der var kommen en Bonde med Malt. Kong Sverre sagde, han vilde tale med ham, hvilket skete. Kongen sagde til Bonden: „Vi ville ikke standse din Reise, men fortæl, at du traf paa Birkebenerne, at de vare komne over Gaul, og havde i Sinde at tage deres Natteleje i Medelhuus i Nat;" dermed skiltes de ad. Birkebenerne opholdt sig der i nogle Nætter, tre eller fire, førend de søgte til Byen anden Gang.

Om Erling Jarl.

34. En Aften da Jarlen havde spiist, kom Sigurd Nikolaisøn og Jon af Randaberg til ham. Sigurd sagde: „Mon Forposterne ere udsatte, Herre? man har sagt os, at vi kunne snart vente et Besøg af Birkebenerne; det

[1]) Klokken ni om Aftenen.

skulde derfor være mit Raad, at Hæren blev blæst til at møde med deres Vaaben paa Borgen, og at vi vare beredte, hvis de skulde gjæste os her i Byen; vi holde det for sandt, at Birkebenerne nu ere komne til Gaulerdalen, og nogle mene, at de ville søge op til Fields, men os er sagt for vist, at man ligesaa snart kan vente dem herhid mod os." Da svarede Jarlen: „Jeg saae gjerne, om det var sandt, at de vilde komme hid mod os, thi da haaber jeg deres Ærende skulde faae et passende Udfald. Dog troer jeg, I kan sove rolig i Nat for Birkebenerne, thi mig er sagt, at de have vendt sig op til Fjelds, og næppe tør Sverre vove sig herhid, naar vi have faaet Nys derom, som nu." Da sagde Jon af Randaberg: „Gid det var saa vel, som Jarlen lover os, at vi ikke behøve at tage os i Agt for Birkebenerne, men der ere de, Herre, som sige, at I lægge mere Vind paa at beruse eder med Mjød og Viin, end paa at drage omhyggelig Omsorg for eders Hær." Da svarede Jarlen meget vred: „Det har sjelden før været mig bebrejdet, at jeg ikke var forsigtig nok; men nu veed jeg ikke, hvilket der er Tilfældet, enten at jeg ikke, som I sige, kan sørge for denne Hær, eller ogsaa I snarere ere ræddere end I skulle være; og for den Sags Skyld skal I nu kunne sove rolig denne Nat, thi jeg skal nu selv holde Vagt, hvis I vil betroe mig dertil; tilforn har man dog ladet sig nøje dermed; og den Gang havde vi dog større Overmagt imod os, end nu." Derpaa gik Sigurd og Jon bort til deres Skibe; men noget efter gik Jarlen til Sengs, klædte sig af, og lagde sig til at sove, tillige-med hele hans Hær, undtagen Forposterne, der, som sædvanlig, bleve udstillede.

Kong Sverres Tale.

35. Nu er at fortælle om Birkebenerne, at de henimod Dagningen kom hen paa Steenbjerg; her sagde Kongen Hæren, at han agtede sig ind i Byen mod Jarlen. Da han kom over Aasen paa Feginsbrekke, steg han af Hesten, faldt paa Knæ og holdt sin Bøn. Derpaa talede han nogle Ord til Hæren, og bad dem vel og mandelig at følge hverandre; „thi nu," sagde han, „ville vi vinde en herlig Sejer; men jeg behøver ikke at udvikle for eder, i hvilken Møje og Besværlighed I bestandig have været stædte, førend vi naaede at komme herind i Landet, men erholdt kun lidet Godt og ringe virkelig Fordeel hidtil; det kan jeg ogsaa slutte af mine egne Tanker, at det tykkes eder at være paa Tiden at nyde mere Godt for eders Besværlighed og store Fare, end vi hidtil have kunnet erholde. Det have vi naaet, som vi have kæmpet os til, her Gjæsterier, hvor de vare forhaanden, og hist andet Gods, hvor det var at faae. Men nu ligger der noget større for os, end vi ellers have haft Lejlighed til at faae, nemlig Byen Nideros. Tillige ere Kong Magnus og Erling Jarl her tilstede i Byen, samt mange Leensmænd og Hirdmænd; nu er der større Ære at vinde, end nogensinde før; og efter hvad jeg har drømt troer jeg det sandsynligst, at vi vinde Sejer. Lader os derfor nu anfalde saa meget drabeligere, som jeg haaber, vi skulle erhværve langt mere, end før. Jeg vil nu give eder tilkjende, hvad Løn I kunne vente: Den, som fælder en Leensmand, og beviser det med sikre Vidner, skal selv være Leensmand, og saaledes skal enhver erholde den Værdighed, til hvilken han selv baner sig Vej; den skal være Hirdmand, som dræber Hirdmand, og desuden erholde anden Ære og Fordeel.

Saadant have vi da at eftertragte, og jeg troer næppe, de have nogen tilforladelig Efterretning om vor Færd. Det Haab nærer jeg ogsaa, at det nu er forbi med deres Lykke, og stunder til Enden med deres Liv; men at vi ville faae Sejer og vinde den Ære og Værdighed, som os tilkommer; saaledes vil Gud nu skifte imellem os; thi de have længe besiddet vort Rige og Værdighed, og nu ville de maaskee miste hvad de med Uret have forhværvet, baade Æren og Riget, og rimeligviis ville de miste Livet med. Gjører det første Anfald saa hæftigt, som muligt, da vil det lykkes os vel. De ere uden Tvivl meget drukne, søvnige og raadvilde, nogle paa Skibene, andre rundt omkring i Byen, og vide nok næppe, hvorhen de skulle vende sig, eller hvad de skulle tage sig for." Da Kong Sverre sluttede sin Tale, optoge alle den vel, og de droge nu ned over Steenbjerg.

Om Kong Magnuses Mænd.

36. Kong Magnuses Mænd vaagede denne samme Nat ude paa Øren, og havde Lege for; og da de saae Birkebenernes Hær drage over Steenbjerg, blev der blæst, og tillige raabt, at Hæren skulde væbne sig og gaae ud. En stor Deel af Kong Magnuses Folk laae oppe i Byen, og havde været overstadig drukne om Aftenen, thi Kongen havde ladet dem give Drik om Dagen, og de laae omkring i Gaardene, hvor de havde taget Herberge. Men da Jarlen erfarede denne Tidende, stod han op, klædte sig paa, og befalede Folkene at væbne sig. Da kom hans Frænde, Ivar Horte, og sagde: „Vore Folk ere fordeelte oppe i Byen, og have uden Tvivl været i slet Tilstand, da de lagde sig til at sove, jeg troer derfor næppe, vi kunne faae dem rigtig samlede; det er derfor mit Raad at lade blæse, at hele Hæren gaaer ud paa Skibene, og

lægge lidet ud fra Bryggen, og derpaa berede sig i god Mag; enten til at stride, hvis vi finde os i Stand dertil, eller i andet Fald roe ud ad Aaen, thi det er nok ikke at lide paa, at Indvaanerne her i Byen staae os bi." Da svarede Jarlen: „Det kan nok være, Ivar, at det var det raadeligste, men jeg vil ikke vide af, at denne Djævelspræst, Sverre, sætter sig paa min Søns Sæde." Jarlen stod da op, og raabte, og befalede dem alle at følge sig; de gik derpaa alle op til Kristkirke; og der stødte Kong Magnus til ham med sit Banner og sin Trop, Sigurd Nikolaisøn, Jon af Randabjerg og Ivar Horte; mange knælede da ned, og holdt Bøn. Dernæst vendte Jarlen bort fra Kirken, og sagde til sine Mænd: „Staaer op, og tager eders Vaaben! om kort Tid ville I maaskee faae Lov til at blive liggende her en Stund." Erling Jarl var iført en rød Bomulds-Kjortel og en Silkehue, en Spangebrynje, som ikke var heelt tilsnøret; han havde et draget Sværd i Haanden, hvilket han kastede om i Haanden, og sagde: „Endnu skulle I tilstaae, at den Gamle kan svinge sit Sværd i Dag;" og befalede derpaa Luursvendene at blæse saa stærkt de kunde. Og da de kom ud forbi Stapelen, saae Jarlen sig om til begge Sider, og sagde: „Hvor ere vi nu alle?"

Slaget imellem Kongerne, og Erling Jarls Fald.

37. Kong Sverre havde fra Gaulerdalen en tre hundrede Mand eller noget mere, og denne Hær var slet forsynet med Vaaben. Bønderne havde ladet deres Arbejdskarle gaae med, thi de torde ikke selv af Frygt for Erling Jarls Revselse. Da de droge over Steenbjerg, løb en Mand forud for de andre; han var baade stor og stærk, og havde en Prygl paa Skulderen, men intet andet Vaaben. Da sagde

Osfur Præst: „Hvor vil du hen, Karl! og hvorfor løber du saaledes med din Prygl? hvor ere dine Vaaben? Det er en anden Sag at slaaes med Erling Jarl, end at tærske Korn; dertil kan man bruge en Plejel." Denne Mand hed Eivind. Han svarede: „De Vaaben, jeg har i Sinde at slaaes med, komme mig imøde fra Byen, og Jarlens Mænd bære dem endnu." Da sagde Hjarrande den Hvide: „Ret sagt, min Karl, du maa være en brav Mand." Derpaa gav han ham sit Spyd og en Haandøxe, og sagde: „Strid du med disse Vaaben!" Nu droge Birkebenerne mod Byen, og traf Fjenden paa Marken ovenfor Stapelen, lidt udenfor Byen. Kong Magnus og Erling Jarl havde fem hundrede Mand. Der begyndte strax et stort Slag og en meget skarp Træfning, dog ikke langvarig. Thorer Spæla bar Erling Jarls Banner, og der faldt Folk paa begge Sider, dog flest af Kong Magnuses Mænd; og nu søgte man haardt frem mod det Sted, hvor Erling Jarls Banner var; men da Thorer kom i Knibe, satte han Bannerstangen ned i Jorden, saa at Banneret stod lige i Vejret. Da begyndte Jarlens Fylking at vige, og det kom saa vidt, at Banneret næsten stod bagved de Birkebener, som trængte stærkest frem; men de, som kom bagefter, troede, at Jarlen fulgte med Banneret, bleve forskrækkede, og tænkte, at deres Hær allerede var paa Flugten; saasnart Kong Sverre mærkede dette, lod han Stangen hugge over. I denne Trængsel fik Erling Jarl et Stik af et Spyd midt paa Livet. Da sagde en Mand: „Et farligt Stik, Herre!" Men Jarlen svarede: „Følger kun Kongens Banner vel; mig skader intet." Kort efter kom Osfur Præst og Helge Thorfinnsøn nær til Jarlen; Jarlen hug Osfur tværs over Ansigtet, og bibragde ham

et stort og slemt Saar; derpaa satte Jarlen sig ned, og Kong Magnus kom hen til ham; Jarlen kunde da ikke tale. Kong Magnus sagde: „Vi mødes, Fader! paa Glædens Dag." Jarlens Læber rørte sig, men han var da ved at opgive Aanden; Jarlen faldt der tilligemed næsten hele den Trop, der stod ham nærmest; derpaa gav Hæren sig paa Flugt; Kong Magnus og mange af hans Folk flyede ind i Byen. Han tog det Skib, som havde tilhørt Jarlen, og kom paa det ud af Aaen. Der paa Marken faldt Sigurd Nikolaisøn, Jon af Randabjerg, Ivar Horte, Leensmanden Einar den Lille, Bodulf fra Fjordene og hans to Sønner. Bjørn Buk sprang ud i Aaen, og omkom; han havde Brynje paa, og sank strax. Mange andre sprang ud i Aaen, nogle omkom, andre frelste Livet. Ivar Svendsøn faldt ogsaa, og Guthorm Sneril; alle disse vare Kong Magnuses Leensmænd; der faldt næsten tresindstyve Hirdmænd og mange andre Mænd. Kong Sverre tog Olafssuden, som Kong Magnus havde befalet paa, og næsten alle deres andre Skibe bemægtigede han sig. Han fik ogsaa der sine egne Skibe igjen, som han havde maattet forlade, og som Kong Magnus og Erling Jarl havde taget.

Kong Sverres Tale ved Erling Jarls Begravelse.

38. Erling Jarls Lig blev baaret til Graven søndenfor Kirken; men nu er hans Grav inde i Kirken. Og da Liget var jordet, talte Kong Sverre over hans Grav, og sagde: „Det sømmer sig ikke, at tie ganske ved en saa gjæv Mands Grav, som den vi nu stæde til Jorden. Tiderne have, som I kunne see, højligen forandret sig, og vendt sig underlig om, da der nu kun staaer een Mand istedem for tre, nemlig for Kongen, for Jarlen og for Erkebiskoppen; og jeg er denne Mand. Her kan man see og

erfare meget nyt, vigtigt og vore Mænds Taknemmelighed værdt, at baade til denne og andre Kirker henbæres Ligene af de Mænd, som have fulgt Kong Magnus. Men det forholder sig, som maa være mange bekjendt, saa, at Ærkebiskop Eisten og mange andre lærde Mænd bestandig have sagt, at alle de Mænd, som strede for Kong Magnus og forsvarede hans Land, og tilsatte Livet derved, alle deres Sjæle skulde være i Paradiis, endnu før Blodet blev koldt paa Jorden; derfor maae vi her glæde os over saa mange Mænds Hellighed, hvilke her maae være blevne Helgener, hvis det forholder sig saaledes, som Ærkebiskoppen sagde, at alle de ere blevne Helgener, som ere faldne med Erling Jarl. Da kunne vi ogsaa tænke, hvor hellig Erling selv maa være bleven, som allerførst fik det bragt tilveje, at Magnus blev tagen til Konge, medens han var et Barn; han har ogsaa siden fremmet og styrket hans Regjering hver Stund hidindtil; vi kunne tænke, at hans Forbøn maa gjælde meget hos den almægtige Gud, med mindre Ærkebiskoppen har viist sig noget partisk imod dem i sin Tale, da han sagde dette. Men det har nu saaledes omskiftet sig, at vi staae her over dem, som længe satte os og mange andre i bestandig Frygt og Fare. Mangen een seer jeg nu staae sorrigfuld ved denne Grav, som vilde glæde sig i Hjertet, hvis man stod saaledes ved min Jordefærd, om den end ikke holdtes med saadan Omsorg. Men det er en enfoldig og ikke retsindig Tale, med hvilken man sædvanlig har forestillet eder, hvad vi paa begge Sider havde at vente, den Stund vi maatte lade Livet i slige Forholde. Mig synes, at vi paa begge Sider maatte finde Glæde ved, at Liv og Død tildeeltes os saaledes, som Gud vilde; maatte vi kun leve til nogen Bedring og

med mindre Frygt, end hidtil; thi vi behøve nu ikke at frygte for dem, ved hvis Grav vi staae. Men eder maa dog foraarsages en langt større Glæde ved de Mænds Død, fra hvem I ere skilte efter den legemlige Omgængelse; og forestiller eder nu levende Erkebiskoppens Løfte! Nu er den Tid leden, at Blodet maa være blevet koldt, og skjøndt vi endnu ikke kunne glæde os over deres Jertegn, saa er der dog bleven Overflødighed paa uforvisnelige Bisatte her i Byen i denne Stund; I have ikke tabt dem, men tværtimod ville de lade eder see herlige Frugter af deres Gjerninger, hvis I, saaledes som I have tænkt, dyrke dem som Helgener. Men skulde det være saa ilde, som jeg næsten befrygter, at det endnu er noget tvivlsomt, om ikke de herlige Løfter, man har givet dem, ere slagne feil, da have de altfor længe undgjældt for den Løgn, tilligemed alle dem, som troede derpaa. Nu er det mit Raad, at vælge en anden Vej, nemlig at bede for dem, som have forladt denne Verden, og at bede til Gud, at Erling Jarl maa erholde Forladelse for alle de Synder, han begik, medens han levede i denne Verden; og det i Særdeleshed, at han, som kun var en Leensmand, tiltog sig den Dristighed, at lade sin Søn give Kongenavn, ja endog rejste et Parti og førte Avindskjold mod Kongesønnerne, Kong Hakon og Kong Eisten, og fældte dem begge fra Riget; men derpaa styrede han Riget med Kong Magnus, og det ikke med større Ret, end I nu kunne høre. Vi skulle nu ogsaa bede for alle de Mænds Sjæle, som ere omkomne i denne uretfærdige Strid, baade nu og forhen; bede Gud, at han vil forlade dem alle deres Synder og frelse deres Sjæle; jeg vil ogsaa for Guds Skyld tilgive dem alt hvad de have forbrudt imod mig. Enhver gjøre nu

som ham synes, og som han troer gavnligt at være for sig og dem, som have forladt denne Verden, og bleve saa hurtig bortkaldte, at de hverken kunde berettes eller skrifte deres Synder, og med mindre Forberedelse og grusommere Sind, end de nu selv vilde ønske. Det tør jeg vissélig forsikre eder, at alt hvad I nu gjøre til Bedste for deres Sjæle vil være eder til større Hjælp og vinde Guds Velbehag, snarere end om I antage, at de ikke behøve eders Bønner." Da Kongen havde sagt dette, gik han i sin Tale over til det, som er sædvanligt at tale ved hæderlige Mænds Jordefærd; først takkede han Præsterne for deres Sang over Liget og deres skjønne Læsning, men hele Almuen for Bønhold og saadanne Tjenstbeviisninger, som hver havde paataget sig efter sin Ven eller Nærpaarørende. Han bad enhver at anstille sin Frændes eller Elskedes Jordefærd saa omhyggelig, han selv vilde, og lovede at skaffe Mænd til at besørge deres Begravelse, som ingen anden vilde paatage sig. Kongen sluttede saaledes sin Tale, at den vandt alles Bifald, og mange berømmede den meget.

Om Magnus og Erkebiskoppen.

39. Kong Magnus drog med de Folk, som vare undkomne, sønderpaa til Bergen. Her fandt han Erkebiskop Eisten og Orm Kongsbroder, og berettede dem hvad der var skeet. Derpaa holdt Kong Magnus Thing med sine Folk og Borgerne, berettede dem først sit Tab, og bad dem dernæst om Bistand. Da svarede Erkebiskop Eisten paa Kongens Tale, og sagde, at alle retskafne Mænd vilde være villige til at styrke hans Regjering, og af alle Kræfter at staae ham bi til at beholde Land og Rige. „Denne Træfning," sagde han, „har haft et saadant Udfald, som

mange ønske, at I, som hele Folket elsker, er kommen uskadt tilbage. Men endskjøndt Erling Jarl var en viis og mægtig Mand, saa fandt dog mange hans Voldsomhed saa stor, at de bare den med Uvillie. Men alle ville love at vove deres Liv for eders, at I kunne erholde eders Land og Rige." Dette hørtes med meget Bifald, og alle forsikrede, heller at ville døe med Kong Magnus, end tjene Sverre. Kong Magnus drog derpaa med sine Folk øster til Vigen, hvor han blev om Vinteren, og havde mange Folk og mange Høvdinger hos sig; de havde da en betydelig Styrke, rustede sig, og byggede Skibe.

Om Kong Sverre og Birkebenerne.

40. Efter alt dette, som nu er fortalt, Erling Jarls Fald og det holdte Slag, tiltog Kong Sverres Magt saa meget, at der var ingen i Norge, der jo kaldte ham Konge, undtagen Kong Magnus og hans Mænd. Hidindtil holdtes det ogsaa for en Skam, hvor Høvdinger kom sammen i Kjøbstæderne eller andensteds, at kaldes Birkebener, men fra nu af blev det anseet for et Hædersnavn, og de, som bare det, holdte i Agt og Ære; og det de selvsamme, som havde været Arbejdsmænd, nogle endog Ransmænd og Fredsforstyrrere; de bare nu, efterat de havde været i Kong Sverres Hær og vundet Seier, prægtige Klæder og Skarlagen og gode Vaaben, som Kong Magnuses Hirdmænd eller Leensmænd før havde baaret. Og skjøndt mangen en, som før havde seet dem, kjendte dem af Anseelse, saa lode de dog nu, som om de ikke kjendte dem, skjøndt det var de samme, der før havde været fattige, og næppe kom de selv deres forrige Dage ihu. Det er et almindeligt Sagn, at der aldrig har været dygtigere Krigsfolk i Norge, end der den Gang var hos Kong Sverre; dette vidnede

han ogsaa tidt siden, og mindtes gjerne sine gamle Birkebener, naar hans Mænd forfaldt til Skjødesløshed eller Drukkenskab, ikke besørgede Vagtholdet vel, viste sig utaalmodige ved slet Vejr og Besværligheder, eller naar de skulde gaae paa Spejderi i Krigstider. Kong Sverre gav da strax sin Hird Sold, og forhøjede manges Titler og Værdigheder; han beskikkede da ogsaa Sysselmænd over hele Throndhjem.

Hvorledes der fandtes Sølv i en Kofte.

41. Den Tildragelse var forefalden øster i Vigen, at en gammel fattig Kone var død, og efterlod sig en Hekle (kort Kappe eller Kofte), hvori der fandtes meget Sølv, som var indsyet deri. Men da Kong Magnuses Mænd bemærkede det, toge de og brændte Kappen, og deelte Sølvet imellem sig. Og da Birkebenerne spurgte dette, kaldte de dem Heklearvinger eller Heklunger.

Kong Sverres Drøm.

42. Kong Sverre havde en Drøm, førend Erling Jarl faldt, af hvilken han troede at kunne slutte, hvad Udfald deres Møde vilde faae. Det forekom ham, at han sov paa et Loftkammer i Byen, og han vidste, at Natten var lys, og han saae en Mand komme ind i Loftkammeret hen til Sengen, han laae i, og sagde: Staa op, Sverre! og gak med mig! Denne Mand syntes ham forfærdelig at see paa, og han torde ikke andet, end gjøre som han bød. Manden gik ud af Byen, og han bagefter, indtil de kom hen til et Sted, hvor der brændte en Ild, og et stegt Menneske laae paa Ilden. Da sagde Drømmemanden, at Sverre skulde sætte sig ned og spise, og lagde derpaa Manden for ham. Det forekom ham, at han svarede, hvad han tænkte, at han aldrig havde spist noget Lig, og at han heller ikke da vilde. Da sagde Drømme-

manden: Du skal spise, og du vil spise, og saa vil han, som raader for alt. Ham tyktes da, at han begyndte og spiste Kjødet af Benene, og det forekom ham, at hver Bid gik ned med Besvær, og jo længere han spiste, desmindre modbydeligt tyktes det ham, altsom han kom højere op. Men da han kom til Hovedet, vilde han ogsaa spise det; men Manden, som havde ført ham derhen, tog Hovedet til sig, og sagde, at han nu skulde holde op. Men nu syntes ham, han havde mindre Lyst til at forlade Maaltidet, end før til at begynde det; han maatte imidlertid. Derpaa gik de tilbage til Byen og til det samme Værelse. Og da ham tyktes, han var kommen i den samme Seng, han var staaer op af, da saae han sin Ledsager gaae ud; og derpaa vaagnede han. Derfor havde Kong Sverre saa meget opmuntret sine Folk til at gaae ind i Byen, fordi han udtydede Drømmen saaledes, at den Mand, der laae paa Ilden, var Erling Jarl, som da begyndte meget at ældes; og at Kong Magnus og hans Folk ligeledes da vare meget forældede i Raadslagninger og deres Undergang nær; men at han spiste ham, skulde betyde, at han med sine Folk skulde ødelægge største Delen af Leensmændene og Hirdmændene; Kong Magnus derimod vilde undkomme, eftersom Hovedet ikke blev spiist.

Om Kong Sverre.

43. Derpaa forenede mange rige Mænd og af god Slægt i Throndelagen sig med Kong Sverre, og af dem, som bleve siddende hjemme, bleve ligeledes mange hans Venner. Da fattede han megen Tillid og Fortrolighed til Thrønderne, der bestandig havde været utroe mod Erling Jarl og hans Regimente, saaledes som forhen er skrevet om Jarlens og Thrøndernes Haudeler. Kong Sverre

kaldte siden bestandig Throndhjem sit rette Hjem, og Thrønderne bleve ham de kjæreste af Landsfolket, og han sagde tit, naar han holdt Tale, hvor trofaste Venner Thrønderne havde været mod hans Fader, Kong Sigurd, hans Broder, Kong Hakon, og Eisten Birkebeen, og de havde stedse tjent under samme Skjold. Kong Sverre opholdt sig nogen Tid nordpaa i Kjøbstaden, og lod da udbyde Leding over hele Throndhjem, baade paa Levnetsmidler og Folk, og fik Skibe af Bønderne i Herrederne. Da han var færdig, drog han sønderpaa efter Kong Magnus; men da han kom til Bergen, var Kong Magnus dragen bort østerpaa med alle sine Folk. Kong Sverre satte sine Sysselmænd over alle de Landskaber, som han var dragen igjennem nordenfra, og om Høsten drog han tilbage til Kjøbstaden, hvor han blev om Vinteren.

Om Kong Magnus og Heklungernes Nederlag.

44. Om Foraaret udbød Kong Magnus en almindelig Leding fra den sydlige Deel af Landet, østenfor Lindesnæs og nordpaa forbi Agde, samt i Rogeland, Hørdeland og Sogn, Fjordene og begge Mører, og Romsdal, og drog om Foraaret med hele denne Hær nordpaa til Throndhjem. Med ham fulgte da Erkebiskop Eisten, Orm Kongsbroder, Nikolai og Philippus, Arne Kongs-Svogers Sønner, samt alle Leensmændene fra den sydlige Deel af Landet, som det hedder:

Konningen fulgte
Ryger og Hørder,
Fjeles og Sogns
Som Fjordenes Hær;
Møreboer alle,
Mænd fra Romsdalen,

Erkebispen selv med
Hele Thrøndelagen.

Kong Magnus kom med sin Hær til Throndhjem, og lagde til ved Gaarden Steen paa den sydlige Side af Næsset, og blev liggende der nogle Nætter. Kong Sverre var da inde i Kjøbstaden, og sendte Thorolf Rympel, Thjostar Svarte, Eyjolf Asleson og Havard Lax ud med en stor Trop, at de skulde see at gjøre en Fangst, hvis Lejlighed gaves, og de kunde faae fat paa nogle af Kong Magnuses Hær. De kom frem til den Gaard, som hedder Langlo, hvorfra der gaaer en Dal ned til Søen, bevoxen med Krat, og her lagde de sig i Dalen. Kong Magnuses Mænd bleve intet vaer, førend Birkebenerne overfaldt dem. Kong Magnus var gaaet paa Land, og vilde gaae i Bad paa Gaarden Steen, men da han blev Fjenden vaer, vendte han hurtig tilbage til Skibene. Birkebenerne dræbte henved tredive Mand, som de kom over paa Landet. Men da Kong Magnuses Mænd væbnede sig og løb i Land, saa søgte Birkebenerne bort og unddroge sig Faren; de vendte nu med saa forrettet Sag tilbage til Kjøbstaden, og berettede Kong Sverre det Forefaldne.

Sverres Budskab og Brev til Kong Magnus.

45. Derefter lagde Kong Magnus ind til Holmen, og dvælede der nogen Tid, men Kong Sverre rustede sig inde i Byen. Derpaa bortsendte Kong Magnus et Skib under Anførsel af Birger Gørn og Thrand Lyrta, at de skulde hente en Bonde ved Navn Hafle og bringe ham til Kongen; thi hans Søn Eyjolf var Hirdmand hos Kong Sverre, og ham vilde Kong Magnus gjerne have hos sig, og sendte derfor et Brev ind til Byen med en Mand, ved Navn Hedin paa Lade, hvori der stod skrevet, at

hvis han vilde frelse sin Faders Liv, skulde han komme ud til Kong Magnus og blive hans Mand. Hedin drog ind i Byen, og leverede Eyjolf Brevet; denne kom i den største Raadvildhed, og gik med Brevet til Kong Sverre. Kongen læste Brevet, og sagde derpaa: „Faa meddele mig sligt; vi to skulle nok her finde paa Raad; bring mig ham hid, som bragde Brevet!" Kongen lod skrive et andet Brev af det Indhold: „Hvis du, Kong Magnus, tilføjer Hasle Meen eller Skade, da lader jeg Eilif Æblestang, Skrude-Erik og Endride Slandre dræbe for eder, thi deres Sønner ere hos eder, Thorer Knap, Endrides Søn, Ulf Knere, Eriks Søn, og Gunnar, Eilifs Søn; de skulle faae samme Dødsmaade, som I lader Hasle faae, og Eyjolf skal udføre det." Nu drog Sendebudet tilbage med dette Budskab, og bragde Kong Magnus Brevet; og da han saae det, blev han vred derover, løb frem af Lyftingen med Brevet i Haanden, og sagde: „Det seer jeg nok, at I ville raade for, hvem der skal dræbes eller beholde Livet, og jeg ikke." Nu raadsloge Ulf, Thorer og Gunnar om denne Sag; de bade Kongen at give sig tilfreds, og forestillede, at han var ikke Land og Rige nærmere, fordi han lod en Bonde dræbe, og sagde, at de vilde ikke udsætte deres Fædres Liv for Kong Sverres Ondskab; og Hasle fik Lov til at vende tilbage til sine Gaarde.

Om Kongernes Forberedelse til Slag.

46. Kong Magnus roede ind til Oren, for at underhandle i nogle Dage; Kong Sverre kom ham imøde fra Byen, og tilbød, at de skulde dele Landet lige imellem sig, og begge være Konger, saaledes som Kong Magnus Barfods eller Haralds Sønner, og herom forhandledes

meget; dette Forlig bragdes dog ikke tilveje, thi Kong Magnus vilde ikke vide noget deraf; nogle af hans Mænd raadte til, andre fra, og de skiltes ad med saa forrettet Sag; Kong Magnus roede igjen ud under Holmen. Medens de laae her, holdt Kong Magnus og hans Mænd Raad om, paa hvilken Maade de skulde lægge til Byen, og meente, at Kong Sverre vilde nødig gaae ud af Træborgen. Da lode de nogle Ankere gjøre færdige og lange Træer binde dertil, og havde i Sinde at roe tæt hen til Øren, og at lade Træerne med Ankerne falde ned paa Bøndernes Fylking; alt dette blev sat i Stand, men ikke iværksat; mange andre Ting bleve bragte i Forslag, men ej forsøgte. Mandagen i Gangdagene roede Kong Magnus ind til Øren til Samtale, og de eggede da hverandre til Slag. Birkebenerne æskede Kong Magnus til, at han skulde lægge til ved Øren, men Kong Magnus eggede dem til at forlade Træborgen, og stride med ham paa Ilevold. Da sagde Kong Sverre: „Det love vi eder, som I nu forlange." Og Kongerne gave nu hinanden Løfte paa, at de om Morgenen skulde mødes paa Ilevold, og stride der. Derefter roede Kong Magnus og hans Mænd ud til deres Hær. Kong Sverre lod nu forkynde for hele sin Hær hvad der var besluttet; og befalede sine Mænd at gjøre sig rede baade med Skriftegang og Vaabenrustning. Om Tirsdagen i Gangdagene, ved Solens Opgang, lod Kong Magnus blæse til at lægge bort fra Holmen; de toge Tjeldingerne ned, roede ind mod Landet, lagde til udenfor Ile under Bjerget, og gik der i Land. Da havde Kong Magnus den store Skejd[1], som blev lagt for Anker

[1]) En Art af Langskibe.

udenfor, men Skuder og mindre Skibe roede til Land. Kong Magnus og hele Hæren gik op paa Steenbjerg, og satte sig der ned, og biede paa, at Solen kom højere op paa Himlen, saa at de ikke behøvede at see lige imod den; men da de havde tøvet i nogen Tid, gik de ned, og fylkede Hæren. Da gik Kong Sverre ud af Træborgen, og fylkede sin Hær; hvorpaa de søgte ud paa Marken næsten under Bjerget de andre imøde. Kong Magnus havde stillet sin Hird og sit Banner paa den Fløj, som vendte imod Søen, thi der saae han Kong Sverres Banner; dette var baade stort og smukt, og Kong Magnus troede derfor, at Kongen var selv derunder; men dette Banner førte Gudløg Staller, og med ham vare Borgerne, Herredsmændene og opbudne Ledingsfolk; men Kong Sverre lod sit Banner bære ovenfor langsmed Bjerget; Kong Magnuses Mænd vare ikke alle komne ned fra Bjerget, og han ventede sig fra den Side det skarpeste Anfald. Kong Magnus havde sat en stor Trop til at falde i Ryggen paa Birkebenerne; denne anførtes af Nikolai Arneson, Kong Inges Broder. Kong Sverre sendte ogsaa Folk ud imod dem, over hvilke Ulf fra Løvnæs var Hovding, saa at Nikolais Fylking blev til ingen Nytte for Kong Magnus.

Kong Sverres Tale til Hæren.

47. Kong Sverre holdt en Tale til sine Mænd, førend Fylkingerne gik mod hinanden, og begyndte sin Tale saaledes: „Her er en stor Hær samlet og smukt Mandskab; det synes, som om vi have med stor Overmagt at gjøre; Kong Magnuses Fylkinger staae hele Marken over med forgyldte Vaaben og kostbare Klæder; det vilde være velgjort Gjerning, hvis I bare begge Dele til Byen i Aften. Seer nu, brave Kæmper! at det er godt at have

tvende Kaar for sig: enten at tilsægte sig Sejer eller at døe med Tapperhed. Det gaaer ikke saaledes til her, som naar man viste eder hen i Skoven at hugge Tømmer, da I skulle skifte Hug med Kong Magnuses Leensmænd; det er ingen Skam at tage imod og at uddele store Hug, saa det gaaer her, som Skjalden siger:

Ej Ved til Kul mon kløve
Den Karl, som hugger Jarlen.

Saaledes sagde ogsaa en Bonde, da han fulgte sin Søn ombord paa Orlogsskibene, og gav ham gode Raad; han bad ham være tapper og modig i alle Mandeprøver; Eftermælet overlever hver Mand, sagde han; og hvad mener du vel, vedblev han, hvorledes vilde du bære dig ad, naar du kom i Slag, og vidste forud, at du skulde falde deri? Han svarede: Hvad var der da andet for, end at hugge det bedste jeg kunde til begge Sider. Manden vedblev: Men sæt, at nogen kunde forvisse dig om, at du ikke skulde falde der? Han svarede: Hvorfor skulde jeg da skaane mig og ikke gaae drabeligen frem? Bonden sagde: I hvilken Træfning du stædes, saa bliver eet af to Tilfældet, enten at du falder eller kommer derfra med Livet; vær derfor uforsagt, thi alt er forud bestemt af Skjæbnen; den døer ej, som endnu har langt Liv tilbage, og den, som er Døden nær, kan ingen frelse; paa Flugten er værst at falde." Thorolf Rympel og hans Broder Karl Kjødlaar og flere, i alt syv, bleve udvalgte til at gaae foran Fylkingen i Striden. Kong Sverre vedblev da fremdeles i sin Tale: „Nu kunne I ogsaa vide, Birkebener, at det er ilde at vente Naade af Heklungerne; det eneste I derfor kunne gjøre, er at staae fast og ikke vige et Skridt for dem; og det maa være godt for eder Birkebener at prøve

eders Sværde paa de Vigverjers[1] Mjødister. Vi have overmaade smukt og meget Krigsfolk at stride med; men de have en saa overhaands stor Mængde, at de ikke kunne komme til at bruge den; og de fleste af deres Folk ere mere skikkede til at være Brudemænd, end Stridsmænd, og mere vante til at drikke Mjød, end føre Krig. Min Hird og mit Banner vil jeg lade drage mod Kong Magnuses; thi af hans Hird kan man vente sig den skarpeste Træfning og Anfald, men hans Leensmænd ville nok see sig mere for; og hvad Bondehoben angaaer, som de havde trukket nødtvungen hertil, saa ville de ikke bryde sig om, hvem der falde, naar de selv ikke blive saarede; det veed jeg ogsaa tilvisse, at det gjælder om alle Thrønderne hvad Skjalden kvad:

Jeg agter mig den ædle
Ingun, med skjønne Læber,
Hvad enten Slaget vindes
Af Magnus eller Sverre.

Gaaer nu vel frem, brave Kæmper! og Gud bevare os!" Denne Tale var til stor Opmuntring for Birkebenerne, der nu, som tilforn, bare god Tillid til Kongens Forsorg og Opmuntringer og hans Tanker om Slagenes Udfald.

Slaget imellem Kongerne Sverre og Magnus.

48. Nu stødte Fylkingerne sammen; strax begyndte en meget hæftig Træfning; i intet Slag havde Birkebenerne haft saa mange Folk; dog var Kong Magnuses Hær endnu langt større. Der hvor Kong Sverres Banner drog frem, fulgte hele hans Hird og Gjæsterne; paa det Sted veg Kong Magnuses Fylking tilbage, og gav sig snart paa Flugten; men der derimod, hvor Kong Magnu-

[1]) Indbyggerne i Vigen.

ſes Banner drog frem, bleve Gudløg Stallers og Borgernes Fylkinger drevne tilbage; de vare nærved at tage Flugten, og nogle begyndte at løbe. Kong Sverre var til Heſt, og da han ſaae ſine Mænds Nederlag, ſprængte han hen til dem, og raabte højt: „Hvi flyer I? Vender om og ſtrider djærvelig! Seer I ikke, at Heklungerne flygte til deres Skibe? Viſer derfor eders Mandighed, og forfølger de Flygtende, ſom dygtige Krigere!" Da hans Mænd hørte dette, og de ſaae Kongen, da fattede de atter Mod til ſtrax at vende ſig mod Fjenden. Og da Kong Sverres Hird ſaae, at Kjærnen af Kong Magnuſes Tropper flyede, ſaa vendte de ſig hen mod det Sted, hvor de ſaae hans Banner, og kom bag paa dem; da ſkete der et ſtort Mandefald. Da ſagde en Mand: „Nu flyer Kong Magnus." En anden ſvarede: „Endnu ikke," og løb til ham, og gav ham Banehug; dette var Kong Magnus ſelv. Nu flygtede han og hele Hæren til Skibene. Der faldt Philippus Arneſøn, Brynjolf Blanda, Endride Jonſøns Søn. Ivar Galle blev ſtærk ſaaret, og i det man forfulgte de Flygtende, red Kong Sverre til Valen, kom til Ivar, bøjede ſig ned til ham fra Heſten, og ſpurgte, om han meente, han kunde blive lægt, og tilbød ham Fred. Han ſvarede og ſagde, at det ſtod til at haabe, at hans Saar kunde groe til, hvis der vare Læger at faae. Der laae ogſaa en anden Mand kort derfra, ligeledes ſtærkt ſaaret; det var Brynjolf, en Søn af Karl Sendemand fra Færøerne; han rejſte ſig op paa Knæene, og hug efter Kongen med ſit Sværd; han ſigtede efter Halſen, men Kongen vendte Kanten af ſin Staalhue derimod, og paa denne ramte Sværdſpidſen, og Sværdet traf Øret; Kongen fik et ſtærkt Saar paa Halſen, men kaſtede ſig af

Hesten til den modsatte Side, og i samme Øjeblik stode Sværd og Spyd saa tætte i Brynjolf, at han næppe kunde falde derfor. Da blev ogsaa Ivar Galle dræbt, og hans Frænde Gyrd Skjome, som sad og understøttede ham. Følgende Leensmænd faldt paa Ilevold: Nikolai Mandel Andresson, Jon Kula, Kolbeen Gislesøn, Erik Løg. Nikolai Mandel var en overmaade stærk Mand, og havde en saa forsvarlig Brynje, at der aldrig kunde fæste Vaaben derpaa; han hug med begge Hænder, og blev ene blandt de andre staaende paa Fødderne en Stund, men omsider blev han saa mødig, at han faldt om; Birkebenerne trak strax Brynjen af ham, og dræbte ham. Kong Sverre bemægtigede sig den store Skejd og mange andre Skibe. Birkebenerne sprang ombord paa Skibene, og søgte ud efter Fjenden, og toge ude ved Digermule Endride Kalfsøn med tredive Mand, som de gave Fred; men Endride undkom og flygtede op paa Land. Et andet Skib toge de indenfor Rødebjerg, og to Førselsskibe toge de ude ved Stad. Nikolai Arnesøn drog med sin Trop ud over Gauleraas, og saa ud til Steen, og fik der nogle Skuder; en stor Deel af Kong Magnuses Hær drog landvejs. Kong Magnus drog med Resten af Hæren til Bergen, hvor Borgerne modtoge ham vel. Han holdt Thing der, og Borgerne bade ham tøve der nogen Tid, endskjøndt de formodede, at Sverre snart vilde komme hid; de tilbøde sig at forsvare Byen med ham. Derpaa lod Kong Magnus tage alle de Kjøbmændsskibe, som vare i Byen, og lod dem lægge ud fra Holmen og over til Munkebryggen, og lod fæste alle Skibene og Bryggerne til hverandre, saa at man kunde gaae tværs over Vaagen. Da forestillede Kongens Raadgivere ham, at det

var ikke raadeligt, at have saa megen Lid til Bergens Mænd, at man saaledes sluttede sig og sine Skibe inde i Vaagen. Derefter drog Kong Magnus bort derfra og sønder med Landet, og saa til Danmark til sin Frænde Kong Valdemar, hos hvem han opholdt sig i nogen Tid.

Om Kong Sverre og Bøndernes Tog.

49. Kong Sverre drog fra Throndhjem sønderpaa om Sommeren, og kom til Bergen Dagen før Pedersmesse; han gav da alle Borgerne Fred og Naade; de toge sømmelig imod ham, som tilbørligt var, og han lagde nu hele Landet under sig. Men Leensmændene raadsloge om, om de skulde drage mod Povel, Kong Magnuses Leensmand, eller til Bergen. De foretrak at drage mod Povel, og overfaldt ham om Morgenen, saa at han ikke mærkede dem, førend Klangen af deres Lure hørtes. Povel og hans Folk reve Tjeldingerne ned, og forsvarede sig vel; der skete et stort Mandefald; der faldt Povel Andresson, og mange Mænd med ham. Det tildrog sig det samme Aar, den anden Uge i Fasten, Natten imellem Mandag og Tirsdag, at Kong Sverres Vagtmænd bemærkede, at der roede Langskibe ind i Vaagen, og paa eet af Skibene var rejst et Banner; de hørte ogsaa et stort Vaabenbrag af Hæren. Vagtmændene lode strax Lure blæse, og der skete nu ogsaa meget Bulder i Byen af Birkebenerne; strax udbredte det Rygte sig, at det var Kong Magnus, der var kommen med sin Hær. Mange klædte sig i en Hast paa; nogle væbnede sig, andre ikke, men alle flyede, nogle ind i Kirkerne, andre op paa Fjeldene, andre en anden Vej ud af Byen. Kong Sverre var da gaaet fra Herberget ud paa Svalen, og da den første Hærblæst hørtes, sagde han: „Nu bevare os Gud og den hellige Kong Olaf!" Derpaa løb han

ned i Gaarden og ind igjennem Gaden, uden at træffe paa nogen, førend han kom op til Nonnefeter; der kom en Bonde ham ridende imøde. Kongen bad Bonden lade sig faae Hesten, men Bonden afslog det, og vilde ikke miste sin Hest. Da maatte Kongen gjøre sig al Umage for at faae Hesten, og sagde nu, at han kom til at tage den med Magt, naar han ikke kunde faae den paa anden Maade. Saa nødvendigt var det den Gang for ham at ride, at han maatte trætte og stride sig den Hest til, som han ellers ikke for meget Guld eller Sølv gad redet uden i Nødsfald, thi tit og ofte sagde han siden, at han aldrig havde redet uslere Hest; men han red dog op til Alreksstad, og fandt der nogle Birkebener. De biede der noget, og imidlertid kom Birkebenerne nede fra Byen, to eller tre, fire eller fyv sammen. Da kom det Rygte, at dette var en Bondehær og ikke Kong Magnus; og saa forholdt det sig; det var Bønder fra Vors, Østerø og Nord-Hordeland. Jon Kutiza var deres Anfører, og de vare med deres Skibe roede over ved St. Hans-Brygge; der gik de op, begyndte strax at fylke inde paa St. Hans-Volden, og kom langt ind mod Enden af Vaagen, men af deres Indfald i Byen blev der ikke noget. Med en Deel af Hæren gik de i Land ude ved Holmen, og gik der op udenfor Kristkirkegaard; blæste saa, og raabte Krigsraab; nogle løb ind i Kongsgaarden, uden dog at vise synderlig Dristighed. Men da det var saa mørk Nat, at Birkebenerne ikke kunde see Fjenden, saa flyede de af den Grund; havde de derimod kjendt de andres Tilstand, som den virkelig var, saa vilde de snart have jaget dem bort; thi denne Deel af Bondehæren var mindre, end den, som var ovre paa Volden. Men da Kong Sverre fik sikker Efterretning

om, at det var en Bondehær, og ikke Kong Magnuses Mænd, saa lod han alle sine Mænd, som vare komne did, kalde sammen, og befalede dem, at vende tilbage til Byen; og sagde, at deres Hær vilde strax samle sig, naar Birkebenerne hørte hans Luur Andvaage[1]; han formodede, sagde han, at Krigsfolket for en stor Deel vilde være løbet ind i Kirkerne eller hist og her omkring i Byen, og at alle vilde komme til ham, naar de kunde. Den Gang Kongen søgte ned mod Byen til, samledes ogsaa Folkene til ham, og det begyndte da at dages; men da han kom til Olafskirke, lod han Andvaage blæse og Banner rejse; der havde været mange Birkebener i Olafskirke og Korskirke, i Nikolaikirke og i Steenkirken, hvilke alle kom til ham, saavel som mange fra Byen. Derpaa fylkede Kongen sin Hær ovenfor Allehelgenskirke, og holdt en Tale til Hæren; han bad dem gaae dristigen i dette Slag; „thi Bønderne," sagde han, „ville lide et saa meget større Nederlag af os, som de ere flere til Hobe." Da sagde alle Birkebenerne paa een Gang, at aldrig skulde den vel times, der ræddedes for en Bondehær; raabte strax Krigsraab, løb ud fra Fylkingen hen paa Volden mod Bøndernes Fylking, med Raab og Skrig og hæftig Udæskning til Kamp. Men da Bønderne saae mod Dagskæret, at Kongens Banner ragede højt op, paakom dem strax en Rædsel; derpaa føge Birkebenernes Vaaben ind paa dem; da vendte den forreste af Bondehæren sig paa Flugt, og saa den ene efter den anden; Birkebenerne satte efter dem, og huggede dem ned som Kvæg. Nogle af Bønderne flyede til Skibene, andre sprang i Havet, og mange omkom, men

[1]) den Aarvaagne.

nogle bleve trukne op af Vandet. Birkebenerne fulgte dem til Stranden; og da den første Hob var dreven paa Flugt, vendte Kongen tilbage til Volden, og drog saa indenfor Enden af Vaagen og til Byen; da kom der mange Bønder til ham, og han gav alle dem Fred, som gave sig i hans Vold; Kongen gik ud igjennem Byen, og holdt da sin Bøn ved alle Hovedkirker; da var det blevet lys Dag. Jon Kutiza var ikke gaaet i Land med, thi han var en gammel og skrøbelig Mand. Bønderne roede strax, da de vare komne ombord, ud af Vaagen, og gladest var den, som først kom bort; det syntes, som det ogsaa virkelig var, at der aldrig var gjort et slettere Tog, end dette, med saa stor en Hær, som de havde.

Böndernes Forlig med Kong Sverre.

50. Kong Sverre drog kort efter med en Flaade af Skuder sønderpaa langsmed Landet, ind til Hardanger og rundt om ved Hordeland, gjorde Fred med Bønderne, og tog Bøder af dem; thi mange fra Sønd-Hordeland havde været med i Bondehæren. Indbyggerne paa Vors og Nord-Hordeland stævnede han til sig; mange indgik ogsaa Forlig med ham, men mange andre undflyede øster til Vigen, forat opsøge Kong Magnus, hvis de kunde træffe ham. Kong Magnus opholdt sig den Vinter i Danmark hos sin Frænde, Kong Valdemar, hos hvem han blev vel modtagen. Han havde sat sine Mænd i Sysslerne rundt omkring i Vigen, og hævede deraf Skat og Skyld. Orm Kongsbroder var for det meste i Vigen tilligemed nogle andre Leensmænd, men nogle vare i Danmark hos Kong Magnus; de havde alle meget Mandskab hos sig; og da det led hen paa Fasten, drog Orm Kongsbroder med sine Folk sønderpaa Kong Magnus imøde. Kong Sverre blev sid-

dende i Bergen, til Paaske var forbi, og gjorde sig derpaa færdig til at drage bort; han havde baade en stor og anseelig Hær, samt store og tæt bemandede Skibe. Da sagde Kong Sverre i sine Mænds Paahør: „Nu har jeg alle Kong Magnuses Leensmænds Troskab i min Pung, undtagen Nikolai Kufungs." Men dette var saaledes at forstaae, at alle Kong Magnuses Leensmænd havde sendt Lønbreve til Kong Sverre, hvori de søgte hans Naade og fuldkomne Venskab; og disse Breve havde Kongen i sin Pung.

Om Kongernes Møde og Handel i Saltøsund.

51. Kong Sverre sejlede fra Bergen noget efter Paaskeugen, og østerpaa langsmed Landet, og Folket gav sig med Glæde under ham overalt hvor han drog frem. Han sejlede da øster til Vigen, og hævede der Skyld og Bøder og alt andet, hvad han kunde kræve af Bønderne; han spurgte, at Kong Magnus var i Danmark med sine Folk. Kong Sverre drog langt øster ud i Vigen; han laae ved Øen Spjør i Saltøsund. En Dag gik han op paa Øen til sine Vagtmænd paa et Bjerg; da saae de mange Sejl komme østenfra. Da sagde Kongen, at det uden Tvivl var Krigsfolk, og befalede at blæse hele Hæren til Landgang og Samtale. Derpaa talte Kong Sverre til sin Hær saaledes: „Kong Magnus drager med sin Hær imod os; det forekommer mig, at vi Birkebener endnu ville komme til at have med Overmagt at gjøre; men skjøndt jeg har en saa stor og i Strid paalidelig Hær, saa trænger jeg dog til eders Raad, I forstandige Mænd, nemlig Havard Jarlsøns eller Ulfs fra Løvnæs eller Ulf Fly's, og andre vise Mænds i vort Følge, om vi skulle gaae i Slag med Kong Magnus, eller søge nordpaa og gaae i Land et

Sted, hvor vi have nogle Venner, af hvilke vi her ingen have; lader os nu med Guds Hjælp fatte en god og hastig Beslutning!" Da svarede Havard Jarlsøn: „Min Mening skal jeg snart sige: lader os gaae ombord, tage Tjeldingerne ned, og roe ud af denne uendelige Vaag; lader os rejse Masterne og seile bort nordefter; lader os ikke slaaes her med Kong Magnus og mod hans Overmagt; thi Landsfolket her vil det, hvis vi miste vore Skibe, blive os værre at komme til, end til de værste Hedninger; thi ingen kan vente at komme derfra med Livet, hvis han falder i Heklungernes eller Vigverjernes Vold." Denne hans Tale vandt meget Bifald, og hans Raad behagede alle vel; de roede nu ud af Havnen. Da Birkebenerne havde draget deres Seil op, kom Kong Magnuses Skibe imod dem fra den søndre Side af Sundet; først kom Heklungernes Skuder i Pileskuds Afstand til Birkebenerne, men torde ikke fæste sig ved de store Skibe; thi de troede vist, at det vilde komme til Slag. Eyjolf Hasleson styrede en Skude, kaldet Rævinden; han gik op paa Ulf Fly's Skib, og de bandt Skuden bagved det. Paa Ulfs Skib var Povel Flida, en Søn af Nikolai Kufung, endnu et Barn af Alder; ham havde Birkebenerne kort tilforn taget til Fange tilligemed hans Fosterfader; denne løb hen til Drengen, tog ham i sin Favn, sprang ned i Skuden med ham, hug strax Tovet over imellem Skibene, og stødte Skuden fra Skibet; Kong Magnuses Mænd toge denne, og Nikolai Kufung fik atter sin Søn. Paa begge Sider bleve nogle saarede af Skudene, men faa faldt; begge Partier roede under fulde Seil; Kong Magnuses Storskibe kom ikke de andre paa Skudvidde nær; der manglede ikke paa Udæskning og Lureklang. Kong Sverre

gik over paa en Skude, roede ved Siden af sine Skibe, og gav dem gode Raad; han bad dem strax at sætte paa Sejlene, og gaae til Siden ind i et trangt Sund imellem Øerne, hvilket de ogsaa gjorde; men Kong Magnuses Mænd stævnede frem midt ad Sundet, og lagde ikke Mærke til, at Birkebenerne havde drejet af. Kong Magnus havde et stort Skib, som hed Skjæggen, det var paa sex og tyve Rum; det gik langtsomt for dem, at lægge Sejlet, og endnu langsommere at roe tilbage; der kom da de andre Skibe til ham, og de taltes ved, og besluttede endelig at sejle deres Vej videre frem; men af Kong Magnuses Skuder og dem, som vendte tilbage, toge Birkebenerne to Skibe, en Snække, hvis Befalingsmand hed Andres, og en Skude, og de dræbte hver levende Sjæl paa begge Skibene. Kong Sverre sejlede Havleden nord over Folden, og drog saa hastig, som muligt, afsted, indtil de kom til Bergen, hvilket skete i Ugen før Pindsedag; der opholdt han sig i nogen Tid. Kong Magnus sejlede ligeledes saa hurtig, som muligt, østenfra igjennem Vigen; af alle modtoges han med Glæde. Han kom til Tønsberg, og opholdt sig der en kort Tid; derpaa vendte han sig nordpaa, og havde en overordentlig stor Hær; han sejlede nu Dag og Nat nordpaa efter Kong Sverre, og laae ikke i Havn, uden naar det var Modvind.

Kong Sverres Tale og Raadslutning.

52. Søndagen efter Pindse var Kong Sverre i Bergen med sine Folk, og alle hans Skibe laae ved Bryggen rustede og slagfærdige; paa Skibene sov ogsaa de fleste af hans Hær, men nogle oppe i Byen. Kong Sverre stod op strax ved Solens Opgang, og gik op paa Bakken til Olafskirke, og derpaa hen til sine Vagtmænd. Da saae

de, at der rode en Skude ind i Vaagen søndenfor Nordnæs, hvis Mandskab lagde til ved Holmen, og strax løb i Land. Kongen gik ned imod dem, og kjendte, at det var hans Spejdere; og strax da de havde truffet og hilset hverandre, gave de Kongen Efterretning, og sagde, at de havde seet Kong Magnuses Sejl, og det i det mindste over tredive, som nu sejlede søndenfra over Hardsø. Da svarede Kongen: „Vel nær!" sagde han, kaldte paa Luursvenden, og befalede ham at blæse dygtig. Kongen gik strax ombord paa sit Skib, befalede at tage Tjeldingen ned, og lod nu roe ud paa Vaagen; det samme gjorde alle hans Mænd, og de lagde Skibene samlede paa Vaagen. Da talede Kongen til sin Hær saaledes: „Kong Magnus vil snart komme imod os med sin Flaade; han har, som I vel have hørt, over tredive Skibe, men vi have kun sexten. I ville maaskee ikke finde det rimeligt, at stride mod saa stor en Hær, men i andet Fald komme vi til at flye nordpaa i Landet; jeg vil derfor nu høre eders Raad, om I heller ville slaaes med den Magt, vi have, eller undflye. Men den Tid tyktes mig var vor Hær værst faren, da vi havde flygtet ved Hattarhammer og til vi vandt Sejer ved Hirtebro. Nu flyede vi ogsaa for Kong Magnus øster i Vigen, og flye vi da atter paa ny, uden at vove et Slag, da tænker jeg vil Frygten for os blive liden." Da svarede mange, at de havde mere Lyst til at undflye, men henstillede det dog til Kongen; og der opstod megen Mumlen i Hæren, at de her havde mod Overmagt at stride. Da sagde Kong Sverre med høj Røst: „Nu i Guds og den hellige Kong Olafs Navn, bereder eder derpaa, at det er mit fulde Alvor at ville stride med Kong Magnus, og ikke lade mig drive længer

omkring ved Landet; og skjøndt der er stor Forskjel paa vore Stridskræfter med Hensyn til Mængde, saa have vi dog store Skibe, og saa vel forsynede med Folk og Vaaben, saa Heklungerne, førend vi skilles ad, skal komme til at huske, hvorledes Birkebenerne forstaae at svinge Sværd, og vi skulle lade dem føle nu, som før naar vi mødtes, at de maae vende os Ryg. De tage gjerne stærkt paa i Begyndelsen, men blive altid forsagte naar det kniber; I derimod ere desto kjækkere og raskere, jo større Nøden er og jo længere den varer. Det kan jeg ogsaa forsikre eder, at i deres Hær vil sikkert hveranden Mand blive bange, naar de see eder komme dem imøde, og de fleste ønske heller at flye, end at møde eders Vaaben. Nu haaber jeg, vi skulle vinde Seier over dem; og sjelden er det slaaet fejl, hvad jeg har sagt eder, naar vi traf sammen med vore Fjender. Vor, som alle andres, Fortrøstning staaer nu, som før, til Gud og hans Helgene, og ikke til Hærens Mængde. Jeg henstiller da min Sag til den almægtige Gud og den hellige Kong Olaf og den hellige Sunniva, og beder, at dette Møde imellem os, Kong Magnus og mig, maa have et saadant Udfald, som Gud kjender vor Sags sande Beskaffenhed." Da hørtes der et højt Bifald paa Kongens Tale, og Mængden sagde: „Hil være dig fremfor alle Konger med denne din Tale! Dine Ord have aldrig bedraget os, naar du talte og lovede os Seier; den være en Niding, som ikke hellere vil stride af yderste Formue og falde med Tapperhed, om saa skal være, end flye med Fejghed og Frygt." Da sagde Kongen: „Haver megen Tak af Gud, saavel som af mig, for dette Svar, og værer uforfærdede mod eders Fjender! Lader os nu roe dem imøde, og hver lægge sit Skib saaledes frem, som

han er Mand til; men jeg vil ikke lade Skibene fæste sammen." Derefter roede de ud forbi Nordnæs, og biede der en kort Tid, førend Kong Magnuses Skibe kom sejlende søndenfra forbi Hvarfsnæs; de nærmede sig snart til Vaagen, og lode derpaa Sejlene i en Hast falde. Kong Magnus lod da blæse til Samtale, og at man skulde lægge Skibene sammen; han holdt da en Tale til sin Hær, saaledes lydende:

Kong Magnuses Tale til Hæren.

53. „Nu kunne vi see Birkebenernes Skibe, og endelig vil det vel nu lykkes os at komme til at stride med dem, hvor længe de end have undflyet os i dette Foraar. Men hvad skulde det vel nytte mig, at opmuntre dem iblandt eder til Anfald mod Birkebenerne, hvis saadanne findes her hos os, som ikke komme ihu deres Frænder, som Birkebenerne have fældet, og de Forfølgelser, vi af dem have udstaaet. Nu er det efter Omstændighederne at haabe, at de ville faae samme Lod og Fordærvelse, som vi før have maattet lide af dem. Men dog er vort Møde heel ulige, thi vi stille mod dem fornemme og brave Mænd, og de have kun Tyve, Ransmænd og Røvere, Trælles og Uslingers Æt, Gud styrte dem! Men end ikke da vilde vore gjæve Frænder være hævnede, om vi end dræbte dem alle; dog vil ingen dadle os, om vi gjøre det. Jeg vil nu forkynde eder min Villie, at ingen af mine Mænd understaae sig, at give en eneste Fred. Vi have en overmaade stor og anseelig Krigsmagt; lader os da gjøre det første Anfald saaledes imod dem, at det andet ikke behøves. De have kun lidet Folk, og Gud være lovet, at deres Livs Ende nu vil være kommen. Lader os lægge Skibene saa tæt omkring Olafssuden, som der er Plads til,

og naar den først er ryddet, da haaber jeg Lysten skal være forgaaet de andre; men vore Skuder og Smaaskibe skulle omringe dem, og lader ikke et eneste Skib undkomme!" Da sagde Orm Kongsbroder: „Det er mit Raad, at vi ved dette Møde ere beredte paa, at Birkebenerne ville gaae os under Øine og gjøre en tapper Modstand, skjøndt de have færre Folk, end vi; men det gjøres nu højligen Behov, at enhver gjør sit Bedste. Det skulde ogsaa være mit Raad, at vi først rydde alle deres mindste Skibe, som vi lettest kunne faae Bugt med; thi jeg troer næppe, at de roe fra os med de store Skibe." Skjøndt Orm nu sagde dette, saa raadte dog Kongen. Kong Magnus førte Skibet Skjæggen, Orm Kongsbroder Graagaasen; Narve fra Saastad og hans Frænde Steenfinn Hovedbussen; disse tre Skibe lagde imod Olafssuden. Hos Kong Magnus vare ogsaa Asbjørn, en Søn af Jon fra Thjorn, Nikolai Kufung, Povel Smaatøje, Jon og Munan, Sønner af Gaut fra Ornæs, og mange andre anseelige Mænd; de havde ialt to og tredive Skibe. Derpaa gave de sig til at roe til Anfald, men Birkebenerne roede ud imod dem inde fra Vaagen, og de mødtes nordenfor Nordnæs.

Slaget imellem Kongerne ved Nordnæs.

54. Med Kong Sverre vare følgende Leensmænd: Ulf fra Løvnæs, Ulf Fly, Havard Jarlsføn, Baard Guttormsøn, Ivar Silke, Gudløg Vale. Olafssuden, som Kong Sverre førte, var paa fem og tyve Roerbænke, og meget vel bemandet; Gørnen var ogsaa paa fem og tyve Roerbænke, og førtes af Gudløg Vale; Haarkniven paa tre og tyve Rum var besat af Gjæsterne, og førtes af Audbjørn; Fjordekollen var bemandet med Huuskarlene, og

førtes af Asgeir Hammerskalle; Birkebenerne havde adskillige store Skibe. I det Skibene roede mod hverandre, foer Olafssuden yderst, og mod dens Udbord lagde sig ni Storskibe; Træfningen blev baade haard og langvarig; Kong Magnuses Mænd gjorde et hæftigt Anfald paa Olafssuden, og kastede paa dens Besætning Steen, Skud og Spyd; men da de havde lagt Stavnene mod Skibet, kunde de ikke naae at bruge Hugvaaben; der skete da en saa hæftig Vaabenbyrd, at hvor der vare tre i hvert Halvrum paa Olafssuden, der blev kun een Mand staaende, og paa nogle Steder ingen. Da Kong Magnuses Mænd havde forbrugt deres Stene og Skudvaaben, og havde i Sinde at entre, da grebe Birkebenerne til deres Vaaben, og opmuntrede hverandre til Forsvar; da rejste mangen en sig op, som før var falden for Stene og Skud, enhver gjorde sit Bedste, og gjorde et meget haardt Anfald. Kong Sverre sprang op paa Skibsskandsen, iført en hvid, vel føret Kappe, og med et rødt Skjold; han opmuntrede meget sine Mænd. Derpaa vendte han sig om, og saae paa Bagbord af Olafssuden, hvor hans Staller Gudløg laae med sit Skib, og havde ikke lagt det længer frem, end til det bagerste Pumperum. Da sagde Kongen, og raabte paa Gudløg, og bad ham aldrig godt times, at han lagde saaledes frem med et Skib paa fem og tyve Roerbænke. Gudløg svarede og sagde, at han ikke kunde komme frem efter Ønske. Da greb Kongen en Paalstav[1], og stak den mod Siden af Gudløgs Skib; og kalote nu paa sine Mænd, at de skulde trække dem frem langsmed Skibet. Dette gjorde de, og de andre kom da frem til det forreste Pum-

[1]) en Spade med langt Skaft.

perum; og kort efter var der ingen Mand paa Gudløgs Skib foran Masten, uden han jo var saaret; denne Strid blev haard og kostede mange Folk. Gjæsternes Høvding Audbjørn lagde imod Kong Magnuses Gjæsters Skib; og man har med megen Berømmelse omtalt, hvor drabelig de anfaldt, og ingen kunde vide, hvo der vilde gaae af med Seieren.

Om Halvard Gæla.

55. Halvard Gæla hed en Mand fra Vigen, en ganske fortræffelig Bueskytte. Han skjød denne Dag en Piil mod Kong Magnuses Skib saaledes, at den fløj hen over Skibet; derpaa en anden nede i Skibsbordet, og en tredie under Kjølen. Da sagde en Mand: „Dygtigere skjød du i Sommer, da der var sat Sølv til Belønning for, hvem der skjød bedst; da vandt du Sølvet og viste din Færdighed; men nu gjordes det dog mere Behov at skyde lige, og at forsvare Kongens Liv." Hin svarede: „Synes dig, jeg ikke skyder ret nok?" Den anden sagde: „Der er ingen paa vort Skib nu, der rammer saa daarlig, som du." Derpaa fremtog Halvard en Tylft Pile, og skjød over paa Kong Magnuses Skib, og traf sin Mand med hver af dem; han skjød til de alle vare forbrugte. Og da han ikke havde flere af denne Tylft, satte han sin Fod paa Buen, og brød den itu. Da sagde Kongen: „Hvorfor handler du saa med din Bue? Vi behøve endnu din Hjælp ligesaa godt, som før." Halvard svarede: „Jeg har nu gjort Fyldest for mig med at skyde, og skal endnu forsvare min Plads saa godt, som nogen anden;" hvorpaa han tog Sværd og Skjold, gik ud til Skibsbordet, og stred som den bedste.

Kong Magnus faares og Heklungernes Flugt.

56. (Da Striden var paa det hæftigste, og ingen kunde vide, hvorhen Sejeren vilde vende sig, gik Kong Sverre frem paa Gangbrædterne, lagde sine Vaaben fra sig, faldt paa Knæ, og strakte sine Hænder mod Himlen, og sang Seqvencien[1]: Alma Chorus Dei til Ende, uden imidlertid at have noget Dækvaaben over sig). Strax derefter hændte det sig, at Kong Magnus gik frem paa sit Skib, og stred i Forrummet, og var meget ivrig; han kom Birkebenerne saa nær, at han satte den ene Fod paa Rælingen, og tænkte at naae en Mand med sit Sværd; men Birkebenerne kjendte ham paa hans Vaaben og Klæder, og vendte nu deres Vaaben tæt imod ham. En Mand kastede sit Sværd efter ham, hvilket traf ham i Vristen, og gik igjennem. Kongen vendte sig hurtig om, for at undflye, men gled ud med den anden Fod paa den blodige Tilie, og faldt baglænds over. Dette saae Birkebenerne, og raabte strax Sejersraab. Da spurgte Orm Kongsbroder sine Mænd: „Hvad betyder dette Raab?" Da sagde en Mand højt: „Det var Kong Magnus, der faldt." Orm sagde: „Saa er Landet dem skiftet imellem; hugger Skibstovene af, og roer bort som snarest!" og saa skete. Dernæst flyede Asbjørn Jonsøn, og saa den ene efter den anden. Kong Magnus sprang hurtig op, raabte strax, og bad dem ikke flye, der skadte ham intet; men ingen lod til at høre det. De løste da Skjæggen fra Olafssuden, og roede bort; men Birkebenerne fik Stavnleer kastede over paa Hovedbussen, og ryddede den

[1]) Psalmen.

langsmed Stavnene. Steenfinn blev tilsidst ganske alene staaende, og forsvarede sig drabelig; de kunde ikke faae Bugt med ham, førend de toge en Stang frem i Stavnen, med hvilken de sloge ham ned; han faldt der med megen Mandighed. Mange Skibe ryddede Birkebenerne der, og adskillige faldt af deres Folk; men hele Kong Magnuses Hær undflyede med ham.

Om Orm Kongsbroder.

57. Orm Kongsbroder lagde til Land ovre i Gravdal, thi han havde et stort Skib, der var svært at roe; Orm gik der i Land med alle sine Mænd; Birkebenerne toge Skibet, med alt hvad der var paa; nogle satte efter Orm op i Fjeldet; han havde vanskeligt ved at gaae, og blev ledt af to Mænd. Men da Birkebenerne vare ham i Hælene, løste han sit tykke Pengebælte, og lod Sølvpengene falde ud. Nogle Gjæster vare ham nærmest af Birkebenerne; de toge Sølvpengene og sankede dem op, og forsinkedes derved en Stund, men Orm flyede imidlertid op i Fjeldet, saa de kom bort fra hverandre. Kong Sverre satte Gjæsterne haardt irette, fordi de havde ladet Orm undkomme, og imidlertid krøbe omkring i Buskene efter nogle Sølvpenge. Birkebenerne vare ikke i Stand til at forfølge de Flygtende langt; saa saarede og slagne vare de. De toge atten Skibe fra Kong Magnus, og førte dem ind til Byen; der fik de ogsaa meget Bytte, thi Kong Magnus var paa den Tid vel forsynet med Løsøre. Kong Sverre opholdt sig nogen Tid i Byen, og fordeelte sine Mænd til Befalingsmænd paa de samme Skibe, de havde taget fra Kong Magnus; han sendte ogsaa Spejdere ud, forat faae Efterretning om Kong Magnuses Rejse.

Om Kong Magnuses Rejse til Bergen, og Kong Sverres nordpaa til Kjøbstaden Nideros.

58. Kong Magnus drog strax sønderpaa til Stavanger, og der samledes mange af hans Skibe, som vare blevne tilbage. Man regnede, saa vidt man kunde komme efter, at der i Slaget ved Nordnæs vare faldne paa begge Sider ikke færre, end tre hundrede Mand. Biskop Erik i Stavanger tog vel imod Kong Magnus, og opmuntrede ham meget til at vende tilbage til Bergen, thi han holdt det for rimeligt, at Birkebenerne ikke vare i Stand til at slaaes. Dette Raad behagede Kongen vel; Biskop Erik forskaffede dem alle de Folk, han kunde faae, og bemandede et Langskib med sine Huuskarle. Han drog ogsaa selv med Kong Magnus; Kongen fik desuden mange Krigsfolk fra Herrederne, og sejlede faa Dage efter til Bergen; de sejlede afsted saa hurtig, som muligt. Eyjolf Hafleson var ude paa en Skude paa Spejderi, men de bleve intet vaer, førend de saae Kong Magnuses Hær for sig i Sundet; de sagde da til hverandre, at de havde roet altfor uforsigtig. Eyjolf betænkte sig, og sagde, det var bedst, de roede frem i Sundet, og lode som om de vare Heklunger; „lader os," sagde han, „stævne lige henimod Kong Magnuses Skib, som om vi havde en Tidende at bringe ham!" Heklungerne troede ogsaa virkelig, at det var nogle af deres Folk, som havde en Tidende at bringe Kongen, eftersom de stævnede lige hen imod dem; men da de kom nærmere, mærkede de, at det ikke var deres Folk; de sloge derfor Tjeldingen ned, og roede imod dem. Birkebenerne brugte Aarerne af alle Kræfter, og roede sønder ud af Sundet. Heklungerne roede efter dem det bedste de kunde,

og det Skib, som Biskop Erik var paa, kom dem nærmest. Derpaa vare ogsaa mange Klerke; de kom Birkebenerne nærmest, men fik dem ikke taget. Da Biskop Erik saae, at det gik langsomt for dem, sagde han, at de skulde i en Hast lægge til Land, lade de Gejstlige stige ud, og saaledes lette Skibet; da vilde de nok blive tagne. De gjorde saa; men imedens de havde dette for, stræbte Birkebenerne at komme bort, saa at Biskoppens Mænd fik dem ikke. Birkebenerne stævnede ud paa aaben Sø, og vendte ad Havleden tilbage til Bergen, bragde Kong Sverre Efterretning og fortalte ham denne Tidende, som de saa aabenbar havde forfaret. Mén strax da Birkebenerne fik at vide, at Kong Magnus snart vilde være dem paa Nakken; holdt Kong Sverre Samtale med sine Folk, og spurgte dem til Raads, hvad de nu skulde gjøre. Alle havde nu mindre Lyst til at slaaes, end før, og vilde heller see at komme bort nordpaa; de vare, sagde de, ikke beredte til Slag, mange vare stærk saarede, men alle mødige, og de havde for saa Dage siden udholdt et Slag imod en stor Overmagt; mange sagde ogsaa, at ved Nordnæs havde de været stædte i saadan Nød, at de gjerne vilde have flyet, hvis de havde kunnet komme ud af Striden. Samtalen sluttedes med den eenstemmige Beslutning, at de skulde skynde sig at komme bort saa snart som muligt, og seile nordefter. Da fordeelte de sig saaledes paa Skibene, at de alle kunde være omtrent lige lette. Kongen gav Eyjolf Hasleson Hovedbussen at styre, hvilken Narve forhen førte; det var et stort Skib og næsten uden alt Tilbehør. Eyjolf Hasleson kom om Aftenen silde til Byen, da han bragde Efterretning om Fienden, og Morgenen efter, da Solen stod op og ikke var kommen ret højt paa

Himlen, var Kong Sverre dragen ud af Byen med hele sin Hær, og de havde da saa liden Besætning ombord, at de maatte gaae paa Baade imellem Skibene, forat rejse Masterne og hisse Sejl. Men om Eftermiddagen ved Nontid drog Eyjolf fra Byen; og da de havde hisset deres Sejl, saae de Kong Magnuses Skibe komme sondenfra forbi Hvarfsnæs. Derpaa fik Heklungerne Oje paa Eyjolfs Skib, og meente, at det maatte være Birkebener; nu tænkte de, at denne Fangst ikke skulde undgaae dem, sejlede efter dem med fem Skibe, og forfulgte dem heelt nordpaa til Furesund. Det gjorde Birkebenerne den største Ulempe allevegne søndenfor Stad, hvorsomhelst de skulde paa Spejderi, hele den Tid Fejden varede imellem Kong Magnus og Kong Sverre, at hvor de traf Bønder eller Landboere, Kjøbmænd eller Fiskere, saa blev der aldrig sagt dem Sandhed om hvor Kong Magnus eller hans Mænd vare, om der saa kun var en lille Odde imellem dem, eller en lille Høj, naar de vare paa Land. Men naar Kong Magnus havde en større Krigshær, da sagde alle strax om Birkebenerne, hvor de vare, hvilken Adfærd ofte blev til stort Tab og Livsfare for Birkebenerne. Men det sagde alle om dem, baade Venner og Fjender, at de viste megen Djærvhed paa deres Spejderier, og undkom altid, hvor ingen troede de vilde slippe derfra med Livet, og ofte derimod gik deres Fjender imøde, hvor der ingen Udsigt var til at faae Sejer. Ved Nordnæs faldt Sindre Snebjørnsøn og Narve Guttormsøn; mange faldt af Kong Sverres Folk. Det er ogsaa almeent Sagn, at der aldrig har været skarpere Træfning, end den imellem Kongerne Sverre og Magnus, og at Udfaldet aldrig syntes saa uvist, indtil Skjæbnen bestemte Sejeren. Dog strede

Kong Magnuses Mænd ligesaa mandig, indtil de gave sig paa Flugt, og i Begyndelsen af Slaget troede de at have Sejeren vis, især fordi de meente, at Birkebenerne ikke forstode sig paa Søslag, thi een Gang før, da de holdt et Søslag nordpaa ved Gauleraas, flygtede Birkebenerne. Kong Sverre drog sin Vej nordpaa, sejlede rask til, og kom til Throndhjem, derpaa til Nideros; her blev han vel modtaget, lod Skibene sætte op, og satte alt i Stand i Byen; da blev Træborgen ude ved Ilevold, som Erkebiskop Eisten havde ladet bygge, holdt vel vedlige; ligeledes lod Kong Sverre sætte Pæle ned fra Borgen og ind med Strandbrædden, hvilket dog ikke blev ganske færdigt den Sommer.

Om Erik Kongssøn og hans Jernbyrd.

59. I dette samme Foraar kom Erik til Kong Sverre; denne Mand udgav sig for en Søn af Kong Sigurd Haraldsøn, og havde været i lang Tid udenlands. Han havde ogsaa været heelt ude i Jerusalem, og var nedstegen i Jordans Flod med en brændende Kjerte i Haanden; og efter hans og hans Mænds Udsigende, da sagde han, førend han steg ned i Floden, at Gud vilde lade Lyset komme brændende op af Floden, hvis han virkelig var Kong Sigurds Søn, og det forsikrede hans Medfølgere, at han steg op af Floden med Lyset i Lue. Erik havde været i Miklegaard i Sold hos Kong Manuel; han havde ogsaa været vidt omkring i de sydlige Lande hos mange højbaarne Mænd; han var en høvisk Mand og forstod mange Ting, liden af Vært og ikke smuk af Udseende. Han bad Kong Sverre om Tilladelse til, at han ved Jernbyrd maatte bevise sin foregivne Herkomst, at han nemlig var en Søn af Kong Sigurd. Kong Sverre forebragde først denne Sag

for sine Høvdinger, og spurgte dem om deres Mening; dernæst kundgjorde han det paa Hirdstævne, og vilde have at vide af hele Krigsfolket, om de gave deres Samtykke dertil; men der fik han og Erik det Svar af alt Krigsfolket, at de vilde tjene Kong Sverre og ingen anden; men de forstandigste Mænd og de, som havde taget Deel i Raadslagningen, raadte til at lade Erik bevise sit Fædrene. Da sagde Kong Sverre til Erik: „Efter mine Venners Raad vil jeg give dig Tilladelse til at rense dig, saa at Gud bekræfter dit Fædrene; men om end saa skeer, at du bliver min Broder og Kong Sigurds Søn, da har det Navn og Rige, som jeg nu har, kostet mig saa meget, og saa megen Nød og Besværlighed og megen Livsfare har jeg og Birkebenerne med mig udstaaet, at hverken til dig eller nogen vil jeg afstaae eller overgive mit Kongenavn og Rige. Du maa nu antage dette Vilkaar, om du vil, med min gode Villie og Tilladelse, og i andet Fald skal du drage herfra i Fred, som du er kommen hid." Erik takkede Kongen med fagre Ord, thi han var en veltalende Mand, og sagde, at han med Glæde antog dette Vilkaar, og gav sin følgende Skjæbne i Guds og Kongens Vold. Derpaa fastede Erik kort efter til Jernbyrden, og da han skulde bære Jernet, foresagde Kong Sverre ham Eden saaledes: „Derfor lægger du dine Hænder paa Helligdommene og Bogen, og derpaa kræver du Gud til Vidne, at saa sandt lade han din Haand komme uskadt fra Jernet, som du er en Søn af Kong Sigurd Haraldsøn, og min Broder." Da svarede Erik: „Saa sandt lade Gud min Haand komme uskadt fra dette Jern, som jeg er Kong Sigurds Søn; men jeg vil ikke bære dette Jern til at bevise fleres Fædrene, end mit eget." Og ef-

ter denne Edsaflæggelse bar han Jernet, og befandtes ubeskadiget. Kong Sverre antog ham da som sin Frænde, og satte ham til Høvding i Hirden. Erik var en vennesæl Mand, og overmaade nedladende; han forestod ogsaa sit Mandskab bedre, end de fleste andre.

Kong Sverres Fredstilbud til Kong Magnus, og Kongernes Samtale.

60. Kong Magnus kom med sin Hær til Bergen, og opholdt sig der om Forgaaret; og da nogen Tid var gaaet, lod han sin Hær gjøre sig færdig, og drog nordpaa til Kjøbstaden Nideros, hvor han kom paa Olafsmesse-Dag den senere. Kong Sverre rustede sig i Byen, og havde mange Folk, thi Bønderne, af hvilke der var kommen en Mængde til Byen, som sædvanlig ved Gildestid, lovede ham deres Bistand. Kong Magnus laae længe ude ved Holmen, thi han fandt det ikke raadeligt, at søge ind i Byen mod den hele Mandestyrke, han saae Kong Sverre havde, og vilde bie til Gildestiden var forbi, og Bønderne toge hjem. Under dette Ophold talte Kongerne sammen en Stund hver Dag, og Kong Sverre gjentog sit forrige Tilbud til Kong Magnus, at dele Landet halvt imellem dem; han tilbød sig at dele, og Kong Magnus kunde da vælge; til dette Forslag sagde Kong Magnus hverken Ja eller Nej. Derpaa lod Kong Sverre blæse til Huusthing i Byen, og sagde Bønderne dette Tilbud, og hvad de havde talt. Kongens Tale modtoges med lydeligt Bifald, og Bønderne sagde, at det vilde glæde dem, hvis der kunde blive Fred, og dreve paa, at de skulde ydermere underhandle om den Sag. Der sluttedes Stilstand, medens deres Samtale stod paa. Kong Magnus roede da ind til Øren med en Skude, men Kong Sverre sad til

Hest oppe paa Øren, omgivet af en stor Mængde Mennesker, især Bønder og Borgere, som gjerne vilde høre hvad Kongerne sagde, og hvad der blev Udfaldet af deres Samtale. Nikolai Arneson talte først paa Kong Magnuses Vegne, og Indholdet af hans Tale gik ud paa Fred og Forlig efter den Underhandling, der før havde været imellem dem. Han holdt en lang og skjøn Tale. Kong Magnuses Mænd vare med nogle Skuder roede op i Aaen, men Birkebenerne gik imod dem, og lod bringe Mundgaat[1] ned fra Byen. De satte sig ned hos hverandre ude paa Bratteøre, drak og taltes ved; og skjøndt de henhørte til to Partier, saa vare dog mange af dem Frænder eller Svogre eller havde før været Venner. Derefter tog Kong Sverre til Orde: han sagde, at han ønskede at slutte Forlig med Kong Magnus, forat Landet kunde faae Fred; han tilbød endnu, at de skulde dele Landet i lige Dele, og begge være Konger, saaledes som Kong Magnus Barfods eller Kong Harald Gilles Sønner havde været før dem; og viste, at siden Kong Magnus den Gode havde afstaaet det halve Land til sin Farbroder Kong Harald, havde der for det meste været to Konger paa een Gang i Norge, og undertiden flere; og endte med, at de kunde vel følge de forrige Kongers Exempel. Bønder og Borgere gave Kongens Tale lydeligt Bifald, og sagde, at dette var vel talt. Kong Magnus stod op, og talte højt; først tog han sagtmodig til Orde, og sagde: „Det har jeg ladet mig sige om de af Norges Konger, som I tager til Exempel, at naar to paa een Gang have været Konger, saa er denne Deling skeet med Kjærlighed og Venskab

[1]) Stærkt Øl.

imellem Brødre eller andre nærpaarørende Frænder, og altid har dette Skifte dog endt sig med Ufred, undertiden med Livets Tab, og saaledes er det gaaet næsten lige til vore Dage, skjøndt der var mindre Grund dertil fra Begyndelsen af, end her er; og lægger jeg hertil den vanskelige Forfatning, i hvilken jeg nu i nogen Tid ulykkeligviis har været stædt, og Tabet af gjæve Mænd, baade mine Frænder og Venner, da indseer jeg, at om jeg end indgaaer et nødtvunget Forlig, saa vil dog jeg og Sverre ikke kunne holde Styr paa vor Hird i een og samme Kjøbstad eller ved fælles Sold, efter alt det, som er forefaldet imellem vore Mænd. Det vil derfor kun blive en kortvarig Fred, om vi end forsøge derpaa." Da svarede Kong Sverre: „Det er sandt hvad du siger, Kong Magnus, om Freden, at om vi vilde holde den, saa vilde maaskee andre bryde den. Men forat vor Ulykke ikke længer skal vorde saa mange Mænd til Meen, saa vil jeg drage bort fra Landet med min Hær, naar I vil edelig forpligte eder til, at jeg skal have det halve Rige under min Bestyrelse, og sætte mine Mænd derover i Fred og Sikkerhed; saa vil jeg opholde mig udenlands i tre Aar; men naar jeg kommer tilbage, saa skal I og eders Mænd romme Landet for os i andre tre Aar, paa de samme Vilkaar, som vi satte eder." Da svarede Kong Magnus: „Det Vilkaar vil jeg, at du Sverre og I Birkebener drage bort fra Landet, og det med, at I aldrig mere komme tilbage. Jeg blev salvet og kronet af Legaten fra Rom og med hele Landsfolkets Samtykke; jeg svor ved min Salving, at jeg skulde overholde Landsloven, og med det Sværd, som jeg da modtog, forsvare dette Land mod onde Menneskers Anfald og Ufred; jeg lovede ogsaa, heller at lade mit Liv,

end at bryde denne min Ed. Nu raade Gud for, hvor langt mit Liv skal være; men derom kan ikke være Tale, at jeg skal bryde min Salvingsed af Fejghed, saa at jeg derfor deler Landet med dig, Sverre; og det efter at jeg ved eder Birkebener har mistet hundrede højbaarne Hirdmænd og sexten Leensmænd, og den syttende med, hvilket var mig et større Tab, end alle de andres, jeg mener min Fader, Erling Jarl. Og ydermere er det uforsvarligt af mig, at dele Riget med dig, Sverre, en Mand, som jeg ikke troer har nogen Fødselsret til at være Konge, hverken her eller andensteds; og det er vist og sandt, at enten skal jeg beholde hele Norge eller lade det hele og Livet med." Da sagde Kong Sverre: „Du taler nu, Kong Magnus, kun om den Skade, som I have liidt i vore Handeler; men I betragter ikke, hvad jeg har liidt af eder Frænder, hvilket er mere og større, end det, som I har opregnet. Først det, at min Fader Kong Sigurd blev fældet sønder i Bergen; dernæst, at min Farbroder Kong Eisten blev fældet øster i Vigen. Og nogen Tid efter, efter Kong Inges Fald, blev min Broder Hakon taget til Konge over hele Landet; da rejste Erling Skakke et Parti imod ham, og fældte ham sønder paa Møre, tilligemed mange Leensmænd og dyrebare Helte. Min Broder Harald lod Erling hænge som en Krageunge sønder paa Hvarfsnæs; min Broder Sigurd blev halshugget i Bergen; min Farbroders Søn Eisten fældte de paa Ree. Nu kunde jeg vel med Rette sige til eder, som I siger til mig, at aldrig burde jeg være Konge over Norge, hvis jeg sluttede Forlig med eder eller gav eder Deel i min Fædrenearv; thi det skete endnu aldrig i Norge, at den kaldtes Konge, som ikke var Kongesøn, førend du, Kong Magnus! Imid-

lertid bliver jeg paa min Side ved det Tilbud, jeg før har gjort: Gak op paa Ilevold, og bered dig og din Hær til Slag; men jeg vil gaae ud af Borgen med hele min Hær; og du vil da faae samme Ufærd, eller endnu værre, som forrige Gang vi strede sammen; thi nu, haaber jeg, er det Guds Villie, at det vil tage en Ende med det uretmæssige Regimente, som du har ført en Tid." Da svarede Magnus: „Oftere gaae vi ikke op paa din hedenske Offervold; gak heller ombord, og udrust ligesaa mange Skibe, som vi, og lader os lægge ud af Aaen og stride." Da svarede Kong Sverre: „Vore Skibe ere nu opsatte og ikke for Tiden udrustede; men dog vil jeg tage tre Skibe, og du maa udruste andre tre, som dig synes, og lader os da lægge disse sex Skibe mod hverandre." Da sagde Kong Magnus: „Jeg tænker det er bedst, ikke at ødelægge flere Mænd, end der alt ere faldne i denne vor Tvist; thi det er sandt du siger, Sverre, at jeg altid har maattet skynde mig afsted for eders Mænd; men du, Sverre, kryber da i Skjul og forstikker dig, hver Gang et Slag er forhaanden; og hvis du tør, saa gak du ene frem med dine Vaaben, og jeg vil møde dig ene, lader os da fægte sammen, og den have Land og Kongedømme, som Sejer faaer." Da svarede Kong Sverre: „Vor Ulykke er øjensynlig nok for andre, uden at vi selv behøve at slaaes; thi dertil have vi faaet vore Mænd, at de skulle stride for os i Slaget; men heel ukongeligt synes mig det at være, at stride i Tvekamp, som Kæmper, der intet Mandskab have. Men efterdi, Kong Magnus, du heller vil stride med mig alene, end lade flere tage Deel i Kampen, saa tag din Hest, og jeg vil tage en anden, og lader os ride Turnering, thi saa have Fyrster for Skik." Men

jo længer de saaledes talte sammen, desto uvilligere bleve ogsaa deres Krigere, som sade og holdt Drikkelag; alle Kong Magnuses Mænd gik nu ombord, og roede med Skuderne ud af Aaen.

Kongerne Magnuses og Sverres Handel.

61. Kong Sverre lod drage nogle Skuder ud over Øren til Havet; nogle Mænd gik ombord, og lagde ud imod Heklungerne, og kom saa nær, at de skjøde paa hverandre med Spyd; Heklungerne roede bort. I denne Skærmyssel faldt nogle paa begge Sider, og mange bleve saarede; Karl Kjødlaar fik Banesaar. Kong Magnus roede nu med Skuderne ud til Holmen til sin Flaade; men faa Dage efter sejlede han bort fra Throndhjem og tilbage til Bergen; det kom ikke til noget Slag den Gang; Kong Magnus opholdt sig den Vinter i Bergen. Om Sommeren havde han oppebaaret Leding og alle andre kongelige Indtægter søndenfor Stad og heelt op til Mundingen af Throndhjemsfjord; men Kong Sverre havde ikke andet til sine Folks Vinterophold, end hvad de fik fra Throndhjem. Kong Sverre spurgte nu, at Kong Magnus med hele sin Flaade var kommen sønder forbi Stad, og næsten alle hans Leensmænd vare med ham; han besluttede da, at begynde sin Rejse landvejs til Oplandene, og lod sin Broder Erik blive tilbage i Throndhjem, samt en Mand, ved Navn Koll, en Søn af Isak fra Folskn, og meget andet Krigsfolk, som skulde tage vare paa Skibene; der vare ogsaa mange andre Krigshøvdinger. Kong Sverre drog sin Vej til Oplandene, og sendte sine Mænd forud i Bygden, forat forraske Fjenden, hvis de skulde kunne træffe nogen af Heklungerne eller deres Gods. Da dræbte de Øssur, en Søn af Jon Vagadrumb, og Eivind Dyra,

og mange flere. Derpaa drog Kong Sverre ned til Oslo, og satte sine Mænd til Befalingsmænd i Sysslerne overalt i Vigen; men Heklungerne undflyede, nogle østerpaa, nogle nordpaa til Kong Magnus, og berettede ham Kong Sverres Rejser.

Slaget imellem Kong Magnus og Erik, og Birkebenernes Nederlag.

62. Kong Magnus ordnede sin Hær, og sendte den største Part øster til Vigen mod Kong Sverre; Anføreren for dem var Orm Kongsbroder; men Kong Magnus selv drog med syv Langskibe, og en Skude, som var det ottende, nordpaa langsmed Landet, og kom til Throndhjem kort før Mortensmesse. Erik Kongssøn og Koll Isaksøn havde hørt et løst Rygte om Kong Magnuses Rejse, og lode holde Vagt om Nætterne ude i Gildehuset. De fik ingen sikker Efterretning om Kong Magnuses Ankomst, førend de saae hans Skibe sejle udenfor Digermule; da blev hele Hæren strax blæst til Modstand, og Fylkingerne stillede; een ude paa Oren, en anden oppe ved Skibekrog, som befaledes af Erik Kongssøn; den tredie førtes af Koll Isaksøn, hvem ogsaa nogle af Borgerne fulgte; men de fleste af Borgerne havde fylket paa Bryggen. Kong Magnuses Folk trak Sejlene ind, da de kom ind forbi Holmen, og lode Skibene løbe med blotte Master henimod Oren; det var om Løverdagen i samme Uge. Og da Kong Magnuses Folk vare komne næsten hentil det Sted, kaldet Korset, saa lagde de alle deres Skibe sammen, og bleve liggende der en lang Tid af Dagen, thi Kong Magnus holdt imidlertid Raadslagning med sine Mænd. Men af dem, som vare paa Oren, vadede mange ud imod dem, og kastede med Stene, men nogle skjøde og eggede dem til Landgang; men det besvaredes ikke af Kong Magnuses

Mænd, thi Høvdingerne vare i Samtale og Raadslagning; Hagbard Muntare holdt den Gang sit Bryllup oppe i Byen; han kaldte paa Kong Magnus, og sagde, at han vilde byde ham til Bryllup med hele hans Hær; dette skete til Spot. Og ved Nontid løste Kong Magnuses Folk deres Flaade, gjorde sig færdige til at roe mod Fjenden, og roede med de fire største Skibe til Aaen, men de fire andre bleve liggende ved Øren. Kongen selv roede ind i Aaen, og landede der, hvor Erik Kongssøns Banner var; der begyndte en haard, men kort Træfning; Kong Magnuses Folk lagde Siden af Skibet op ved Sandet, og skjøde Skibsbryggen op under Fødderne paa Birkebenerne; og lode tillige fra Skibene anfalde med Stene og Skud, saa af Birkebenerne maatte vige. Derpaa gjorde Heklungerne strax Landgang, men Birkebenerne toge imod dem, og der faldt nogle paa begge Sider, og mange bleve saarede. Da bleve Borgerne og Ledingsmændene kjede af at staae der længer, og løb op i Byen. Men da Birkebenerne saae, at deres Fylking blev tyndere, og at Heklungerne gjorde et haardt Angreb, saa vendte de sig, og flyede; men Heklungerne satte rask efter dem, og der faldt da mange af Birkebenerne. De andre, som lagde til ude ved Øren, sprang strax overbord, saa at Vandet naaede dem lige op under Armene, gik derpaa op, og Birkebenerne imod dem; der begyndte strax en haard Træfning. Da sagde en Mand til Koll: „Jeg troer, Heklungerne ere allerede komne op i Aaen." Koll svarede: „Saa er det nok bedst at flye." En af Fjenderne svarede ham: „Er det ikke nu for silde for Birkebenerne at flye?" Koll vendte sig imod ham, og sagde: „See, der er de allerede, de Djævle!" og hug strax til ham, hvilket den anden besvarede. Da

Erik Kongssøn og hans Folk flyede, da vendte nogle af Heklungerne ud paa Øren, og vare saaledes komne bag paa Koll og hans Mænd, og ved at falde dem i Ryggen tilføjede dem et stort Nederlag; da faldt Koll med meget af hans Mandskab, og alle de flyede, som vare tilovers og kunde komme dertil. Erik Kongssøn flyede ud forbi Borgen og saa videre frem til Gaulerdal. Med ham flyede ogsaa mange Folk, men nogle flygtede op over Broen; mange løb ind i Kirkerne og bleve for det meste dræbte; thi der var ingen sikker i nogen Kirke, og da skete det, som aldrig var skeet før, at Folk bleve dræbte og slæbte ud af Kristkirken. Eivind Skrape hed en Mand, en gammel Birkebeen og en stor Kriger, en stor og stærk Mand; ham toge de ud fra Koret i Kristkirke og slæbte ham ud, lagde ham paa en Slæde, trak ham ud paa Øren, og dræbte ham der. Gudløg Vala grebe de i Kirken, og mishandlede ham længe, og pinede ham, at han skulde bekjende, hvor Kong Sverre havde gjemt sine Penge, eller hvor hans Søn Lavard var, som Gudløg før havde fostret; men han sagde hverken det ene eller det andet, hvilket man siden roste ham for. Kong Magnus lod Gudløg dræbe, og næsten ingen af Birkebenerne, som man kunde faae dræbt, kom derfra med Livet. Kong Magnus bemægtigede sig der Olafssuden og hele Kong Sverres Flaade, som bestod af tredive Langskibe og tre andre Skibe; alle dem de kunde faae med sig, lod han sætte i Vandet og gjøre i Stand, men alle de andre brænde.

Om Birkebenerne og om Kong Magnuses Reise.

63. Kong Magnus gjorde sig nu hastig færdig fra Byen, thi han spurgte, at Erik Kongssøn havde en stor Samling af Bønder oppe i Gaulerdalen. Da de sejlede

ud langs ad Fjorden, sendte han sine Mænd op for at røve Qvæg for Hasle paa Aaste, for Toste paa Yste, og for Helge paa Rydaas; de plyndrede ogsaa hos Erik og Arne fra Efja, og fore ufredelig frem hvor de kom, medens de vare i Throndhjem. Jon Kutizas Søn Torve laae med et Skib tilbage i Mundingen af Orkn. Den samme Dag kom Baard Guttormsøn med tredive Mand sønden fra Hefn, og til Lien ovenfor Tunge; da saae han et Langskib ligge der, og formodede, at det var Heklunger, men dristede sig ikke til at angribe dem; de bleve der om Natten, og lede meget af Kulde. Derpaa sendte han tre Mænd til Gaarden Gelmin til Kongedatteren Cecilia, for at indhente Efterretninger; hun sagde dem adskilligt hemmelig, deriblandt at Kong Magnuses Mænd vare der. Baards Mænd vilde anfalde, og ikke blive liggende der længer, men Baard vilde ikke, og hans Villie skete. Dagen derpaa fore Heklungerne bort, og sejlede efter Kong Magnus. Baard drog ind til Kjøbstaden, og opholdt sig der noget; han lagde sin Trop i Herberge, og de andre af Birkebenernes Krigshøvdinger, Helge Thorfinnsøn, Ottar Knerra og Eyjolf Haslesøn forenede sig med ham. Erik Kongssøn drog øster til Vigen efter Kong Sverre, og berettede, hvor ulykkeligt det var gaaet ham. Kong Magnus drog da sønderpaa til Bergen. Da var Skjalden Hall Snorresøn hos Kong Magnus, og han digtede disse Viser:

I Bølgers Brag mon Havets
De brede Marker pløje
Hærskibet, Olaf helligt,
Med Guldet ladt og prydet;
I Favn det Havnen fatter,
Thi han, som Fiender skrækker,

Vor Konning hid er kommen,
Med Hæder og med Naade,
Selv herlig Drot mon styre
Langs Holmens Kyst den Snekke,
Bruunrøde Kjøl sig bøjer
I Brændings raske Tummel;
Han, den berømte Hersker,
Som tit i Slag mod Kæmper
Har vundet Held og Sejer,
Er hid, den tappre, kommen.

Gjæsternes og Hirdmændenes Handel.

64. Kong Magnus lod berede Julegilde for sig i Bergen; han beværtede sine Hirdmænd i den store Hirdstue, men Gjæsterne i Sunniva-Stuen. Gjæsterne vare ikke tilfredse med, at Hirdmændene drak Mjød, men de Mundgaat. Og den femte Aften i Julen, da Gjæsterne vare blevne stærk drukne, grebe de deres Vaaben, gik til Kongestuen, og vilde hugge Døren op; men da Kongen blev det vaer, løb han i en Hast til Døren, og vilde stille dem tilfreds; men hans Træl Baard Skjold løb foran ham ud i Forstuen, og blev strax dræbt. Da gik Kongen atter ind, Hirdmændene sloge Døren i, men Gjæsterne brøde den op. Da løb de, som havde Vagt hos Kongen den Dag, til Døren, thi de alene havde Vaaben inde i Stuen; nogle toge Ovnstene, og kastede ud i Forstuen. Da Borgerne og Kong Magnuses Huuskarle og Leensmændenes Huuskarle bleve alt dette vaer, toge de deres Vaaben og gik til Hirdstuen, og da flygtede Gjæsterne derfra, og mange Mænd bleve da saarede. Næste Morgen lod Kong Magnus de Gjæster gribe, som havde været Ophavsmænd

hertil; nogle lod han afhugge Foden, andre Haanden, men kun faa bleve straffede paa Livet.

Om Erik Kongssøn.

65. Da Erik Kongssøn kom øster til Kong Sverre, bad han og hans Medfølgere Kongen, saasnart som muligt, at drage til Throndhjem, og sagde, at Thrønderne sendte ham Bud derom og bade ham, at være deres Formand, som han tilforn havde lovet dem; thi Kong Magnus havde truet dem med, da han drog fra Throndhjem, at han skulde komme igjen saaledes, at han havde bedre Stunder til at betale Thrønderne for den Svig og bedragerske Færd, som de havde viist mod ham og hans Fader, Erling Jarl. De forestillede ogsaa, at Thrønderne uden Tvivl vilde være ham meget behjælpelige, hvis han vilde bygge Skibe der paa ny. Kong Sverre svarede, at han lagde ikke megen Vægt paa Eriks Beretninger, sagde, at de havde kun viist liden Forstand i deres Adfærd, og satte dem haardt i Rette, som vel fortjent var; han sluttede endelig med, at da der med saa megen Umage og Bekostning allerede var tillavet Julegilde, saa vilde han ikke bryde op derfra, førend efter Juul; og saaledes gjorde han ogsaa.

Om Orm Kongsbroder og Kong Sverres Rejse.

66. Orm Kongsbroder kom øster til Vigen med meget Krigsfolk. Derpaa drog han til Tønsberg, og de laae der for det meste ombord; undertiden sejlede de øster over Folden, undertiden nordpaa til Agde eller omkring ved Vestfold; og det ene Parti tog nogle Mænd fra det andet, eftersom Lejlighed gaves dertil; men Heklungerne sejlede ikke til Oslo, og Kongen kunde heller ikke drage mod dem, da han ingen Skibe havde. Kong Sverre forlod Oslo efter Kyndelmesse, og begyndte sin Rejse nordpaa til

Throndhjem. Det hændte sig, da han drog igjennem Hadeland og de rede over Isen paa Søen Rand, at Isen brast, og der omkom syv Mænd, alle berømmelige, iblandt andre Jon Skutelsvend, Halvard Lepp Sunnevasøn og Ogmund Halsteensøn, Broder til Lodin; og hverken Mænd eller Heste kunde bjerges.

Kong Magnuses Reise til Throndhjem.

67. Kong Magnus lavede sig til efter Julen at drage nord til Throndhjem, og drog fra Byen efter Kyndelmesse. Han havde sin Hird med og udvalgt Mandskab, paa Skibene taltes otte hundrede Mand. Han seilede hastig afsted, dog maatte de nogle Steder blive længe liggende i Havnene formedelst Mangel af Bør; desuagtet kom de uventendes til Throndhjem, og derpaa ind til Byen; det var Løverdagen i den anden Uge af Fasten. De indrettede Landgangen saaledes, at nogle Skibe lagde til ude ved Borgen, andre ved Oren, men med nogle roede de op i Aaen, og løb op i Byen; men to Skuder lagde til ovre ved Bakke, de løb der op forbi Erlendshøi, og stævnede til Broen, og skyndte sig meget.

Om Birkebenernes Flugt og om Kong Sverres Reise.

68. Nu maae vi fortælle noget om Birkebenerne: Mange af dem vare da i Byen og i Badstuerne, men ingen beredte paa denne store Ufred. Baard Guttormsøn mærkede først til Fienden, og søgte strax op over Broen med alle sine Mænd. Ottar Knerra og Helge Thorfinnsøn havde en Skude ved Bryggen i Kongsgaarden; der løb de hen. Eyjolf Hasleson var gaaet i Bad paa Gaarden Grjot, og var afklædt; han hørte et Barn sige: „Nu komme Heklungerne." Eyjolf tog sine Klæder i sin Favn, og gik ud af Gaardsporten ved Korskirke; da kom der mange af Heklungerne udenfra igjennem Gaden, han løb

derpaa op over Kristkirkegaard, hvor der mødte ham en Trop, som nylig var gaaet op; da vendte han ned mod Bryggen, og kom med flere paa Skuden, som laae der. Derefter trak de deres Sværde, andre toge deres puklede Skjolde og hvad de ellers havde ved Haanden; derpaa satte de fra Land, og dreve over Aaen, men da de skulde lande nordenfor Skellingehelle og ovenfor Erlendshøj, da vidste de ikke, hvorledes det gik til, at Skibet ikke vilde af Stedet; nogle tænkte, der var kommen Troldhilde paa dem og at de alle vare Døden nær; men den sande Grund var, at Ankeret hang overbord, hvilket de havde glemt at drage op i Skibet, og dette holdt dem tilbage, da Vandet blev lavere paa den anden Side ved Landet. De hug da strax Tovet over, da de mærkede dette, Skibet drev hurtig til Land og de løb op paa Land. Ottar og Eyjolf fulgtes ad; der var falden megen Sne. Nu løb de Heklunger op, som havde landet ved Bakke, og mødte dem ved Bejskjellet ovenfor Erlendshøi, og de løb da alle det bedste de kunde; tre af Heklungerne vare de raskeste til Fods. De mødtes, Eyjolf og Ottar fulgtes ad, men Heklungerne vovede ikke at anfalde dem; det lykkedes Birkebenerne at komme forbi dem paa Vejen og hen til deres Mænd, og de vare da femten samlede i en Dal nedenfor Bjerget. Ottar sagde, at han vilde sætte sig til Modværge, men Eyjolf fraraadte det; „de ville sanke flere Folk sammen," sagde han, „men vi kunne ingen faae til Hjælp." Derpaa flygtede Birkebenerne videre, op til Kleppebo, og saa over Nid og ned i Gaulerdal; der kom flere Folk til dem, og alle de samledes, som havde undflyet. Derpaa droge de op igjennem Sognedal, og op over Dalskoven, og stævnede saa til Fjelds; men da de kom til Hardkinn, kom Kong Sverre

dem imøde østen fra Vigen. Da Kongen nu traf sine Mænd, fortalte de ham deres Ulykke; de havde mistet mange af deres Stalbrødre. De Birkebener, som vare fulgte med Kongen østenfra, lode meget haant om de andres Flugt. Dagen efter da de droge ned til Opdalen, havde alle de, som vare komne med Kongen søndenfra, Rideheste, men ingen af dem vilde overlade sin Hest til dem, som vare komne nordenfra, saa Baard Guttormsøn selv maatte gaae med alle hans Stalbrødre. Skjalden Bjarne Kalfsøn var den Gang hos ham; han kvad denne Vise:

Hver Fant til Hest jeg skuer,
For saadan Skik jeg gruer,
Paa vore Veje lange
Leenshøvdinger maae gange;
Hoffinder skulle løbe,
Her er ej Godt at kjøbe,
Ej Skjalden burde kvide,
Naar Kokkedrenge ride.

Derpaa drog Kong Sverre ned til Orkedalen, hvor der paa Gaarden Grjote vare to af Kong Magnuses Sysselmænd, Sigurd og Hakon; Birkebenerne omringede Huset, og dræbte dem begge og alt deres Mandskab. En Mand kom lykkelig ud igjennem Brædevæggen, han hed Ottar Gase, og han flygtede ud af Gaarden, fem satte efter ham til Hest, af hvilke en kom ham nærmest og forfulgte ham længst; det var Kong Sverre; men Ottar undkom til noget moradsigt Krat, og stævnede saa ned til Mundingen af Orkn, foer over paa en Baad, og saa ind til Steen og derfra ind i Gaulerdal, og skyndte sig overalt det allerbedste han kunde.

Om Kong Magnus og Bønderne.

69. Nu er at fortælle om Kong Magnus og hans

Mænd, at de sværmede om i Byen, og dræbte mange af Birkebenerne, men ingen torde tale om at give Fred. Kongen blev i Byen om Helligdagen, og sendte Bud ud til Orkedalen, at han vilde komme der Onsdagen efter, og holde Thing med Orkdølerne; han sendte ligeledes Bud op i Gaulerdalen, at Gauldølerne skulde komme til Byen næste Fredag, og Kongen vilde da holde Thing i Byen. Kong Magnus drog ud til Orkedalen med hele sin Hær, og gik i Land for at holde Thing; Bønderne, som vare stævnede, vare komne. Kongen stod op og holdt en Tale: „Det vil," sagde han, „tykkes eder Thrønder længe siden, vi sidst holdt Thing med hverandre; der ere nu saa nær tre Aar forløbne, i hvilke I ikke hverken have givet mig Skat eller Skyld; nu er det min Villie, at I udrede og betale al den almindelige Leding, som I havde at svare i de sidste tolv Maaneder, samt dobbelt saameget, som I skylde for de to foregaaende Aaringer; desuden have I at yde Betaling for Ledingsfærd og Skibstilbehør og alt andet Opbudsarbejde, som tilkommer Kongen; og derhos Landskyld og Sagøre, som I forhen have ydet og udredt til vore Fjender, hvormed I have fortjent Guds og min Vrede." Derpaa talte han dem haardt til, og blev saa vred, at han udstødte Forbandelser, og Bønderne troede i nogen Tid, at han vilde overfalde og dræbe dem. Roe hed en Mand, som boede paa Kjarrested; han svarede Kongen med nogle Ord, bad om Fred og Forladelse for Bønderne og nogen Frist med Betalingen. Kongen satte dem fjorten Dages Stævne, at hele Betalingen skulde da bringes til Byen, og lovede dem Fred, naar de udredte dette; der tildømtes da Kongen Leding. Da droge de forhennævnte Sysselmænd Sigurd og Hakon op til Grjote, men Kongen drog om Aftenen ind til Byen.

Ottar Gase bringer Kong Magnus Efterretning om Fjenden.

70. Om Fredagen da alle Formiddagsmesser vare forbi i Byen, kom der endnu ingen Bønder til Things. Da saae de nogle Mænd kjøre med nogle Læs Brænde ude over Steenbjerg. Kong Magnus havde sit Herberge i Erik Arnesøns Gaard; i samme Øieblik kom den forhennævnte Ottar Gase til Byen, og da han var kommen derind, stævnede han ind i Eriks Gaard, hvor der vare nogle Hirdmænd i Gaarden; da de saae, at Manden skyndte sig saa meget, spurgte de, om han vidste noget til Birkebenerne, siden han løb saa stærkt. Han svarede: „Det siger jeg ikke eder, hvor er eders Konge?" De svarede, han var oppe i Kristkirken til et Møde; Manden stævnede da strax ud af Gaarden og til Kongen. Kort efter kom Kongen hurtig løbende til Gaarden, og befalede sine Mænd at tage deres Vaaben og gaae ombord som snarest; „Birkebenerne komme imod os," sagde han. Strax derpaa klang Luren; hver Mand greb i Skynding sine Vaaben og Klæder, løb strax ombord og lagde ud til Holmen. Længer hen paa Dagen kom der ingen Birkebener, heller ikke kom Gauldølerne til Things; dette syntes underligt, om Birkebenerne ikke vare der i Nærheden, men man fandt det dog rimeligere, at denne Spejder havde løjet; han blev imidlertid uforandret ved sit Udsagn, og var paa Kongens Skib. Mange bade Kongen om Orlov til at fare ind til Byen efter de Klæder, Vaaben eller Sølvpenge, som de sagde de havde derinde; nogle vilde hente sig Drik, og nogle havde deres Koner i Byen. Kong Magnus forbød dem at drage til Byen, og gav kun faa Lov dertil; men mange toge afsted alligevel.

Birkebenernes og Heklungernes Handel.

71. Kong Sverre og Birkebenerne laae oppe i Gauleraas, og vidste alt hvad der foregik i Byen. Løverdags Morgen vilde Krigsfolket bryde ind i Byen, men Kongen meente, at de skulde bie til de fleste Folk vare gaaede til Badstuerne; Krigsfolket vilde dog ikke give efter, og vare alt for griske efter Fangsten; de gave sig tidlig paa Dagen til Byen, da det just regnede stærkt; men ingen blev dem vaer, førend de kom ind i Byen, saa de fandt ingen Modstand, og de dræbte en stor Mængde Mænd. Iblandt andre faldt Einar, Kong Magnuses Skibsstyrmand; nogle undkom paa Baade, og roede ud til Holmen; da kom der ogsaa en stor Mængde Baade roende ude fra Holmen, og vilde ind til Byen, indtil de saae Birkebenerne drage ude ved Borgen. Strax da Kong Magnus saae Birkebenerne komme, drog han bort med sin Hær, og ud efter Fjorden, og saa den hele Vej sønder til Bergen. Der taltes meget om, at den Tid viste det sig, hvor liden Lyst Kong Magnus og hans Mænd havde til at gaae i sylket Fægtning mod Kong Sverre og hans Hær, eftersom de, uden at vove noget Slag, flyede fra Byen, saasnart de fik Kundskab om Birkebenernes Ankomst; og den Gang havde dog Kong Magnus otte hundrede Mand, men Kong Sverre ikke mere end halvfjerde hundrede, hvortil endnu kom, at den Gang var Træborgen og Graven udenfor samme i saa god Stand, at man kunde forsvare den med halvt saa meget Mandskab, som der behøvedes til at bestorme den. Paa denne Tid havde Kong Magnus alene den hele Skibsflaade, samt alt vaabendygtigt Mandskab og Landet søndenfor Thronhjems-Munding med Skat og Skyld, det undtaget, som Birke-

benerne kunde faae, naar de med deres Skuder gik sønder til Møre; og begge Partier fore ufredelig frem, naar deres Høvdinger ikke vare tilstede. Birkebenerne havde bestandig deres Tropper øster i Vigen eller omkring i Oplandene, thi der kunde de vente at gjøre Bytte. Heklungerne gjorde jævnlig Strejfetog imod dem, og de atter mod dem, og snart havde det ene, snart det andet Parti Overhaanden. Derom kunde være meget at fortælle, men vi ville især berette de Tildragelser, som synes os de mærkeligste, og som Kongerne selv have haft Deel i. Om Foraaret efter lod Sverre Pælene sætte, saa at der blev pælet langs ude ved Stranden, ind forbi Gildehuset, og op over Øren tværs over til Aaen, og langs op med Aaen lige til Bryggen; der blev ogsaa sat en Valslynge ude paa Bratteøre, og et Kastel bygget oppe ved Broen.

Kong Magnuses Rejse til Throndhjem, og Kongernes Handel der.

72. Kong Magnus gjorde sig om Sommeren efter færdig til at forlade Bergen, og der samlede sig desuden en stor Hær til ham fra den sydlige Deel af Landet; næsten alle hans Leensmænd vare hos ham, og de vare nu ganske færdige; derpaa droge de nordpaa til Throndhjem; han lagde med Flaaden ind forbi Holmen, og laae der nogle Dage; Kong Sverre var i Byen. Da sejlede Kong Magnus ind i Throndhjem, tog der Leding, og vendte saa tilbage til Byen. Den første Nat laae han ved Devel indenfor Ladhammer men næste Morgen laae der en saa tyk Taage over Søen, at man ikke kunde see længere, end imellem Stavnene paa Skibene; da roede Kong Magnus i stille Vejr ind til Holmen. Og da Kong Sverre hørte deres Roning, men intet kunde see, tænkte han, de

vilde gjøre Landgang, og lod alle sine Folk blæse imod dem ud til Øren; men Kong Magnus var med sine Folk ude ved Holmen om Natten. Om Morgenen lagde de ind ved Ilevold, og gik der op i Land med den største Deel af Hæren, og kom næsten heelt ind til Borgen. Birkebenerne søgte imod dem ud til Borgen, og de skjøde paa hverandre en Stund. Kong Magnus og hans Mænd tænkte, at de skulde afskjære Birkebenerne al Tilførsel til Byen baade til Lands og Vands; da afbrændte de Broen over Nid. Kong Sverre søgte ud til Borgen med sin Hær, og lod der opslaae Telte. Han lod tage to Huse i Byen, lod dem flytte derud og sætte ved Borgen; begge Partier laae nu en Stund rolige. Kong Magnuses Mænd vare om Nætterne største Delen ude paa Skibene, men de forskjellige Tropper skiftedes til at holde Vagt ved Borgen om Nætterne, og de havde altid der en stærk Vagt; de havde store Vagtilde om Nætterne ude paa Volden. Birkebenerne saae, at det lyste stærkt fra Baalene, men ellers var det saa mørk Nat, at man ikke kunde see langt om fra Vagtildene. En Nat væbnede Birkebenerne sig, gik ud af Borgen, og gjorde et Anfald mod Heklungerne, som ikke mærkede dertil, førend Pilene susede over dem paa alle Sider; det varede heller ikke længe, førend man skjød med Spyd. Derpaa brugte Birkebenerne deres Hugvaaben, og dræbte mange Fjender om Natten; alle gave sig paa Flugt, som kunde. Men da de, som vare ombord paa Skibene, hørte Lureklangen og Krigsraabet oppe paa Volden, saa roede de til Land, slak deres Banner op, gik op, og vilde undsætte deres Folk; men da Mørket var saa stærkt, vidste de intet af det, førend de Flygtende løb paa dem; og mange faldt da, som kunde have undløbet, hvis

ikke deres egne Stalbrødre havde standset dem; men derpaa fik de at føle Stikkene af Birkebenernes Landser og deres Sværdhug; mange Heklunger faldt der; der blev ikke mere tænkt paa Modstand; de, som før havde opmuntret mest til Landgang, flyede som snarest til Skibene. En Mængde faldt; nogle sprang i Søen; mange naaede ogsaa Skibene. Kong Sverre og hans Hær vendte tilbage til deres Landtelte ind forbi Borgen; de havde faaet et stort Bytte af Vaaben, Klæder, Guld og Sølv. Men da det om Morgenen blev lyst, saae Birkebenerne ud paa Volden, og saae Heklungerne laae der i stor Mængde. Kong Magnus og hans Mænd roede ud til Holmen, og faa Dage efter forlode de Throndhjem, og droge sønderpaa til Borgen; dette var dem en meget fordærvelig Reise; Kongen blev om Vinteren der i Byen, men Kong Sverre sad med sine Mænd i Kjøbstaden Nideros.

Om Kong Sverre.

73. Den samme Vinter lod Kong Sverre alt gjøre i Stand til at bygge en Borg ude paa Steenbjerg; Kongens Værelser bleve færdige først i Fasten. Kongen drog da ud paa Borgen, og var der bestandig om Foraaret, saavelsom nogle af hans Folk, men andre vare i Byen. Ligeledes lod han denne Vinter et Skib bygge i Kjøbstaden, langt større end de andre, der da vare i Landet; det var paa tre og tredive Rum, og stort bygget; det Skib blev kaldet Mariesuden. Det var i Begyndelsen af Vinteren, at Kong Sverre en Dag lod blæse til Things baade sine Krigsfolk og Borgerne. Han holdt da en Tale og sagde: „Saa megen Vaande have vi begge lidt en Stund, baade mine Mænd og Borgerne, saavel som Bønderne i Herredet, at her hersker Hungersnød og Fattigdom, hvil-

ket ikke kan være andet, hvor en saa stor Hær har maattet underholdes i to Aar i en eneste Fjord, fra den Tid af vi mistede vore Skibe, hvoraf al vor Trængsel er kommen; og jeg veed ikke mange Skibe her i Fjorden, som ere brugbare til Strid. Dog tør jeg forsikre, at hvis jeg saae nogen Mulighed i, at vi Birkebener her kunde faae Skibe, som vi kunde være tjente med, saa skulde vi og Heklungerne endnu gjøre hinanden Sejeren stridig. Men eftersom mine Mænd ere kjede af denne langvarige Møjsommelighed, saa seer jeg ingen anden Udvej, end at drage til Oplandene, og derfra øster til Værmeland eller lige til Gøtland." Kongen sluttede sin Tale dermed, at alle hans Mænd skulde gjøre sig færdige til denne Rejse. I Ugen derefter bleve tyve Heste skoede, og man gjorde sig Dag for Dag færdig til Rejsen. Rygtet herom bragtes med de Kjøbmænd, som kom nordenfra til Bergen. I Bergen var den Gang en stor Mængde Folk samlede, Kong Magnus og hans Leensmænd, og næsten alle Høvdinger; de havde ogsaa der alle deres største Skibe, og agtede sig nordpaa mod Kong Sverre; men deres Rejse blev udsat, da de spurgte om Kong Sverre, at han havde gjort sig færdig til at forlade Throndhjem. Kong Magnuses Mænd droge da til deres Sysler, og hele Samlingen opløste sig. Men Kong Sverre blev liggende i Kjøbstaden (Nideros) Julen over, og efter Juul lod han nogle Skuder udruste, rejste hurtig, og tænkte uforvarendes at overfalde Kong Magnus i Bergen. Dog da han kom sønder til Møre, fik de Modvind, og bleve liggende der nogen Tid. Men da Kong Sverre formodede, at der maatte være kommen Efterretning om deres Rejse til Byen ad Landvejen over

Ejdet, saa vendte han tilbage til Throndhjem, og blev der om Vinteren og næste Vaar.

Om Kong Magnuses Budskab til Vidkun, og Kong Sverres Sysselmand Thorgilses Drab.

74. En af Kong Sverres Sysselmænd, ved Navn Thorgils, havde Forlening nordpaa i Helgeland i det nordligste Syssel; han havde ogsaa Finnefærden, og drog om Vinteren op paa Fjeldene, forat handle med Finnerne og inddrive Skatten. Paa Bjarkø boede den Gang Vidkun Jonsøn, den smukkeste Mand, som den Gang levede i Helgeland; han var atten Aar gammel, og havde nys modtaget sin Fædrenearv. Kong Magnus sendte Bud til Vidkun, at han skulde komme til ham, forat modtage Leensmands Ret, der tilkom ham efter hans Fødsel. Der vare ogsaa mange, som fortalte, at der havde været mere under dette Budskab til Vidkun, og at der vare hemmelige Forhandlinger imellem dem. Vidkun havde to Søstre, begge smukke, og de holdtes for anseelige Partier; Kong Magnuses Søster Ragnhild var ogsaa den Gang ugift. Vidkun drog om Vinteren ind i Fjordene, og spejdede efter Birkebenernes Rejser. Paa denne Tid var Thorgils kommen fra Fjeldet, og havde faaet meget Gods; da lagde Vidkun sig i Baghold inde i Ægesfjord for at overfalde ham, og dræbte der Thorgils tilligemed tolv Mand; han bemægtigede sig alt Godset, og førte det hjem med sig til Bjarkø.

Vidkuns Fald.

75. Om Foraaret efter gjorde Vidkun sig færdig til sin Rejse nordenfra; han havde Skibet Guldbringen paa tyve Rum og stort bygget; det var et meget herligt Skib; Erkebiskop Eisten havde ejet det. Dette Skib var vel

besat med Folk og Vaaben; foruden dette havde han endnu et Lastdragerskib. Med ham fulgte begge hans Søstre, og hans Morbroder Jon Drumbe. Vidkun og hans Mænd sejlede dristig afsted, og tænkte paa ingen Fare; alle deres Skjolde havde de hængende ved Stavnene, men Brynjerne vare i Kister nede under Tilierne. Kong Sverre fik Nys om Vidkuns Færd, og sendte Baard Guttormsøn og Ivar Silke imod ham med syv Skuder. Men da de kom nordpaa til Angel, saae de Vidkuns Skib komme sejlende nordenfra over Ofotefjord; det var Kristi Himmelfartsdag om Morgenen tidlig, at Birkebenerne roede ind under Stegebjerg, og biede der. Vidkun og hans Mænd mærkede dem ikke, førend de kom tæt til dem, og Skibene næsten løb sammen; de lode da strax Sejlene falde, men Birkebenerne angrebe dem paa begge Bord, og gjorde et hæstigt Anfald; men Vidkuns Mænd havde ikke andet at værge sig med, end Hugvaaben, saa at de snart fik de fleste Faldne paa deres Side. Vidkuns Folk vilde have sat Baaden ud, og bragt Kvinderne over paa den, men deraf blev intet, da de bleve saa pludselig overfaldne. Birkebenerne fik Sejer, men Vidkun faldt der med næsten alle hans Folk. Birkebenerne toge Guldbringen med alt hvad der var paa den, havde den med til Throndhjem, og bragde den til Kong Sverre, som meget roste deres Reise.

Om Kong Sverres Tog til Bergen.

76. Om Sommeren efter holdt Kong Sverre jævnlig Thing med sine Mænd og Borgerne; han gjorde dem adskillige Forslag, hvoraf dog ingen kom til nogen Bestemmelse, og det gik saaledes, at ingen kunde blive klog paa hvad han vilde foretage. Snart hed det, at man skulde

drage øster til Vigen eller til Gøtland, snart at man skulde gaae ombord paa Skuder og seile til Orkenøerne eller end- og lige ud til Sydersøerne. Alt dette fik Kong Magnus Efterretning om, og sad imidlertid i Bergen, hvor der atter samledes en overmaade stor Hær og en stor Mængde Skibe. Endelig tog Kong Sverre den Beslutning, at han gik ombord paa Skuder, og havde tyve Skibe, alle smaae, og sagde til Folkene, at han vilde nordpaa til Helgeland. Men da han kom ud af Mundingen af Throndhjemsfjord til Agdenæs, blæste der en skarp Vind fra Norden, og han lod blæse Folket sammen fra Skibene, holdt Huusthing, og sagde: „Det Rygte, som jeg har ladet udsprede om denne Reise, at vi skulde drage nordpaa til Helgeland, eller ride over til Gøtland, var ikke saaledes meent for Alvor; det vil falde os tungt at roe os trætte til ingen Nytte; men vi ere her ligesom indsluttede i en Hule til Bytte for Heklungerne. Derimod seer jeg, at det vil falde os let, at lade Skuderne glide for Vinden sønderud forbi Stad langsmed Landet gjennem Sundene, og det gaaer, som man siger, at den vinder, som vover; men det staaer ligefuldt i vor Magt, hvis vi vil, at styre ud paa Havet, og seile udenskjærs øster til Vigen." Alle sagde, at det var det bedste. De seilede da sønderpaa den hele Vei, til de kom forbi Stad. Da lod Kongen Skibene lægge sammen, holdt Samtale med sine Mænd, og sagde: „Nu synes mig, det er gaaet godt med vor Reise hidtil, og nu er det raadeligst at styre ud til Havs, og saa øster til Vigen; thi godt er, at age heel Vogn hjem. Vi kunde ogsaa gjerne søge ind til Bergen, hvis vi saae vor Leilighed, dog er det ikke meget raadeligt; det kunde vel friste Birkebenerne til at forsøge deres Lykke, imidlertid vil jeg dog ikke saa særdeles raade dertil." Alle Birkebe-

nerne foretrak, at drage til Byen, og de tyktes godt om, hvis de kunde komme Heklungerne til Livs. Da sendte Kongen nogle Skuder ind i Ulvesund, men han selv sejlede udenskjærs til Atløsund. Inde i Ulvesund toge Birkebenerne to Skuder fra Heklungerne, som havde været paa Spejderi, og dræbte de fleste af Mandskabet, men skjænkede nogle Livet, forat faae Efterretning af dem. De sagde, at der laae tre Skuder i Atløsund paa Spejderi, og at der var tændt en Bavn sønder paa Haaø og en anden inde paa Fenring, og at man fra denne Bavn kunde see baade den nordre og tillige ind til Byen. De fortalte ogsaa, at hele Hæren sov oppe i Byen, samt i hvilken Gaard hver af Høvdingerne sov, ligeledes, at hele Hæren ikke tænkte paa nogen Fare, og at alle Skibene laae tjeldede ved Bryggen. Siden kom de til Kong Sverre med disse Tidender. Men da de sejlede nordensfra igjennem Sundene, lod Kongen nogle Folk gaae forud med de Skuder, som de havde taget fra Heklungerne, og de bandt ved deres Stavne de Skjolde, som Heklungerne let kunde kjende, og som de selv havde ejet; disse gik nu forud sønderpaa. Men da de sejlede ind i Fjorden søndenfor Drivøerne, da saae Heklungerne dem, og kjendte strax disse Skuder og Skjoldene, tænkte, at det var deres Stalbrødre, og værgede sig ikke; de mærkede ingen Ufred, førend Skuderne fore frem imod dem ind i Sundet; Birkebenerne hilste strax paa dem med Skud og Spyd; Heklungerne løb op paa Land, og mange bleve dræbte og saarede. Birkebenerne bemægtigede sig nu Skuderne med alt, hvad der var paa dem, og biede der efter Kongen. Derpaa roede Kong Sverre og hans Mænd deres Vej videre frem, og da de kom sønderpaa i Sundene, sendte

Kongen atter de Skuder, der havde tilhørt Heklungerne, forud, og befalede dem, at bemægtige sig Bavnen paa Haaøen. Men Birkebenerne vare for begjerlige efter Fangsten, og roede hurtigere sønderpaa, end Kongen vilde have, saa at Vagtkarlen ved Bavnen mærkede Uraad, og stak Bavnen an; men dette bemærkedes dog ikke til den søndre Bavn; thi Birkebenerne kom hurtig, grebe Vagtkarlen, og brøde Bavnen ned. Kongen og hans Mænd roede sønderpaa, og holdt sig ind under Landet, thi der faldt Skyggen fra Fjeldene ud paa Havet. Førend de roede til Holdhelle, holdt Kongen Samtale med Folket, og sagde: „Endnu er der intet i Vejen, vi kan endnu lade staae til sønderpaa forbi Byen, og uformærkt komme forbi dem;" men alle yttrede, at de vilde helst lægge ind til Byen. Kongen svarede, at han vilde ikke raade derfra, og fandt det rimeligt, at Heklungerne kun vilde være lidet skikkede til at forsvare deres Konge, naar de vaagnede sandsesløse op af deres Søvn, thi de havde sagtens lagt sig øldrukne til Ro, og bange ville de blive, naar vi falde dem med Døren ind i Huset," sagde han. „Vor Landgang skal indrettes saaledes, at min Broder Erik skal roe hen under Bjerget med ti af de største Skuder, gaae op der, og lade sit Banner drage udenom Kristkirkegaard og saa videre frem til Kongsgaarden; men jeg vil roe frem forbi Holmen og ind til Bryggen, og søge til Skibene; vi skulle da strax gaae i Land, nogle indenfor Sandbro, nogle forbi Miklegaarden og op til Mariekirkegaard, men nogle ind paa Pederskirkegaard og saa op igjennem Gaden. Ulf fra Løvnæs skal roe ind til det inderste af Vaagen med to Skuder, og gaae i Land der med sit Banner, derpaa drage indefter igjennem Byen, og gjenne dem, som kom-

me ad den Vej, og der lade Luren lyde i eet væk, alt hvad den kan."

Kong Magnuses Flugt, og Birkebenernes Sejer.

77. Nu foretog Kong Sverre Landgangen, som bestemt var; derpaa satte de Aarerne i Vandet, og roede af alle Kræfter ind mod Bryggen, hvor Langskibene laae; hug Tovene over, og stødte Skibene fra Bryggen ud paa Vaagen, thi der var ingen som passede paa dem. Birkebenerne sprang op paa Bryggen; da drog Kongens Banner op, og de raabte strax Krigsraab. Derpaa løb de op i Byen, og søgte ind i Gaardene, hvor de vidste Heklungerne skulde være; da faldt mange af Heklungerne, men hele Mængden flyede. Da Kong Sverre kom op til Mariekirken, traf han der Jon Halkelsøn, der bad om Fred. Kongen gav ham Fred tilligemed hans to Sønner, Røgnvald og Halkel. Nu vendte Kongen sig ud efter Gaden, men en Deel af Troppen ind efter Bryggen, og hug Skibene løse, baade Handelsskibe og Langskibe; hele Vaagen var fuld af Skibe. Ulf søgte med sin Trop indenfra gjennem Gaden, dræbte mange, og fandt ingen Modstand. Men da Erik med sine Folk landede ude i Holmen, hørte de et højt Krigsraab inde i Byen, og tænkte, at Heklungerne havde mærket Uraad, og vilde gjøre Modstand; thi de troede, at hvis Kong Magnus var beredt paa at tage mod Fjenden, saa havde han saa mange Folk i Byen, at det vilde blive deres Ulykke at stride med ham; ikke desmindre sprang de modige paa Land, raabte Krigsraab, og løb udenom Kristkirkegaard. Kong Magnus sov i Hallen tilligemed hele Hirden og Kongens Trop. Kongen havde været ude paa Svalen, og hørte da det første Krigsraab lod sig høre inde i Byen; han løb da frem

langsad Svalen til Apostlernes Kirke. Da hørte han det andet Krigsraab ude paa Kristkirkegaard; han sprang da ud over Svalen og ned paa Kirkegaarden, et frygteligt højt Spring. Derpaa stævnede han op forbi Bispegaarden, og saa ovenfor Sumpen, og ovenfor Koperen, og saa ind ovenfor Nicolaikirke, hvor hans Mænd kom til ham; derpaa gik de heelt ovenom ind til Olafskirke, hvor hans Hær samledes. Birkebenerne havde ikke ransaget Byen, fordi de vilde skynde sig ud til Kongsgaarden. Da Kong Sverres Banner kom indenfra til Kongsgaarden, da foer der et andet dem imøde udenfra, og de gave sig til at skyde paa hverandre, saa de vare nær komne til at stride med hinanden, førend de mærkede, at det var Erik Kongssøn, der var; da vendte de sig alle ned imod Hallen, og gjorde et hæftigt Anfald. Kong Magnuses Mænd forsvarede sig med Vaaben og Ovnstene, Striden varede længe, og der faldt mange brave Kæmper. Men da de fik at vide, at Kongen selv ikke var der, saa lod Kong Sverre næsten alle dem give Fred, som bade derom. Erkebiskop Eisten laae med sit Skib ovre ved Jonsbryggen; hans Mænd løb da bevæbnede paa Land, søgte ind paa Jonsvold, og agtede at komme Kong Magnus til Undsætning, men Birkebenerne mødte dem, dræbte tredive af dem, og dreve alle de andre tilbage, og der vare mange af dem saarede, som undkom; der faldt Erkebiskoppens Frænder, Olaf Lange og Gudbrand Thorbergsøn. I Hallen faldt Halvard Marardrab og Povel Eriksøn fra Opdal. Da Kong Magnus og hans Mænd vare komne sammen op forbi Nonneseter, mødte han en stor Deel af sine Folk, og spurgte, om de vilde vende tilbage til Byen og stride; han sagde, man havde fortalt ham, at Birkebenerne havde kun faa

Folk; men mange svarede ham og sagde, at det var ikke raadeligt, at vaabenløse Mænd gik i Fægtning, thi der var næsten ikke en eneste af dem, der havde alle sine Vaaben, og mange havde slet ingen og kun faa Klæder, da man i en Hast var sprungen ud af sine Senge; Kongen havde heller ikke hverken Banner eller Luur. Og formedelst alt dette troede de sig ej i Stand til at vove en Træfning, og vendte sig da sønderpaa til Strind, og derfra til Hardanger; de saae sig om efter Skibe, og fik sig der nogle Skuder og Færger. Mange droge ogsaa siden sønderpaa langsmed Landet baade Dag og Nat, og adskillige af Kongens Folk kom da efter ham; men de, som vare komne senere fra Byen, havde begivet sig op til Alrekstad, og nord over Fjeldet, kom ned i Østrefjord, droge derfra op paa Vors, saa landvejs nord igjennem Sogn, op til Valders og landvejs heelt øster til Vigen.

Kong Sverres Forlig med Erkebiskop Eisten.

78. Kong Sverre bemægtigede sig i Bergen hele Kong Magnuses Flaade, ligeledes alle hans bedste Kostbarheder, deriblandt Kronen og Guldspiret, som var brugt ved Kong Magnuses Salving, og hele hans Kroningsdragt; Krigsmændene fik der meget Bytte. Erkebiskop Eisten var tidlig paa Sommeren kommen hjem fra England, hvor han havde været i tre Aar borte fra sit Sæde; og da sluttedes der Forlig imellem ham og Kong Sverre, hvorpaa han om Sommeren drog nordpaa til sit Sæde. Men da Jon Halkelsøn og hans Sønner kom til Kong Sverre, bød han dem at drage i Fred, hvad enten de vilde nordpaa til deres Gaarde, eller østerpaa efter Kong Magnus; men de ønskede at gaae i Tjeneste hos Kong Sverre. Kongen gjorde Indvendinger, „thi to Gange tilforn,"

sagde han, „have I svoret mig Troskabsed, og begge Gange brudt den;" imidlertid svore de endnu den tredie Gang Kong Sverre Troskab, men kort efter droge de bort, og østerpaa til Kong Magnus. Da Sverre fik Efterretning om Kong Magnus, drog han hastig efter ham heelt øster til Agde, men traf ham ikke den Gang; han vendte derpaa tilbage til Bergen, og forblev der nogen Tid; men Kong Magnus drog om Sommeren ned til Danmark til Danekongen Valdemar, og rømte saaledes anden Gang Landet for Kong Sverre.

Kong Sverres Sysselmænd dræbes.

79. Kong Sverre gav sine Mænd Sysler over hele Rogeland og Hordeland. Ivar Dape sendte han som Sysselmand ind i Sogn. Om Høsten drog han til Throndhjem med hele Hæren, og var der om Vinteren. Men da Kong Sverre var dragen nordpaa, vare Indvaanerne i Sogn misfornøjede med Sysselmændene. Det var kort før Juul, at Sysselmændene krævede Udredning til deres Julegilde, som de agtede at holde i Lusekjøbing, men Borgerne der bleve højst forbittrede derover, og Sogndølerne og Eidbyggerne samlede sig, og droge til Kjøbingen; de kom der Juleaften; nu forenede ogsaa Borgerne sig med dem, og anfaldt Kongens Sysselmænd. Formændene for denne Stempling vare især Arnthor fra Hvol og Isak Thorgilsøn, og Arngeir Præstes Sønner, Gaut og Karlshoved. Ivar Dape bad om Fred, og tilbød at drage bort med alle sine Mænd. Bønderne afsloge det, anfaldt dem, og dræbte Sysselmændene med næsten hele deres Trop; men de, som kom derfra med Livet, undløb, og kom landvejs op til Kong Sverre, hvem de berettede hvad der var skeet, og at Indvaanerne i Sogn

sagde, at de, de havde dræbt, vare Tyve og Skarnspak, som vare faldne paa deres Gjerninger.

Mariesuden bygges.

80. Den samme Sommer, da Kong Sverre havde taget Skibene i Bergen, var Mariesuden fuldbygget og ganske færdig; og om Efteraaret, da Kong Sverre kom nordpaa, lod han Skibet løbe af Stabelen. Det var bygget ovenfor Byen, og Folk sagde, at det ikke kunde bringes i Vandet, med mindre nogle Gaarde bleve nedbrudte; man meente, at Kongen ved dette Skib viste megen overdreven Higen og Overmod, og mange ønskede ilde over det; men det viste sig, da det løb af Stabelen, at Kongen havde saaledes forudseet og indrettet alt, at Skibet løb af, uden at man behøvede at nedbryde hverken Huse eller Gaarde. Da Skibet løb af Stokkene ud paa Aaen, gik nogle Skarringer af Lave; thi det havde truffet sig saaledes om Vinteren, at da Kong Sverre var dragen sønderpaa til Møre, var Skibet imidlertid blevet rejst i Kjøbstaden, og der bleve tilsatte ni Lag Bræder paa hvert Bord, da Kongen kom tilbage. Da han saae Bygningen af det, sagde han: „Dette Skib er langt mindre af Bygning, end jeg vil have det; man skal tage det fra hinanden igjen, og lægge tolv Alen til Kjølen." Skibsbyggeren gjorde Indvendinger, men det blev ved Kongens Beslutning, og deraf fik Skibet den Fejl, at det blev for meget skarret sammen i Bunden, og det havde derfor taget nogen Skade i Skarringerne, da man lod det løbe af Stabelen. Kong Sverre stod oppe paa Skibet, da det var kommet paa Vandet, og holdt følgende Tale: „Gud være lovet, og hin hellige Mø Maria og hin hellige Kong Olaf, at dette Skib er kommet lykkelig og vel paa Vandet, og uden at foraarsage nogen Mand Skade, som mange spaaede, i det de

tillige lode mange ukjærlige Ord mod os falde, hvilke Gud tilgive dem! Nu troer jeg visselig, at her ikke ere mange Mænd tilstede, som før have seet saa stort et Langskib flyde paa Vandet, som dette, og det vil blive til meget Landeværn mod vore Fjender, hvis nogen Lykke vil vorde det beskjæret. Jeg vil ogsaa overgive dette Skib til den hellige Marias Bistand og Beskjermelse, og kalde det Mariesuden, og bede, at hin hellige Mø Maria vil være dets Værn og Varetægt; og til Jærtegn herpaa vil jeg give Maria de vigtigste Kostbarheder, som høre til Gudstjenesten, nemlig saadanne Messeklæder, som det kan sømme en Erkebiskop at bære paa Højtidsdage; og derimod haaber jeg, at hun med Velbehag vil betragte disse Gaver, og ved sin Bistand give Held og Lykke til Skibet selv, til dets Ejer, og alle dem, som fare dermed." Under Skibsspejlet baade for og bag lod Kong Sverre indlægge nogle Helligdomme. Han fordeelte ogsaa Messeklæderne, Messehagelen lod han bringe til Mariekirken, Kantorkappen til Helgeseter, og Resten til Nonneseter paa Bakke. Mariesuden var ikke noget smukt Skib, for lidet ved begge Stavnene i Forhold til Midten, hvilket især kom af, at det var øget; Kongen lod det gjøre ved der, hvor det havde faaet Skade. Kong Sverre lod om Vinteren nogle Langskibe bygge, andre istandsætte, og dem alle tilflye paa det bedste. Da blev Skibet Hjælpen bygget, som Thorolf Rympel førte, og som var paa sex og tyve Rum; samt Forsigtigheden, som Ulf fra Lovnæs førte, og som havde næsten ligesaa mange Roerbænke.

Om Kong Sverres Sejlads bort fra Kjøbstaden.

81. Om Vaaren efter Paaske gjorde Kong Sverre sig færdig til at forlade Kiøbstaden, og havde tre og tyve Skibe, næsten alle store. Med ham vare hans Broder Erik, Ulf

fra Løvnæs, Ulf Fly, Baard Guttormsøn. Ivar Silke, Havard Jarlsøn; de havde meget og anseeligt Krigsfolk. Kongen førte da Mariesuden, hvortil der var udnævnt en Besætning af to hundrede og fiirsindstyve Mand. Kongen lod bære tre Kister ud paa Skibet, der vare fire Mand om at bære hver, og ingen kunde ret vide, hvad der var i dem. Erik Kongsøn førte Ønskemøen, som næsten var paa fem og tyve Roerbænke. Kong Sverre sejlede med sin Flaade sønderpaa langsmed Landet; de laae i Steenvaag, hvor Kongen holdt Huusthing, talte til Folket, og sagde, at han havde endnu ingen Efterretning om Kong Magnus, de maatte derfor hvert Øjeblik være belavede paa Ufred; han bad sine Mænd holde sig rolige og fredelige, fritte nøje ud hvad de kunde faae at vide, overveje vel hver Mands Taler, hvad enten han var høj eller ringe, forat de kunde fortælle ham alt hvad Nyt, de hørte, hvor ubetydeligt det end forekom dem; han holdt en kort og fyndig Tale. De laae ogsaa ved Herøerne; der holdt Kongen ligeledes Huusthing, og talte atter det samme som før. Derfra sejlede de sønderpaa forbi Stad, hvor de fik haardt Vejr med stærke Brændinger paa Forstavnen; derved gav Mariesuden sig, saa Skarringerne rokkedes. Kongen drejede ind i Ulvesund, og da han laae der, fik man at see hvad der var i de store Kister, thi der blev taget et Skibsføm deraf og sat i Skibet. Kongen gav ogsaa et stort Søm til hvert Halvrum, og bad dem passe godt derpaa, og bruge det, naar det behøvedes. Kong Sverre sejlede nu videre frem, til han kom til Sognsø; da sagde han til sine Folk at han vilde styre ind til Sogn, og kræve Bøder for sine Mænd, som Sognboerne havde taget af Dage. Da bade nogle om, at de maatte fare til Bergen, hvor de

havde Ærende; og da Kongen ikke saa snart ventede sig nogen Ufred eller behøvede deres Hjælp for Øjeblikket, saa gav han dem alle Lov til at drage sønderpaa, hvilket da tre Skibe gjorde. Anføreren for dem var Svine-Peter. Man fordeelte da Folket paa Skibene; de sejlede sønderpaa, som havde Ærende der, og andre indtoge igjen deres Plads.

Kong Sverre lod brænde i Sogn.

82. Kong Sverre styrede ind i Sogn med tyve Skibe; først laae han i Rusle, og sendte Bud ind til Sognedal, at Bønderne skulde komme til ham, hvis de vilde slutte Forlig med ham, og satte dem Stævne i Hvamsø, hvorhen Kongen da drog; Bønderne kom derhen, og lovede Kongen Bøder. Han dømte dem til at betale femten Mark Guld, og satte dem tre Dages Frist, inden hvilken Tid Bøderne skulde bringes ud til ham. Bønderne droge hjem, og fortalte Udfaldet af deres Rejse, de vare misfornøjede, og alle Bønderne holdt Raad tilhobe; de bleve enige om, at benytte den Tid, Kongen havde tilstaaet dem, og besluttede, at bringe deres Gods op paa Fjeldene og til Skovene, og at lade hele Bygden blive øde. Men da Kongen mærkede, at Bønderne ikke vilde komme til den fastsatte Tid, og den berammede Stund var forløben, saa løste han sin Flaade, og sejlede ind efter Fjorden. Da han kom til det Sted, hvor Fjordene dele sig, sendte han Ulf fra Løvnæs og Thorolf Rympel fra sig med sex Skibe ind til Lusekjøbing, og befalede dem at lave Indvaanerne et varmt Bad, og at tage for Umagen hvad de kunde faae. Om deres Reise er at fortælle, at de kom til Lusekjøbing, ranede alt det Gods de kunde faae fat paa, og opbrændte Kjøbstaden; af Mænd fik de

ingen. Kong Sverre vendte sig ind til Norefjord med fjorten Skibe, og lagde ind til Sognedal; det var en Onsdag om Aftenen. Torsdag Morgen lod han Folket blæse til Samtale, og kundgjorde sit Forsæt. Han befalede Hæren at væbne sig, og gaae op i Dalen, to af hver tre, saaledes at een blev tilbage af hver Trop, forat passe paa Skibene, og befalede dem at dele sig saaledes fra alle Skibene, og sagde fremdeles: „De, som gaae op i Landet, fare varligen i Nærheden af Skovene eller hvor andre Skjulesteder findes, at ingen skal faae Skade af Bøndernes Skud; dræber derfor ingen, med mindre de anfalde eder, men tager hvad Gods I kunne faae. Men hvis Bønderne undgaae Sammenkomst med os og ikke ville indgaae Forlig, saa skulle vi ikke forlade denne Egn, førend de kunne vente at finde Bagerild eller Smedekul der, hvor deres Gaarde nu staae; lader ikke en Hytte blive staaende, men skaaner Kirkerne saavidt muligt! Farer nu frem paa Krigerviis, som I have Lov og Befaling til, thi mange fare ufredelig frem, naar jeg forbyder det under Livs og Lemmers Tab." Derpaa lod han Banneret opsætte, og begav sig paa Vej med sine Folk, og hele Hæren stormede bag efter. Nu saae Kongen sig om, og bemærkede, at der vare kun ganske faa Folk ved Skibene; da raabte han og sagde, at Folket skulde ikke gaae op og lade Skibene blive øde tilbage, og derved give Fienden Lejlighed til at tage dem, som de med saa megen Livsfare og Møje havde erhvervet. Men Folkene vare saa fremfusende, at kun ganske faa lode til at høre, hvad Kongen sagde. Da vendte Kongen selv tilbage til Skibene, og da han saae, der vare kun ganske faa Folk, saa lod han Skibene lægge ud fra Landet for Anker. Da Birke-

benerne gik op i Landet, stødte de hverken paa Folk eller Gods, men fandt alle Husene øde, hvor de kom. Torsdagen og Natten efter gik de langsop ad Dalen, og traf en eneste Mand, som sagde dem, at baade Folk og Fæ var flygtet op paa Fjeldene og til Hederne. Om Fredagen strax ved Solens Opgang vendte Birkebenerne nedad fra Dalene, og da nogle af dem kom til den Gaard, som laae øverst i Dalen, satte de Ild paa den og brændte den af; da de andre Krigsmænd, som vare længere nede i Dalen, saae dette, saa gjorde de det samme; og nu gjorde den ene det efter den anden, saa at de stak Ild paa Husene, hvor de befandt sig. Der blæste kun en sagte Vind, men Røgen var saa stærk, da næsten hele Bygden begyndte paa een Gang at brænde, at den ene Røg slog i den anden over hele Dalen. Paa denne Maade fore Birkebenerne heelt ned igjennem Dalen. Tilsidst brændte de Gaarden Stedje, og dvælede der en lang Tid, da Ilden vilde angribe Kirken; de stillede Sejl for, og vædede dem; og da endelig Husene vare faldne, drog hele Hæren ned til Skibene. I alt brændte de der ti Gange ti Gaarde, og det var forhen en særdeles smuk Bygd. Kongen lod derpaa Skibene lægge bort derfra og over til Haugestrand, hvor de lagde til ved et Sted, som hedder Fimreite.

Kong Magnuses Rejse fra Danmark til Kongehelle.

83. Vi komme nu til at fortælle om Kong Magnus, hvorledes han den Vinter havde været i Danmark, og om Foraaret drog han derfra til Vigen. Asbjørn Jonsøn kom fjerde Paaskedag til Kongehelle; han var af Kong Magnuses Folk; der blev sammenkaldt et Møde, hvor han talte og sagde, at Kong Magnus kunde ventes der til Byen med en stor Hær; han forestillede, hvor nødvendigt

det var, at tage vel imod ham; han vilde vise Venskab mod alle Undersaatter, som vilde bevise ham nogen Ære og Underdanighed; han berettede ligeledes, at Danekongen havde understøttet ham med en stor Krigsmagt, og lovet ham sin Bistand fremdeles; han sagde, at Kongen ventede sig meget Venskab af Høvdingerne heelt østerpaa i Landet, at hans Rige kunde styrkes, og lovede dem derimod store Forleninger og sin Beskyttelse. Han fremførte sin Tale med megen Veltalenhed, og den vandt lydeligt Bifald af Borgerne og ikke mindre af Bønderne. Søndagen efter Paaskeugen kom Kong Magnus til Byen med tre og tyve Skibe; han modtoges med en skjøn Procession og megen Glæde. Derpaa gik han ind i Byen, og holdt Drikkelag i en Kones Gaard, ved Navn Ragnhilde; der opholdt han sig nogen Tid. Da vare mange Leensmænd hos ham: Orm Kongsbroder, Munan Gautsøn, Halkel Jonsøn, Asbjørn Jonsøn, samt Kong Inges Søn Harald og mange andre Høvdinger. Kongen holdt ofte Huusthing, og holdt Taler; han talte vel og mandig, sædvanlig kort. Alle toge med Mildhed mod hans Foredragende. Efter tre Ugers Ophold i Byen, drog han til Tønsberg. Fra Kongehelle havde han to Skibe med sig, af hvilke det ene hed Keipa, det andet Vallabusse.

Kong Magnuses Tale til Tønsberg Mænd.

84. Kong Magnus var nu i Tønsberg, og blev der vel modtaget; der kom mange Mænd til ham oppe fra Landet, og han holdt Thing; han holdt en kort Tale, og sagde: „Det er eder vitterligt," sagde han, „hvor megen Møie og Besværlighed vi have udstaaet her i Riget; nu vilde jeg bede eder om nogen Bistand til at vi kunne bemægtige os det; ligesaa, at I give mig Krigsfolk med her-

fra, men derimod vil jeg love eder, at jeg ikke ofte herefter skal behøve at paalægge eder denne Udredning. Det er just ikke at undre sig over, om man kjedes ved at roe i Leding med os, thi mangen har liidt Skade deraf; men efterdi jeg er salvet og kronet til dette Rige, da tør jeg ikke for Gud bryde mine Eder, som jeg da aflagde, og jeg vil heller stræbe at vinde dette Land med Od og Eg, saalænge Livet forundes mig og Landets Indvaanere ville følge mig; dog har jeg en anden Udvej for mig, mere magelig og mindre farlig, nemlig at modtage Leen og Gjæsterier af min Frænde Kong Valdemar." Man optog hans Tale med lydeligt Bifald, og alle sagde, at de vilde tjene og følge ham, og at det var bedre, at døe med ham, deres rette Konge, end at tjene hiin Præst, som ikke havde Fødselsret til at være Konge. Tønsberg Mænd gave ham et Langskib, vel bemandet med Borgere; Kongen tøvede der en halv Maaned, og drog da nordpaa, men kom seent afsted formedelst Modvind.

Om Islænderen Maane.

85. Kong Magnus laae med sin Flaade èn Uge i i Unnardys paa Liste; da var Skjalden Maane hos Kongen, og kvad denne Vise:

God Bør snart giv de mange
Folk, som til Bergen stunde,
Derom vi dig nu bede,
Solthronens milde Konning!
Nordvestlig Vind for længe
Os standser, mig til Sorrig;
Den sydlige kan Sundet
Ved Unnar-Dys ej række.

Kongen sagde: „Godt kvædet, Tungle (Maane)!" Der laae

just mange Skjorter i en Bunke, som nys vare vaskede, og Kongen sagde, han skulde have en af dem. Maane kom til ham efter ved Landegrændsen; han var da kommen fra Rom, og var en Stakkel; han gik ind i Stuen, hvor Kongen var med sit Følge, og saae da ikke synderlig anseelig ud, saa skaldet og mager og næsten uden Klæder han var, men dog vidste han sømmelig at hilse Kongen. Denne spurgte, hvem han var? Han svarede, at han hed Maane, var en Islænder, og da kommen fra Rom. Kongen sagde: „Saa kan Du vel fortælle Sandsagn, Tungle, sæt Dig ned, og kvæd!" Derpaa kvad han Udfaredrapen, som Haldor Skvaldre digtede om Kong Sigurd Jorsalefarer, Kong Magnuses Morfader; og dette Kvæde vandt Bifald og forlystede dem meget. Der vare just to Spillemænd i Stuen, som lode Smaahunde springe over høje Stænger for højbaarne Mænd, desto højere, jo højere disse vare af Byrd. Kongen sagde: „Mærker Du, Tungle, at Spillemændene see ikke venlig til Dig? Digt nu en Vise om dem, kanskee du ingen Skade vil have deraf." Da kvad Maane:

Sig snedig Knægt med Gigen,
Den Gjæk, sig ind har listet,
Med Pibens Lyd forlyste
Han vil og stygge Lader;
En rødbruun Tæve byder
Han over Stokke springe
Med Støj; de Narrestreger
I gode Folk ej lide!

Og fremdeles kvad han:

Højt Gigens Toner hvine,
Og hæse Piber gjalde,

Mens Daarers Færd udfører
Den blege Gjøglerskare;
Han, som i Hornet tuder,
Vidunderlig kan skjele,
Den Tølpers Kjæft udspiles
Opblæste Kjæver svulme.

Da blev der en stor Latter, og Hirdmændene sloge en Kreds om disse Spillemænd, og kvade Visen, og gjentoge især bestandig: „Opblæste Kjæver svulme." Spillemændene stode som paa Naale, og slap endelig ud af Stuen; men Kongen tog Maane til sig, og han ledsagede siden Kongen til Bergen.

Kong Magnuses Rejse til Bergen, og Birkebenernes Drab der.

86. Da Kong Magnus med sin Flaade sejlede nordpaa, laae de to eller tre Nætter i samme Havn. Han havde alle sine bedste Folk med sig; de vare muntre og glade. Hans Mænd morede sig gjerne med Lege, naar de laae stille, men Kongen var for det meste tavs. De laae to Nætter i Karmsund; der fik de paalidelig Efterretning om Kong Sverres Rejser, thi de Lastdragerskibe, som kom fra Bergen, sejlede dem hver Dag forbi. Derefter udsendte Kongen Elif Orre, en Søn af Klement fra Grande, til Bergen paa Spejderi. Han rejste om Natten efter Tirsdagen og kom tilbage til Kongen om Onsdagen, og berettede, at der vare Birkebener i Byen med tre Skibe, og Svine-Peter var deres Anfører. Kong Magnus befalede sine Mænd strax at tage Tjeldingerne ned, og give sig paa Vejen, og sagde, at deres gode Venner Birkebenerne vare i Bergen, og vilde holde Omgangs-Drikkelag med dem; „de tænker nok," sagde han, „at

Raden er nu til Eder at skjænke for dem." Da Krigsfolkene hørte dette, bleve de alle glade, skyndte sig til Skibene, hissede Sejl og roede bort. Det var vaadt Vejr, Vinden stod paa Siden, og var temmelig svag. Kong Magnus førte Skjæggen, og Orm Kongsbroder Skjoldmøen; Nikolai Kufung førte Ærkesuden, som Ærkebiskoppen havde givet ham, den var paa tyve Roerbænke; Munan Gautsøn havde Renen, Gjæsterne det store Fley, det var et Østfarerskib. Paa Munans Skib knækkedes Masten, og traf en Mand, som strax fik Bane deraf; Vinden begyndte da at blæse temmelig stærkt. Thoralde Thrym hed en Mand, som var i Stavnen paa Kongens Skib; han sagde: „Det bliver vaadt nu her fremmerst paa Tilierne, og hun stænker paa Forstavnen; Stavnbyggerne her synes, det var bedre at sejle mindre op mod Vinden." Kongen svarede og stod op: „Jeg vidste ikke, at vi nu skulde gjøre Ild paa Tilierne eller i Forstavnen; Sejlene skal ikke tages ind, men man sætte til hvert Tov, som muligt er." Om Torsdag Eftermiddag henved Klokken to sejlede Kongen ind i Vaagen, de lagde strax til Bryggen, og sprang i Land. Birkebenerne havde ikke hørt noget om Kong Magnuses Rejse, førend han kom over dem; de sprang da op, hvor de vare, nogle grebe til Vaaben, men alle, som undkom med Livet, løb ud af Byen. Oppe i Fjeldet saae det ud, som en Lue, i det Solen skinnede paa Skjoldene; der blev dræbt en tredive Mand, nogle i Byen og nogle ovenfor den; Heklungerne vare ikke sene til at aftrække dem Klæderne. Kong Magnus sagde, at ingen maatte fordriste sig til at begrave deres Lig, førend han kom igjen til Byen, og yttrede, at det bedste var nok, at de aades op af Hunde og Ravne.

Da dette var skeet, lod Kongen blæse til Things, hvor han selv holdt en Tale, og sagde: „Vi vente os Hjælp og Bistand af Borgerne i denne By, som vi nu ere komne til, thi saa have I før handlet baade mod mig og mod min Fader; her havde jeg ogsaa altid mit Hjem, medens vi kunde sidde i Fred og Ro; her ere ogsaa mine fleste Frænder og Fostbrødre. Nu vil jeg først see, om jeg kan træffe paa Sverre, og naar vi atter skilles ad, agter jeg mig herhid til Byen, og haaber at komme med Fred og Glæde for os alle." Der hørtes et stort Bifald paa Kongens Tale, og alle sagde: „Gud lade eder komme tilbage med Helsen, Herre, og opnaae paa denne Reise alt hvad I selv ønsker eder." Kongen begav sig da til Skibene, og lod blæse til Bortgang. Men det Sagn gik, at der sade saa mange Krager omkring paa Kongens Skib, at hvert Tov var bedækket af dem, og man havde aldrig før seet et saadant Under. Kong Magnus forlod Byen om Aftenen med hele sin Flaade, undtagen Gjæste-Fleyet, som ved Ebben var sat paa Grund, hvilket om Natten efter lagde ud fra Byen.

Kong Magnuses Reise nordpaa mod Sverre.

87. Kong Magnus seilede Veien nordpaa igjennem Sundene, og dreiede ind paa Sognsø. De havde kun liden Bør. Da Indbyggerne i Sogn fik Efterretning om hans Reise, roede mange ud til dem paa Baade, gik op paa deres Skibe, og sloge sig til Kongen. De fortalte, at Kong Sverre havde ladet sine Folk gaae bort, og det de tappreste af dem, og han laae nu inde i Norefjord med faa Skibe, og havde gjort meget Ondt der. Disse Tidender glædede mange sig over, og sagde, at nu vilde det endelig skee, som Ret var, at Gud vilde styrte denne Ufredsflok, som havde øvet saa meget Ondt i Norge, at det

feent vilde forvindes. Ivar Elda hed en anseelig Mand, som boede paa Syrstrand; han sad tilbords, da man saae Kong Magnuses Sejlads; han rejste sig strax og gik til Skibs. Derefter roede han ud til Flaaden, gik op paa Kongeskibet, og blev vel modtagen af Kongen; Ivar drog med ham. Kong Magnus sejlede ind til det Sted, hvor Fiordene dele sig, og drejede ind i Norefiord med sex og tyve Skibe, de fleste meget store og særdeles vel udrustede med Mænd, Vaaben og al Slags Krigsforraad.

Om Kong Sverres Tilberedelse, og hans Tale til Hæren.

88. Nu er at fortælle om Kong Sverre, at Fredagen efter at han havde brændt i Sognedal, laae han ved Haugestrand ved det Sted, som heder Fimreite, hvor han holdt Maaltid ved Non. Han havde der tolv Skibe, men to vare blevne liggende inde i Sognedal. Da man havde siddet tilbords en Stund, hørte Kongen Vagtmændene tale, de vare nemlig lige overfor Kongens Skib ved Varden paa Landet; de sagde, at de saae mange Skibe komme sejlende udenfra paa Sognsø, stundum var der at see sex eller syv, men naar der blev længer imellem dem og de sejlede mere adspredt, kunde man see ti eller tolv eller endnu nogle flere. Vagtmændene talte med hverandre om, hvad det kunde være for Skibe; nogle meente, det var nogle Færger, og at Sognboerne havde slaaet sig sammen og sejlede sønden fra Bergen. men andre sagde, at det lignede mere Langskibssejl. Da Kongen hørte denne Samtale, stod han op fra Bordet, og gik op paa Land og hen til Vagtmændene; da stimlede der ogsaa flere hen til ham ude fra Skibene, og gjættede hver paa, hvad det kunde være for Skibe. Kongen blev staaende noget, og betrag=

tede dem, og sagde endelig: „Det nytter ikke at skjule det, der er Ufred forhaanden, dette er sikkert Langskibes Sejl." Han lod strax kalde paa sin Luursvend, og hele Hæren blæse til Landgang; og da hele Hæren var kommen op fra Skibene, tog Kongen til Orde, og sagde: „Det gaaer maaskee endnu os Birkebener, som før, at vi faae noget at bestille, thi jeg troer ikke vi tør skjule det længer for os selv, at Kong Magnus vil snart gjæste os. Det er eder alle bekjendt, at en stor Deel af vore Folk er dragen bort, nogle til Bergen, og Gud maa vide, hvorledes deres Ærende der er faldet ud denne Gang, men andre ind til Kjøbstaden at brænde der; af dem kan vi nu ikke have Gavn. Nu troer jeg, hvis vi her oppebie Kong Magnus, at hvor ulige end vore Kaar have været, hvad Folketal angaaer, saa tit vi have stredet med hinanden, saa have vi dog aldrig haft at gjøre med saa stor Overmagt, som nu; lader os derfor vel overlægge, om vi skulle gjøre Modstand med de Folk, vi nu have, eller synes eder vi skulle lade Skibene i Stikken, og gaae paa Land; men det er der ingen Tvivl om, at vi ved vor Adfærd ikke have vundet Venskab hos dem, som boe her i Sogn; og ligesaa øjensynligt er det, at Kong Magnus da vil forfølge os med sin Hær, og hele Landalmuen, hvor vi komme frem; men det maa jeg ogsaa i Sandhed sige, at har jeg haft saa megen Møje og Besværlighed, førend jeg fik disse Skibe, og skal jeg nu miste dem, saa tvivler jeg paa, at jeg nogensinde mere skaffer mig Skibe, og da kommer hver til at sørge for sig selv. Nu vil jeg ikke ved Egenraadighed lede Eder ind i en saa overlegen Fare, hvis alle synes, det ej kan lykkes; men jeg vil heller ikke frygte eller tage nogen anden Beslutning, dersom Høvdingerne

og flere af Hæren see nogen Mulighed i at tage mod Fienden." Da Kongen havde endt sin Tale, kunde man nok skjønne, hvad hans Villie var, og de fandt det alle bedst at bifalde den, hvor lidet de end haabede paa et godt Udfald. Næsten alle svarede derfor paa een Gang, at de vilde stride og aldrig uforsøgt give sig paa Flugt; de meente, at det nok skulde gaae godt, de havde ofte slaaets mod megen Overmagt og dog vundet Sejer. Da svarede Kongen: „Nu have I ogsaa valgt det, som huger mig bedst, og nu kan jeg sige eder, og strider derfor desbedre og mandigere, at nu ville I bringe Kongen af Dage." Dette Ord gjorde mange Mænd meget betænksomme, hvilken Konge han nemlig meente. Derefter sagde Kong Sverre, at hans Mænd skulde tage Tjeldingerne ned, og roe ind under Landet; „men en Skude," vedblev han, „skal i største Hast fare ind i Sognedal efter vore Folk, og bede dem komme til os; og vi selv ville roe dem imøde. Paa hvert Skib skal sidde en Mand ved hver Aare, en anden af hvert Halvrum skal paa Baade roe ind til Landet, og føre Stene ud til Skibene, og den tredie og alle andre, som ikke have andet at gjøre, skal sætte alt tilrette, og stille Stridsskandser paa Skibene." Det skete nu, som Kongen befalede; de toge da det store Søm, som Kongen havde givet dem, og befæstede dermed Læderhanke overalt indvendig paa Skibsbordene; deri satte de Opstandere, og dertil bleve Stridsskandserne fæstede. Alle vare nu i fuldt Arbejde, og det var let at see paa Birkebenerne, at de vare vante til sligt. De, som roede ind paa Skuden, mødte paa Vejen deres Stalbrødre, som kom inde fra Landet, og fortalte dem, hvad der var paafærde; men de, som vare paa Langskibene, skyndte sig,

satte Aarerne i Vandet, og roede af alle Kræfter, og i det de saaledes iilte mod Flaaden, kappedes de saa stærkt, at de roede hinanden saa nær, at Aarerne brækkedes. Da sagde Kongen: „Her er nu andet at tænke paa, end at hindre hinandens Roening;" befalede dem at lægge til Landet, og sagde, at der vilde de oppebie Kong Magnus; de havde ogsaa faaet de Stene ført ud, som de vilde have, og Skjermtagene vare opsatte paa Skibene. Da sagde Kongen, at man skulde tage Skibstovene og binde alle Bagstavnene faste til Landet, men vende Forstavnene udad, og lægge Aarerne i Beredskab; Kongeskibet laae yderst ved Stranden. Derpaa sagde Kongen, at man skulde væbne sig, og gaae hver i sit Rum; og saa skete. Kong Sverre gik op paa Landet, hen til et Sted, hvor der fløð en lille Bæk; Kongen lod sig her give Vand til Haandtvæt, og sine Klæder børste, som om han skulde til et Gilde; hans hele Dragt var bruunagtig. Derefter gik han ned paa Bjerget, hvor hans Skibe laae nedenunder, og anordnede endnu et og andet; han greb om Skibsstavnen, men hans Mænd toge hans Hænder bort, thi Tjæren var endnu ikke tør paa Bugsprydet. Da sagde Kongen: „Vi ville ikke fæste vore Skibe sammen; men have vi Lykken med os, saa ville vi have Fordeel af, at vore Skibe have høje Bord, og vore Folk ere tappre og erfarne i Slag; og kun een Udflugt have vi for os, at træde vore Fjender under Fødder, thi det nytter os hverken at flye eller bede om Fred; vogter vel eders Vaaben, og kaster ingen overbord til Unytte! Dækker eder vel i Begyndelsen! Tager vel vare paa hinanden, og Gud bevare os alle!" Derpaa befalede han dem at opsætte Bannerne. Der gik et lidet steilt Næs frem udenfor Skibene, saa de kunde næsten ikke

see ud paa Fjorden. Han lod derfor en Skude roe ud, forat see efter Kong Magnuses Flaade; og da disse havde roet nogle faa Aaredrag fra Landet, roede de hurtig tilbage, og sagde, at hele den fjendtlige Flaade kom imod dem. Der blev da strax blæst; Birkebenerne gave sig til at roe ud med alle Skibene imod dem, og raabte strax Krigsraab. Thord, Finngeirs Broder, styrede Mariesuden.

Kong Magnuses Tale.

89. Kong Magnus søgte nu ind i Fjorden efter Birkebenerne, og da de vidste, der var kun kort imellem dem, lode de Sejlene falde, og lod Skibene gaae med blotte Master; de holdt Skibene tæt sammen; Heklungerne vare ogsaa hærklædte og slagfærdige. Da talede Kong Magnus, og sagde: „De store Handelsskibe, som vi have, ere vanskelige at roe; dem ville vi fæste sammen imellem mit og Orms Skibe, og saaledes skulle vi samtligen gaae imod hiint store Skib, og fæste vore til det; og da vil jeg ønske, at de ikke maae løses fra hinanden, førend een af Delene er ryddet. Det veed jeg, at det er mangen Mands Tale og Sind, at det vilde holdes for et lykkeligt Udfald paa Striden, hvis saa skete, at jeg og Sverre ikke oftere behøvede at kræve en saadan Leding og Besvær; og vist troer jeg, vi bør bede Gud om, at det saa maa skee, og saa tænker og aner jeg, at det virkelig vil blive. Jeg var fem Aar gammel, da Høvdingerne og Landsfolket gave mig Kongenavn, og syv Aar, da Legaten fra Rom og Erkebiskop Eisten tilligemed alle Lydbiskopper her i Landet salvede mig til Konge; da var jeg saa barnagtig, at jeg hverken kunde raade for mit Ord eller min Ed, og det tyktes mig bedre, at lege med andre unge Drenge, end at sidde imellem Høvdinger; jeg higede derfor ikke efter Kongedømmet, og liden Glæde har jeg haft af det.

Nu er jeg otte og tyve Aar gammel, og i de sidste otte Aar har min Regjering været til Ødelæggelse for mig og for alle Landets Indbyggere; men den almægtige Gud lønne mine Venner og Høvdinger og den hele Almue for den Kjærlighed og Bistand, de have viist mig i mange Besværligheder. Dog jeg behøver ikke med mange Ord at opmuntre eder til Tapperhed; alle kunne skjønne, hvor nødvendigt det er, at enhver holder sig brav; dertil have vi ogsaa tilstrækkelig Evne, thi der mangler os, Gud være lovet! ikke paa Folk; hvor vi ere komne til Land, der har Krigsfolk søgt til os. Sverre derimod har skikket sine Folk hist og her, og har kun faa tilbage, og de ere indesluttede og indelukte her for os i Fjorden, som Faar i en Fold. Give Gud, at dette Møde nu maa faae et saadant Udfald, at vi siden maae have Fred og Frihed for vore Fiender, hvad enten vi ere da i Live eller døde!" Der hørtes da lydeligt Bifald paa Kongens Tale, og alle sagde: „Hil dig, Konge, for dine Ord, og Gud lade dig styrte dine Fiender!" Da sagde Orm Kongsbroder: „Det skulde være mit Raad, Herre, at vi først angreb de mindre Skibe, hvor vi ville finde mindre Modstand; det større Skib derimod vil det uden Tvivl blive os vanskeligt at vinde, medens de have nok baade af Krigsfolk og Skibe fra de andre Skibe, som kunne komme dem til Hjælp." Kongen svarede: „Mig tykkes, at alle Skibene ere vundne, naar det store Skib er det." Det skete nu som Kongen vilde, og de fire største Skibe bleve fæstede sammen; Kongens Skib sejlede nærmest den søndre Strandbred.

Asbjørn Jonsøns Tale.

90. Asbjørn Jonsøn lagde sit Skib frem ved Siden af Orms, og lod det fæste dertil. Da sagde Asbjørn: „Nu er den Dag kommen, som vi alle have længts efter, at Sverre

og Birkebenerne ligge her indespærrede for os som Faar i en Fold, og nu er det ude med hans Træskhed og Rænker; thi nu har han svigtet ham og Birkebenerne, som han skylder alle sine Anslag, nemlig Fanden, som han troer paa, og som er vant til at handle saaledes mod sine Venner, at han staaer dem bi for en Tid, men forlader dem ved deres Livs Ende. Sverre er nu raadløs; han sendte Svine-Peter bort til Bergen, og det gik ham og hans Folk der ret tilpas. De, som vare de værste af dem, ere ogsaa sendte ind til Sogn, Gjæsterne, de Djævelens Børn, og iblandt dem den, som har øvet det meste Ondt, Tølpersønnen Ulf fra Løvnæs. Sverre har nu ogsaa sat Kronen paa sine Misgjerninger og sit Hærværk, ved at ødelægge med Ild kristent Land, det eneste Onde, han hidtil ikke havde bedrevet, og som han nu skal bitterlig undgjælde. Lader os nu søge mod Birkebenerne, to eller tre mod een, hvis det tykkes lettere; lader os uddele dygtige Hug til alt hvad der vender sig mod os, og ej bryde os om, hvem det rammer, thi der skal ikke stor Kunst til at uddele Føde til Hunde og Ravne." Høiligen bifaldt man denne hans Tale, og alle sagde, at det var vel talt. Derefter fæstede de Skibene fire eller fem sammen, og roede de yderste frem paa den Side, som vendte mod Vinden, og saaledes gik de alle jævnsides ind efter Fjorden, og sejlede nærved den søndre Strandbred. Kong Magnus var iført en Skarlagens Kjortel af to Slags Farver, halv hvid og halv rød; af samme Farve og Klæde var den Kjortel, Magnus Mange, Erik Stagbrels Søn, havde paa. Kong Magnus havde Sværdet Fiskryggen, et af de fortrinligste Sværd.

Om Slaget imellem Kong Magnus og Kong Sverre i Sogn.

91. Nu ville vi fortælle nogle af de Tildragelser, som

forefaldt i de tvende Kongers Møde, om hvilket vi nu have fortalt en Deel. Vi komme da tilbage der, hvor vi før slap, at Birkebenerne roede ud fra Land, og strax saae de Kong Magnuses Flaade komme løbende imod sig, og dernæst saae det ud paa Søen for an denne Flaade som naar der falder stærk Regn i stille Vejr. Denne Iling gik snart over; det var en Regn af Pile, og Skjoldene kom da vel tilpas. Mariesuden gjorde en stor Vending, da de skulde dreje den, og endnu førend de havde faaet den heelt vendt, løb Skibene sammen; Kong Magnuses Skibe stødte mod Siden af Forstavnen, hvorved Mariesuden i en Hast slog Siden frem, saa at Forstavnene paa Kong Magnuses Skibe vendte imod den; Skjæggen laae ved det forreste Øserum, og saa de øvrige, det ene efter det andet, hvor de kunde faae Plads. Derpaa begyndte der en haard og hæftig Træfning; Kong Magnuses Mænd gjorde et stærkt Anfald, men Birkebenerne søgte mere at dække sig, og hele Flaaden drev ind imod Strandkanten og temmelig op mod Landet. Birkebenerne kunde i Begyndelsen ikke ret komme til Angreb; thi Mariesuden blev ligesom indespærret imellem Landet og Kong Magnuses Skibe. Derefter sprang Kong Sverre paa en Baad, tilligemed nok en Mand, og roede hen til Erik Kongssøns Skib; Kongen raabte til dem, og sagde, at de bare sig ilde og umandig ad; befalede dem derpaa, at roe ud forbi det store Skib, lægge til der hvor de mindre Skibe vare, og forsøge hvad de der kunde udrette. Kongen roede om imellem Skibene, og opmuntrede sine Mænd, og anviste dem, hvor de skulde lægge til; Birkebenerne fulgte nu nøje Kongens Befalinger, lagde djærvelig frem, og gjorde et haardt Anfald, og et lige saadant maatte de ogsaa udholde. Paa begge Sider brugte de da alle Vaaben, som vare forhaan-

den. Kongen roede derpaa tilbage til sit Skib; da blev der en Piil skudt i Baadsstavnen over Kongens Hoved, og strax derpaa en anden i Bordet foran hans Knæ. Kongen sad stille, uden at forandre en Mine derved, men den, som fulgte med ham, sagde: „Et farligt Skud, Herre!" Kongen svarede: „Nærmere kommer det, naar Gud vil." Da saae Kongen, at der faldt en saadan Mængde Vaaben og Stene paa Mariesuden, saa han ikke kunde komme op paa sit Skib; han roede derfor bort, og ind til Land. Munan Gautsøn og hans Folk lagde ogsaa deres Skib til Land, de løb op, og hentede store Stene ud paa Mariesuden, overalt omkring i Forrummet, og fremad til Øserummet; de, som vare stædte der, fik mange haarde Slag. Mændene i Forstavnen vare meest udsatte for Heklungernes Anfald og Vaabenbyrd, og de sagde til hverandre, at nu maatte Forrumsmændene lønne Kongen for Mjød og fagre Kjortelklæder. Da raabte de i Bagstavnen til dem paa Styrbord, at de skulde roe bedre frem; de gjorde saa, og droge Skibet saa langt frem, at Skjæggen kom til at ligge ved det bagerste Øserum; da fik alle Mændene paa Bagbord og i Rummet nok at bestille, thi der laae da fjorten Skibe paa det ene Bord af Mariesuden. Heklungerne sendte da Skud og Spyd og haarde Stene, som de havde ført med sig fra Skeen, og der skete et stort Mandefald; de kastede ogsaa med Haandsaxe og Paalstave, men vare ikke saa nær, at de kunde bruge Hugvaaben. Birkebenerne dækkede sig, og kunde ikke komme til at gjøre andet; dog faldt mange, og næsten alle bleve saarede af Vaaben og Stene; saa mødige og forslagne vare de, at der vare nogle, som hverken havde faaet et lidet eller overhovedet noget Saar, og som dog vare døde af Anstrængelse; men Heklungernes Entring forha-

ledes derved, at det var dem vanskeligt at komme til, da de skulde frem over Stavnene af deres egne Skibe; men havde de ligget Bord om Bord, da vilde een af Parterne længe før have foretaget Entring.

Erik Kongssøns Træfning og Anfald.

92. Nu ville maaskee de, som høre paa denne Fortælling, finde det utroligt, som fortælles om Træfningens Udfald; men jeg skal dog nu omtale det, som mest tillige med Lykken hjalp til, at Seieren vendte sig derhen, hvor man mindst skulde formode det. Erik Kongssøn og de tretten af Birkebenernes Skibe, som vare løse, roede ud forbi det store Skib, som før er fortalt, og vendte sig mod de tretten yderste af Heklungernes Skibe, som ikke laae ved det store Skib; de lagde Bord om Bord imod dem, og der begyndte en meget hæftig Træfning; Birkebenerne havde da større Skibe og flere Folk, og anfaldt tillige stærk og drabelig. Heklungerne gjorde tapper Modstand, og strede saa djærvelig, at ingen kunde vide, hvad der vilde skee, hvo der fik Overhaand, og om det store Skib blev ryddet. Der var en Mængde Baade, som tilhørte Sognboerne, hvilke laae i Pileskuds Afstand fra Birkebenerne, og skjøde paa dem. Erik Kongssøn lagde med sit Skib Bord om Bord ved det, som laae yderst blandt de sammenfæstede; han havde langt højere Bord, og der begyndte en meget haard Træfning; Heklungerne toge djærvt imod ham. Men da de havde stredet nogen Tid med Hugvaaben, bleve Heklungerne overmandede; nogle faldt, andre forlode Halvrummene. Derpaa gav Birkebenerne sig til at entre. Benedikt hed den Mand, som bar Erik Kongssøns Banner, han gik først op med Stavnboerne. Men da Heklungerne saae det, søgte de haardt imod dem,

angreb dem, og dræbte Benedikt og endnu flere, som vare komne op, men dreve andre tilbage. Da opmuntrede Kongssønnen sine Folk; de forsøgte nu Entringen anden Gang, og det lykkedes dem at faae Banneret; da gjorde de et saadant Anfald, at Heklungerne maatte vige og løb op paa det Skib, som laae nærmest, men Birkebenerne satte stærkt efter dem. Det gik da som sædvanlig, naar Frygt eller Flugt paakommer Mænd i Slag, at de Flygtende sjelden vise Djærvhed ved at vende tilbage, hvor raske de end ere til selv at gjøre Anfald. Modstanden blev nu her mindre, end paa det første Skib, og alle sprang ind paa det næste, og saaledes fra det ene Skib til det andet; men Birkebenerne efter dem med Raab og Udæskning, nedhug og dræbte alt for Fode, og da Mængden af de Flygtende stormede ind paa de store Skibe, saa sprang Mændene paa Kongens Skib ud i Vandet, thi dette laae nærmest Land; men fire (tre) andre af de største Skibe sank under Mængden, nemlig Orms og Asbjørns Skibe og Gjæste-Fleyet.

Kong Magnuses og flere Høvdingers Fald.

93. Kong Sverre var oppe paa Landet, og da han saae hvad der forefaldt, gik han ned til Baaden, tillige med Peter, en Søn af Biskop Roe; udenfra kom der en Skude roende, hvis Mandskab vilde gaae i Land. Kongen raabte til dem, og sagde: „Vender tilbage, thi nu flye de;" de gjorde nu saa, vendte om, og saae det nys Fortalte, satte Aarerne i Vandet, og roede ud efter Fjorden. Peter sagde til Kongen: „Kjendte I disse Mænd, Herre! og hvorfor sagde I det til dem!" Kongen svarede: „Hvad andet skulde man vel sige, hvem det end saa var?" Han gik da strax ud paa sit Skib, gik bag i Lyftingen, og

istemmede Kyrie eleyson af Glæde over sin Sejer; alle sang dette med ham. Kong Magnus sprang overbord fra sit Skib, saavel som alle hans Folk, som vare derpaa; den største Deel af Hæren omkom. Birkebenerne løb op paa Land, og toge paa Strandbredden mod dem, der søgte Landet, saa at kun en ringe Deel kom paa Land; nogle Skuder roede ud efter Fjorden, og undkom saaledes. Birkebenerne roede ud paa Smaabaade, og dræbte de Svømmende, men gave nogle Fred; alle de, som naaede til Kongen, beholdt Livet. Kong Sverres Skibsbefalingsmænd gave deres Frænder og Venner Fred. Kong Magnus faldt der, og med ham følgende Høvdinger: Harald, Kong Inges Søn, Magnus, en Søn af Erik med Tilnavnet Mange, han var en Dattersøn af Rognvald Jarl; fremdeles faldt Orm Kongsbroder, Asbjørn Jonsøn, Rognvald, en Søn af Jon Halkelsøn, Povel Smaatøje, Lodin fra Mannvig, Olaf Gunnvalssøn, Endride Torve, en Søn af Jon Kutiza, Ivar Elda, Vilhelm fra Torge, Andres Erikssøn, en Sønnesøn af Gudbrand Kula; ligeledes Ivar Steg, Orm Kongsbroders Søn, Halsteen Snog Botolfsøn, en Frænde af Kong Magnus, Ketil Lafranssøn, Sigurd Hit, Ketil Flue. Efter de Flestes Beretning faldt der ikke mindre end atten hundrede Mand. Det var Vitusmesse Dag om Aftenen, at Slaget begyndte, og ved Solnedgang da Mængden tog Flugten, men omtrent ved Midnat var alt Manddrab forbi, og Birkebenerne havde da lagt alle deres Skibe til Leje, rejst Tjeldinger og bragt alting i Orden.

Kong Sverres Tale.

94. Aarle om Morgenen efter lod Kongen blæse til Huusthing; han stod da op, holdt en Tale og sagde:

„Gud selv skulle vi love for vor Sejer, ham, som nu langt tydeligere end før, har viist os sin Styrke og Kraft i dette Slag; og ikke kunne vi tilskrive os selv denne Sejer paa anden Maade, end det er skeet efter hans Villie og Bestyrelse. Nu skulle vi derfor yde ham værdig Tak og Løn, som tækkes ham, i det vi for det første holde de Løfter om Fred, som vi have givet de Mænd, der have søgt denne, deslige skulle vi hjælpe de Saarede, saa og tilstaae alle de Lig, vi kunne finde, Begravelse efter kristen Viis. Det byder jeg ogsaa alle mine Mænd som en skyldig Pligt, at de opsøge Ligene i Stranden, hver med de Redskaber og Midler, de have; det er for dem, som ville gjøre det, baade en Fortjeneste hos Gud, og tillige en verdslig Vinding, thi alle have uden Tvivl nogle Penge hos sig, og nogle mange. Nu troer jeg, at dette Lands Regjering er tilfalden mig, hvad enten vi ville styre det vel eller ilde; men det vil være Gud velbehageligt, at vi vise os fredelige og retfærdige, og dette ville ogsaa mange finde rettest. Eder, mine Mænd, har jeg nu det at sige, at Gud vil lønne eder for den kjærlige Bistand, I have viist mig; jeg skal ogsaa lønne eder godt derfor, med de bedste Gaver, som staae til min Raadighed. Glædeligt er det ogsaa at tænke paa, at de Ejendomme og alt det Gods, som disse rige Pralhalse, der ligge her i Stranden, have ejet, det skulle I nu have, og derhos de bedste Giftermaale, som findes i Landet, og saadanne Ærestitler, som I selv ønske eder, fordi I denne Gang have forhværvet mere, end nogensinde før, og noget endogsaa som er for meget, nemlig Avindsmænd; og for dem skulle vi vel vogte os, men Gud vogte os alle!" Denne Tale berømmedes meget, og de takkede Kongen derfor.

Heklungernes Lig opsøges.

95. Derefter lod Kong Sverre alle Skibene roe ind ved Strandbredden, og lagde til Land der, hvor det var at formode, man intet kunde mærke af Liglugten fra Valen; og blev liggende der en Tid. Da kom Sogndølerne og Indvaanerne fra Kjøbstaden til ham, sluttede Forlig med ham, og afsloge da intet af hvad han forlangte, samt bekræftede dette med Eder. Det gik da, som man siger: at mangen kysser den Haand, som han gjerne saae var af. Kongen paalagde dem og andre Bønder at føre Ligene til Graven, og gav ligeledes enhver Lov til at anstille sine Frænders og Venners Ligbegængelse, som de selv vilde. Da sejlede hver Dag mange, baade Kongens Mænd og Bønder, omkring paa Baade, forat opsøge Ligene, og droge mange op. En Dag fandtes Orm Kongsbroders Lig; dette toge hans Venner, og førte det til Bergen; men siden toge Vigverjerne mod det, og flyttede det til Oslo, hvor han blev lagt i Muren i Halvardskirke hos sin Broder Kong Inge og Kong Sigurd Jorsalefarer. Næste Søndag efter mod Aften droge mange Mænd ud paa Baade, forat lede efter Ligene; Kongen selv roede ud til dem paa en lille Skude. En Mand, ved Navn Ljot Haraldsøn, var paa en Baad med to andre, Arne Gudmundsøn og Jon Koll. Da sagde Kongen til dem: „Ligge I her saa fast og fiske, hvorledes gaaer det med Fangsten?" Og i det samme droge de et Lig hen til Siden af Baaden. Kongen sagde: „En kostbar En droge I her til Borde, og det er en stor Lykke for eder." „Ja," sagde de, „det har bidt godt paa, Herre, hvis dette er Kongens Lig." Kong Sverre sagde: „Dette er Kong Magnuses Lig." De skjøde et Skjold ind under Liget, og løftede det op paa Skuden, som

Kongen var paa. Derpaa roede de ind til Landet, Liget blev baaret op, og man gik hen at betragte det; Liget var let at kjende, thi Ansigtstrækkene vare endnu uforandrede, Rødmen havde ikke forladt Kinderne, og Legemet var ikke blevet stift.

Svine-Peters Tale i Bergen.

96. Om Mandagen blev Kisten gjort færdig, og førend Kongens Lig blev indsvøbt i Linklæder, lod Kong Sverre alle dem, som før havde været Kong Magnuses Mænd, gaae hen, og bad dem besigtige Liget og siden bære Vidne derom, hvis Vigverjerne skulde falde paa at foregive, at Kong Magnus levede, og derved bringe een eller anden Sammensværgelse tilveje, og sagde, at han gjorde ikke det af nogen Haardhjertethed mod dem. Derpaa gik de hen til Liget, og næsten ingen af dem kunde holde sine Taarer tilbage; de kyste Liget og gik derpaa bort. Kong Magnuses Lig blev svøbt i et Linklæde, og derpaa lagt i Kiste; Kong Sverre lod det føre til Bergen. Forhen havde man allerede fundet en stor Deel af de fornemste Mænds Lig. Strax derpaa gjorde Kongen sig færdig til at rejse bort, efterat Sogndølerne først havde betalt ham femten Mark Guld; han drog da til Bergen. Efterretningen om det Forefaldne var allerede kommen derhen, og det ved denne Lejlighed. Om Løverdagen efter Slaget mod Enden af Dagen kom der et Skib til Byen, og lagde til ude ved Kongsgaarden. Det var heelt behængt med Skjolde i Stavnene og godt bemandet; nogle meente, det maatte være Kong Magnus; de gik op paa Land, og der blev blæst, og sagt, at Svine-Peter vilde holde Thing; alle Borgerne samlede sig, Peter stod, op og sagde: „Her gaaer det, som man siger: Tit kom-

mer samme Svin paa een Ager. Jeg hedder da ogsaa Svine-Peter; og det er ikke længe siden, at vi bleve udstødte og fordrevne fra denne By, og det med Haan og Spot, men nu ere vi atter komne igjen. En vigtig Tidende have vi at forkynde: Kong Magnuses Fald, samt Harald Ingesøns, Orm Kongsbroders, Asbjørn Jonsøns og mange Leensmænds. Nu er Kong Sverre ventendes her til Byen, naar han kommer inde fra Sogn, og han bad om, at I vilde tage sømmelig imod ham, som det tilkommer hans Værdighed. Men hvad betyder dette, at alle bøje Hovedet ned, eller holde et Klæde for Øjnene? Gud veed, aldrig saae jeg før alle Mænd stille sig saa underlig an; men det kan jeg sige eder for sandt, at om I teer eder nok saa ilde og hulker og sørger, saa er Kong Magnus nu dog død, tilligemed hele sin Hær, og de ville være bedre tjente med den Erindring, at I lade ringe eller synge for deres Sjæle, eller give Fattige og Klerke Penge forat bede for dem. Nu lykkes det eder ikke, hverken at sukke eller snappe Kongedømmet fra Sverre, thi han har nu bøjet Halsene paa stærkere Storbukke, end I Bønder eller Kjøbmænd ere; thi Kjøbmanden og Bonden giver sig for sig og sit Gods, han giver sig for Vind og Vand. Jeg vil give eder et godt Raad: lader Kong Magnus ligge, som han selv har redt, og tager nu mod Kong Sverre, som Gud har sendt eder, og i hvem I vil finde en retmæssig Høvding, en viis, mild og veltalende, retfærdig og fredelskende Konge, en berømt Sejervinder, kraftig til at værne Landet, og stærk og erfaren i dets Bestyrelse. Nu er den Sverre borte, som foer hærgende om til mange Kjøbstæder; borte ere ogsaa de Birkebener, som sværmede om her i Byen, og fejede uskikke-

ligen med deres Hænder eders Gjemmer, I Bønder; men her komme nu med vor Konge sagtmodige og fredsommelige Hirdmænd, som skulle være Laas og Lukke for denne og andre Kjøbstæders Frihed og Fred. Lader nu alle Hyklere, falske Smigrere og utroe Tjenere drage deres Vej, og viser eder hulde, troe og tjenstvillige mod eders Konge! Lader ogsaa, naar Kongen kommer til Byen, alle de Mænd drage bort, som have gjort sig skyldige i Forræderi mod Kongen eller hans Mænd, og ikke have forligt sig med ham. Kongen selv tilbyder alle dem Fred og Forlig, som komme til ham og søge det; og derfor vil Gud og alle hans Helgene være med ham og give ham Fred."

Kong Sverres Rejse til Bergen, og om Kong Magnuses Begravelse.

97. Kong Sverre sejlede med god Bør til Bergen, og førend de sejlede ind mod Byen, sagde han, at de skulde indrette Sejladsen saaledes, at deres Flaade kunde lade meget stor for Borgerne, hvad enten de syntes vel eller ilde derom; og saaledes gjorde de. Men da Kongen kom til Byen, blev der ringet til hans Modtagelse over hele Byen, og man gik ham i en skjøn Procession imøde; Borgerne modtoge ham vel, og han forblev der nogen Tid. Kong Magnuses Begravelse blev foranstaltet; han blev jordet i Kristkirken udenfor Koret forved Muren paa den søndre Side. Kong Sverre og Biskop Povel fulgte ham til Graven, samt hele Almuen, som var i Byen. Og førend Kongens Lig blev lagt i det af Steen udhulede Lejersted, traadte Kong Sverres Mænd hen at betragte Liget, at de ikke siden skulde sige, at denne Magnus atter stred imod ham om kort Tid; mange gik nu ogsaa hen,

og saae Liget, og mange forlode det grædende; een af Kong Magnuses Gjæster gik hen og kyste Liget, og fældte Taarer derved. Kong Sverre saae efter ham, og sagde: „Det vil vare længe, før man kan fæste Tro til saadanne." Der blev holdt skjønne Taler ved hans Jordefærd. Nikolai Sultan, Kong Sverres Morbroder, en særdeles veltalende Mand, talte. Ogsaa Kongen holdt en lang Tale, og sagde: „Vi staae nu over den Mands Grav, der baade var god og elsket af sine Venner og Frænder, skjøndt vi, som vare hinanden beslægtede, ikke havde den Lykke at kunne enes; tilvisse var han haard imod mig og mine Mænd, men Gud tilgive ham nu alt det, hvori han gik forvidt; thi han var en sømmelig Høvding i mange Maader og prydet med kongelig Æt." Kongen talte meget andet med skjønne Ord, thi der manglede ham hverken paa Ord eller Snille til at henvende Talen paa det, han vilde udhæve. Kong Sverre lod Kong Magnuses Lejersted omhyggelig indrette, han lod sætte et Gitter uden om Gravstenen, og derover brede et Klæde med Fryndser.

Kong Magnuses Sæder og Levemaade.

98. Kong Magnus var baade vennesæl og elsket af Landsfolket; mest Hengivenhed viste Vigverjerne ham. Det var et Mærke paa hans Vennesælhed, at hvor skadeligt det end var at følge ham, saa manglede der ham dog aldrig paa Tilhængere, medens han levede; og det viste sig siden, at de, som udgave sig for at være af hans Afkom, kunde let faae Krigsfolk, hvorom siden skal fortælles; den vigtigste Grund hertil troe vi har været, at hele Landsfolket bar saa stor Kjærlighed til Kong Sigurd Jorsalefarers og hans Broder Kong Eistens Afkom; derimod hadede

alle Harald Gilles Slægt, og vilde gjerne udrydde den; de sagde nemlig, at det var den værste Sending, der var kommen til Landet, da han kom til Norge. Kong Magnus var nedladende og munter i Omgang; han lignede meget unge Mænd i Sæder; han var en Elsker af Drik og Kvinder, holdt meget af Lege, og overgik alle i Behændighed; han var ogsaa temmelig stærk af Kræfter, gavmild og meget rundladen og veltalende; lutter Egenskaber, som hugede Folket; han var ogsaa særdeles vaabendjærv, holdt sig prægtig og var meget for Forandringer i Klæder; af Vært var han temmelig høj, fast og smukt bygget, smal i Midie, med velskabte og smukke Lemmer; han var ogsaa en skjøn Mand af Ansigt, Munden undtagen, som ikke var ret smuk.

Kong Sverres Tale.

99. Kong Sverre lod alle Byens Folk blæse til Samling ude paa Kristkirkegaard, og holdt der Thing. Havard Jarlsøn stod først op, og tolkede Kongens Sag. Han sagde, hvor tilbørligt det var, at tage mod Kongen vel og sømmeligen, da han kunde meddele dem mange gode Gaver; da gik det ogsaa vel og rettelig, naar han var deres Forsvar og Skjold, hvilket ham tilkommer, men de ydede ham en forsvarlig og oprigtig Bistand, samt alt andet hvad han med Rette af dem kunde vente. „Jeg see nu selv," vedblev han, „hvor meget det har kostet ham, førend han erholdt sit Rige, megen Nød og Besværlighed maatte han desaarsag lide, sit eget Liv og mange andre brave og gjæve Mænds satte han i Vove; men Gud har nu frelst ham af megen Fare, som I nu uden Tvivl have erfaret for vist. Det er derfor nu baade gavnligt og nødvendigt for alle, at vise sig velsindet mod Kongen,

skjøndt de forhen have været ham imod; han vil ogsaa vise sig naadig imod alle, som ville tjene ham uden Svig. Betænker hvem det gaaer bedst, dem, som ville søge hans Venskab, eller dem, som ville sætte sig op imod hans Villie. Handler nu, som Gud lærer eder, og vender eders Sag saaledes, at den kan vorde til Held!" Derefter stod Kongen selv op, saae sig længe omkring, tog seent til Orde, og begyndte saaledes: „Med de Ord ville vi begynde, som Psalmisten sagde: Miserere mei, Deus, quoniam conculcavit me homo, tota die expugnans tribulavit me! det vil sige: Forbarme dig over mig, Gud, thi Manden traadte mig under Fødder, han stred imod mig den hele Dag, og plagede mig. Denne Spaadom, som blev spaaet for mange Tider siden, er nu bleven opfyldt i vore Dage, da min Frænde Magnus stred imod mig, og vilde skille mig ved Livet; men Gud frelste mig, som før, og tildeelte mig hans Rige. Intet har til alle Tider været saa vederstyggeligt for Gud som de Hovmodige, og dem har han haardest revset; først da han forjog Engelen, som vilde være hans Lige, han fik det til Løn, at han blev til den værste Djævel; siden da vor Stamfader Adam handlede imod Guds Bud, han blev udjaget af Paradis, hen i denne Verden og dens Trængsel; og da Riger opstode, og Pharao undertrykte Guds Lov og Folk, da kom der ti Plager over Landet, hvis Mage aldrig har været i Verden. Saa gik det og, da Kong Saul forhærdede sig imod Gud, da maatte han siden flakke om med en ureen Aand; og hvor vi see hen, saa har det altid gaaet saaledes til i Verden. Men maaskee eder synes, at vor Tale kommer nærmere til Sagen, naar vi sige: saaledes har det ogsaa gaaet til her i Landet, at de have ophøjet sig, som ikke vare af Kongeæt, saasom Erling Skakke, Kyrpinge-Orms

Søn; han lod sig selv give Jarls Navn, og sin Søn Kongenavn. Derpaa undertrykte de alle Kongeætter, at ingen skulde regne sig til den Slægt, eller miste Livet; de havde de bedste Raadgivere i Landet hos sig, og underlagde sig de ætbaarne Kongers hele Rige, indtil Gud endelig fra nogle Skjær ude i Havet sendte en lille og lav Mand, som skulde nedslaae deres Hovmod; og denne Mand var jeg. Vi gjorde ikke dette af os selv, men Gud viste, hvor let det var for ham at nedslaae deres Hovmod. Vi vare ikke uden retfærdig Sag mod Kong Magnus eller Erling Jarl, saaledes som dette Folk siger, at vi fore frem med Uret; og heller ikke ere vi saa glemsomme, at vi jo kunne huske hvad man har gjort ilde imod os: først at Bergens Borgere dræbte min Fader Kong Sigurd, som var ætbaaren til dette Rige, men derpaa reiste de et Parti med Erling Jarl mod min Broder Kong Hakon, og fældte ham; siden tog Erling mine to Brødre, hængte den ene som en Krageunge, og lod den anden halshugge. Alt dette, som jeg nu opregnede, skal jeg have Vanskelighed ved at glemme; og altid har jeg været saaledes stædt, at jeg har maattet lide saa megen Trængsel, saa jeg heller skulde have ønsket at lade alting fare, naar jeg ikke havde betragtet mine Folks Elendighed, og at de herskede over Folket, som ikke vare fødte dertil. Nu er dette lykkelig overstaaet, men istedem derfor kommer I nu med uhørt Fiendskab. Det sige nogle: seierrig er Sverre, viis er Sverre! Saa svares der: det er intet Under; det har kostet ham nok, at give sig Fanden i Vold. Nogle sige, at jeg er Djævelen selv og kommen fra Helvede, at han er bleven løs og at det er mig; men betænker da hvad I selv ere, naar I sige, at Gud har løsladt Djævelen og at jeg er ham, hvad ere I da andet end

Djævelens Trælle, hvis I tjene ham, og saa meget elendigere, end alle andre Folk i Verden, som I skulle tjene ham nu og brænde med ham i den anden Verden. Er det ikke en stor Daarskab at sige saadant om hvem det saa er, men allerhelst om sin egen Konge, at jeg har givet mig Fanden i Vold; en Daare var Sverre tilvisse, om han vilde gjøre det for dette usle Rige, som ingen Stund har Ro og Frihed, og som dog intet vilde være værd, om det end altid var i Fred, men derimod fortabe sin Sjæl og al sin Velfærd. Det synes mig, som her gaae Kalve og Ulve imellem hverandre; maaskee troe I, mit Sold er storhullet. Mangen bøjer sig nu over den Haand, som han gjerne saae var afhugget; den kalder mig nu Frænde, som nys kaldte mig Fanden; og det tænker jeg, kunde man her skue ind i hver Mands Sind, som hid er kommen, og stod der et Horn ud paa Panden af enhver, som vil mig ilde, da vilde mange gaae hornede herfra. Naar et Barn gaaer ud med en Steen i Haanden, og slaaer den ned i Stenene, saa siger det: her skulde Sverres Hoved være imellem! Denne Lærdom indprente I eders Børn. Det samme siger hver ussel Tjenestekvinde, naar hun gaaer ud af Huset med en Tærskel, og slaaer den mod den flade Klippe: Her skulde Sverres Hoved være imellem! Men Sverre vil maaskee ikke desmindre døe Straadød. Nu skulle Kong Magnuses Mænd, som have været paa dette Møde, ogsaa vide, at de inden tre Dage fra denne Stund af maae være ude af Byen. Alle vore Venner lønne Gud, fordi de ere komne til dette Thing."

Kong Sverre underlagde sig hele Norge.

100. Efter Kong Magnuses Fald drog Kong Sverre

om Sommeren øster til Vigen, og heelt ud til Rigets Grændser, og underlagde sig hele Landet; ingen modsatte sig da hans Villie; han indsatte nu overalt sine Sysselmænd. Kong Sverre var nu ene Konge over hele Norge; da vare ledne syv Aar fra den Tid han fik Kongenavn, og fem, siden Erling Jarl faldt. Kong Sverre gav da mange af sine Mænd Ærestitler, nogle Sysler, nogle Forleninger; mange hjalp han ogsaa til fornemme Giftermaal. Han gjorde mange til Høvdinger, som havde stredet med ham for at vinde Riget, og nogle til mægtige Mænd, som man siger ingen Byrd havde dertil; de vare ham altid siden ubrødelig troe. Sin Søster Cecilie giftede Kong Sverre med Baard Guttormsøn paa Reine, Ivar Silke gav han Andres Skjaldvorsøns Datter Skjaldvor til Ægte; Peter Range fik Ingeborg, som havde været gift med Ivar Elda. Han skaffede de Mænd, som havde hjulpet ham til at vinde Riget, mange andre Giftermaal, og forfremmede mange til Magt og Rigdom, som da bleve Ejere af anseeligt Jordegods. Et Aar efter Kong Magnuses Fald giftede Kong Sverre sig, og ægtede Margrete, en Datter af den svenske Konge Erik Edvardsøn den Hellige; han hviler i et Skrin i Upsal i Sverrig; Margrete var Søster til Kong Knud af Sverrig. Kong Sverre havde to Sønner: den ældste var Sigurd, kaldet Lavard, den anden hed Hakon; hans Døttre vare Cecilie og Ingeborg.

Heklungernes Begyndelse.

101. Et Aar efter Kong Magnuses Fald skete det om Høsten øster i Vigen, at der opstod et Parti, hvis Formand kaldte sig Jon, en Søn af Kong Inge og Harald Gilles Sønnesøn. Til dette sloge sig mange Høvdinger,

blandt andre: Simon Ølre-Kaares Søn, Nikolai, Bjørn Buks Søn, Andres Brafad, Jon Kutiza, Baard Sala, Thorberg, en Søn af Povel i Herdsla. De kom ned til Tønsberg Mikkelsmesse-Dag; der blev da stævnet til Hauge-Thing, paa hvilket Jon blev tagen til Konge, og hele Landet tilsvoret ham. Jon havde tilforn været Munk i Hovedø Kloster; han aflagde Munkehætten der paa Thinget, som Birkebenerne fæstede paa ham; men Birkebenerne sagde, det mindste han kunde beholde af Munkeordenen var Navnet, og kaldte ham derfor Kuflungen (Munkehætten [1]), hvilket de gave ham isteden for Kongenavnet. Der samlede sig mange og anseelige Folk til ham, alle de bedste Mænds Sønner i Vigen; de forsynede sig der med Skibe, og droge nordpaa langsmed Landet, thi Birkebenerne samlede sig i Vigen, og fik mange Folk samlede; Kuflungerne søgte derfor bort derfra, saasnart de fik Skibe. Birkebenerne satte ikke efter dem, da de ikke kunde faae Skibe nok dertil. Strax da Kuflungerne kom ud paa Agde, slog alt det Krigsfolk sig til dem, som var der, og herfra af bemægtigede de sig hele Landet, hvor de droge frem, thi de havde en anseelig Styrke. Men da de kom ned til Tønsberg, dræbte de Simon Skerpla, som havde Sysfel der; med ham faldt ogsaa hans Trop, henved tredive Mänd.

Om Kuflungerne.

102. Derpaa begyndte Kuflungerne deres Tog nordpaa langsmed Landet, og flere Folk sloge sig til dem, hvor de kom frem, og de fandt ingen Modstand. Derefter kom de til Bergen, og lagde strax til ved Bryggen. Kuflungerne bemægtigede sig Byen, hvor alle Indvaanerne under-

[1]) Af kufl, en Hætte, som er fæstet ved Kappen.

kastede sig; de dræbte nogle Birkebener der. Derpaa underlagde de sig hele Landet heelt nordpaa til Stad; men bleve om Vinteren liggende i Borgen i Bergen. Kong Sverre havde ladet Mariesuden opsætte ude paa Holmen, den Gang han kom did fra Sogn, og lod gjøre et hvælvet Skuur derover; den kom aldrig siden i Vandet. Kuflungerne vilde nemlig sætte Skibet frem, og lode alle Byens Folk samle dertil; Skibet blev saaledes løftet og rystet, at begge Bugsprydene gik itu, men det gik dog ikke af Stedet; da satte de Ild paa det, og brændte det op. Kuflungerne ankom paa Bergens Vaag paa den Tid af Dagen, da der holdtes Højmesse i Byen, og de kom meget uventendes. Askel Tyza var den Gang Befalingsmand i Byen, og havde en Trop hos sig; han var til Messe i Steenkirken, og vidste af ingen Ting, førend Kuflungerne i fuld Krigsrustning kom ind i Kirken. Askel lob op ad Trappen og derpaa op i Kirketaarnet; Kuflungerne løb efter ham; da faldt der en stor Steen fra Kirketaarnet ned i Hovedet paa een af dem, som strax døde deraf. Da svedte det hellige Krucifix, saa det dryppede ned paa Alteret. Askel og hans Mænd sloge Kirketaarnet i Laas, og holdt sig der længe, indtil Borgerne udløste dem med Penge. Kuflungerne opholdt sig i Byen i lang Tid, og vendte derpaa tilbage øster til Vigen; men da der samlede sig meget Folk til dem, saa anfaldt de Birkebenerne. Kong Sverre havde sat følgende Høvdinger til Landeværn i Vigen: Ulf fra Løvnæs, Ulf Fly, Havard Jarlssøn, Thorolf Rympel, og endnu flere Krigsøverster; de og Kuflungerne gjorde Anfald paa hverandre, naar Lejlighed gaves. Men Kuflungernes Magt tiltog saa meget, at Birkebenerne maatte rømme Vigen og drage nordpaa i

Landet, undtagen Ulf af Løvnæs, som holdt sig med sin Trop, og sagde, at han ikke vilde flye.

Om Uroligheder i Bergen.

103. Om Foraaret efter Paaske drog Kong Sverre fra Throndhjem med en meget stor Hær, og kom til Bergen ved de hellige Afteners Tid[1]; der vare da ogsaa komne mange Handelsskibe til Byen, næsten fra alle Lande. Sønderlændingerne[2] havde bragt megen Viin med sig, saa at Viin den Gang ikke var dyrere i Bergen, end Mundgaat. En Gang da man sad og drak Viin, vilde nogle lade hente mere Viin, men Sønderlændingernes Dreng vilde ikke lade dem faae mere; det var ikke mere end een Potte Viin, de trættede om, og de tvistedes saalænge til Nordmændene vilde gaae hen og bryde Boden op, men Sønderlændingerne værgede sig indenfor, stak ud med deres Sværde, og der bleve nogle Mænd saarede; dette spurgtes i Byen; strax grebe Borgerne og Tydskerne til Vaaben, og sloges derpaa; og der faldt mange, især af Borgerne. Tydskerne løb ned til Skibene, og lagde alle Koggerne ud paa Vaagen, men Borgerne lavede sig til at anfalde dem; omsider sluttedes der dog Fred imellem dem. Den Sommer opstod der ogsaa megen anden Urolighed ved Drik. Der var een af Birkebenerne, som var saa vidløs af Drukkenskab, at han sprang ud af Hallen imellem den og Kongestuen, i den Tanke, at han sprang ud i Søen at svømme, og døde strax deraf; en anden sprang ud fra Bryggen i Kongsgaarden, og druknede. Kong Sverre var den Gang ikke i Byen; men da han var

[1]) Maaskee menes hermed: ved St. Hans Dags Tider. [2]) Tydske og Franske, især de forste.

kommen derhen, hændte det sig strax efter en Dag, at to Mænd kom i Trætte; de vare begge meget drukne; den ene var een af Kongens Gjæster, den anden een af hans Huuskarle; og de vilde da til at anfalde hinanden. I det samme kom Gjæsternes Høvding, Thorolf Rympel, til; han havde ingen Vaaben, og tog derfor Staalhuen af sit Hoved, og slog med den til Huuskarlen; men denne gjengjældte Slaget med en Haandøxe. Derefter gik Mand imod Mand, brugte til Stridsredskab hvad de kunde faae fat paa, og vare alle galne af Drik. Thorolf Rympel sled sig løs af Trængselen, gik til sit Mandskab, og lod Gjæsternes Luur blæse; og da alle Gjæsterne vare samlede, befalede han dem at væbne sig. Huuskarlene samlede sig ogsaa, væbnede sig, og gik ned paa deres Skib; Asgeir Hammerskalle var deres Høvedsmand. Men da alle Gjæsterne vare samlede, kastede Thorolf Rympel sit Sværd ud paa Skibet, løb strax selv bagefter det, fik det fat, og gav sig strax til at stride; Gjæsterne løb ogsaa ud efter ham; det blev da til et heelt Slag, og Thorolf og hans Mænd holdt ikke op, førend Skibet var ryddet; der faldt adskillige af Huuskarlene, men de fleste sprang i Vandet. Da Kongen fik dette at vide, gik han derhen, og tilvejebragde Fred og Stævnelag, hvorpaa de siden bleve forligte.

Kong Sverres Tale om Drukkenskab.

104. Noget efter holdt Kong Sverre Thing i Byen, talede og sagde: „Vi ville takke alle Engelskmænd for deres Ankomst, som have tilført os Hvede og Honning, fiint Meel eller Klæde; saa ville vi ogsaa takke alle de Mænd, som have bragt os Lærred eller Liin, Vox eller Kjedler. Det samme gjøre vi ogsaa dem, som ere komne fra Or=

kenøerne eller Hjaltland, Færøerne og Island; og alle dem, som have ført hid til Landet saadanne Ting, som man ikke kan undvære og som ere Landet til Bedste. Men hvad Tyskerne angaaer, som ere komne hid i stor Mængde og med store Skibe, og agte at føre Smør og Fisk herfra, hvis Udførsel er Landet til stor Skade, men derimod bringe os Viin isteden, som man nu er kommen ifærd med at kjøbe, baade mine Mænd og Borgerne og Kjøbmændene, saa har der af denne Handel reist sig meget Ondt, men intet Godt; mange have mistet Livet for denne Sags Skyld, nogle deres Lemmer, nogle bære andre Lyder for deres hele Levetid, nogle Beskjæmmelse og have været saarede eller slagne; alt dette volder Drukkenskab. Jeg siger derfor Tyskerne megen Utak for deres Komme, og hvis de ville beholde Liv og Gods, maae de skynde sig bort herfra som snarest, thi deres Ærende her har været fordærveligt for os og vort Rige. I maae betænke, hvad Drukkenskab er, hvorvidt det er til Vinding eller til Tab. For det første, hvad der dog er det mindste, forspilder den, som forfalder til Drik, al Erhværv, og faaer i dets Sted Drukkenskab med hvad deraf følger, alt sit Gods mister og sætter han til; thi den, som før var en holden og velhavende Mand, bliver en ussel, forarmet Stakkel, hvis han ikke forsager Drukkenskab. Den anden Last, som kommer deraf, er at det ødelægger Hukommelsen, saa at Drankeren glemmer alt det, som han burde komme ihu. For det tredie da henfalder han til alle vrange Begjerligheder, ræddes ikke for at bemægtige sig andres Gods med Vold, saa og Kvinder. Den fjerde Følge af Drukkenskab er, at det ophidser Manden til ingen Ting at taale, hverken Ord eller Gjerning, men til at gjengjælde enhver Fornærmelse

med dobbelt saa meget Ondt; og derhos ophidser det til at gjøre falske Beskyldninger mod Uskyldige. Det følger ogsaa med Drukkenskab, at man svækker sit eget Legeme, som skulde udholde Besværligheder, udmattes af at vaage, ødelægger Blodet i alle Ledemod, fordærver det til Usundhed, og endelig tilsætter hele sin Helsen; og Elendigheden er da saa meget større, som man allerede har tilsat al sin Formue og Helsen, og Forstanden med. Da ophidser det til at miste det, som endnu ikke er fortabt, nemlig Menneskets Sjæl; da ophidser det til, at forsømme gode Sæder og Guds Bud, men vækker Begjerlighed efter at synde, lader glemme den almægtige Gud og alt Godt, og lader intet mindes af hvad han har gjort. Betragter det nu, I Drankere, naar I paa een Gang skulle forlade baade Drikken og Livet, hvad synes I, hvem mon der da vil tage mod eders Sjæl? Betænker, hvor forskjellig denne Levemaade er fra hvad den burde være, thi med alting burde der være Maade. Krigsmænd skulle i Fred være sagtmodige som Lam, og i Ufred tappre som Løver; Kjøbmænd og Bønder skulle ligeledes skikke sig efter deres Stilling, forhværve Gods med Rette, endskjøndt med Møie, vogte det med Forstand, og yde andre deraf med Mildhed; men de Ringere skulle være taknemmelige, og tjene hver sin Overmand med god Villie og efter sine Evner." Kongen sluttede sin Tale dermed, at han bad sine Mænd være sædelige og fredelige imod Borgere, Bønder og Kjøbmænd. Denne Tale vandt meget Bifald hos alle forstandige Mænd, og syntes vel talet. Kong Sverre drog om Høsten nordpaa til Kjøbstaden (Nideros), sad der om Vinteren, og havde næsten alle sine Høvdinger hos sig. Kuflungerne vare i Vigen.

Kuflungernes Plyndring i Kjøbstaden Nideros og Birkebenernes Drab.

105. Den samme Sommer foretoge Kuflungerne sig at gjøre et Tog nordpaa mod Kong Sverre, men bleve først silde færdige om Høsten. Da de kom nord forbi Stad, fik de en stærk Bør nord til Agdenæs. Da kvad Nefare denne Vise:

Udrydder Birkebener,
Lad Sverre tabe Slaget;
Det tit forsøgte Glavind
Vi haardt og ofte svinge!
I Ord vi ikke prale,
De Slagnes Tal os hædre!
Gud Lykken giver, Fjenden
Vi tappert bør anfalde!

Da fik de en sagte Nordostvind, roede om Aftenen ind i Fjorden, og kom tidlig paa Natten ind til Kjøbstaden, uden at deres Ankomst var rygtets. Kong Sverre laae oppe i Borgen paa Steenbjerg med nogle faa Folk, men næsten hele Hirden og Høvdingerne vare i Byen, og havde ikke lagt Mærke til Kuflungerne, førend disse havde indtaget Byen. De dræbte adskillige Birkebener og brave Kæmper, men de fleste løb ind i Kirkerne. Der faldt Brynjolf Rognvaldsøn, Ottar Knerra, Sigurd Dotafinn, Andres Krista, Andres Bjuge. Jon Kuflung gav alle de fangne Birkebener Fred, og sagde de skulde være hans Mænd; og da de skulde hylde ham, eftergav han dem Eden, og lod sig forlyde med, at de vare vel saa brave Mænd, at de vilde holde deres Ord ligesaa ubrødelig, som en Ed. Men strax om Aftenen efter gik Birkebenerne med deres Vaaben, to eller tre sammen, stundom fem eller flere, op til Borgen til

Kong Sverre, saa de om Morgenen alle vare borte fra Kuflungerne; de fortalte Kong Sverre, hvorledes Kuflungerne havde givet dem Fred, hvortil han sagde, at Jon Kuflung forstod ikke at være Høvding, det havde han viist ved denne Adfærd. Kuflungerne bemægtigede sig der alle Kong Sverres Skibe, førte nogle med sig, og brændte nogle. Derpaa droge de bort fra Byen i en mørk Nat, thi de frygtede for et Overfald af Kongen; men denne blev hele Tiden liggende i Borgen, da han ikke troede at have Folk nok til at stride med dem. Derpaa drog Jon Kuflung til Bergen, men Kong Sverre blev siddende i Kjøbstaden.

Om Kong Sverre og Kuflungerne.

106. Foraaret efter drog Jon Kuflung anden Gang nordpaa til Kjøbstaden med en stor Hær, og de laae nogle Dage ved Holmen. Kong Sverre havde om Vinteren ladet sætte Pæle langsud med Stranden og videre ind ovenfor Byen; de sendte da Bud til hinanden, og Kong Sverre bød Kuflungerne til at stride med ham paa Land, og gav dem Lov til Landgang; men der blev intet deraf, og Kuflungerne vendte uden videre tilbage til Bergen. Den samme Sommer gjorde Jon Kuflung endnu et Tog nordpaa med mange Skuder, og tænkte at forraske Fjenden; men Kong Sverre drog ham imøde med en stor Hær. Da kvad Blak denne Vise:

Vi Kongens Banner hæve,
Men Kuflungsværmen trykke!
Lad slebne Klinger bide
Og Aadsler Ravnen skjænke!
Vi Fjenders Klynger knuge,
Men Kongens Rige frede!

I Blod vi Sværdet bade,
At hines Mængde svinder!

Kuflungernes Skuder skiltes ad om Natten i en stærk Storm udenfor Stad. Med fem Skuder kom de nordpaa ind til Anger. Derefter kom Sverre derhen med mange Storskibe, og dræbte nogle af Kuflungerne, men de andre undkom ved Flugten. Men nogle af Kuflungernes Folk traf paa nogle Birkebener, for hvilke Atle Skalme, en af Gjæsterne, var Anfører; de dræbte hver levende Sjæl der paa Skibet. Kort efter samledes Jon Kuflungs Folk til ham; de sejlede da sønderpaa med Landet, opholdt sig der noget, og sejlede østerpaa for at undgaae Fienden. Kong Sverre satte efter dem lige til Bergen, og sendte Ulf af Løvnæs og sin Broder Hide med sex Skibe forud, forat spejde østerpaa. De kom om Natten til Rot, hvor Kuflungerne laae med tyve Skibe eller Skuder; Ulf og hans Mænd roede imod dem i Havnen, og raabte strax Krigsraab. Kuflungerne troede, at Kong Sverre var kommen der med hele sin Hær, roede derfor ud af Havnen, og flygtede sønderpaa; Ulf og hans Mænd toge to Skuder fra dem, og dræbte hver levende Sjæl paa dem begge; deres Befalingsmænd vare Erlend Gudbrandsøn og Povel Varskind. Kuflungernes Flaade spredtes ad, og Jon Kuflung sejlede en Tid lang ene med sit Skib, inden hans Folk kom til ham. Derefter sejlede Kuflungerne videre til de kom til Tønsberg; da kvad Blak denne Vise:

Folk mindes, at Kuflungers
Fordærvelige Tunger
Før om den Floks Bedrifter
Af Tappres Uheld pralte;
Nu anden Gjenlyd give

De Klipper her fra Bjerget;
I Rot blev Ravnen mættet,
Men Lig af Bølger tumlet.

Erkebiskop Eistens Død.

107. Om Vinteren efter indtraf en vigtig Begivenhed i Throndhjem: Erkebiskop Eisten blev syg strax om Høsten, og laae om Vinteren til Juul var forbi; da hans Kræfter aftoge, sendte han Bud til Kong Sverre, at han vilde komme til ham, hvilket han gjorde; de talte da med hinanden om mange Ting, som før havde været dem imellem, og ved Afskeden bad Erkebiskoppen, at Kongen vilde tilgive ham for Guds Skyld alt det, hvormed han havde fortørnet ham, al den Tid han og Kong Magnus havde Strid med hinanden; de bleve da fuldkommen forligte, og tilgave hinanden alt hvad der havde været dem imellem. Erkebiskop Eisten døde Natten efter Povelsmesse, og hans Gravsted blev indrettet i Sakristiet i Kristkirken. Noget efter holdt Kong Sverre en Tale i Koret i Kristkirke, i hvilken han anførte den sidste Samtale, han havde haft med Erkebiskoppen, og sagde, at denne havde tilstaaet, at han var gaaet videre i sin Modstand imod ham, end han vidste Ret at være for Gud, og dertil havde den vigtigste Grund været, at han ikke troede at kunne unddrage Kong Magnus sin Hjælp. Kuflungerne sade Vinteren over i Vigen.

Om Kuflungerne og Birkebenerne.

108. Om Foraaret efter udrustede Kong Sverre sin Flaade, og havde en stor Hær, med hvilken han drog til Bergen, og forblev der en lang Tid af Sommeren. Der holdtes da et Møde af Biskopperne og andre Magthavere, paa hvilket der raadsloges om Valget af en Erke-

biskop. De fleste Stemmer faldt paa Biskop Erik af Stavanger, fordi Erkebiskop Eisten havde ønsket ham til sin Eftermand. Kong Sverre satte sig temmelig derimod, og meente, at han var ikke skikket tilat være Bestyrer af Kirkens Gods, da han var for gavmild. Mange yttrede, at man skulde just vælge en Mand til Erkebiskop, som gjorde godt med Pengene, og meente, at Erkebispestolen vilde ikke komme til at mangle Gods. Det blev omsider besluttet, at Biskop Erik valgtes, og han drog endnu samme Sommer udenlands. Kong Sverre seilede med sin Flaade øster til Vigen; paa denne Reise mistede han et Skib, da de seilede paa et Skjær ved Agdesiden, og satte Skibet til; Kongen lod Skroget brænde, og seilede derpaa videre. Kuflungerne vare i Tønsberg, og havde en stor Hær, men et ringe Forraad af Skibe. Men da Kong Sverre kom i Nærheden af Byen, fik Kuflungerne Nys derom, og lagde med deres Skibe ud ved Ravnebjerg; de havde sexten Skibe; men da Kong Sverre kom der, lagde han sine Skibe ude ved Øen under Smørborg; fem Skibe lod han roe ind til Byen, hvor de lagde til ved Bryggen; Kongen havde tredive Skibe. De laae saaledes i tre Dage; Kongen vilde ikke angribe, fordi Kuflungerne havde en stor Hær oppe paa Bjerget, og han fandt det for farligt at lægge Skibene ind saaledes, at de udsattes for de store Stene, Fjenden kunde kaste ned paa dem; Kuflungerne dristede sig heller ikke til, at lægge mod Kongen. Men den fjerde Nat lagde Kuflungerne uformærkt ind til Bryggen, hvor Birkebenerne allerede laae med fem Skibe; det var saa mørkt, at de ikke saae hverandre, førend Skibene rendte mod dem og paa dem, og der begyndtes strax en Træfning. Da Kong Sverre mærkede,

at de sloges, frygtede han, at hans Folk vare ilde stædte, og gjorde med sine Mænd et haardt Anfald; men Kuflungerne vilde ikke oppebie dem, og gik op paa Land; mange laae slagne paa begge Sider. Kuflungerne droge landvejs nordpaa til Kjøbstaden, og kom der kort før Mikkelsmesse. Der i Byen var Ivar Clementsøn med henved fiirsindstyve Mand. Alt Krigsfolket i Byen, baade de egentlige Krigere og Borgerne, bleve da blæste til at møde paa Borgen, forat forsvare den. Kuflungerne havde otte hundrede Mand, og angrebe stærkt Borgen, men Borgerne værgede den; der holdtes en haard, men ikke langvarig Træfning, thi Kuflungerne hug en Aabning paa Træborgen, og da de kom ind, flyede Borgerne. Ivar Clementsøn med næsten hele hans Trop faldt, og Kuflungerne indtoge Byen. Derefter holdtes der Thing ude paa Øren, paa hvilket Bjørn Erlingsøn gav Jon Kongenavn. Thorsteen Kugad bevogtede Borgen Sion; der var ogsaa Tropper i Borgen, saa der manglede ikke paa Forsvar. Kuflungerne droge op til Borgen, og skjøde paa den, men uden at udrette noget. Da de mærkede, de intet her kunde udrette, grebe de Kong Sverres Morbroder, Nikolai Sultan, førte ham op til Borgen, rejste en Galge, og truede med at hænge ham; „thi du, Thorsteen!" sagde de „og I andre i Borgen ere Skyld deri; Nikolai og I alle skulle have Fred, naar I ville overgive Borgen; men ville I ikke det, saa bliver det Nikolais Død, og for den Sags Skyld vil Kong Sverre lade eder hænge, hvilket er vel, og det samme kunne I ogsaa vente eder af os, naar vi kunne komme til dermed." Nu blev Thorsteen bange og frygtede for, at det skulde gaae som de sagde, og at han vilde være ilde faren, i hvis Hænder

han saa faldt, hvis Nikolai blev hængt; han besluttede da at overgive Borgen. Kuflungerne gave ham Fred for hans Person og Ejendom, og Borgens øvrige Besætning beholdt ligeledes Liv og Lemmer; men alt Godset toge Kuflungerne, og brændte og nedbrøde hele Borgen. De fik der mange af Kong Sverres Kostbarheder, og bragde et stort Bytte med til Byen. De paalagde Byen en stor Skat, og truede med, at de ellers vilde opbrænde den ganske, og betale Borgerne for deres Sammenløb og Modstand; men Borgerne foretrak at betale Pengene. Kuflungerne opholdt sig der en kort Tid, og forsynede sig med Skibe; Borgerne holdt ikke paa dem, og ønskede dem en lykkelig Reise, men saae gjerne, at det gik dem ilde. Kuflungerne satte nu snart Skuderne i Stand, men da de vare færdige, kom der det Flyverygte til Byen, at der drog Krigsfolk udenfra over Gauleraas, og man meente, det var Kong Sverre; men da Kuflungerne hørte dette Rygte, løb de til deres Skibe, sloge Tjeldingerne ned, grebe til Aarerne og roede i flyvende Fart udaf Aaen; Borgerne ønskede aldrig at see dem mere. Kuflungerne sejlede ud efter Fjorden, fore ufredelig frem, hvor de kom, og plyndrede Lastdragerskibe, hvor de traf dem. De toge et Handelsskib, en Islandsfarer, kaldet Stangefolen, som af Modvind var drevet ind under Landet; de røvede hver Penning, som var derpaa. Derefter sejlede de sønder til Bergen, hvor de ankom kort før Juul.

Jon Kuflungs Fald.

109. Kuflungerne holdt Thing i Byen, og krævede Penge til Juleqilde af Borgerne; i andet Fald vilde de plyndre og afbrænde hele Byen. Borgerne undskyldte sig

for at give Pengene, og bade om Frist, men Kuflungerne truede dem med haarde Kaar, og saaledes stod dette hen i nogen Tid. Kort før Juul hændte det sig en Morgen i Dagningen, at der sejlede tolv Langskibe sønden fra Hvarfsnæs ind til Byen. Kuflungerne bleve dem vaer, og grebe til Vaaben, men de fleste løb udaf Byen og op paa Fjeldet, eller ind forbi Olafskirke. Jon Kuflung lod da sine Folk blæse til Skibene; han og hans Trop sprang ombord, og roede ud paa Vaagen mod dem, men da de saae, at deres Folk ikke kom til dem, saa drejede de over til Munkebryggen, men roede nær under Landet paa et Skjær, paa hvilket Skibet stod fast, og i det samme kom Birkebenernes Skibe løbende imod dem. Kuflungerne sprang da overbord, og svømmede i Land, men nogle omkom. Jon Kuflung sprang ikke overbord, men biede paa Birkebenernes Skib, og faldt der tilligemed en anden Mand; Birkebenerne afførte deres Lig Rustning og Klæder. Da Kong Sverre erfarede denne Begivenhed, lod han Ligene føre over til Byen, og bære op til Mariekirke, hvor han lod dem lægge under den søndre Muur, og Vadmel brede over dem. Kuflungerne løb ned fra Fjeldet ind ved Olafskirke, fylkede der, raabte paa Birkebenerne, og udæskede dem til Strid; men Kongen befalede sine Mænd ikke at give sig af med dem; „vi ville ikke stride med høvdingløse Folk," sagde han; „siger dem, at deres Anfører, som de skammeligen have forladt, ligger her ved Mariekirken; men han var da heller ikke saa god Formand, at han fortjente at forsvares." Kuflungerne vovede sig ikke ud i Byen, og det kom ikke til Slag; de droge bort, og saaledes skiltes begge Partier ad for denne Gang. Der var en Mand der i Byen, ved Navn Peter,

som Birkebenerne ansaae for Fader til Kuflungernes Anforer, hvis rette Navn var Orm, hans Moder hed Astrid Steg; de sagde nemlig, at Kuflungerne havde givet ham som deres Konge Navnet Jon Ingesøn, og ham var det, der nu laae ved Mariekirken; de bade Peter gaae hen at see, om det var hans Søn, men først skulde han sige nogle Kjendemærker paa ham, førend han saae Liget. Peter sagde, hvis det er min Søn Orm, da tjener til Beviis derpaa, at han som Dreng løb i en Lee, og fik et stort Saar under Fodsaalen paa den højre Fod. Det er da vist, at hvis der ikke findes Ar derefter, saa er det ikke min Søn, men findes det, saa vil jeg vedkjende mig ham." Derpaa lod Kongen ham bringe hen til Liget, og lod Sko og Strømper trække af det, og Peter vedgik da, at han gjenkjendte det Mærke, der havde været paa hans Søn. Kong Sverre lod det offentlig bekjendtgjøre for Borgerne og sine Mænd, at den Jon, som Kuflungerne havde holdt for deres Konge, hed Orm, og var en Søn af Peter og Astrid, samt at Peter var der, og kjendte sig ved sin Søns Lig; „og," sagde han, „det maa nu være eder Borgere vitterligt, om Peter og hans Kone Astrid ere af en saadan Æt, at deres Søn kunde være Konge over Norge; og det viser sig nu, hvilken Falskhed denne Røverflok har faret med." Derefter blev Jon Kuflungs Lig jordet i Mariekirken. Dette var den første Gang, at Kong Sverre og hans Krigsfolk kom saaledes til Bergen, at hele Almuen glædede sig over hans Ankomst. Kong Sverre regjerede nu derefter som ene Konge over Norge; han blev i Bergen i nogen Tid.

Om Sigurd Brænder.

110. Østerpaa i Skovene var der et Parti, som havde strejfet ned i Vigen, og gjort megen Skade med

Manddrab, men fra nogle havde de røvet, og for andre brændt. Høvdingen for dette Parti var Sigurd Brænder, en Søn af Kong Inge Haraldsøn. Han havde været sammen med Jon Kuflung, som havde erkjendt ham som Frænde og budet ham til sig; men Sigurd gjorde ikke synderlig af Kuflungerne, og holdt sig selv for dygtigere til at styre Land og Hird, til at fatte vise Anslag og vinde Gunst; og alt det, meente han, kunde nok gjøres nødig mod Sverre Præst; han lod sig ogsaa forlyde med, at hvis de mødtes, vilde han ikke skaane ham hverken for Slægtskabs eller hans gejstlige Vielses Skyld; thi paa samme Maade, sagde han, bar ogsaa Sverre sig ad mod sine Frænder; og han vilde helst være ene Høvding for sit eget Parti. Han havde i nogen Tid tre hundrede Mand, som vare heel ufredelige, hvor de kom frem. Mod Slutningen af Sommeren efter Kuflungs Fald droge Bønderne tilligemed en Deel Krigsfolk imod Sigurd Brænder, omringede Huset, og anfaldt ham og hans Folk i en Stue, men de værgede sig vel og mandig. Og da de fleste af de Mænd, som vare derinde, vare faldne, raabte Sigurd paa de andre, og bad dem høre sig; og da han fik Lyd, sagde han: „Nu lader det til, at I faae eders Ærende herhid udrettet, og I kunne fortælle Kong Sverre og de andre Høvdinger om den Sejr, I her have vundet, og hvorledes I have fældet Høvdingen for dette Parti, Sigurd Brænder, Kong Inges Søn, fra Land og Rige; men det er dog i sig selv ikke saa farlig en Sag, som I tænke, at I faae mig fældet, thi sandt at sige, saa hedder jeg Hedin og er en Søn af Thorgrim Horse, jeg er en Islænder efter al min Slægt." Derpaa skjøde de paa ham, og fældte ham, og der siges, at han var overordentlig haardfør.

Nikolai vies til Biskop.

111. Om Sommeren efter Kuflungs Fald kom Erkebiskop Erik til Norge, efter at have faaet Pallium i Rom; han drog til sit Sæde i Nideros. Samme Sommer døde Havard Jarlsøn. Alle vare da enige om at vælge Nikolai Arnesøn paa Stodreim, Kongsbroder, til Biskop i Stavanger; men Kong Sverre satte sig derimod. Da Nikolai blev dette vaer, sendte han Brev til Dronning Margrete, hvori han brugte mange smukke og ydmyge Ord til Kong Sverre, saavel som til hende; han regnede sig ogsaa i Slægt med hende. Dronning Margrete gik nu i Forbøn for ham hos Kong Sverre, og sagde, hvilke gode Løfter han gav; men Kongen yttrede sin Ulyst til at gjøre ham til større Mand, end han allerede var, og meente, at hvis han fik større Magt i Norge, end han hidtil havde haft, saa vilde han nok vise det samme Sindelag imod ham, og hans Troskab vilde ikke blive større, om han end fik et højere Navn, end det han havde. Dronningen bad Kongen ikke at være derimod, og forestillede, hvormeget Nikolai havde mistet i Stridighederne med Kong Magnus ved sine Frænders Fald, og sagde, at han bedst kunde lønne ham derfor ved at give ham en Hæderspost der i Landet; hun meente, at han ingen Utroskab vilde vise, naar han nedlagde sine Vaaben, og traadte ind i den gejstlige Stand. Kongen svarede, at han vilde opfylde hendes Begjering; „men jeg venter ikke," sagde han, „at det vil vare længe, førend baade du og mange andre ville fortryde det." Derefter udstædtes Kongens Brev, at Nikolai skulde vies til Biskop; og det skete saa, at Erkebiskoppen viede ham til Biskop. Paa den Tid døde Biskoppen i Oslo; Nikolai fik Erkebiskop-

pens Tilladelse til at erholde denne Bispestol. Biskop Niels blev da derpaa viet til Biskop i Stavanger, og var Biskop der.

Uenighed imellem Kongen og Erkebiskoppen.

112. Da Erkebiskop Erik fik Sædet i Nideros, toge Korsbrøderne vel imod ham. Noget derefter prædikede han i Koret, og talte haardelig om Birkebenerne; strax vare der mange af Krigsfolkene, som bleve meget stødte over denne Tale, og det kom til Stridighed imellem dem. Der opkom ogsaa snart adskillig Uenighed imellem Kong Sverre og Erkebiskoppen; thi Kong Magnus og Erling Jarl havde, saa længe de regjerede, ladet den Akkord bestaae, som Erkebiskop Eisten havde gjort med Bønderne, at hvor Sagefald tilkom Erkebispen, skulde det regnes efter Sølvmynt, isteden for at Sagøre forhen regnedes som i Kongens Sager. Erling Jarl havde givet sit Samtykke hertil, forat Erkebispen skulde vie hans Søn Magnus til Konge; men paa den Maade vore Pengepaalæggene en halv Gang til. Kong Sverre forlangte af Erkebiskoppen, at den gamle Lovret skulde staae ved Magt i Erkebiskoppens Rettighed, som i Kongens, og sagde, at Erling Skakke burde ikke have overtraadt den hellige Kong Olafs Lov, forat hans Søn kunde blive salvet til Konge, uden at have Ret dertil; thi det havde aldrig før været Tilfældet i Norge, siden Kristendommen indførtes, at den blev Konge, som ikke var Konges Søn, og heller ikke i Hedenskabet havde det fundet Sted; det var ligeledes forbudet i den Landslov, som Kong Olaf den Hellige gav. „Det var ogsaa," sagde Kong Sverre, „en Overeenskomst imellem Erkebiskop Eisten og Erling Jarl, at Erkebiskoppen skulde salve hans Søn til Konge, men Erling Jarl

skulde give sit Samtykke til, at Ærkebiskoppen maatte iværksætte al den Ulov, som han ved sin Magt kunde udføre mod Bønderne; og det, synes mig, stemmede hverken med Guds Lov eller Menneskenes her i Landet. Men i andet Fald, hvis du, Ærkebiskop, vil saa meget forøge din Ret, saa fordrer jeg, du skal give dit Samtykke til, at jeg ligesaa meget forøger Kongens Ret, og da maa du hos Gud og Bønderne og Landsfolket staae til Ansvar for, med hvilken Retfærdighed Regjeringen føres her i Landet." Ærkebiskoppen afslog dette, og vilde have sin Ret, og paastod, at Guds Ret burde altid tage til, men aldrig af; „men I, Herre!" sagde han, „maa beholde den Ret og Lov, som I har svoret til, og selv staae til Ansvar hos Gud og Menneskene, om I holder eders aflagte Eder eller ej, thi Kongens Ret er aldrig stegen ved Bødernes Fastsættelse."

Erik fik Jarls Navn.

113. Efter Kong Magnuses Fald ansøgte Erik Kongssøn hos sin Broder Kong Sverre, at han skulde give ham en højere Ærestitel, end han da havde, samt nogen Deel af Riget. Men Kongen bad ham blive ved Hoffet, og have sin egen Trop, som andre Leensmænd, dog skulde han være iblandt dem mest æret og agtet; men at give ham nogen Deel i Riget, vægrede han sig ved. Erik hugede det ikke; men det stod saaledes hen en Stund. Han holdt en stor Trop, og saasom han holdt denne vel, og han ikke havde store Forleninger, saa skortede det ham snart paa Penge. Aaret efter gjorde han sig da færdig til et Tog udenlands, nemlig til Østerleden, forat hærge paa hedenske Lande. Paa dette Tog fulgte mange Krigsmænd med ham; de havde fem Skibe; Øssur Præst styrede eet

af dem, Thjodolf Pig et andet, og Hermund Kvaade det tredie. De sejlede om Sommeren til Østerleden til Estland, og hærgede paa et Sted, som hedder Pike; de vandt meget Bytte, og vendte tilbage til Gulland; der kom de i Strid med nogle sariske Fribyttere, fratoge dem to Koger, og gjorde et umaadeligt Bytte; derfra droge de til Sverrig, og begave sig til Kong Knud; de bleve vel modtagne, og han gav Erik et Langskib, før denne drog bort. Erik og hans Folk fore temmelig ufredelig frem paa Tilbagevejen forbi Sverrig og Danmark, og kom tilbage om Høsten med elleve Skibe. Kong Sverre var den Gang i Vigen, og deelte da Landet med sin Broder Erik; han gav ham Landet fra Svinesund nordpaa til Rygjebit samt hele Oplandet, og tillige Jarls Navn. Derpaa antog Erik sin egen Hird, og blev en meget anseelig Høvding; hans Kone hed Aſe.

Simon Kaaresøns Fald.

114. Simon Kaaresøn og Olver fra Godran og de andre Krigshøvdinger, som havde været med Kuflungerne, droge ned til Danmark, men nogle øster til Skovegnene, og bleve der Sommeren efter; mod Slutningen af næste Vinter droge de ogsaa til Danmark, og fandt Simon Kaaresøn der; han havde der hos sig Kong Magnus Erlingsøns Søn, ved Navn Vikar; de rejste et Parti, og fik mange Tilhængere; om Sommeren droge de op til Vigen med sexten Skibe; de fore frem med Ufred, plyndrede baade for Bønder og Kjøbmænd, og fore saaledes frem østenfra over Vigen. Men da Tønsberg Mænd erfarede dette, samlede de Skibe, de havde saavel Langskibe, som Lastdragerskibe, lagde dem ved Bryggerne, fordeelte Mandskab paa Skibene, og beredte sig til at forsvare Byen.

Det Parti, som Simon og hans Medfølgere havde, kaldte man Varbelger. Da Simon spurgte, hvad Tønsberg Mænd havde for, og at de samlede en Hær, saa trøstede de sig ikke til at fare derhen, men sejlede tilbage øster over Folden. Dette spurgte nu Tønsbergerne, løb ombord paa Skibene, og satte efter dem; deres Anførere vare Thorlak Ulfgestsøn, Ulf hin Svarte og Asleif Bonde. Simons Folk undflyede nu østerpaa, men Tønsbergerne sejlede efter dem, og traf dem sønderpaa ved Bridsteen. De lagde strax imod dem, og der begyndtes et haardt og hæftigt Slag; Bøndernes Skibe vare større, og havde højere Bord. Da denne Fægtning havde varet nogen Tid, blev Nederlaget størst paa Varbelgernes Side, og deres Skibe bleve ryddede, saa at Slaget endtes med, at Simon Kaaresøn og Olver fra Godran faldt med næsten alle deres Folk, og kun saare faa undkom. Paa det samme Skib, som Simon Kaaresøn havde ført Befalingen over, fandt de nede i Forrummet under Tilierne Varbelgernes Konge, Vikar, kun faa Aar gammel; de dræbte ham strax. Tønsberg Mænd erhvervede sig ved dette Tog megen Berømmelse og meget Gods, og vendte med vel forrettet Sag tilbage.

Erik Jarls Død.

115. Det samme Aar som Varbelgerne faldt, blev Erik Jarl syg; han var den Gang i Tønsberg. Da hans Sygdom tiltog, gav han sig i Kloster og anlagde Munkedragt; han døde efter fem Dages Sygeleje, og samme Dag døde hans Kone Ase, men to Dage efter deres Søn Magnus; der taltes da meget om denne Tildragelse, og mange meente, at onde Mennesker paa en svigagtig Maade havde skilt dem ved Livet. Derefter tog Kong Sverre den Deel af Riget, som

Erik havde haft, under sin Bestyrelse, og satte sine Sysselmænd derover. Kort derpaa døde Ivar Selke.

Thorleif Bredskjægs Begyndelse.

116. Den samme Sommer som Erik Jarl døde, opstod der et Parti øster i Skovegnene; Anføreren var en Mand, kaldet Thorleif Bredskjæg, som foregav at være en Søn af Kong Eisten Haraldsøn, og anførte som Jærtegn derpaa, at der var et Ar i Form af et Kors imellem hans Skuldre. De kom til Vigen, og droge fredelig frem, kjøbte Mad og andre Fornødenheder. Thorleif Bredskjæg havde været Munk, og Partiet var kun svagt. Der faltedes dem snart paa Penge, og der vare da nogle af dem, som stjal, siden de ikke maatte røve. Mange sagde, de havde spurgt, at Thorleif var saa klog en Mand, at intet paakom ham uforvarendes, samt at han førte et saa sædeligt Levnet, at han levede mere efter Munkeregel end Lægmænds Adfærd; ligeledes sagde man, at han talte saa snildelig, og vidste saa vel at føje sine Ord, at ingen kunde blive ham gram, som hørte hans Tale; men alt det var dog for det meste kun Tant og Snak, som siden viste sig. Dette Parti opholdt sig oppe i Skovegnene Vinteren efter; men næste Sommer droge Bønderne imod dem, og overfaldt dem i en Skov om Natten. Da viste det sig, at der var intet om, at Bredskjæg vidste noget forud om Angrebet, ikke heller sagde han noget, hvorved han kunde have sikkret sit Liv bedre, end før; han blev dræbt der med næsten hele sin Trop, men nogle undløb i Skoven. Efter Bredskjægs Død rygtedes det, at han var en Helgen, men Skjalden Blak modsagde det, og kvad følgende:

At klare Kjerter brænde
Paa Bredskjægs Grav, de sige;
Dog Lyset (veed jeg bedre)

Mon deres Høvding savne,
Tit bedre Haab, det vide
Vi, fordum glippet have.

Blak digtede en Arvedrape over Bredskjæg, hvis Omkvæd var:

I Livet Bredskjæg havde
(Den Fredsforstyrrer segned)
De tvende Dele: lidet
Af Godt, men frækkest Stolthed.

Om Stridigheder imellem Kongen og Ærkebiskoppen.

117. Paa denne Tid opkom der mange Stridigheder imellem Kong Sverre og Ærkebiskoppen; Kongen henviste altid sin Sag til Landsloven, som Kong Olaf den Hellige havde givet, og til Thrøndernes Lovbog, Graagaasen, som Kong Magnus Olafsøn den Gode havde ladet skrive. Ærkebiskoppen lod fremtage Bogen, som kaldes Guldfjeder og som Ærkebiskop Eisten lod skrive, samt den hellige rommerske Lov og adskilligt andet, hvorpaa han havde Pavens Breve og Segl. Det var een af de Ting, de trættedes om, at det var gammel Lov og Sædvane, at Kongen og Bønderne paa deres Gaarde og paa deres egen Bekostning maatte lade bygge Kirker, hvis de vilde; og de maatte da selv bestyre disse Kirker, og kalde Præster dertil; men Ærkebiskoppen tog under sin Magt og Bestyrelse enhver Kirke, strax naar den var viet, og alle dem, hvor han tillod Gudstjeneste at holdes. Kongen forlangte, at dermed skulde forholdes efter Loven, men Ærkebiskoppen afslog det. Da lod Kongen Lovbogen oplæse paa Thinget; der stod i Bogen, at Ærkebiskoppen, naar han rejste ud paa Embeds Vegne, skulde have tredive Mand med sig og tolv Skjolde, alle hvide. Derpaa forlangte Kong Sverre, at Loven skulde overholdes i dette

Stykke, og sagde: „Erkebiskoppen behøver ikke at have Hird eller Krigsmænd eller et med Skjolde overalt behængt Skib; men han overtræder i den Henseende Loven saa meget, at han farer med en Snække paa tyve Roerbænke, besat med halvfemsindstyve Mand eller flere og heelt behængt med Skjolde; og vi Birkebener kunne nok huske, at det samme Skib tyktes os stærkere bemandet, end vi skjøttede om, da Erkebiskoppen lod lægge imod os under Hattarhammer. Saaledes gik det ogsaa i Bergen; da vi anfaldt Skibene, da var Erkebiskoppens Skib og Trop hurtigere til at gribe til Vaaben, forat stride imod os, end Kongetroppen. Det, tykkes mig, vilde være mere overeensstemmende med Guds Ret, at Erkebiskoppen ingen Hird havde, thi ingen vil hærge paa ham eller hans Sæde; og at han hellere skulde anvende denne Bekostning paa at lade Folk arbejde i Steenbruddet og til at flytte Gruus og kløve Steen, og dermed at holde Hovedkirken i Stand, som forhen er anordnet." Erkebiskoppen svarede herpaa: „Paven i Rom har sat mig til Forstander over denne Bispestol og dens Gods, jeg har derfor Ret til at bestemme dets Anvendelse; det tilhører ogsaa Gud og Helgener. Men sandt er det, Herre, at de fleste brave Mænd ville foretrække, at være hos mig i Fred, for at være hos eder i Ufred og Ildgjerninger; thi faa have nu Lov til at sidde stille. Men om end mine Mænd have Vaaben eller gode Klæder, saa er det deres egne, og ikke for en Penning deraf er røvet; de fare fredelig frem, hvor de komme. Nu vil det tykkes usømmeligt, at det skulde spørges til fremmede Lande, at Erkebiskoppen ikke selv skulde raade for, hvem han vil give Mad og Klæder; men eders Sysselmænd, som I har sanket

op paa Veien som nogle Tiggere, skulle holde saa meget Mandskab, som de finde for godt, og drage ud mod Bønderne, og fratage dem mod Lov og Ret baade Mad og Mundgaat; og Eieren maa endda være glad til, at der ikke ranes endnu mere fra ham." Kong Sverre fordrede da, at Retten skulde have sin Gang, samt at Bønderne skulde afgive deres Kjendelse, og dømme efter Landsloven, hvormange Huuskarle Erkebiskoppen skulde have. Derpaa fastsatte Kongen Femtestævne for alle de Folk, som vare hos Erkebiskoppen over det Antal, som Skraaen bestemte, at de alle efter fem Dages Forløb skulde være landsforviste, have forbrudt Liv og Fred, og dræbes, hvor de fandtes. Da Erkebiskoppen erfarede dette, saa gjorde han sig rede til i største Hast at reise bort fra Byen, og tog alle sine Mænd med sig, samt alt det rørlige Gods, de kunde faae. Han drog derpaa bort, heelt sønderpaa til Bergen, og siden til Danmark til Erkebiskop Absalon, af hvem han blev vel modtaget, og han opholdt sig der i lang Tid, og nød megen Gjæstemildhed. Ham kraf den Vanhelsen, at han mistede sit Syn, og blev blind.

Om Sigurd Kongssøn.

118. Halkel, en Søn af Jon Halkelsøn, var gift med Ragnhild, en Datter af Erling Jarl og Kongedatteren Kristine. Halkel havde i Forening med flere Mænd en Plan for; han havde da kort tilforn erholdt Leen og Leensmands Ret af Kong Sverre. Erling Jarls Søn hed Sigurd; han var en Frillesøn og den Gang Kong Sverres Fostersøn, og havde da været længe hos denne, og blev vel behandlet; han var ogsaa Medvider i Halkels og Ragnhilds Forehavende. Harald Jarls-Svoger Olaf var ogsaa een af Hovedmændene i samme. Sigurd hed

Magnus Erlingsøns Søn med Gyride, Aslak den Unges Datter; han var da kommen i Pleje og Varetægt hos Halkel og Ragnhild. Det var deres Beraad, at de overgave Kongesønnen Sigurd til Jarlens Svoger Olaf, der tog ham med sig til Bergen; Olaf var ofte i Samtale med Kong Sverre; der kunde da ingen Mistanke opstaae. Og een Gang da Olafs Skib var færdigt, sagde Kong Sverre, efterat de havde holdt Samtale: „Tro skulde du nu være mig, Olaf!" Denne svarede: „Hvi taler du saa, Herre?" Kongen havde en Kniv i Haanden, stak med den i Luften, og sagde: „Vore Fjenders Fylgier svæve nu her om i Nærheden." Da Olaf gik ud af Stuen, kom den unge Kongesøn løbende. „Den Gang var det nær ved os, Fostersøn!" sagde Olaf. Han tog om Høsten Drengen med sig over til Hjaltland, hvor han havde store Besiddelser. Da vare otte Aar ledne efter Kong Magnuses Fald.

Om Olaf og Sigurd.

119. Om Foraaret efter droge Olaf og Sigurd til Orkenøerne til Harald Jarl, hvor de nøde god Velkomst. Det samme Foraar gjorde Halkel Jonsøn sig færdig, og foregav, at han vilde fare i Vesterviking; han havde et velbemandet Langskib, og seilede derpaa til Orkenøerne. Men da han traf Olaf Jarls-Svoger, blev denne Sag forestillet Harald Jarl, at Kong Magnuses Søn var kommen did, og de bade Jarlen at yde ham nogen Hjælp. Jarlen understøttede hans Sag, og gav ham et godt Langskib; Kong Magnus havde været en særdeles Ven af Harald Jarl, og denne gav enhver, som vilde, Lov til at drage til Halkel og Olaf og deres Medforbundne; da gave Halkel og Olaf Sigurd Kongenavn; mange Mænd

gik ham tilhaande, og aflagde ham Troskabsed, og der strømmede mange til ham baade fra Orkenøerne og Hjaltland; de skaffede sig derpaa Skibe, og gjorde sig færdige til om Sommeren at drage vestenfra. Men saasnart de kom til Norge, sejlede de strax øster med Landet til Vigen, droge hastig afsted, og kom, alle uforvarendes, til Tønsberg, hvor Kong Sverres Søstersøn Jon var. Ham dræbte de tilligemed Helge Bring, som tilforn havde været Kong Sverres Bannerdrager; der faldt adskillige af Birkebenerne. Derefter holdt de Thing, og Sigurd blev tagen til Konge; dette Parti kaldtes Øskegger. Derpaa droge de ind til Oslo, hvor alt Landsfolket underkastede sig dem, og saaledes gik det i Vigen, hvor de kom. De fore fredelig frem, og lode hver beholde sit, men da de havde en stor Hær og kun lidet inde af Landet, saa manglede dem snart Penge; de besluttede da, med hele Hæren at gaae ned til Danmark, og kom sønderpaa til Traven, hvor de overvandt et Kjøbmandsskib, og gjorde et overordentlig stort Bytte, mest i Klæder, men ogsaa meget i Guld og Sølv; ved Begyndelsen af Høsten vendte de tilbage til Norge. Men da Kong Sverre fik Efterretning om dette Parti, var han i Throndhjem; han sendte da en stor Hær den øvre Vej til Vigen, hvor nogle af hans Høvdinger allerede vare. Og da de spurgte, at Øskeggerne vilde komme søndenfra til Vigen, saa samlede Birkebenerne sig i Sarpsborg; der vare da følgende Høvdinger: Sigurd Lavard Kongesønnen, Philippus, Birger Jarls Søn, Hakon Galen, Kong Sverres Søsterson, Peter Stepper, Hjarrande den Hvide, og endnu flere Krigsøverster; de havde imellem to og tre hundrede Mand. Øskeggerne spurgte dette, og sejlede op ad Elven, lagde

til ved Borgevold, gik der i Land og fylkede deres Hær. Men da Birkebenerne saae, hvor stor en Hær Øskeggerne havde, flyede de; Øskeggerne forfulgte dem, og dræbte nogle af dem. Birkebenerne flyede op i Landet; og fra nu af mødte Øskeggerne ingen Modstand i Vigen. Længere ud paa Høsten droge de nordpaa til Bergen, bleve der om Vinteren, og lagde hele Landet under sig med Skat og Skyld søndenfor Stad. De vilde, at man skulde kalde dem Guldbener.

Kong Sverres Slag med Øskeggerne.

120. Kong Sverre havde ladet bygge en Borg i Bergen paa Bjerget ovenfor Bispegaarden, og Birkebenerne havde der om Vinteren en betydelig Besætning, hvis Formand var Sigurd Borgeklet. Øskeggerne foretoge sig tit at angribe Besætningen i Borgen, men udrettede snart intet andet, end at skyde paa dem; Besætningen svarede dem, og Øskeggerne lede som oftest det største Tab. En stor Mængde Folk strømmede om Vinteren til Øskeggerne, og gik dem tilhaande. Sigurd Jarlsson var om Høsten i Vigen løbet over fra Birkebenerne til Øskeggerne, og var da ene deres Formand; han holdtes for en klog Mand. Det hændte sig en Helligdag i Begyndelsen af Fasten, at Olaf Jarls-Svoger hørte Mesße i Olafskirke paa Bakke, og stod under Messen ude ved Kirken, og havde lagt sin Haand op paa Kirkedørstolpen; da spændte en Mand i Borgen sin Laasbue, og skjød ham igjennem Haanden, saa at Pilen sad fast i Stolpen; det var et betydeligt Saar. Øskeggerne lod deres Folk gaae til Forretninger og andensteds, da de ikke ventede Kong Sverre, før hen paa Vaaren. Kong Sverre sad om Vinteren i Throndhjem, og havde bestilt Folk til sig fra Herrederne,

og lavede sig bestandig til, som om Oskeggerne snart vilde komme did; Krigsfolket laae om Vinteren ude i Gildehuset, indtil Kongen om Forraaret i Fasten drog sønderpaa; hans Skibe vare i det højeste paa tyve Roerbænke og derunder. Kongen sejlede med stor Hast til Bergen, saa at Oskeggerne ikke fik Nys om hans Rejse, førend han var nærved Byen; de holdt Thing Løverdagen før Palmesøndag. Olaf Jarls-Svoger talte da til Hæren, og sagde: „Nu have vi faaet tilforladelig Efterretning om Kong Sverres Rejse, at han snart vil gjæste os; vi skulle nu overlægge, om vi skulle opvebie ham her, og stride med de Folk vi have, eller om I ville tage en anden Beslutning, da mange af vor Hær ere borte. Sigurd Jarlssøn er med sex Skibe sejlet til Stavanger, og vi kunne sejle bort, forat opsøge dem. Eisten Korp er inde i Sogn med tre Skibe, og hans Folk komme os kun lidet til Nytte." Da svarede Halkel Jonsøn: „Jeg kan ikke troe," sagde han, „at det denne Gang skulde skorte os paa Folk mod Kong Sverre, naar der kun ikke mangler os paa gode Raad, og ingen anden Ulykke tilstøder ved denne Handel, end det seer ud til; gode Raad, synes mig, have svigtet de fleste mod Kong Sverre, og jeg haaber, vi ville vinde Sejer over ham, naar vi ikke gaae uforsigtig tilværks, og det er noget, vi maae vogte os for, thi det kan hændes os ligesaa let, som de andre." De fleste havde ogsaa mest Lyst til at slaaes; de gik da til Skibene, og gjorde sig rede; de opsatte Stridsskandser paa Skibene, og lagde om Aftenen silde ud i Florevaag, og bleve liggende der om Natten. Men den samme Aften ved Solnedgang kom Kong Sverre nær til Byen Bergen; han gik selv over paa en Skude, og roede ind til Byen, men Resten af Flaaden roede sønderpaa ad den ydre Vej til Gravdal. Kongen havde da faaet nøjagtig Underret-

ning om, hvad Økeggerne foretoge sig; han gik i Land ude paa Holmen og op til Kristkirke. Imidlertid var Povel Biskop død Dagen tilforn, og hans Lig stod der oppe i Kirken. Derpaa drog Kongen op til Borgen, og befalede Besætningen der, at de skulde lade ham faae Folk til at holde Slag. Kongen opholdt sig en kort Tid i Byen, roede derpaa efter sin Flaade, og de lagde med deres Skibe op sønderpaa til Hvarfsnæs. Derpaa seilede Kongen paa en Baad til Florevaag, for at tage Økeggernes Vagt i Øiesyn, han hørte deres Samtale, og Halkels med hans Stalbrødres Plan, at de skulde stride, saasnart Dagen brød frem; „det er mit Raad," sagde Halkel, „at vi skulle fæste vore Skibe sammen, thi da kunne vore Folk bedst staae hverandre bi; lader os først anfalde dem med Steenkast, saalænge det lader sig gjøre, men dernæst skulle vi bruge vore Skudvaaben, og derpaa gjøre et saadant Anfald paa dem, at de ikke saa snart skulle glemme det; da vil Udfaldet snart vise sig; hver bruge sig som bedst, og Gud være med os!" Derefter seilede Kong Sverre tilbage til sin Flaade, og fortalte sine Mænd hele Økeggernes Plan og Tilberedelser; „jeg finder det raadeligt," sagde han, „at angribe dem nu strax, saa at de endnu ere uberedte, heller end at de først skulle blive færdige. Vi skulle nu," vedblev han, „sætte et Mærke paa vore Skibe, og binde et linned Baand om Forstavnen, hvis vi lægge imod dem endnu før det bliver lyst. Ligeledes skulle vi tage os vare ved Anfaldet, eftersom der er stor Forskjel paa Høiden af deres Skibsbord og vore; vi ville lade vore Skibe være løse for det første, medens de gjøre det hæftigste Anfald; vogter eder vel, og bedækker eder i Førstningen, saa at deres Skudvaaben gaae over Bord; tager vel vare paa eders Vaaben og paa Aarerne, thi dem have vi behov, hvo der saa

sejrer." Kong Sverre havde tyve, temmelig smaae Skibe, men Ofkeggerne havde fjorten, for største Delen store Skibe. Om Morgenen, da det dagedes, laae Ofkeggerne i Florevaag uden Tjeldinger, og strax derpaa løste de deres Landtov, og roede ud af Baagen; de lagde et Kabeltov imellem Skibene baade for og bag, roede alle frem paa een Gang, og agtede at opsøge Kong Sverre; men da det var mørkt, vidste de ikke af noget, før Kong Sverres Skibe løb paa dem; da opløftede de paa begge Sider Krigsraab. Da grebe Ofkeggerne i en Hast fast paa Tovene, og trak Skibene sammen, men da disse løb frem uden Sejl, saa rendte det ene paa det andets Aarer, og brød dem itu. Derpaa trak de alle Skibene sammen, og befæstede dem; Birkebenernes Skibe løb da ogsaa imod dem, og Slaget tog strax sin Begyndelse; Ofkeggerne gjorde et hæftigt Anfald, men Birkebenerne skjøde Skjoldene over sig saa tæt, at der ikke var et bart Sted at see paa dem. De lode Skibene fare løse om, og drillede saaledes paa en Maade Fjenden; det var let at see, at de vare øvede i den Dont, saa kyndigen bare de sig ad. Men da Ofkeggerne begyndte at blive mødige, og det hæftigste Skudanfald mindskedes noget, saa opmuntrede Kong Sverre Birkebenerne, og sagde: „Staaer op og holder Baabnene frem; viser eder nu som Birkebener, og lader see, hvorledes I kunne svinge eders Baaben!" Derpaa rejste Birkebenerne sig op under Skjoldene, og gjorde det andet Anfald; nogle kastede med Stene, andre med Skudvaaben, og lagde tæt ind paa Fjenden. Ofkeggerne toge mandelig imod dem, og havde da godt af, at deres Bord vare højere. De fik deres Stavnleer fæstede paa Kongeskibet, dræbte Stavnboerne, og toge Banneret; og saale-

des ryddede de Skibet næsten heelt hen til Masten. Men da de begyndte for Alvor at entre Skibet, da opmuntrede Kongen sine Mænd; Birkebenerne gik dem saa tappert imøde, at Øskeggerne vege tilbage; nogle bleve dræbte, men andre kom tilbage paa deres Skibe. Birkebenerne fik da deres Skibe løse igjen; men alle de, som havde lagt saa nær til de store Skibe, at Øskeggerne kunde kaste deres Hager paa dem, havde samme Skjæbne, saa at nogle af Birkebenernes Skibe bleve ryddede; Nederlaget blev meget stort paa begge Sider, dog langt større paa Kongens; derpaa lagde Birkebenerne sine Skibe fra de andre. Da sagde Kong Sverre: „Holder eder vel, kjære Brødre! mange saadanne Anfald ville de ikke gjøre os; lader os ikke tabe Modet, de ere vistnok ligesaa forsagte, som vi." Men da Øskeggerne saae, at Birkebenerne lagde fra, troede de, de vilde flye. Da sagde Olaf Jarls-Svoger: „Lader os nu gjøre vort Bedste; thi nu tabe de Modet, som det gaaer de fleste, naar de overmandes; lader os nu forfølge Sejeren, hugger Skibstovene over, og lader os mandelig sætte efter dem!" Alle vare begjerlige derefter, og saa skete. Men da Skibene løsnedes fra hverandre, og de skulde roe frem til Anfald, savnede de Aarerne, og Skibene drev for Strømmen hvert for sig. Birkebenerne roede da hen til dem, og lagde to eller tre Skibe mod eet, og i samme Øjeblik kom Besætningen inde fra Byen; de havde et Langskib, hvorpaa der vare halvfemsindstyve Mand, alle med Ringebrynjer; disse Folk kom de andre godt til Hjælp, og da ryddedes Øskeggernes Skibe, og saasnart eet var ryddet, gik Birkebenerne fra Smaaskuderne over paa de større Skibe. Øskeggerne havde opsat Kong Sverres Banner, Sejersluen, i Stavnen paa Høv-

dingskibet; Birkebenerne saae da nok, hvor de skulde søge det, de gjorde derfor der et hæftigt Anfald, og standsede ikke, førend de fik Banneret; dernæst gik de op paa Skibet, og ryddede det fra Stavn til Stavn; men Kong Sigurd sprang overbord, og blev dræbt i det han svømmede. Da roede Povel Smaatøjes Søn Lodin og Halvard Bratte bort paa to Skibe. Olaf Jarls-Svoger sprang ogsaa overbord, da hans Skib blev ryddet, og vilde svømme i Land; men Birkebenerne fore ud imod ham, og dræbte ham, endnu førend han kom i Land. Halkels Skib blev sidst ryddet, fordi det var bedst bemandet og havde højest Bord. Halkel faldt paa sit Skib med næsten hele sin Trop. Der faldt næsten al Øskeggernes Hær, de undtagen, som fik Fred. Kongen havde befalet, at man ikke skulde holde Messe i Byen, førend han kom fra Slaget, naar det ikke gik altfor langt over Tiden. Han roede nu ind til Byen, og lod alle Skibene føre med sig; det traf netop til, at det var lige Højmessetid, da Kongen kom fra Slaget; og Gudstjenesten begyndte strax da han kom. Kort efter Slaget døde Baard Guttormsøn, Benedikt den Lille og endnu flere Krigere. Strax derpaa fandt man Sigurds og Olafs Lig; da lod Kong Sverre tage Syn over Liget i mange Menneskers Nærværelse, at det var Liget af den Høvding, som dette Parti havde taget til Anfører, og han befalede, at det skulde jordes søndenfor Sanghuset paa Mariekirkegaard; der blev gjort en stor Grav, i hvilken Øskeggernes Lig lagdes, og øverst Olaf Jarls-Svogers Lig. Det er den almindelige Mening, at der aldrig har været holdt noget Slag, hvor man har vundet Sejer med en saa stor Forskjel af Skibsbordenes Højde, som Tilfældet var i Florevaag; de visse

ogsaa meget forskjellig Færdighed i Angrebet, hvilket for det meste kom deraf, at Birkebenerne vare mere øvede i Strid; men vaabendjærve vare Øskeggerne, og snart altfor uagtsomme til at dække sig. Da Sigurd Jarlssøn fik Underretning om det forefaldne, vendte han sig sønderpaa langsmed Landet, og heelt østerpaa til Vigen, hvorfra han drog over til Danmark; en Deel af Hæren fulgte med ham, andre skiltes ad til forskjellige Sider, og mange fik Fred og Lejde. Eisten Korp sejlede over Vesterhavet.

Om Erkebiskoppernes Skrivelse til Paven.

121. Erkebiskopperne Erik og Absalon sendte nogle Mænd med Brev til Paven i Rom; deri var skrevet om Kong Sverre efter Erkebiskop Eriks og hans Mænds Vidnesbyrd, saa og om den hele Handel, der havde været dem imellem, førend Erkebiskoppen drog bort fra sit Sæde. Af Paven erholdtes det Svar, som Erkebiskopperne havde ønsket, at Paven lyste Band over Kong Sverre, hvis han ikke opfyldte Erkebiskoppens Fordring og Paastand. Samme Breve lod Erkebiskoppen oplæse i Danmark, og lyste hver Søndag i Koret Band over Kong Sverre. Men da Kong Sverre erfarede dette, talede han ofte paa Thinge om denne Sag, og sagde, at det var kun et Paafund af de Danske, og ikke Pavens Ord, og yttrede, at den blinde Erik nok skulde lade være at lyve ham sit Kongedømme fra; „og samme Band og Forbandelse," sagde han, „som han ønsker over mig, den har nu sat sig i hans Øjne, og derfor er han nu blind; de komme i Band, som Bands Gjerninger øve, men jeg er en Kongesøn, og har med Rette erholdt dette Land og Rige; jeg har ogsaa udstaaet megen Nød og Gjenvordighed, førend jeg vandt dette Rige, og vil ikke forlade

det for denne Sags Skyld. Erik maa drage til sit Sæde igjen, skjøndt han er blind, naar han vil overholde Landsloven, som den bør at efterkommes her i Landet; men om han end havde begge sine Øjne sunde og friske, isteden for at han nu er blind paa dem begge, og paa Sjælen med, saa at han ikke seer hvad Ret er, saa vil jeg dog ikke overtræde den hellige Kong Olafs Lov for hans Skyld, om han saa end bestandig forbander og ønsker Ondt over mig."

Om Pavens Legat og Kong Sverre.

122. Kong Sverre drog kort efter Paaske østerpaa efter Sigurd Jarlsøn, og vilde adsprede den Flok, som endnu holdt sammen. Han rejste om Foraaret heelt øster til Kongehelle; da ankom der et Sendebud fra Paven, en Legat og hans Medfølgere; Kong Sverre bød dem til sig, og beværtede Legaten i nogle Dage; de talte da med hinanden om mange Ting, og Kongen søgte at bevæge Legaten til, at han skulde salve ham til Konge og krone ham; men Legaten fandt denne Begjering rimelig, og optog den vel. Da de andre Præster nu mærkede dette Forsæt, gjorde de Legaten opmærksom paa, at Kongen laae i Strid med Erkebiskoppen, som havde forladt sit Sæde, og forestillede, at Legaten ikke skulde love Kongen det; de fandt at udsætte paa ham, at han forhen havde været viet til Præst; for det andet, at han havde taget en Hustru, skjøndt han allerede havde en anden i lovformeligt Ægteskab, og begge Konerne levede endnu; mange andre Ting fik de ogsaa at besøre Kongen med. Men næste Gang da Kong Sverre bragde denne Sag paa Bane hos Legaten, afslog denne at salve ham, bad ham forlige sig med Erkebiskoppen, og sagde, at han havde da at salve ham. Da sva-

rede Kongen: „Jeg seer nok, hvad dit Ærende hid til Landet er, det samme, som saa mange andre Bedrageres: de komme løbende hertil fra andre Lande, forat faae Penge, og drive siden Spot med vort Rige, saasnart de komme bort. Jeg befaler dig derfor at forlade dette Land, og taaler ikke at du snyder mine Undersaatter her i mit Land deres Penge fra." Derpaa drog Legaten bort.

Om Kong Sverre og Biskop Nikolai.

123. Kong Sverre vendte tilbage nordpaa i Vigen; derpaa sendte han Bud efter Biskop Nikolai, og da denne kom til Kongen, lod han ham kalde til Enetale, og sagde, at han havde erfaret, at alle de svigagtige Anslag, som Halkel og hans Medforbundne havde oplagt imod Kong Sverre, vare avlede under Biskoppens Tungerødder; og for denne sin Beskyldning imod ham fremsørte Kongen Beviisligheder. Biskoppen nægtede, og vilde fralægge sig det; men Kongen sagde, at det kunde ikke hjælpe, Sandheden var ham allerede godt bekjendt; han truede derfor Biskoppen haardt, og kaldte ham en Forræder mod sin Konge og sit Fædreland. Biskoppen bad Kongen om Skaansel, lovede ham Troskab, og tilbød sig at bekræfte denne med Eder; han lovede ogsaa, at gjøre alt det godt igjen, som han havde fejlet, efter Kongens egen Bestemmelse; og han var da meget ydmyg; Kong Sverre tog ham med sig til Bergen. Kongen sendte Bud til Biskop Thorer af Hammer, at han med det første skulde komme til Bergen; han kom. Did kom ogsaa Biskop Niels fra Stavanger; der blev da raadslaaet om Bispevalg, hvem man i Biskop Povels Sted skulde vælge til Biskop i Bergen. Valget faldt paa en Mand ved Navn Martin, som var Kong Sverres Hirdpræst; han var engelsk i al sin Slægt og en særdeles god Klerk; de viede ham til Biskop efter Kong

Sverres Ønske; følgende Biskopper vare nærværende: Biskop Nikolai, Biskop Thorer og Biskop Niels. Biskop Nikolai stod da i stor Gunst hos Kong Sverre; han var ogsaa Kongens fornemste Raadgiver i alt hvad denne vilde have frem. Da holdtes der et stort Gjæstebud i Kongsgaarden, og der blev besluttet, at disse Biskopper skulde salve og krone Kongen. Det gik ogsaa for sig, at de salvede ham til Konge paa Apostlerne Peders og Povels Dag; han blev kronet, og Biskop Nikolai var Hovedmanden ved Salvelsen. Kongen gav dem alle anseelige Foræringer, og de skiltes ad med megen Kjærlighed.

Om Biskoppernes Sammenkomst og Skrivelse til Paven.

124. Om Vinteren før var Biskop Thorlak den Hellige død paa Island, og samme Sommer kom Jon Loptsøns Søn Povel fra Island, og var om Vinteren i Norge i Nidaros. Næste Foraar drog han den øvre Vej øster til Vigen, og fandt Kong Sverre i Oslo, hvor han havde opholdt sig Vinteren over. Povel drog derpaa ned til Danmark, hvor han blev viet til Biskop af Erkebiskop Absalon, og vendte om Sommeren tilbage til Norge, og saa nordpaa til Bergen. Kong Sverre rejste om Foraaret til Bergen, hvorhen han satte alle Biskopperne i Norge Stævne, at komme did, forat beraadslaae med ham; thi Erkebiskop Erik havde da sendt sine Breve til Norge, og stævnet alle Biskopper at møde hos ham udenlands; alle Biskopperne kom da til Bergen; ligeledes Biskop Povel. Forrige Sommer havde Kong Sverre foresat sig at sende en Hær til Orknøerne, forat betale Indbyggerne der deres Forræderi. Men da dette spurgtes vester paa Øerne, saa betænkte Harald Jarl og Biskop Bjarne, hvad der var dem tjenligst at gjøre; Jarlen tillige-

med Biskop Bjarne og de anseeligste Mænd paa Orkenøerne beredte sig til at rejse til Norge; de kom saaledes til dette Bispemode. Høvdingerne holdt da Forsamlinger og Raadslagninger; der besluttedes, at sende nogle Mænd til Paven med Breve, forseglede med Kong Sverres og alle de tilstedeværende forhennævnte Biskoppers Segl. Til denne Rejse gjorde Biskop Thorer og Rikkard Svartemester sig færdige, og fore i dette Ærende til Pave Celestinus.

Om Forliget imellem Harald Jarl og Kong Sverre.

125. Nu førte Kong Sverre og Harald Jarl deres Sag; der blev da stævnet Thing ude paa Kristkirkegaard; Hirden stod rundt om Kongesædet, men nogle sade foran den; der stod desuden mange rundt om udenfor, og Jarlen var der. Han tog til Orde, og sagde: „Her er nu samlet en stor Mængde gode Mænd, og min Tale trænger til Almuens Bifald; jeg er nu saa gammel, som man kan see paa mit Skjæg; jeg har ogsaa været stædet for mange Konger, stundum i Venskab og Kjærlighed, men ofte ogsaa under vanskelige Omstændigheder. Nu er der en ny Vaande opstaaet for mig, nemlig min Herre Kong Sverres Vrede; men jeg er ikke saa skyldig i den Sag, som andre gjøre mig; jeg raadte ikke til at oprejse dette Parti, men det er sandt, at jeg ikke bekæmpede det, men jeg kunde heller ikke udsætte mig for hele Almuens Had der i Landet, saalænge jeg skal være Jarl derover. Orkenøingerne rette sig ikke i alt efter min Villie; mange løbe ud fra Orkenøerne, og hærge paa Irland eller Skotland, eller plyndre Kjøbmænd, og alle gjøre det imod min Villie; og dog er jeg bekjendt for, at jeg ikke seer igjennem Fingre med Forbrydere. Men det nytter ikke at tale meget herom; da det nu er skeet, saaledes som jeg har sagt, saa lægger jeg alt i Guds og eders Hænder, Herre!" Efter

denne Tale gik Jarlen frem imellem Mændene, og faldt Kongen tilfode. Kongen saae sig om, tog seent til Orde, og sagde: „Megen Ufred og Forstyrrelse gjorde I i Norge, da I bestyrkede et saa stærkt Parti, som Øskeggerne, til at drage hid til Landet; I gjorde derved baade mig og mine Mænd meget imod. Mèn nu er Jarlen kommen hid, som I kunne see, og fortryder nu samme sin Forseelse imod os, beder om Naade, og den vil jeg lade ham vederfares; thi jeg behøver selv, at den almægtige Gud vil vise mig større Naade, end jeg har fortjent; og staa nu op, Herre Jarl, og vær i Guds og min Fred; men Vilkaarene for vort Forlig skal jeg kundgjøre ved en bedre Lejlighed." Kong Sverre lod opskrive hele det Forlig, han sluttede med Harald Jarl; han lod ogsaa optegne alle de Jorder og Ejendomme paa Orkenøerne og Hjaltland, som vare forfaldne til Kongens Gaard, og som havde tilhørt de Mænd, der faldt i Slaget i Florevaag. Han bestemte en Indløsningstid af tre Aar, inden hvilken hine Dødes Frænder skulde have Jorderne indløste med Løsøre, men var det ikke til den Tid indløst, da skulde det altsammen for evig Tid tilfalde Kongens Gaard. Kong Sverre tog hele Hjaltland under sig med Skat og Skyld, men satte Harald Jarl over Orkenøerne, paa det Vilkaar, at Kongen skulde have Halvdelen af al Sagøre, som han satte Sysselmænd til at hæve. Harald Jarl svoer Kongen Troskabsed, førend de skiltes.

Kong Sverres Samtale med Biskopperne.

126. Derpaa holdt Kong Sverre Samtale med Biskopperne, førend de droge bort; Kongen sagde: „Det er mit Raad til eder, gode Herrer! at I med Viisdom varetage det Herredømme, som Gud har anbetroet eder; lader det stedse være eder levende i Hu, at det er hverken eders fædrene

Efterladenskab eller Arv; og derhos, at hvis den blinde Erik jager eder bort fra eders Bispedømme, saa vil han ikke give eder synderlig Godt isteden, især da han ikke kan skaffe sig selv noget; han har nu ikke mere end ni eller ti Mand, og maa endda holde dem alle paa en andens Bekostning; men naar I holde fast Forbund og Forening med mig, da skal jeg drage Omsorg for vort fælles Bedste." De gave alle gode Løfter, at de ikke skulde forlade Kongen og hans Sag.

Om Reidar Sendemand.

127. Reidar hed en Mand fra Vigen, som da i lang Tid havde været borte fra Landet, og rejst vide om. Han kom den samme Sommer til Norge med Breve og det Indsegl, som kaldtes den gyldne Bulles Skraa; dette Indsegl havde Grækekongen Kirialax (Herr Alexius) sendt Kong Sverre; og i Brevene stod, at Kong Sverre skulde sende Grækekongen et Tusinde gode Krigere. Han havde ligeledes sendt Bud til Kong Knud i Danmark, nemlig en Mand ved Navn Peter, kaldet Peter Ilske, og det med samme Ærende. En tredie Mand havde han sendt til de Svenskes Konge. Reidar Sendemand tolkede ofte sit Ærende for Kong Sverre, som fra først af tog vel derimod, og lod til at ville lægge det paa Hjerte; Reidar blev hos Kongen Vinteren efter. Samme Høst døde Kong Knud i Sverrig, og Sørkver Karlsøn efterfulgte ham i Regjeringen.

Om Biskop Nikolai.

128. Den samme Høst drog Biskop Nikolai ned til Danmark til Ærkebiskopperne Absalon og Erik, og sluttede Forlig med dem. Men om Vinteren efter kom Biskop Thorer og Rikkard Svartemester fra Rom til Danmark, ledsagede af en Kardinal fra Rom; men de bleve alle der pludselig syge og døde, saa det varede noget, førend der kom Ef=

terretning til Norge om deres Ærende, hvorledes det var faldet ud. Nogen Tid efter kom nogle danske Mænd, og bragde Kong Sverre Pavens Brev og Indsegl, og berettede, at Biskop Thorer og Rikkard Svartemester havde sat disse Breve i Pant for nogle Penge, som de foregave at have laant dem; de leverede Kongen Brevene, og han gav dem saa mange Penge, som ham tyktes. Kong Sverre lod disse Breve læse oppe i Koret, og lod der fremvise Pavens Indsegl og Brev. I Brevene stod, at saasnart Paven havde erfaret Sandheden, at Kongen havde større Ret paa sin Side, end Ærkebiskoppen, saa løste Paven ham og hele hans Rige fra alt Band. Kongen sagde, at han havde spurgt for vist, at Kardinalen og Biskop Thorer med hans Ledsager havde været til Gjæstebud hos en Præst, og at man om Aftenen havde kommet Gift i deres Drik, hvoraf de alle døde. –

Baglernes Begyndelse.

129. Om Foraaret forhørte Reidar hos Kongen, hvorledes det skulde gaae med hans Ærende did. Kongen svarede: „Mig tykkes ikke, det seer ud til Fred her i Landet; jeg hører ogsaa, at de Danske søge at skaffe os Fjender paa Halsen, hvis det kan lykkes dem; her findes ogsaa adskillige indenlands, som jeg ikke lider synderlig paa, hvis et eller andet Parti opstaaer; under disse Omstændigheder vil jeg ikke sende mine Krigsfolk bort." Da spurgte Reidar, om Kongen vilde give Bondersønner eller Kjøbmænd Orlov, hvis de havde Lyst til at fare; og dertil sagde Kongen Ja. Reidar samlede sig da noget Mandskab, og drog fra Landet om Sommeren, og sønderpaa til Halør, den Gang der holdtes Marked og Kjøbstævne. Derhen kom Biskop Nikolai tilligemed en stor Mængde Nordmænd, for det meste fra Vigen. Biskop Nikolai og hans Medfølgere havde da en ung Dreng

med sig, som de udgave for Inge, Kong Magnus Erlingsøns Søn; Birkebenerne paastode han var en dansk, og at hans Navn var Thorgils Tueskid. Der paa Øren rejste de et Parti, som snart fik mangfoldige Tilhængere; blandt andre deeltog ogsaa Ærkebiskop Erik i den Færd; derpaa droge de med dette Parti til Norge; da var ogsaa Erling Jarls Søn Sigurd med, og mange andre mægtige Mænd. Dette Parti kaldtes Bagler.

Om Kong Sverre og Baglerne.

130. Kong Sverre var øster i Vigen, da dette forefaldt; men Baglerne droge frem til de kom til Saltøsund. Kong Sverre fik Efterretning om dem i Seimsfjord, og sendte i en Hast nogle efter dem. Kongen spejdede selv tilligemed Nikolai fra Vestnæs, og erfarede saaledes, hvor mange Folk de havde, og ham syntes, at de havde en betydelig Mandestyrke. Kongen sagde til Nikolai og Sigurd Lavard, at de skulde lægge hen med Skibene til Gaarden Soneberg, og befalede dem, hvis de saae nogen Lejlighed dertil, at spille Baglerne et Puds; men Kongen roede til Haasteen, og fandt der Baglernes Vagtmænd, som han forjog. Derefter roede han ind til sin Flaade, og de skjøde da i nogen Tid paa hinanden; dog var Mandetabet ikke stort, og den Skude, som Kongen befalede, laae nærmest inde ved Landet. Baglerne vare oppe paa Land paa det Sted, som nu kaldes Mugevold, og havde trukket deres Skibe op efter sig; de havde fem Langskibe og hundrede Smaaskibe. Kong Sverre havde tredive Skibe, for det meste smaae. Men da Kongen saae, at de intet kunde udrette mod Fjendens Overmagt, bad han sine Mænd tage sig vel i Agt, og ikke lade Fjenden drage dem med Skibe og alt op paa det Tørre. Kongen lagde da ud af Skudvidde, og over Sundet ud til

Øen, og laae der en Stund. Han lod en Blide opsætte paa et Bjerg lige overfor det Sted, hvor Baglerne laae, og da Bliden om Aftenen var bleven færdig, slyngede Birkebenerne med den en Stund, og brøde Skibene for Baglerne. Men om Aftenen da det begyndte at mørkne, satte Kongen sin Søn Lavard og Eilif den Røde til at passe paa Bliden. De styrede begge eet Skib, paa hvilket der var næsten fiirsindstyve Mand. Kongen sagde til dem: „Seer eder vel for, at Baglerne ikke komme her i Nat," hvorpaa han gik ombord. Veiret var forskrækkelig koldt, hvorfore mange bleve paa Benene, at de kunde holde sig varme, men nogle lagde sig i en Klynge under Bliden, og det var saa tykt et Mørke, som det kunde være. Der gik en Sandbanke ud imellem Landet og Øen; der gik Baglerne ud om Natten ved Ebben, og op paa Øen; de havde hundrede Mand, alle brynjede: Birkebenerne, som laae under Valslyngen, vidste ikke af noget, førend Spydene faldt omkring dem, og de sprang da strax op. Da sagde Eilif den Røde: „Lad os jage dem bort! De have kun en Haandfuld Folk." Derpaa satte han og nogle faa andre sig til Modværge, og de fleste af dem faldt. Kongesønnen Sigurd Lavard styrtede sig ned igjennem en Bjergkløft, og saa gjorde flere med ham; de tyede hen til Skibene, og det samme gjorde de, som før vare gangne bort. Baglerne fulgte efter dem, og de kom imellem hverandre; da hjalp det meget Birkebenerne, at det var saa mørkt, at de ikke kunde kjende hverandre; men dog mistede Birkebenerne over tyve Mand. Baglerne brøde Bliden itu. Og da man paa Skibene fik at vide hvad der var paa Færde, lode Birkebenerne blæse, og gjorde sig færdige til Landgang; Nikolai fra Veslnæs var den hurtigste til at komme i Land; men da trak Baglerne sig tilbage til deres Folk. Kong Sverre

holdt slemt Huus med sin Søn Lavard, og sagde som sandt var: „Anderledes holdt jeg Vagt," sagde han, „da jeg stred om Landet med Kong Magnus; Skam faae den Kongesøn, der saa ilde vogter sin Trop, som du har gjort; pak dig nu op paa Land, og kom ikke for mine Øine, førend det dages." Mange gik da op i Land, og vaagede til det blev Dag.

Om Biskop Nikolai og Birkebeuerne.

131. En Dag, da Kong Sverre laae i Seimsfjord, var han ombord paa en Skude, og de roede ind under Landet; men Baglerne gik frem paa et Bjerg, og raabte paa dem. Da sagde Sigurd Jarlssøn: „Er min Madfader Sverre der paa Skuden?" Da svarede Ljot Haraldsøn: „Ja, Kong Sverre er her paa Skibet; og vist er det, at han har ikke givet slettere Mand Mad, end dig, hvilket du nu viser." Da sagde Biskop Nikolai: „Hvorfor gaaer du ikke paa Land, Sverre? Vil du ikke stride nu, du ugudelige Menneske? Ingen Ting har Du dog Lyst til, uden at plyndre og hærge. Her vil jeg oppebie dig; see, her er mit Haandelin (han holdt i det samme sit Skjold i Vejret); nu har jeg Bispehuen og den Stav, som jeg skal bære imod Dig efter Pavens Befaling, nemlig Staalhue og Sværd; disse samme Vaaben skal jeg bære, indtil du er dræbt eller forjaget fra dit Rige." Birkebenerne faldt ham bestandig i Talen, og sagde som saa: „Vi brøde os kun lidt om at gaae i Land, naar der ikke vare andre deroppe, end saadanne som du, din Niding!" og: „disse Vaaben skal du gaae med paa Dommedag." Men andre sagde som saa: „Ilde bærer du dine Vaaben, og saa har du før gjort." Kongen talte, og bad dem ikke at skjældes med ham. Fremdeles sagde

Biskoppen: „I bebrejder mig altid Mangel paa Mod, I Birkebener! Gak nu du, Sverre, alene i Land, og jeg vil komme dig imøde; og saa skal vi see, om Apostelen Peder og den hellige Halvard vil staae mig bedre bi, end den gøtiske Kappe, som du troer paa, vil hjælpe dig." Da svarede Kong Sverre, saa at hans Mænd kunde høre det: „Dersom jeg og Nikolai skulde stride sammen, saa vilde Folk kalde det en Tæve-kamp, da der ikke er Mands Mod og Hjerte i nogen af os." Derpaa lod Kongen roe bort, og hen til sin Flaade.

Om Kong Sverres Raadslagninger, og hans Rejse til Throndhjem.

132. Morgenen efter holdt Kongen Huusthing, og spurgte sine Mænd, hvad de nu skulde beslutte sig til. Nikolai fra Vestnæs svarede: „Ilde tykkes det os, at blive liggende her uden Fødemidler; enten skal vi nu lægge imod dem og stride, eller drage hen, hvor vi kunne faae Føde." Kongen svarede: „Det er vist, Nikolai, at hvad du der siger er manges Tanker, og jeg veed, at Ledingsmændene have Lyst til at drage hjem; men saa slemt som det tykkes dem at blive liggende her, saa synes de andre, som ligge her indenfor Sundet, endnu mindre derom, og de ville snart bryde op, naar vi kun have Taalmodighed; men siden I vil bort, saa skal det ogsaa saa være;" Kongen befalede nu at lægge bort med Skibene, og saa skete; det var en Søndag; sine Mænds Lig lod han bringe til Kirke i Saltøsund. Derpaa styrede han med hele Flaaden nordpaa, og fik god Bør til Bergen; han gav da alle Ledingsmændene Lov til at drage hjem, men han selv styrede nordpaa, og blev i Throndhjem om Vinteren; Baglerne derimod droge ind i den nordlige Deel af Vigen,

og lode stævne Borgething, paa hvilket de toge Kong Magnuses Søn Inge til Konge; de underlagde sig da hele Vigen og Oplandene, og indsatte Mænd i alle Sysler. Biskop Nikolai blev om Vinteren i Oslo paa sit Bispesæde, men var stundum i Danmark; da blev Ivar Skjalge viet til Biskop i Hammerkjøbing. Med dette Parti forenede sig da Halvard fra Saastad, Kolbeen Strinek og mange andre. Denne Vinter toge Biskop Nikolai og Sigurd Jarlsøn meget af Kong Sverres Gods ud af Muren i Mariekirke paa Hovedø, og førte det bort med sig.

Om Kong Sverres Opbud og hans Tale til Hæren.

133. Foraaret efter droge Biskop Nikolai og Sigurd Jarlsøn op paa Hedemarken, og sendte noget Krigsfolk fra sig nord over Fjeldet; de kom ned i Fjorden Alde indenfor Rugsund, og dræbte der Kong Sverres Sysselmænd, Thorer Darc og Einar Lygra, samt deres Trop; men Thorer Krak og Thorgils, som ogsaa vare Kong Sverres Sysselmænd, undflyede til ham; Baglerne vendte tilbage til Oplandene. Om Vinteren efter Juul holdt Kong Sverre Thing med Bønderne, og udbød Leding over Thrøndelagen, Helgeland, og begge Mører og Romsdal; og stævnede alt Krigsfolket til at møde hos ham tidlig paa Vaaren. Og ved Halvards Messe-Dag var han med hele sin Hær kommen til Bergen; han havde da tre tusinde Mand, alle til Skibs. Kongen blev siddende længe i Bergen om Sommeren til henimod Margretes Messe-Dag, og biede efter flere Tropper, da der heelt søndenfor Stad var opbudet fuld Leding; der samledes da saa mange til ham, at man talte sex tusinde Mand, førend han drog fra Bergen. Han sejlede med hele Hæren sønderpaa til Grønningesund, og man fandt det un-

derligt, at han ikke fortsatte sin Reise; men han brød sig kun lidet om hvad man snakkede. Han holdt Thing med Bønderne, og talte adskilligt til sin Hær, saa at begge kunde høre det, baade Bønderne og Krigsfolket. Han havde en stor Mængde Ledingsmænd, Folk, som i mange Dele vare urolige og lidet fredelige. Kongen holdt en Tale til dem paa dette Thing og sagde: „Det er kun lidet passende for brave Bøndersønner, at drage ud fra Throndhjem eller fra Helgeland eller fra Møreme, og ligesaa for dem, der ikke ere komne saa langvejs fra, for at stride med Bøndernes Bohave eller Kar eller andre Redskaber, at hugge det itu eller fordærve det, om det end ligger paa eders Vej; for eder er det hverken Dygtighed eller Djærvhed, men for Ejerne en Ulykke; jeg beder eder derfor," sagde han, „at lade sligt være for Fremtiden; at omtale sligt vilde ikke en Gang være kongeligt, naar ikke Nødvendigheden bød det. Og jeg bør ikke kaldes dette Lands Regent, med mindre jeg sørger for, at slette Sæder ikke tage til, men indskrænkes der hvor jeg har at byde; jeg beder eder derfor paa det venligste, at I lade denne Ufredelighed fare, thi det er mig meget imod at straffe eder, og det nødsages jeg dog til at gjøre, hvis denne Formaning ikke hjælper. Jeg holder mig ogsaa for saa fuldkommen berettiget til dette Lands Regjering og Styrelse, om end Biskop Nikolai nægter det, at jeg i mine Tanker ikke behøver, to eller tre Gange at sige den samme Ting, der endda ikke er mere betydelig, end det jeg nu har talt om. Men jeg kan ikke vide, hvad Grund Biskop Nikolai finder til at sige, at jeg ikke bør være Konge over Norge. Mange, som vare Sønner af ufrie Kvinder, have baaret Kongenavn; men jeg er virkelig en

Søn af Kong Sigurd og Gunhild. Mange er hendes Slægt bekjendt; men hvis, som jeg troer, her findes nogle, som ikke ret have Kundskab derom, da kan jeg nu give nogen Oplysning derom." Derpaa opregnede han alle hendes Slægtled for alle Tingmændene; og mange kjendte da deres Frænder, ved hvilke de baade paa fædrene og mødrene Side vare i Slægt med ham, hvorom de forhen ikke havde vidst ret Beskeed. Kongen sluttede sin Tale dermed, at han ikke vidste nogen da levende i Norge, som for Gud og Menneskene var mere berettiget til at bære Kongenavnet, end han. „Men," vedblev han, „om Biskop Nikolai heller vil have en anden, det bekymre vi Birkebener os ikke nu mere om, end før. En Konge, som skal styre Riget, maa være baade stræng og ikke strax følge ethvert Raad; men os tykkes, at Nikolai, skjøndt han har en snild Tunge, besidder et Harehjerte og en Rævs Troløshed, thi derpaa have vi bestandig seet Prøver; og skulde vi opregne al Ingerids Afkom, da vil der blandt dem kun findes faa paalidelige Mænd; Magnus var ikke tro, og Buris var ikke tro, hvilket man siden fik at erfare. Men nu er det bedst, at lade sligt urørt; thi omsider vil det dog komme for en Dag, hvad enhver duer til; jeg haaber, at vi Birkebener om kort Tid skulle opsøge Baglerne, og da vil det vise sig, hvor trofast og paalidelig hiin Ræv vil være dem i sine Raad mod os Birkebener."

Kong Sverres Forberedelse til Angrebet.

134. Efter denne Tale opløstes Thinget; Bønderne droge hjem, men Birkebenerne og Ledingsmændene gik tilbage til deres Skibe. Det varede ikke længe, før der rejste sig en god Bør; Kongen lod blæse til at man

skulde lægge fra Land; de gik under Seil, og seilede østerpaa for Landet, og standsede ikke, førend de seilede ind til Oslo; der vare Baglerne med hele deres Hær. Jacobs Messe-Dag om Aftenen lagde Kong Sverre til ved Hovedø, og gik om Morgenen i Land, og hørte Messe; men da han atter kom til Skibene, holdt han Huusthing med sine Folk, og sagde: „Baglerne ere i Byen med en meget stor Hær, og agte at tage imod os; hører nu nøje efter, hvorledes jeg anordner Angrebet. Min Søn Hakon skal med alle Smaaskuderne roe hen til Leergrunden indenfor Nonnesæter, gaae i Land der og op til Byen, og falde dem i Ryggen, som ere paa Bryggen; men mine Leensmænd, Gregorius Jonsøn, Sigurd fra Modestad og Eisten Røgnvaldsøn skulle med Mørerne lægge til ude paa Øren ved Mariekirkegaard, og gaae der op igjennem den søndre Gade; men hele den øvrige Hær skal følge med mit Banner mod Bryggen, hvor uden Tvivl deres Hovedstyrke er; lader os nu gaae ombord, og lægge ind imod dem!" Lurerne løde, og hele Flaaden roede ind, og Skibene fordeelte sig saaledes som Kongen havde befalet.

Slaget imellem Kong Sverre og Baglerne.

135. Biskop Nikolai holdt en Tale til Baglerne, anordnede alle deres Fylkinger, og sagde: „Sigurd Jarlsøn med sin Trop og Halvard af Saastad med Oplændingerne skulle danne een Fylking indensor Nonnesæter, og passe paa, at Fienderne ikke der komme i Land; men Ønund Lunns Sønner og Kolbeen Strinef og den tapreste Trop af alle skal være ude paa Øren, og forsvare Bryggerne der. Kong Sverre har ikke saa stor en Hær, som I troe; Skibene ere kun lidet bemandede, saa der er i det højeste kun een Mand i hvert Halvrum; kan I ikke

selv see, at de have sat deres Skibssenge op i Rummene; mener I det er Folk? Desuden ere Birkebenerne saaledes satte i Band, at deres Sværde ere sløve og selv have de ikke Mod til at angribe; holder eder nu brav; det vil snart være ude med Sverre, hvis han angriber, og maaskee hans Anfald bliver her ligesaa daarligt, som i Seimsfjord." Biskoppen var tilhest tilligemed nogle Klerke, og var oppe paa Gaden ved sin Gaard, da Angrebet begyndte; paa begge Sider raabtes Hærraab. Kong Sverre lagde saa stærkt frem, at Lastdragerskibene, som laae i Veien, knustes. Baglerne havde nedsænket nogle Skibe foran Bryggerne, som hindrede Birkebenerne i ret at lægge til; men paa begge Sider skjøde de med Pile og Spyd, og siden gik Birkebenerne op over Lastdragerskibene. Bengeir den Lange og Botulf Haversøn vare de første, som kom op paa Bryggerne; men en Engellænder hug strax til Bengeir, og sagde, at der skulde de ikke komme i Land. Bengeir svang sit Sværd; han forstod bedre end nogen anden, at bruge Sværd og Skjold; han slog Engellænderen under Skjoldet, og traf ham neden under Næsen, knuste hans Kævebeen og hug det nederste af Ansigtet. Birkebenerne søgte da i Mængde op paa Bryggerne; men Baglerne toge vel imod dem, og der blev en hæftig Træfning. En Mand sagde til Biskoppen: „Herre! rid nu hurtig frem, thi nu behøve vore Mænd eders Opmuntring; os synes, at Birkebenernes Sværd nu ikke ere sløve." Biskoppen sagde: „Lad os nu ride bort; nu er Fanden løs." Derpaa sprængte de ud af Byen, og standsede ikke, førend de kom op paa Gjelleraas, hvor de opvebiede deres Folk. Gregorius Jonsøn lagde med sine Folk til ved Øren, hvor der var lave Grunde, og saasnart

Skibene vare stødte paa Grund, sprang de overbord, vadede til Land, og gik derpaa op. Baglernes Trop havde været oppe ved Gedebro; men da de saae, at Birkebenerne vare komne i Land, gjorde de et saa hæftigt Anfald paa dem, at Birkebenerne maatte vige og vende tilbage mod Skibene; nogle faldt, men andre sprang i Søen. Og da de kom ud paa Skibene, lagde de ud til Thrælebjerg, og gik der i Land og søgte siden ind ad Marken til Byen. Men da Baglerne saae det, søgte de ud imod dem over Gedebro, og der begyndtes en haard Træfning imellem dem anden Gang. Kongesønnen Hakon lagde til inde ved Leergrunden, og det saa, at alle Skuderne strax løb op paa det Tørre; de sprang strax overbord, sloge en Fylking, og gik op imod Baglerne; først skjode de med Buer, og derpaa stak de med deres lange Spyd. Baglerne holdt ikke Stand til de følte deres Hug, men flygtede op nordenfor Byen; Birkebenerne forfulgte dem, og dræbte alle dem, de kunde naae, men nogle tyede ind i Byen, og faldt dem i Ryggen, som stode paa Bryggerne. Da var ogsaa Kong Sverres Banner, Sejerfluen, kommen op paa Bryggerne, og i det Øjeblik flyede Bagler og Borgere, nogle ud af Byen, andre ind i Gaardene. Kong Sverre gik op ad Langstrædet, og da han kom op i Gaderne, saae han hvor de sloges ude paa Markerne; han gik da over Aaen ovenfor Byen, og ud ad Marken til; de faldt da Baglerne i Ryggen, og dræbte der næsten alle de Folk, som der havde været. Birkebenerne randsagede Byen, og brøde ind i Husene efter Baglerne og dræbte mange; men mange undløb, og søgte ud af Byen. Af Birkebenernes Afdelinger vare nogle oppe paa Marken, andre oppe paa Martestokke, og mødte bestandig Baglerne, hvor Lejlighed

gaves; der blev et stort Mandefald, dog allerstørst paa Baglernes Side; men for denne Gang undkom næsten alle deres Høvdinger.

Om Kong Sverre og Ledingsmændene.

136. Derefter lod Kong Sverre hele sin Hær blæse op til Martestokke, holdt der en Tale til dem, og sagde: „Gud være derfor lovet, at Kristus ikke har unddraget os Birkebener sin Hjælp til at vinde Sejer, nu mere end før, og næppe troer jeg, at Nikolai den Ræv med uræd Hjerte har undflyet denne Gang. Men jeg vil dog lade eder vide, at jeg vil lade lægge ud med Skibene til Hovedø, forat vi ikke skulle blive overraskede af dem eller deres Flygtninge, hvis nogen af dem skulde faae i Sinde at vende tilbage til Byen, saasnart de formoder, at man der har givet sig til Drikkelav." Man gik da ombord og opfyldte Kongens Befaling. Førend de droge bort, bemægtigede de sig Godset i Byen, fordi Bønder og Kjøbmænd havde stredet mod Kongen. De Langskibe, der vare, toge de, og brændte de fleste, men Bogskreppen, som Biskop Nikolai havde haft, og Gørsuden, som Hide før havde ladet bygge, førte de med sig; Hide fik da Bogskreppen, men brændte Forsigtigheden, som han før havde haft; Søm og Sejl forvarede han, thi alt Skibstilbehør hørte Bønderne til. Kongen laae da ved Hovedø; han lod Byttet bringe op paa Marken paa den søndre Side af Øen, og lod det skifte i fire Dele. Derpaa blev der blæst til Huusthing, og han holdt en Tale til sine Folk. Da lod han sine Folk gaae til Stangen; der holdtes Mynstring over Krigsfolket, hvor meget han havde, og det befandtes da at være henimod fem tusinde. Da kom der en Præst som Bud fra Biskop Nikolai, med Brev til Kong Sverre fra Bi-

skoppen, hvori stod, at denne vilde forlige sig med Kongen. Kongen svarede: at det havde han gjort før, men kun holdt lidet deraf; „jeg veed derfor ikke," sagde han, „hvad der kommer ud af denne Forligelse; men jeg vilde unde Nikolai Fred og Lejde, hvis han selv vilde komme til mig, og det kan du sige ham, at jeg troer at kunne indlægge mig mere Ære ved mange andre Ting, end ved at dræbe ham, hvis han kommer i min Magt; han maa nu selv raade, og komme hvis ham tykkes." Da forlangte Kongen af sine Krigere og Ledingshæren, at han selv vilde beholde alle Skibene og alt Skibstilbehør, som de havde faaet til Bytte, og vilde derfor give femten Mark Guld. Men Krigsfolket meente, at ikke tredie Parten af Værdien var betalt, hvis han fik dem for det; og Sigvalde Karl, Sigurd af Modestad, Eisten Røgnvaldsøn og mange andre gik hen, skilte Skibstilbehør og Sejlene ad, og deelte dem i Fjerdedele, saaledes som det øvrige Gods. Da Kongen fik dette at vide, løb han fra Skibet; han havde en Vidie i Haanden, og brugte den; de fleste løb bort, og kastede fra sig, hvad de holdt paa, thi de saae, at Kongen var vred. Sigvalde blev staaende, og flyede ikke; Kongen gav ham to Slag tværs over Skuldrene; Sigvalde satte sig ikke derimod. Kongen holdt op, og sagde, at de gjorde ilde i at overtræde hans Befaling; han vilde selv holde Landværn, og derved blev det. Kongen lagde Betalingen derfor, saa meget som han selv vilde. Paa tredie Dag derefter blev Hæren blæst sammen til Byttets Deling. Der blev da lagt Lodder for hver fjerde Part; og derpaa skiftede hver sin Lod og Fjerding i tolv Dele, og saaledes bleve de ved at skifte Godset, til hver omsider fik sin Deel. Det var saa meget Gods, at hver Mand fik ikke mindre, end to Mark vejede. Kongen laae der en halv Maaned.

Om Baglerne.

137. Nu er om Baglerne at fortælle, at efterat de havde flyet, toge deres Høvdinger og største Delen af Hæren den øvre Vej igjennem Oplandene, og derpaa nordpaa til Throndhjem og til Nideros. Og da de vare komne til Borgen paa Steenbjerg, lejrede de sig omkring den, og lode, som de vilde opslaae deres Telte. I Borgen befalede den Gang Thorsteen Kugad, Bjalfe Skindstak og Asgaut; de havde firsindstyve Mand, og lede ingen Mangel, hverken paa Vaaben eller Fødemidler, ikke heller Drik; Baglerne kunde derfor intet udrette. Derpaa holdt de Sammenkomst med Borgerne og Thing oppe paa Kristkirkegaard, paalagde Byen at betale Fødevarer, og krævede Leding af Bønderne i Herredet; de fulgte nu Birkebenernes Skik, og lode Folket sværge sig Troskabsed, at de ikke skulde slaae sig til deres og deres Konges Modparti. Derpaa droge de op til Borgen, og skjøde længe paa dem med Pile; og derpaa raabte de til hverandre. Biskop Nikolai sagde til Thorsteen: „Det er ikke raadeligt, at I forsvare Borgen og blive i Band; du skal ogsaa tabe mere andensteds; vi skulle sende Folk op til din Gaard Godrekstad, lade plyndre alt hvad der er, og derpaa sætte Ild paa Husene, og brænde Gaarden af." Derefter kaldte Thorsteen Bjalfe Skindstak til sig, og sagde til ham, at det var ikke raadeligt, de forsvarede Borgen længer, hvis Fjenden vilde belejre den; og deres Tale endte med, at de bleve enige om, at overgive Borgen; men Borgens øvrige Besætning vidste ikke noget af denne Beslutning. Der var en Løndør paa Borgen; didhen gik Thorsteen, og kunde da tale med Baglerne. Gudbrand den Unge gik ham imøde, og de gjorde Aftale med hinanden: Thorsteen bad Baglerne først at drage ned til Byen, men derpaa komme tilbage om

Astenen, naar Borgens Folk mindst ventede dem; „jeg vil da lade denne samme Dør staae aaben for eder," sagde han. Derimod lovede Gudbrand paa Baglernes Vegne hele Borgens Besætning Sikkerhed for deres Liv, samt deres Vaaben og Klæder. Derpaa droge Baglerne ud til Byen, og om Astenen op til Borgen; Thorsteen lod da Løndøren være aaben, og Baglerne gik derigjennem; det var paa den Tid, da Borgens Besætning sad og spiste, saa de mærkede ikke til noget, førend Borgen var fuld af Bagler; Borgens Folk beholdt Livet, samt deres Gangklæder, men kun faa deres Vaaben, og intet af deres øvrige Gods. Asgaut og Bjalfe begave sig ud i Herredet, men Thorsteen Kugad gik Baglerne tilhaande, og drog med dem. Baglerne bemægtigede sig alt det Gods, der var i Borgen, og brændte derpaa hvert Huus, der var; de toge en død Mand, som var der, styrtede ham ned i Brønden, og kastede siden saa mange Stene ovenpaa, til den var fuld. De tilsagde alle Borgerne at møde, forat bryde Steenmurene ned til Grunden, førend de droge bort; ligeledes brændte de først alle Kongens Langskibe. Derpaa vendte de tilbage til Oplandene, og tyktes at have gjort et godt Bytte paa dette Tog.

Kong Sverre holdt Thing med Bønderne.

138. Om Kong Sverre er at fortælle, at han sejlede ud af Oslofjord, og vendte sønderpaa til Godmar, og lagde ind i Fjorden paa den søndre Side til det Sted, som hedder Fyrileif; der stævnede han Bønderne til Thing, og gav dem Sag for, at de havde været med i Opstanden imod ham i Seimsfjord, havde antaget en anden Konge, og derved forraadt ham. En Mand, ved Navn Helge, svarede paa Kongens Tale, og sagde: „Der vare ikke mange Mænd fra vor Egn med paa dette Parti, og kun

med lidet Overlæg de, som vare det; vi finde os derfor ikke trufne, Herre, af denne Beskyldning; vi ere ogsaa saa gamle, at vi nok kunne see os for, førend vi sidde midt i Ulykken. Desuden kjendte vi nok Norges Lov og de Stores Rettigheder saa godt, at vi vidste, hvor Konge skal hyldes i Norge, og vi agte ingen ret hyldet til Riget, uden paa Ørething i Throndhjem. Nu kan I, Herre, med eders Forstand nok skjønne, at vi ikke kunde være saa taabelige, at slaae os til et Parti, der ikke havde større Ret paa sin Side, og dog rejste sig mod eder, Herre!" Han talede saaledes deres Sag, at at Kongen gav sig tilfreds. Der bleve holdte mange Taler paa Thinget, og alle sigtede de til Forligelse.

Om Kong Sverre og Bønderne.

139. Derpaa drog Kongen bort, og lagde sig i Nautesund. Han sendte nogle af sine Mænd i et Ærende igjennem en Skov; men der vare allerede Bagler, som gjorde Anfald paa dem, og dræbte tolv Mand af dem. Derpaa lagde Kongen hen til Svanhals; derfra sejlede han østerpaa til Elven, hvor alt Landsfolket laae ude i Skovene. Kongen sendte Bud til Bønderne, at de skulde komme til ham i Fred, han vilde slutte Forlig med dem, og stævnede dem til Thing, men da de vidste sig sagskyldige mod Kongen, saa udsatte de Stævnemødet, og tøvede en lang Tid. Da blev Krigsfolket kjed af denne Dvælen, holdt hemmelig Thing, og agtede at bryde Ledingen. En Mand ved Navn Olaf Beitstok, var den, som førte Ordet; han var Kong Sverres Huuskarl. Men saasnart Kongen fik dette at vide, lod han Olaf gribe og dræbe; da forgik saa meget desto snarere alle de andres Lyst til dette Foretagende. Kongen stævnede atter Bønderne til Thing, og truede dem, hvis de udebleve, med at sætte Ild paa alle deres Herreder. Bønderne kom da ned, og

holdt Thing med Kongen; det blev Enden derpaa, at de lovede Kongen Bøder efter hans egen Bestemmelse for Landsforræderi; og næste Dag efter bragde de Ledingsskat, Krigsstyr og Sagefald, hvilket bestod i adskillige hundrede Nød og meget andet Gods. Derefter drog Kongen nordpaa i Vigen, og drejede ind til Oslo, thi han spurgte da om Baglerne, at de vare komne fra Throndhjem og agtede sig til Oslo. Kongen drog op i Landet imod dem; men da han kom op paa Gjelleraas, spurgte han, at de vare gaaede ind i Landet sydpaa, saasnart de erfarede, at Kongen var der i Byen. Kong Sverre vendte da tilbage til Oslo, og drog siden til Tønsberg; han lod da Philippus Jarl, Birger Broses Søn, drage op til Søen Mjøsen, hvor han skulde forblive, og naar han saae sin Lejlighed, anfalde Baglerne; han vilde ogsaa have, at hans Broder Hide skulde have draget derop, men han blev ikke færdig. Kongen forlod Tønsberg, og agtede sig til Bergen; han havde god Bør, da han drog bort fra Byen; men Hide blev der tilbage med sin Trop. Kongen sejlede nordpaa til Helgesund, men der hørte han, at Sigurd Jarlssøn var kommen nordenfra, og havde sejlet forbi dem, og da kunde han tænke, at Hide var i Fare. Strax om Morgenen lod han blæse til Huusthing, og sagde: „Farligt, tænker jeg, det nu seer ud med vore Mænd, som bleve tilbage, og min Broder Hide maa være haardt i Knibe, thi han maatte forudsætte, at jeg havde paalidelige Efterretninger, da jeg drog nordpaa med hele Hæren, saa han vil ikke være belavet paa noget; men jeg frygter, at vi ikke have givet Agt nok paa Havnene." Derpaa tog Kongen alle Skuder og Smaaskibe, og bemandede dem saa godt han kunde; han gik selv ombord og agtede at opsøge Sigurd.

Hide og flere Birkebener dræbes af Baglerne.

140. Sigurd havde seet sig vel for, lagt med sine Skibe ud af Vigen, og laae ved nogle Holme, som kaldes Svendene; derfra saae de Kongens Flaade seile den sædvanlige Vei udenskjærs. Om Natten lagde Sigurd med sine Folk ind til Byen, og kom uventendes over Hide; Baglerne løb op i Byen, og fik strax at vide, hvor Birkebenerne vare; men de vare i Asleifsgaarden, og sade og drak i den søndre Stue; næsten alle løb ud uden Vaaben, og bleve strax dræbte, hvor man traf dem; alle Kirkerne vare lukkede, saa der kunde de ingen Tilflugt finde. Hide løb ud af Stuen til Bryghusene, og skjulte sig under nogle Skurbræder imellem Husene, og torde ikke løbe ud af Byen, da Baglerne holdt Vagt rundt omkring den. Om Morgenen, da det blev lyst, ransagede Baglerne Byen, og dræbte Birkebenerne hvor de fandt dem. En af de saaledes omstrejfende Bagler hed Hviting; han fandt Hide, der bad ham skjule sig, og gav ham en Guldring derfor. Svenden lovede ham godt, men røbede ham dog strax for Baglerne; Hide blev da greben og dræbt. Sigurd drog bort strax den samme Dag. Med Hide faldt over fyrretyve Mand, af hvilke mange vare Hirdmænd.

Kong Sverres og Sigurd Jarlssøns Færd.

141. Kong Sverre roede først til Tønsberg, og erfarede hvad der var skeet, hvorpaa han forkyndte sine Folk, at han vilde søge efter Sigurd, om han kunde træffe ham; han seilede da strax bort og øster over Folden, hvor han fik Efterretning om Sigurd, at denne var seilet øster i Vigen; Kongen satte da efter ham. Men da der var kun kort imellem dem, fik Sigurd at vide, hvor Kongen var, hvorpaa han strax dreiede ind i Lanesund, og lagde op i Befia. Kort efter kom Kong Sverre did, og lagde strax imod dem. Si-

gurds Mænd reve Tjeldingerne ned, og skjøde paa dem; næsten alle vare gaaede i Land, førend Kongens Skib løb imod dem; men de flygtede strax, da Birkebenerne sprang i Land. Sigurd løb over Broen, Birkebenerne efter ham; de fleste af Sigurds Mænd vare da komne over, men nogle af dem faldt; Baglerne brøde da Broen af, og løb derpaa op i Landet. Birkebenerne toge Skibene med alt hvad der var paa; nogle Skuder toge de med sig, men andre brændte de. Kongen vendte da tilbage nordpaa, sejlede lige til Bergen, og blev der om Vinteren.

Om Birkebenerne og Baglerne.

142. Om Høsten da Kongen skiltes fra sin Flaade i Helgesund, sejlede de med de store Skibe lige til Bergen og derfra til Throndhjem. Først kom paa tre Skibe Eyjolf Hafleson, Erik fra Haa og Arne Skadered; de spurgte, at Baglerne vare i Byen, og havde gjort mange Mænd Skade. Birkebenerne kom til Holmen om Natten i Dagbrækningen; Erik roede med de to Skibe ind i Aaen, men Eyjolf lagde til Land ved Sandet indenfor Borgen, og de gik derpaa udenom Byen op til Broen. Baglerne mærkede dem ikke, førend de kom ind i Byen, og Lurene klang; da løb nogle af Baglerne ind i Kirkerne, andre op til Broen, men der vare Folk tilstede, som gav dem nok at bestille; nogle løb hist og her omkring for at skjule sig, mange bleve dræbte, men nogle fik Fred; dette skete tre Dage før Andreas-Messe. Birkebenerne lode da Skibene sætte op ude paa Øren, og havde Byen i deres Magt, saavel som Syslerne i Herredet. Om Vinteren efter Juul dræbte Baglerne Jon den Magre, i det de hjemsøgte ham; en Mand, ved Navn Sølve, gik hen til Døren; han bankede paa, og bad Jon komme ud og lukke op. Jon kjendte hans Røst, og gik hen til Døren. Da

sagde Sølve: „Luk op; jeg har noget Nyt at fortælle dig.“ „Er det kun noget Godt?“ svarede Jon, skjød Skaaden fra, og lukkede op. Sølve gjennemborede ham strax med sit Sværd, saa at Odden stod ud af Ryggen. Jon greb ham i det samme om Halsen, krøgede ham ned under sig, og vilde derpaa gribe efter sit Sværd, som hang ved hans Seng, men daanede og døde paa Stedet. Baglerne vare da saa mandstærke, at heelt igjennem Vigen og Oplandene vare der store Partier af deres Folk. Halvard af Saastad havde da deres udvalgte Konge i sin Varetægt; de vare den Gang i Oplandene, og droge efter Julen nordpaa over Fjeldet. De droge ned igjennem Opdals Skov og Rennebo, hvor de dræbte Ivar Armand og Thorleif Styrja. Derpaa begave de sig til Orkedal, og der dræbte de Einar Skidenbeen og ligeledes dræbte de Skegge paa Eggje inde i Skaun; og droge saa til Byen Nideros. Gunnar Galen og Endride Bakke vare undkomne, og bragde Tidenden om det Forefaldne til Byen. Gunnar foer ud paa Oren, og satte Ild paa Langskibene, og vilde heller opbrænde dem, end at Baglerne skulde have godt af dem; Ilden fængede seent, og han mærkede ikke til noget, førend Baglerne kom over ham, og dræbte ham tilligemed den anden. Dette skete to Dage før Brettive-Messe. Baglerne bemægtigede sig da Byen, men mange af Birkebenerne vare flygtede, de nemlig, som havde faaet Nys om Baglernes Reise; der gjordes ingen Modstand i Byen, og de skjenkede mange Livet, som bade derom, og gave sig i deres Vold. De bleve der om Foraaret, udbøde derpaa Leding over hele Throndhjem, satte Skibene i Søen, og rustede sig paa det bedste til Forsvar. Birkebenerne laae ude i Marker og Skove, og ventede paa, at Kong Sverre skulde komme og frelse sine Mænd af deres store Trængsel.

Da gav man Inge Kongenavn; den Mand, som giorde det, hed Baard. Baglerne toge nu baade Ledingsafgift og Folk, satte Sysselmænd i Herrederne, og bemandede deres Skibe. Deres Hær var baade stor og vel udrustet, og henimod Enden af Foraaret lagde de ind i Fjorden til Rødebjerg. Det var en Uge før Halvards-Messe at Træfningen holdtes.

Slaget ved Thorsbjerg.

143. Kong Sverre gjorde nogle Skuder og Smaaskibe færdige fra Bergen, rejste hurtig, og tænkte at komme uforvarendes over Baglerne, som han saa tit havde gjort. Rejsen gik godt, og da han kom ind forbi Agdenæs, traf han et af Baglernes Skibe i den Havn, som hedder Sølve. Birkebenerne roede imod dem, og dræbte en stor Deel af dette Skibs Mandskab, men de, som undkom, gik paa Land. Da de sejlede ind forbi Hornbora mødte de en anden af Baglernes Skuder; Baglerne drejede mod Land og løb op, men nogle bleve dræbte. Derpaa roede Birkebenerne over Fjorden til Gaarden Reine, hvor der vare nogle Bagler med et Skib paa tyve Roerbænke. Birkebenerne dræbte næsten hele Besætningen, men nogle løb paa Land; Birkebenerne bemægtigede sig alt Godset; nogle vilde have Skibet med sig, men Kongen meente, at det ikke kunde roe saa hurtig som deres Skuder; de lode det da blive tilbage. Da Baglerne saae Birkebenerne komme roende, sloge de Tjeldingerne ned, lagde Skibene sammen og befæstede dem; de havde syv Skibe, alle store; de laae ved det Sted, som hedder Thorsbjerg. Der blæste en sagte Nordostvind inde fra Fjorden, og Baglernes Skibe gik for Vinden alene med Masterne. Men da Kong Sverre saae, hvor Baglerne vare, lod han blæse i Lurene, Bannerne opsætte, og befalede at gjøre Anfald. Birkebenerne roede mod Fjen-

den, skjøde en Stund og roede omkring Baglerne til den Side Vinden kom fra, thi de kunde seile om som de vilde, fjern og nær. Derimod fandt de, at der var en stor Forskjel paa deres og Fjendens Skibsbord; thi Birkebenernes Stavne naaede ikke højere, end til Stridsskandserne paa Baglernes Skibe. Anfaldet med Skudvaaben var baade langvarigt og haardt; men Birkebenerne roede ikke saa nær, at Baglerne kunde naae deres Skibe med Stavnleer; der faldt nogle paa begge Sider, og mange bleve saarede. Men da Kongen saae, at de intet kunde udrette paa den Maade, befalede han dem at lægge fra; de gjorde saa, og trak Skuderne sammen ud af Skudvidde. Da sagde Kongen: „Birkebenerne ere ikke hvad de have været før, thi de gamle Birkebener lagde ikke saaledes mod Fjenden, som I gjøre med eders lange Kjorteler; deres Kjorteler vare kortere og snævrere, men deres Mod større; men lidet hjælper det nu, at blive liggende her, lad os roe ind til Byen; men i andet Fald, saa viser eder som brave Mænd, og lægger saaledes mod Fjenden, at I faae at prøve, hvis Sværde der bide bedst." Førend Kongen endnu havde endt sin Tale, raabte Birkebenerne, og opmuntrede hverandre, og roede strax i Begyndelsen saa hurtig til, at deres Langskibe stødte paa Skuderne; de gjorde saa stærkt og hæftigt et Anfald baade med Spyd og Sværd, at Baglerne maatte dække sig og vige tilbage, og derved kom Sølmund Sypstrung og hans Mænd, fem i Tallet, op paa Gudbrand den Unges Skib. Da raabte Gudbrand til sine Mænd, at de skulde drive dem ned igjen; Baglerne gjorde da saa haardt et Anfald, at Birkebenerne bleve drevne tilbage, og nogle faldt. Derpaa anfaldt Baglerne hæftig, og brugte baade Vaaben og

Stene; de havde da Fordeel af deres høie Skibsbord, thi de kastede saa store Stene ned paa de andre, at de ikke kunde gjøre Modstand og næppe staae derfor; da faldt mange Birkebener. Nu kastede Baglerne Stavnleer over paa Birkebenernes Skibe, og holdt dem fast; men disse grebe alle til et Raad, som ingen behøvede at lære dem; de stødte Forke mod Storskibene, og gjorde sig løse det bedste de kunde. De paa Kongeskibet fik Stavnleerne af, ligesaa Nikolai fra Vestnæs. Sølmund Sysstrung faldt der tilligemed hans hele Trop; en anden af Birkebenernes Skuder blev ogsaa ryddet, men Birkebenerne fik begge Skibene. Nikolai blev saaret; han fik et Skud foran i Staalhuen, hvilket gik igjennem; Saaret var kun lidet at see til. Da sagde Kong Sverre: „Det er os ikke nu muligt, denne Gang at stride med dem; vi ville nu roe ind til Byen." Birkebenerne lagde derpaa fra.

Mere om Birkebenerne og Baglerne.

144. Der var en Mand, som havde været Baglernes Sysselmand, ved Navn Ogmund, kaldet Vagapung; han havde sin Slægt i Oplandene, havde Syssel i Orkedal, og befalede paa det Skib, som Eyjolf havde ført did om Høsten. Han havde lagt til ude ved Ingedal, under Bjerget Rafnaas, og saae derfra ud over Fjorden, hvorledes Birkebenerne og Baglerne sloges; det kom da til Strid imellem dem, nogle vilde, at de skulde komme deres Stalbrødre til Hjælp, andre vilde heller gaae op paa Land, hvorfore Baglerne ikke havde nogen Nytte af dette Skib denne Gang. Kong Sverre seilede ind ad Fjorden, og mødte et af Baglernes Skibe indenfor Mundingen af Thin, imellem denne og Trange, og drev Besætningen op paa Land; derpaa styrede han over i Flad-

kefjord, og drev to Skibe op til Landet ved Kleppstad; derpaa drog han ind til Byen, og blev der. Baglerne sejlede efter ham, og bildte sig ind, at det ej vilde falde dem vanskeligt, at fange Kong Sverre i Byen, da han kun havde faa og saarede Folk; mange dygtige Mænd havde han mistet Dagen tilforn ved Thorsbjerg, og en stor Mængde var saaret, saa de ikke kunde føre Vaaben, hvis det skulde gjælde. Baglerne dristede sig ikke til, da de kom ind til Byen, at lande ved Oren, og frygtede, hvis de stege i Land med de Folk, de havde faaet i Throndhjem, at disse ikke vilde være dem troe, men saasnart de satte Foden paa Land, enten tye hen til det Sted, hvor Kong Sverre var, eller til deres Hjem; derfor blev der intet af Landgangen, men Baglerne bleve liggende ude under Holmen. Kong Sverre var ude paa Oren, og beredt til at tage imod dem, hvis de søgte did. Da holdt Baglerne Raad, og fandt det tjenligst, at sejle til Bergen; de underlagde sig hele Landet, og brøde sig ikke om, hvor Sverre blev af med sine Skuder; de meente nemlig, at han ikke kunde maale sig med dem, hvor de end mødtes, hvis de sloges til Søs. Nikolai fra Vestnæs lod ikke sit Saar forbinde, ansaae det for ubetydeligt, og gik i Bad med det; da gav det sig til at værke stærkt, og han laae en kort Tid, før han døde; hans Død var et stort Tab. Baglerne sejlede derpaa med hele deres Hær sønderpaa langsmed Landet, og holdt sig samlede; de frygtede bestandig, hvis de skiltes ad, for Kong Sverre, dog mere for hans Snildhed end Skibsmængde, og ventede sig bestandig nogen Ulykke af ham. De lagde ind i Havnen Anger. Kong Sverre sejlede ud fra Kjøbstaden, og sønderpaa efter dem. Han roede en Dag ud fra Herøerne,

og stævnede sønderpaa forbi Stad. Baglerne saae det, reve Tjeldingerne ned, og sagde, de vilde roe i Vejen for ham, men gjorde ikke Alvor deraf. Sverre brød sig ikke derom, og drog sin Vej; de andre kom noget bagefter.

Om Sigurd Jarlsføn og Besætningen paa Borgen i Bergen.

145. Sigurd Jarlsføn var draget østenfra fra Vigen, og spurgte, at Kong Sverre var taget fra Bergen nordpaa. Han drog da til Bergen, og fandt ingen Modstand; han bemægtigede sig der Kong Sverres Skibe, og brændte Sygnebranden og de andre, han fik. De toge i Byen nogle af Krigsfolkenes Huse, og førte dem op til Borgen; gjorde derpaa et stort Baal paa den Side, hvor Vinden bar paa Borgen, saaledes som de troede, det kunde blive til størst Skade for Besætningen. Da Mændene i Borgen saae dette, sagde de det til Dronning Margrete, som var der i Borgen, og førte Overbefalingen tilligemed Ore-Povel. Hun og mange andre Kvinder bleve meget forskrækkede derover; og de Birkebener, som vare i Borgen, fandt ogsaa, at det gjaldt om at tage sig i Agt. Ore-Povel fandt da paa, at de toge en Tønde, og fyldte den med Spaaner, Birkebark og Tjære, stak derpaa Ild i den, og slyngede den ned paa Baalet for Baglerne, førend disse endnu vare ganske færdige dermed, og havde faaet det opstablet; men det blev saa stor en Ild, at de ikke kunde faae den slukket, førend de havde faaet alt det revet ned, som de før havde ført sammen, og dette blev dem en lang og skadelig Tidsspilde. Imidlertid begyndte de paa ny, og bare atter sammen til et andet Baal; da bad Dronningen for Guds Skyld, at man heller skulde overgive Borgen, saaledes at man fik Lov til fri Bort-

gang, end at Ild og Flammer skulde fortære den; det var endnu værre, sagde hun, paa een Gang at miste baade Folk og Gods. Da fandt Povel paa det Raad, at alle Kvinderne skulde gaae ud i et Huus, som var over Borgporten, og før havde været brugt til Fængsel, og sagde, det skulde da ikke vare længe, førend de fik Lejlighed til at gaae ud af Borgen. Kvinderne gik nu did, og glædede sig i Haabet derom; men saasnart de vare komne ind i Huset, lod han Døren slaae i og sætte Skaadder for; Fødemidler manglede dem ikke. Asgaut hed en Mand, som var Skatmester; han tog en tom Smørtønde, skar en stor Mængde Huller paa den, fyldte den med Bark, Blaar og Svovl, stak derpaa Ild i den, og slyngede den ned paa Baalet; men dette var gjort saaledes, at det var huult indvendig; og da det kom i Brand, blev Luen saa stærk, at Baglerne ikke kunde faae det slukket, og hele Baalet brændte op for dem. Derpaa begave de sig ned til Byen, men Povel gik til Dronningen, og spurgte hende, hvad hun vilde give ham, hvis han kunde finde paa noget, saa at Baglerne droge bort. Hun svarede, hun vilde give meget Gods dertil, og bad ham gjøre sit Bedste, om han kunde bringe det saa vidt. Da sagde Povel, at hun skulde give ham sit Indsegl, hvilket hun gjorde. Derpaa skrev han et Brev, og satte Dronningens Segl for; det var stilet til Ante Præst og Jordan Skindpeta, og lød saaledes: „Vi haabe, at I fornemmelig ville see paa Kongens Bedste, skjøndt I nu noget hælde til Baglernes Side; og vi have nu den Hemmelighed og den mærkelige Nyhed at sige eder, som Kongen har ladet os vide: at han har haft et Møde med sine Fiender nordpaa i Throndhjem, og det er, Gud være lovet, gaaet som tilforn, at

Kongen har seiret; dog har han mistet nogle dygtige Mænd, Nikolai fra Vestnæs, Sølmund Systrung og mange andre. Nu beder Kongen eder i Fortrolighed, at I ville opholde Baglernes Bortreise fra Byen; men han selv vil komme i Morgen, enten det saa skeer tidlig eller silde." Der var en Dreng fra Vigen i Borgen, som var vel bekjendt med Baglerne; ham bestemte Povel til, at bringe dette Brev til begge Præsterne; man fulgte ham ud af Borgen, og forlod ham under en Klippe. Dette saae Baglerne, som vare paa Vagt, og dem tyktes det kunde mest ligne efter, at det var een, som vilde løbe bort fra Besætningen i Borgen; de løb hen til Klippen, fandt Drengen liggende der, og grebe ham; men da de kjendte ham, saa gave de ham Fred. De spurgte, hvor han vilde hen. Han svarede, han skulde bringe et Brev til Ante Præst og Jordan, men Indholdet vidste han ikke. Baglerne toge Brevet, og bragde det til Sigurd Jarlssøn, og da denne saae Indholdet, ventede han sig pludselig Ufred. Om Morgenen efter i Dagbrækningen lod han Hæren blæse til Afseiling; men fra Præsterne Ante og Jordan toge de meget Gods, da de ansaae dem for at være utroe. Derefter droge Baglerne bort, og sønderpaa. Da sagde Povel til Dronningen, at Baglerne roede ud af Vaagen; hun gik ud paa Borgen, forat see det, og takkede ham meget for dette hans Paafund.

Om Kong Sverre og Baglerne.

146. Kong Sverre kom til Byen tidlig om Morgenen, og gik strax op til Borgen, for at tale med Befalingsmændene Sigurd Borgeklet og Ore-Povel, fortalte dem om sin Reise, samt at han kun kunde blive der kort Tid for denne Gang. Han befalede da Sigurd, at han skulde kræve Krigsfolk af Borgerne, og samle til sig saa mange han kunde faae,

„thi maaskee vi kunne behøve Hjælp, naar vi næste Gang komme til Byen," sagde han. Kong Sverre sejlede om Dagen fra Byen, og styrede sønderpaa til Siggjevaag. Den samme Dag kom Halvard med Baglernes Hær til Byen, men lagde strax ud derfra, forat opsøge Kong Sverre; han saae deres Sejl, og befalede sine Mænd at lægge Skibene ud af Sigte for dem, og at lade dem sejle forbi sønderpaa; det skete ogsaa saaledes, at Baglerne sejlede forbi dem sønderpaa, og bemærkede ikke, hvor Birkebenerne laae. Men saasnart de vare komne forbi, lod Kongen sine Skibe paa det hurtigste vende om nordpaa til Bergen; han drog op til Borgen, til sine Folk, og spurgte, hvor mange Tropper Sigurd havde faaet? Sigurd svarede, at Bønderne brøde sig ikke om hans Befaling, og vilde ikke vise Kongens Bud nogen Opmærksomhed. Derpaa blev der stævnet Thing i Byen, og Kong Sverre holdt en Tale, var meget vred, og sagde: „Nu, som før, vise I Bergens Mænd meget Fjendskab imod mig, næsten al Ufred imod mig har sin Oprindelse her; og saaledes har det bestandig været, siden jeg tog imod Riget, at I have altid viist eder som mine fuldkomne Fjender; denne eders Adfærd kunde endda undskyldes noget, saalænge Kong Magnus eller Erling Jarl levede, men nu have I ingen anden Grund, end blot Fjendskab, til at understøtte Oprørere og Vikinger imod den retmæssige Konge, forat gjøre Ende paa hans Regjering; men det er rimeligt, at det vil gaae eder, som før, at eders Kaar blive saa meget værre, jo større Skam og Skade I tilføje os. Det skulle I ogsaa vide, at I skulle miste eders Gods, samt eders Lemmer, og troligt er det, at Livet følger med, hvis I ikke tilstaae mig alt hvad jeg forlanger." Da svarede Høvdingen Finn Kongen, og talte imod ham; hans Tale gik i det hele ud paa, at de und-

skyldte og unddroge sig fra det han forlangte; men Slutningen blev dog, at de samtykkede i Kongens Begjering, og gave ham hundrede Mand, deels Bønder, deels Kjøbmænd. Kong Sverre lagde ud fra Byen med tredive Skuder, og da han kom sønderpaa til Salbirne, og laae der, kom Baglerne sejlende søndenfra, og ledte efter Birkebenerne; Kongen roede da imod dem, førend de toge sig i Agt, og lagde sine Skibe for Vinden, saaledes at han kunde sejle hvorledes han vilde, fjern eller nær; der begyndte da en Fægtning med Skud og Steenkast, men Kongen havde at kæmpe mod Fjendens højere Bord, som forhen; dog gik Birkebenerne meget mandig under deres Vaaben, og nogle Stavnleer, som Baglerne havde kastet over paa nogle af Kongens Skibe, bleve afslagne. Da Birkebenerne imidlertid saae, at de ikke kunde vinde Sejer, saa lagde de fra med deres Skibe, og vendte nordpaa til Bergen, ankom der ved Solens Opgang, satte deres Skibe op under Borgen paa Nordsiden, og opholdt sig i Byen. Men den samme Dag kom Baglerne til Byen ved Middagstider; de prøvede strax at gaae i Land, men Birkebenerne forhindrede dem derfra. Kongen lagde sine Folk rundt om Borgen i Telte. Baglerne bleve liggende nogle Dage udenfor Byen ved Nordnæs, og droge derpaa bort og ind i Sogn, og forsynede sig med Levnetsmidler. Baglerne vare borte i syv Dage; de fangede Kong Sverres Sysselmand Jon Trin, og gave ham Fred, han blev deres Mand; og endnu flere Birkebener sloge sig til Baglerne. Disse vendte tilbage til Bergen, og lagde til paa den søndre Side ved Nordnæs udenfor Munkeliv Kloster; der gik de i Land, og frygtede ikke for Birkebenerne, hvis Liv de troede at have i deres Haand, gik op, gave sig i Kast med

dem, og de skjøde paa hverandre, hvor Leilighed gaves. Birkebenerne vare bestandig i Byen, hvor de havde mange Vrender; nogle havde deres Koner der, andre søgte efter Drikkevarer. Birkebenerne skjøde bestandig fra Husene paa Baglerne, saa disse torde ikke blive i Byen for Birkebenernes Overfald. Ofte gik de ind paa St. Hans Vold, fylkede der, viste Birkebenerne deres Folk, raabte til dem, og udæskede dem; og naar de opløste Fylkingen, gik mange hen, forat lege og fordrive Tiden, og lode derved see, at de brøde sig lidet om Birkebenerne. Baglerne havde da en stor Hær, og smukke Folk, som vare vel forsynede baade med Vaaben og Klæder.

Kong Sverres Tale til Birkebenerne.

147. Kong Sverre holdt Huusthing paa Bakkerne ovenfor Nikolai Kirke, medens Baglerne havde Lege fore paa St. Hans Vold. Kongen holdt en Tale, og sagde: „Det vil gaae med os Birkebener, som sædvanlig, at vi ikke længe ville have Ro, og det vil snart erfares. Nu venter jeg af eder, som ellers, god og mandig Bistand, thi jeg tænker der vil findes faa Exempler paa, at Folk have bedre staaet deres Konge bi, og for eder Birkebener maa det være en stor Glæde, at I overgaae andre Mænd i Mod og Tapperhed. Baglerne troe nu, at have vor Skjæbne i deres Hænder; men jeg haaber, det skal gaae anderledes til, og troer ikke, at vi om en kort Stund skulle have dem mindre i vor Magt. Nu agter jeg ikke længer at taale deres Spot og Forhaanelse, hvis I ville som jeg, men lader os dog alle betænke, hvad raadeligst er. Det staaer os frit for, at slaaes med Baglerne, saasnart vi ville; hver sige nu sin Mening!" Men alle tav. Kongen blev ved: „I gjøre ikke Ret i, nu at tie; den Forpligtelse skylde I alle eders Konge, at svare paa hans Tale, og sige ham hver sine Tanker." Da sva-

rede de, og bade ham selv beslutte, hvad han vilde. Han svarede: „Det er vel talt, som jeg ventede mig det.“ Kongen sagde fremdeles: „Vi have det Valg, at lægge os ind i Borgen, som er et sikkert Værn, saalænge vi have Levnetsmidler nok, men naar de slippe, skal det være vanskeligt at blive forsynet paa ny. Et andet Kaar er det, at flygte op til Fjelds, men saa ville Baglerne sætte efter os, og borttage hvad dem behager; og aldrig vinde de Mænd Berømmelse, som falde paa Flugten. Endelig have vi endnu et Kaar, som Birkebenerne ere vante til, at gjøre Anfald paa dem, og lade Od og Eg skifte imellem os; og vore Kaar, tænker jeg, ere ikke slettere end deres, saasnart vi staae alle Mand mod Mand.“ Alle svarede, at de heller vilde stride, end flye. Da sagde Kongen: „Baglerne kunne nu see vort Stævnemøde, men vide ikke hvad Beslutning vi fatte. Nu skulle vi først gaae ud til Borgen, derpaa ned til Byen, to og to, eller af og til fire eller fem, syv eller otte, og alle samles inde ved Olafskirke.“ De gjorde saa; men Baglerne mærkede ikke deres Anslag, da Birkebenerne tit bare sig saaledes ad. Da nu Krigsfolket var samlet ved Olafskirke, lod Kongen sit Bauner opsætte, og sagde: „Vi ville ikke fylke; lad os gjøre det hæftigste Anfald paa dem, som vi kan! Ingen krybe bag den anden, men hver vise sig som han bedst kan! og der behøves kun en kort Tid, thi Baglerne ville tee sig som ellers, og faae Skræk i Blodet, saasnart de see deres Nederlag; de have deres Styrke i Munden, ligesom Ræven i Halen; lader os anfalde dem paa det djærveste, thi de kunne ikke godt staae for Hug, de, som ere løbne hjemmefra fra Kjærnemelksbøtten, men have aldrig før seet, hvorledes Birkebenerne bruge deres Vaaben, naar de slaaes. Løber

nu frem, brave Kæmper, viser eder værdige eders gamle Berømmelse og Gud være med os!"

Slaget imellem Birkebenerne og Baglerne.

148. Derpaa løb Birkebenerne ud paa Volden med Raab og Skrig; da paakom der Ledingsmændene en Skræk, da de saae Birkebenerne, og saae deres Sværde blinke i Luften; strax fløj Kastespydene, da de kom saa nær, at de kunde naae dem. Baglerne flokkede sig sammen, og skyndte sig at fylke; Sigurd Jarlsføn var nærværende under Bannerne. Det gik, som Kongen havde forudsagt, at de Bagler flyede, som stode forrest, og ikke mindre de, som saae til; der faldt da mange, da Hærene kom sammen. Men da Baglerne gave sig paa Flugt, gave Birkebenerne Hug paa Hug, og gik dem saa nær, at de alle paa een Gang fore ud over Volden, og saa ud over St. Hanses Kirkegaard. Men da de kom ud paa Marken, vendte Baglerne sig, og gjorde anden Gang Modstand en Stund. Men da Birkebenerne svang deres Sværd, vege Baglerne atter, og denne Modstand kostede dem ikke færre Folk, end den forrige; senere faldt der endnu flere. Birkebenerne dreve dem saaledes ud til Skibene. Nogle af Baglerne styrtede sig i Søen, men de fleste naaede de Skibe, som laae nærmest ved Landet. Narve, en Søn af Halvard fra Saastad, befalede paa et stort Skib; paa dette sprang der en saadan Mængde, at Skibet stødte paa Grund, og stod fast; derpaa kom Birkebenerne derhen, og nogle holdt Skibet, andre angrebe dem, som vare derpaa, og de fik mange Sværdslag for godt Kjøb; Enden blev, at de ryddede Skibet. Der faldt Narve tilligemed mange andre, men nogle sprang i Søen. Kong Sverre red hos sine Folk, da de forfulgte de Flygtende; og hans Spyd var ganske blodigt heelt op paa Skaftet, saa at Blodet løb ham op paa

Hænderne. Og da han red ud forbi St. Hans Kirke, vendte en Bagling sig imod ham; han havde to Spyd, og kastede dem begge paa een Gang imod Kongen. Kongen sænkede Skjoldet saa meget han kunde, forat bedække Hesten, og det ene Spyd kom i Skjoldet, det andet fløj under Hestens Bug; men da den anden saae, at Spydkastet ikke rammede Kongen, saa kastede han Sværdet efter det Spyd, som fløj under Bugen paa Hesten; han kastede sig ogsaa selv ned, og fik Spydet rykket op af Jorden, men Kongen satte ham sit Spyd imellem Skuldrene, hvilket han saaledes slog af sig, at Spydet skjar sig ud af Kjødet, hvor det var trængt ind. Kongen red derpaa saa haardt imod ham, at han faldt derved; da standsede Kongen Hesten, og agtede at lade ham trædes under dens Fødder, men den anden slog endnu som han laae i Vejret med Spydskaftet, som noget rammede Kongen, men Hesten blev sky, og sprang bort. Manden sprang op, og løb mod Kirkegaarden til, Kongen sporede Hesten efter ham, og gjennemborede ham med sit Spyd, saa at han strax faldt død til Jorden. Birkebenerne søgte da tilbage til Byen, og droge op til Borgen; men Baglerne vare siden den Tid mindre for at holde Lege, og vare hver Gang kun en kort Tid i Land. Biskop Nikolai gik med sine Folk i Land ude paa Taleholmen, og lod Holmen rydde; derpaa lod han rejse et Landtelt, og sang Messe; han sagde, at der skulde man bygge en Hovedstad og en Steenkirke. Nogle af Hæren laae ved Nordnæs, men andre længer imod Syden. Birkebenerne vare nu for det meste i Byen, droge ogsaa op i Landet, forat skaffe sig hvad de behøvede, hvorhen de selv vilde, uden at hindres af Baglerne. Da tyktes det Indvaanerne i Søndhordeland og Hardanger, at de gjorde vel reent Bord, hvor de kom forat kjøbe Fødemidler; men Bøn=

derne havde allerede forud sendt Baglerne baade Folk og Ledingsskat af Herrederne. Nu sendte de Bud til Baglerne, at de skulde være Værn baade for dem og deres Kvægflokke, men Baglerne svarede og lode dem sige, at de skulde drive Kvæget hen til dem, saa skulde de nok pasſe paa det; Bønderne dreve ogsaa en stor Deel Nød derhen, og holdt dem paa Græs i Larevaag. En Nat samlede Kong Sverre sine Folk til sig, gik ud fra Borgen den øvre Vej ovenfor Fjeldet, gjorde saa en Omvej ind til Alrekstad, og saa ud igjen langs med Alrekstads Vaag til Larevaag, hvor Baglernes Hær laae. De havde sat Vagter ud. Kong Sverre havde faaet udspejdet hvor deres Vagter stode, og sendte sex Mand forud, med Befaling, at de skulde skynde sig, og see, om de kunde gribe Vagten. De kom hen til en Vagt, som bestod af to Mand; den ene var falden i Søvn, men den anden var vaagen, og gav et Skrig af sig, i det Spydet stod midt igjennem ham, men den anden vaagnede i det han blev dræbt. Baglerne hørte Mandens Skrig, og spurgte, hvad der fejlede Vagten, da den skreg saa højt; men de, som havde dræbt den, svarede, at det ikke var andet end Spøg, de vare lystige og fornøjede sig. Derpaa vendte Spejderne tilbage, og forkyndte Kongen, at Vagten var dræbt, og Kongen svarede, at det var vel udført. Derpaa drog han med sine Folk imod dem, og det saa stille, at de ikke vaagnede, førend de trak Skibene under dem op til Land; de dræbte der mange Baglere. Men denne Tummel og Vaabenbrag hørte de Bagler, som laae længer borte, og formodede, at der var Ufred forhaanden; alle roede did, da de hørte Raabet og Vaabenbraget, og de toge ikke fejl hvad Ufreden angik; de sprang da op paa Land, og agtede at anfalde. Birkebenerne oppebiede dem ikke, men lob dem imøde, og gjorde et

saadant Anfald, at Baglerne fandt det raadeligst, som de ogsaa gjorde, at tage Flugten ud igjen til Skibene; mange bleve dog paa Pladsen, førend de skiltes ad, og mange sprang i Søen. Derpaa løste Baglerne alle deres Skibe fra Landtovene, og lagde ud af Skudvidde. Birkebenerne dreve Kvæget bort, og ind til Alrekstad; men Baglerne ransagede, hvor stort deres Tab var, og fandt, at de havde mistet mange Folk; dette tyktes dem en stor Skam, og de opmuntrede hverandre til at hævne sig. De vidste, at Kongen havde kun faa Folk; de grebe da Aarerne, og stævnede ind i Fjorden, og op i Alrekstads Vaag, lagde til inderst i Vaagen, løb der op paa Land, og fylkede deres Hær; det var da lys Dag; til Lykke vare Birkebenerne endnu ikke dragne forbi. Kong Sverre saae Baglernes Hær, og mærkede, at Baglerne bleve ikke kjede af at anfalde ham. Kongen holdt da en Tale til sine Folk, og sagde: „Jeg troer, vi komme endnu en Gang i Kast med Baglerne; lad os gaae her op paa Brinken, og derfra anfalde dem saa drabelig vi kunne, da tænker jeg de ville give efter." Birkebenerne gjorde som sædvanlig, gik djærvt frem, og løb saa stærkt mod Baglerne, at mange af de forreste af disse faldt strax. Endride Ljoxa hed en Mand, som bar Baglernes Høvdingsbanner; han var af Slægt en Thrønder, en særdeles stærk og tapper Mand; han bar Banneret mandig frem, saa at Kong Sverres Bannerdrager Bergsvend Lange kom ham imøde; de kom hinanden saa nær, at de skiftede Hug, og det endtes med, at Bergsvend blev saaret, men Endride faldt; da faldt ogsaa Baglernes Banner; og da Baglerne saae det, flyede de. Birkebenerne satte efter dem, og forfulgte dem lige til Skibene; adskillige af Baglerne faldt i begge disse Anfald, men især af Ledingsmændene. Kong Sverre drog da, efter saa forrettet Sag,

til sin Borg, og takkede Gud for Seieren; de vare nu ogsaa vel forsynede med Føde, og manglede ikke Levnetsmidler, som de da ogsaa mandig havde erhvervet sig.

Om Birkebenernes Krigslist.

149. Baglerne holdt sig borte fra Borgen og Byen, og mærkede, at de vare ikke saa lette at tage, som de tænkte. Ofte traf det sig, at de gik paa Land, halvtredsindstyve eller tresindstyve Mand, for at forslaae Tiden, og saae de da ti eller femten Birkebener, og Kongen selv var med, saa flyede de tilbage til Skibene; det hændte sig ogsaa stundum, at Birkebenerne kom uventendes over dem, og da fik Baglerne dygtig Hug, og droge hovedkulds til deres Skibe med Skam og Skade. St. Hans Aften drog Kong Sverre om Natten med hundrede Mand ned til Byen; de toge Korkapper ud af Kirkerne, iførte sig dem, gik derpaa fem eller sex eller endnu færre sammen, og samledes saaledes alle ovre ved Munkeliv. Derpaa gik de ind i en Lade, altsammen hemmelig, thi Kongen tænkte, at Biskop Nikolai og andre af Baglernes Høvdinger skulde gaae i Messe om Dagen. Nogle Mænd, som vare paa Spejderi, toge Munkekapper med Hætter paa, og opholdt sig ude paa Kirkegaarden; de gik to og to sammen, forat passe paa, om Baglerne gik i Land; men Baglerne bleve paa Skibene, paa nogle Drenge nær, som roede til Land paa Baade, og gik op, forat tage sig noget Brænde. Birkebenerne grebe alle dem, der kom op, og dræbte nogle, men lemlæstede andre, saa at de ikke kunde bringe nogen Efterretning til Skibene. Der var ogsaa en Præst, som gik i Land; Birkebenerne toge fat paa ham, og spurgte, om Biskoppen kom i Land til Messe. Præsten svarede, at Biskoppen havde i Sinde at gaae i

Land, saasnart han var færdig. Nogen Tid efter kom der en velklædt Mand, og han gik ikke langt fra dem; de gik imod ham, men da han fik Øje paa dem, tyktes det ham underligt, at Munke havde lave Sko og røde Hoser, drejede af, og gik ikke nær forbi dem. Munkene spurgte, hvor snart Biskoppen vilde komme til Messe. Baglingen svarede: „Han kommer, naar han er færdig; men hvad skal det sige, at Munke have lave Sko og røde Hoser?" De svarede: „Somme bruge det nu." De løb imod ham, toge ham til Fange, og trak den gode Kjortel af ham, som han havde paa, da de ikke vilde fordærve den med Blod; men i det de trak ham Ærmerne ud over Hænderne, blev han løs, sprang med eet bort, tog Benene med sig, og løb til Skibene, somom han var gal og fra Forstanden; han fortalte da Biskoppen den Nyhed, at der blev intet af hans Kirkegang. Til Jærtegn paa, at han ikke løj, havde Manden et Pileskud i Laaret, og sagde, det tyktes ham ligere en Hilsen fra Birkebener, end fra Munke. Biskoppen, Reidar og adskillige andre fornemme Mænd vare da færdige til at gaae i Land, og nogle vare allerede komne i Baadene, førend denne Efterretning kom. Kong Sverre vendte tilbage til Borgen, saasnart han mærkede, at Baglerne havde faaet hans List at vide; fra nu af vare Baglerne forsigtigere. Mange Augreb og Skud og Landgange skete der, som nok kunde være værd at fortælle; men det lader sig ikke alt skrive i een Bog; det ene Parti tog Folk fra det andet, og dræbte bestandig, naar Lejlighed gaves. Der var en Mængde af Birkebenerne, som havde været i Herrederne, og gik over til Baglerne, nogle frivillig, andre førtes bort med Magt. Denne Tid kaldte man Sommeren i Bergen.

Baglerne stak Ild paa Bergen.

150. Laurentii Aften om Natten blev det Raad iværksat, som Baglernes Høvdinger før havde truet med. De sagde, at Bergens Mænd vare en Støtte og Styrke for Kong Sverre til at han kunde holde sig i Borgen; Ophavsmand for dette Raad ansaaes Biskop Nikolai for, og de bleve enige om, at man skulde ødelægge Kjøbstaden Bergen, og anlægge en anden et andet Sted i Hordeland og saa see, hvad Nytte Sverre vilde have af Borgen. Biskoppen forestillede, at Birkebenerne havde besmittet alle Kirkerne; bandsatte Mænd havde været derinde, og de vare ikke helligere end andre Horehuse. Baglerne roede om Natten ind til Bryggerne med to Skuder ladte med Brænde; de stak Ild paa et Huus et Sted inde ved Korskirken, og paa et andet Sted lige over for Faskebryggen, ved Høvdingen Finns Gaard; paa et tredie Sted ved Mariekirken. Der gjordes ingen Modstand af Borgerne, som heller ikke kunde faae Lejlighed dertil, da alle Bryggerne vare besatte. Birkebenerne vidste ikke af noget, førend Byen begyndte at brænde i lys Lue, og saae da, at de intet kunde udrette til at redde Byen; de frygtede for Borgen, at den ogsaa skulde komme i Brand, bare da Sejl ud, og gjorde dem vaade imod Ilden. Byen brændte lige inde fra Korskirken til Sandbro, overalt nedenfor Strædet; men ovenfor Strædet fra Korskirken og udefra Sandbro ind til Nikolaikirke. Da blev det hellige Kors baaret fra Steenkirken imod Ilden, og da standsede den. Sunneves Skrin blev baaret hen til Sandbro, og sat der; da udbredte Ilden sig ikke videre der, hvilket var et sandt Mirakkel. Baglerne laae med deres Skuder ude paa Vaagen, og skjøde op i Ilden paa alle dem, som vilde

forsøge paa at bjerge Husene og slukke Branden. Mange af Bergens Indvaanere havde forhen bortflyttet alt deres Gods, som de kunde, saasnart de hørte, at Baglerne havde denne Gjerning for; nogle flyttede ud i Herrederne, andre op paa Borgen. Biskop Nikolai var ombord paa den Skude, som førte Ilden til Byen, og anordnede overalt, hvor Ilden skulde anlægges; og han blev særdeles forhadt for dette Anslag. Mangen Mand fik deraf Meen og Skade, saa at mangen en, der forhen sad i god Velstand, gik bort som en fattig Mand; Bergens Mænd huskede Biskop Nikolai dette ofte. Mariekirken og fem andre Kirker brændte.

Om Birkebenernes og Baglernes Færd.

151. Kort efter drog Kong Sverre med hundrede Mand fra Byen, hen til et Sted, hvor han vidste, at hans Mænd havde samlet en stor Flok Hornkvæg. Da Baglerne spurgte, at Kong Sverre var borte, gik de i Land med deres Folk op ad den øvre Vej, og kom ned til Olafskirke paa Bakke. Birkebenerne løb ud af Borgen imod dem med deres Folk, paa tredive Mand nær, som vare ude paa Holmen, forat passe paa, at ingen Skibe lagde til der; da fylkede Baglerne deres Hær. Birkebenerne havde betænkt nu, som før, ikke at fylke, saasom de havde dygtige Folk, og havde i Sinde strax at løbe imod dem, og saaledes bryde deres Fylking. De løb da først imod Baglernes ene Fløj saa at denne maatte vige, men deres anden Fløj omgik dem, saa at Birkebenerne bleve omringede; der var nu en meget stor Forskjel paa deres Stridskræfter, og de havde kun været sammen en kort Stund, førend Birkebenerne saae, at de ikke havde Evne eller Kræfter til videre Modstand, og søgte da at komme til-

bage til Borgen; Baglerne satte stærkt efter dem. Der faldt mange brave og raske Mænd: Sigurd Borgeklet, Finn den Færøiske, Thord Loke og Bite-Kaare, Einar Bjarnesøn, Bengeir Lange, Endride Peine, Broder til Høvdingen Eisten, en Søn af Halkel fra Lo og Philippus Jarls Bannerdrager; han var Jarlens Krigsøverste, og en saa djærv Mand, at da han havde faaet mange store Saar, og ikke ventede at komme derfra med Livet, saa satte han Banneret ned i Jorden, greb Sværdet fat med begge Hænder, hug da til begge Sider, og faldt med megen Hæder; alle værgede de sig vel. Baglerne forfulgte dem heelt op under Borgen; og da Birkebenerne kom ind i Borgen, forefaldt den Begivenhed, at Baglerne fik en Mand fat ved Benene, i det han vilde ind i Borgen, men Birkebenerne vilde hjælpe ham, og toge ham fat i Skuldrene; de trakkes om ham, indtil de deelte ham i tvende Parter imellem sig, og skiltes saa ad. Dette skete Vor Frue Aften. Baglerne havde ogsaa lagt deres Skuder hen til Holmen, og fældte de Birkebener, som skulde forsvare den. Ligeledes gik de op under Borgen, hvor Skibene laae, stak Ild paa dem, og opbrændte dem alle. Derpaa vendte de tilbage til deres Skibe, og troede nu at have gjort deres Sager vel. Da digtede Baglerne denne Vise:

Sine Mænd en Mandag Kongen
Fordred, de til Vaaben iilte,
Inges Hofmænd, og den Morgen
Op til Sverres Borg de ginge;
Fjenden mange Fanestænger
Svang imod, og kæmped længe;
Ham, i Broddes Hagl, de Bagler
Slog paa Flugt, og Skibe tændte.

Men Birkebenerne sang det saaledes:
Sine Mænd en Mandag Skurken
Fordred, de med Vaaben iilte
(Buepogen trives ikke!)
Op til Sverres Borg den Morgen;
Fienden mange Fanestænger
Svang imod, de kæmped længe,
Alle Bagler Band maa taale,
Kæmper rendte, Skibe brændte.

Da Kongen kom tilbage til Byen, tyktes dette ham et haardt Slag, og han gav deres Uagtsomhed og Uforsigtighed Skyld derfor.

Hr. Karls Drab.

152. Kort efter drog Kong Sverre bort fra Bergen, men lagde en Besætning paa Borgen. Han drog derpaa op paa Vors, og saa til Rødefjeld, og dette var anden Gang han gik over dette Fjeld, og atter med megen Besværlighed; han kom ned i Sogn, og opholdt sig noget i Orlandsfjord, da hans Folk vare saarede; derpaa droge de hele Veien nordpaa til Throndhjem, hvor Kongen blev vel modtagen. Kong Sverre fik her Efterretning om det, som kort før var forefaldet, at Baglerne vare komne der til Byen med tre Skuder, under Anførsel af Kinnad Eldridesøn, Thorsteen Kugad og Erik den Throndske. Der i Byen havde den Gang Kong Sørkvers Søn Karl, som var gift med Kong Sverres Datter Ingeborg, opholdt sig. Hr. Karl havde faaet noget Nys om Baglernes Ankomst, og havde forladt Byen om Aftenen, var draget op over Broen, og opholdt sig paa Gaarden Borg. Baglerne kom om Natten til Byen; Hr. Karl var da borte, men der blev sagt dem, hvor han monne være; de overfaldt ham der om Natten, og Hr. Karl med næsten

hele hans Trop blev dræbt. Siden forlode de atter Byen. Derefter holdt de Thing ude paa Øren; Thorsteen Kugad holdt en Tale, og sagde: „I Borgere skulle vide, at det har lange Udsigter med Kong Sverres Landeværn her i Throndhjem;" han fortalte derpaa hvad der var forefaldet imellem Baglerne og Kong Sverre, hvorledes det var løbet af om Sommeren, men fornemmelig opholdt han sig ved de sidste Tildragelser, hvorledes Kongen havde mistet sine Folk under Borgen. Han endte sin Tale med at sige, at Kongen havde forladt Borgen, og kunde ventes til Byen ad den øvre Vej over Land, thi han sagde, at Kongen var saa fattig paa Skibe, at han ikke ejede saa meget som en Baad; Baglerne derimod havde Skibene og meget andet, som Kongen før havde raadet for. Det lode ogsaa Birkebenerne sig forlyde med, at ingen kunde staae sig imod dem, og at een af dem kunde ligesaa meget som sex Bagler, men „det skulle I vide," vedblev han, „at i Sommer har den Ting forandret sig, saa at vi nu have ikke meget færre Birkebener paa vor Side, end de selv have tilbage; de ville derfor ingen Hjælp yde eder, da nogle nu ere hos os, og have det ikke værre, end hos Birkebenerne; thi nu tykkes de at kunne skjønne, med hvor stor Falskhed Sverre Præst i lang Tid har faret frem."

Om Thorsteen Kugad.

153. Baglerne vare flygtede bort og ud af Fjorden, førend Kongen kom. Han spurgte nøjagtig ud om alle disse Taler, og var meget misfornøjet over sin Svigersøn Karls Fald. Baglerne droge søndenfra med hele deres Flaade, og havde store Skibe; paa denne Rejse kom de til Folskn, og laae der en Stund, thi de vilde ikke tage ind i Fjorden, da de hørte, at Kong Sverre var der. Baglerne lede Mangel paa Levnetsmidler, thi de havde mange Folk; de adspredte

sig da i Flokke over Bygderne, nogle af Hæren droge sønderpaa til Møre, og lige til Borgund; men da de seilede forbi Hefnemunding, stødte Thorsteen Kugad med sit Skib paa et Skjær lige for Brændingen, og vilde sætte Skibet til, som ogsaa skete; han kom da paa en Baad til Land, og hans Krigsfolk vidste ikke af noget, førend han løb fra dem om Natten selv tredie over Fjeldet, og kom ned ude i Orkedal. Mange andre Mænd løb fra Baglerne af dem, som havde hjemme i Trondhjem, og som havde fulgt dem om Sommeren. Thorsteen Kugad var hjemme paa sin Gaard, dog hemmelig; han sendte en Mand ind til Byen til Gunnar Grynbag, og bad ham skaffe sig Fred og Lejde hos Kongen. Gunnar talte en Gang med Kongen og sagde: „Herre!" sagde han, „det er en meget dygtig Mand vi have tabt i Thorsteen Kugad, som er hos Baglerne, og det var godt, om vi kunde lokke ham til os igjen." Kongen sagde: „Jeg tænker ikke Thorsteen nu husker paa, at han har været vor Mand og Ven; og Skaden kan vi forvinde." Da sagde Gunnar: „Herre!" sagde han, „jeg veed dog, at Thorsteen vilde faae Fred af eder, hvis vi kunde faae ham lokket fra Baglerne." Da sagde Kongen leende: „Hvad nu, Gunnar! er Thorsteen nu i din Beskyttelse? af mig skulde han vel faae Fred, men naar Birkebenerne mødte ham ude paa Gaden, veed jeg ikke, hvorledes det vilde gaae ham." Kort efter sendte Gunnar Bud til Thorsteen, at han skulde komme til Byen. Derpaa drog Thorsteen did, meget hemmelig. Dagen efter gik Gunnar og Thorsteen til Kongen, som da holdt et Møde; Thorsteen havde en sid Hat paa Hovedet, og man kjendte ham ikke, førend han kom hen til Kongen; han kastede sin Kappe, faldt ned paa Gulvet, som om han kunde være fældet, greb Kongen om Benet, kyste derpaa, og sagde: „Lyksalig

er jeg, min Herre! at jeg er kommen dig saa nær, at jeg kan røre ved dig, og er sluppen ud af Hænderne paa de Djævels Mennesker Baglerne, som ere bandsatte, og have fortjent at være det; de ere Ransmænd og Ildgjerningsmænd, men ikke Høvdinger, og hade den bedste Mand, der er til, eder, Herre! thi du er en kronet Konge, som alle maa bøje sig for, naar de ville gjøre hvad Ret er. Herre! tag mig nu til Naade, og lad mig aldrig mere skilles fra dig; jeg veed ikke, hvorledes hin onde kjætterske Biskop saaledes kunde fortrylle og forblinde mig, at jeg ikke kunde see, med hvilken Falskhed de Nidinger, eders Edsvorne, fare frem; hvorledes kunde de Bedragere være mig hulde, som have sveget deres Konge." Birkebenerne afbrøde af og til hans Tale, og lagde Ord til, ej til hans Bedste; der var ingen større Niding til, end han selv, sagde de; nogle sagde, man skulde føre ham ud paa Øren og hænge ham. Da sagde Kongen: „Staa op, Thorsteen! Fred skal du have; du skal fortælle mig om Baglernes Skik og Adfærd." Thorsteen sagde: „Lyksalig er jeg, at jeg skuer dit Aasyn, og aldrig skal jeg mere svigte i eders Tjeneste; men om Baglerne kan jeg fortælle eder Adskilligt, naar I behager, men lidet Godt." Thorsteen fik da Fred. Kongen lod ham ofte tale paa Thinge og i Hirdstævner, og lod ham fortælle om Baglernes Skikke.

Om Baglerne og Kong Sverres Raadslagning.

154. Baglerne inddreve alle Udrustninger og Ledingsafgifter i begge Mørerne og Romsdal, men plyndrede paa Stade, og tilbragde en halv Maaned paa dette Tog. Da streifede de heelt nordpaa til Helgeland, toge ind i enhver Fiord, gjorde megen Uro, fik en overordentlig Deel Bytte, og førte de anseeligste Mænd med sig, som der fandtes: Thorer Knap, Guttorm i Mjole, hans Broder Brynjolf,

Bjarne Mardsøn, Haldor i Hjørleifsvig og hans Sønner, Ivar Nef, Gregorius Kik, Erling i Thjotte, Guzalin Præst, og en stor Deel andre Mænd. Den samme Høst indtraf den engelske Konge Rikards Død; da kom Regieringen over England til hans Broder Johan, kaldet sine terra. Kong Sverre opholdt sig i Kjøbstaden; en Gang holdt Kongen Thing med Bønderne om Vinteren efter Juul, og forlangte af dem, at de skulde bygge ham nogle Skibe, til Hjælp at befrie Landet fra Baglernes Hærgninger; „thi jeg er vis paa," sagde han, „at Baglerne strax paa Vaaren ville stævne hid til Fjorden, og de vil da tilføje eder meget Ondt, thi dette Parti plyndrer eder bestandig, men vi Birkebener have, som I vide, nu ingen Skibe, og ere derfor heller ikke i Stand til at forsvare eders Gods eller Liv; vi kunne ikke fare affted oppe til Lands saa hurtig, som de kan roe udenfor; men om end dette nu tykkes eder at være nogen Bekostning, saa vil det Tab paa Gods, som Baglerne vil tilføje eder, blive endnu større." Bønderne svarede: „Den Beslutning er god, Herre! at lade bygge Skibe til Landeværn; men hvorledes skal det forholde sig med Skibenes Mængde og Størrelse?" Kongen sagde: „Jeg seer helst, at Bønderne i hvert Fylke i Thrøndelagen ville bekoste Byguingen af eet Skib, men Borgerne og vi Birkebener skulle da tillige lade saa mange bygge, som vi see os i Stand til. Ingen af disse Skibe skal være mindre, end paa fem og tyve Roerbænke, og saa derover; jeg var kjed nok af det ved Thorsbjerg, at Spidserne paa Forstavnen af Baglernes Skibe stode mig lige i Ojnene; men naar det bliver, som jeg ønsker, saa turde vi maaskee endog have højere Bord, end de." Om Morgenen efter holdt Bønderne

deres Møde i Olafskirke, og beregnede Bekostningen; det forekom dem, at det ikke kunde blive meget til Mands; de besluttede da at opfylde Kongens Forlangende med det Gode, og lode ham sige, at paa deres Side skulde det ikke mangle paa de Bekostninger, Kongen ønskede. Kongen lod da begynde paa Skibsbygning; efter Paaske vare otte Skibe rejste, sex ude paa Øren og alle store, men to i Kongsgaarden og Bispegaarden; det, som byggedes i Kongsgaarden var paa tredive Roerbænke, og blev kaldet Ognbranden. Alle disse Skibe havde høje Bord i Forhold til Aarernes Antal. Kong Sverre lod ogsaa nogle Lastdragerskibe hugge isønder, og øge i Kjølen, saa at man kunde roe dem langsmed begge Bord; da bleve ogsaa alle de andre Skibe i Byen, som duede til Krigstjeneste, udrustede, og det uden Ophold.

Om Baglerne.

155. Om Foraaret efter gjorde Baglerne sig færdige fra Helgeland med hele deres Hær, og søgte sønderpaa til Mundingen af Throndhjemsfjord, og vendte sig derpaa ind ad Fjorden; det var i Pintsedagene. De sejlede ind til Holmen, men fandt det ikke let at gjøre noget Anfald der, og sejlede derfor længer ind i Throndhjem, og hærgede, fore derpaa hele Fjorden omkring, og gjorde Bytte. Bønderne samlede sig imod dem, skjøde paa dem, og grebe saa mange de kunde faae fat paa. Biskop Nikolai holdt ofte Taler til Hæren, og sagde iblandt andet: „Sverre Præst har nu ikke mere af Norge, end eet Næs, og det var meer end nok, naar han regjerede over den Deel af Øren, som er udenfor Bolværket, og hang der i en Galge. Men vi Bagler, tænker jeg, bryde os kun lidet om, hvor han

drager hen med sine Havbukke[1], som han lader slaae sammen der i Byen; jeg haaber at Thrønderne ville see alle deres Huse lagte i Aske, førend de komme dem til Nytte; vi ville for den Sags Skyld sværme her omkring i Fjorden, som os selv synes, uden Frygt, thi de have ikke Stridskræfter til at maale sig med os." Baglerne vendte nu tilbage med Flaaden inde fra Fjorden af; de lagde til indenfor Ladhammer ved Depel. De toge den Beslutning, at Mandskabet paa de store Skibe, skulde gaae i Land og tage den øvre Vej til Broen, og derfra anfalde Byen; men Hæren paa Skuderne skulde seile udenfor til Aaen, og forsøge at gaae i Land der.

Slag imellem Birkebenerne og Baglerne.

156. Nu ville vi fortælle om Kong Sverre. Han rustede sig til Modværge i Byen. Der blev rejst en Blide ude paa Øren, og en anden ved Aabrædden; fra den ene Ende af Byen til den anden gjordes der Forberedelse paa Husene, hvor man satte Bræder op ude paa Tagene, som en Stridsskandse, og store Stene bleve baarne derop; der stilledes Ledingsmænd og Borgere til Forsvar. Kongen selv var ude paa Øren med faa Folk, men oppe ved Broen var den største Deel af Hirden; Anførerne for den vare Hakon Galen og Peter Stepper. Baglernes Skuder roede op i Aaen og hen til Byen, saa at de kom heelt op til Skellinghelle, men de vovede sig ikke til at gaae i Land ved Bratteøre, og fandt det just ikke raadeligt at komme der, da de saae Sejerfluen svæve i Luften. De skjøde paa Borgerne, men kunde ingensteds komme nær til formedelst Steenkastene fra Husene og Bryggerne.

[1]) Skibe.

De andre Bagler søgte ad den øvre Vej til Broen; deres Anførere vare: den udvalgte Konge Inge, Biskop Nikolai og Halvard af Saastad; de gjorde strax Anfald paa Broen, men Birkebenerne gik imod dem, og de mødtes paa Broen; der begyndte et hæftigt Vaabenskifte, og Mænd faldt paa begge Sider; Birkebenerne vege tilbage bort fra Broen, men Baglerne satte haardt efter dem. I Kastellet ved Enden af Broen vare der nogle Birkebener, som kastede store Stene ned paa Baglerne. Derpaa bleve de tapreste af Birkebenerne udvalgte, hvilke gik frem paa Broen, og da vege Baglerne tilbage; men da de forreste vilde vende sig paa Flugt, holdt de andre Stand, som Birkebenernes Vaaben ikke kunde naae til; der blev da en saadan Trængsel paa Broen, at Rækværket gik af, og mange af Baglerne faldt der paa Broen, men nogle styrtede ned. Baglerne vovede sig ikke oftere mod Broen. Derefter gik Baglerne ud af Skudvidde, og holdt Raad. Biskop Nikolai fandt det tjenligst, at stikke Ild paa Broen, og brænde den af; „Da," sagde han, „have de ingen anden Udvej fra Byen, uden igjennem Borgen, og den skulle vi snart indeslutte; de maae da enten sulte i Byen, eller gaae ud under vore Vaaben." Det skete saa, at de brændte Broen af; men Birkebenerne hemmede Ilden, og fik den slukt. Derpaa drog Biskop Nikolai med sine Folk til Helgeseter, og nødte Prioren og de andre Kanniker til at stride med sig, ellers vilde han brænde Klosteret af; de droge derpaa bort med ham, og vare paa hans Skib. Folkene paa Skuderne kom ikke ret til at deeltage i Striden, og fandt Vanskeligheder ved at anfalde Byen; de lode derfor Skuderne drive ned forbi Bakke. Kong Sverre gik op fra Øren til Smedeboderne, og gav Baglerne Lejlighed, om de havde Lyst, at gaae op paa Bratteøre; Baglerne toge i Betænkning,

om de skulde gaae i Land, men Frygten fik Overvægten; og saasnart Kongen mærkede det, drev han sine Folk frem imod dem paa det stærkeste, og de skjøde paa dem af alle Kræfter med Pile og Spyd. Baglerne kom i hæftig Bevægelse, og toge strax Flugten; da kom eet af deres Skibe paa Grund, og det var nærved, at Birkebenerne havde faaet det; mange bleve dræbte og mange saarede; de roede ud af Aaen hen til de store Skibe; der traf de ogsaa deres Stalbrødre, som vare dragne til Broen og de bleve liggende alle samlede om Natten. Men om Morgenen roede Baglerne atter frem med Skuderne forbi Ladhammer, og lagde sig for Anker paa den Side, som vender imod Byen. Biskop Nikolai roede derfra over til Ilevig; han havde da Rødsuden, som var en særdeles hurtig Sejler, og han undersøgte, hvor det kunde være bedst at lægge til, hvis de skulde gaae i Land. Kong Sverre lagde Mærke dertil, og kjendte ham, tog derpaa en Holk, som tilhørte Ønund Ufred, og lod den drage tværs over Øren; der gik en stor Mængde Mennesker rundt omkring, saa tæt, at man ikke kunde see noget af Skibet; men saasnart de kom til Havet, saae Biskop Nikolai Skibet, befalede sine Mænd, at sætte Aarerne i Vandet det snareste muligt, og at roe bort saa stærkt de kunde; „jeg vil,“ sagde han, „give eder baade grønt og rødt Klæde til Kjorteler, hvis I roe godt; men I roe jo ikke; seer I da ikke, at Fjenderne sætte efter os, som om de vare galne, men vor Skude staaer ligesom stille. Derpaa sprang han fra Lyftingen frem imod Forstavnen, og i det samme fløj hans Hætte af Hovedet paa ham ud i Søen. Biskoppen raabte atter til sine Folk, og sagde: „Holder eder nu brav; det er mig, de ville have fat paa.“ I Begyndelsen da Baglerne vilde vende Rødsuden, og den endnu ikke havde taget fuld Fart, da kom de snart hinanden nær; men Bi-

skoppen behøvede ikke, at opmuntre sine Folk saa meget til at roe, thi de vilde alle heller end gjerne roe bort. Men da Baglerne saae dette fra de andre Skibe, saa skyndte de sig derhen med deres Skuder, og vilde see at komme ind imellem Landet og Ønund. Denne saae nu, at denne Fangst ikke vilde lykkes ham, og vendte tilbage, og de fik saaledes intet videre af Biskop Nikolai, men hans Hætte havde de til et Jærtegn.

Baglerne fældes af Kong Sverre og hans Mænd.

157. Derefter rejste sig en stærk Nordostvind, og alle Baglernes store Skibe laae imod Vinden. Kong Sverre kunde skjønne, at det var dem vanskeligt at blive liggende der; han lod otte Heste bringe over Aaen; derpaa drog han selv derhen, steg til Hest, og red ind imod dem ad den øvre Vej ovenfor Lade; han kom derhen just i det de havde sendt deres Baade ind til Landet, forat løse deres Landtov; de havde kastet Anker længer ude, og trak sig ud under Ankertovene. Kongen red imod dem, som vare i Færd med at løse Landtovene, og de dræbte ni Mand af dem, men nogle dreve de ud i Søen, andre fore paa Baadene ud til Skibene. Baglerne kappede Landtovene og lagde bort, satte Sejl til, og sejlede derpaa ud under Rødebjerg, hvor de laae i to Dage; Kong Sverre sendte nogle Mænd ud til Orkedal, Eyjolf Hasleson og Bjalfe Skindstak med en Trop. Baglerne sejlede den tredie Dag over til Orkedal, landede ved Roebjerg og rundt omkring paa Kysten, og næppe vare Skibsbryggerne komne paa Land, førend de løb op i Skovbygderne, og søgte efter Fødevarer og Gods baade oppe i Sæterne og i Bygden. Birkebenerne lagde sig i Baghold for dem ved Gaarden Holte. Baglerne bleve dræbte baade i Toften og paa Vejen til Aaen Orkn; mange sprang ogsaa ud i Vandet, og nogle svømmede

over Aaen, men andre druknede; de øvrige vendte tilbage til Skibene. Paa et andet Sted havde man lagt sig i Baghold for dem ved nogle Sætere; der bleve nogle dræbte, men andre undkom; med deres Omstrejfen var det nu forbi. Da fik Baglerne opspurgt, hvor Birkebenerne havde deres Kvæg, og de sendte tre hundrede Mand derhen, som toge Kvæget, drev det ned til Stranden, og slagtede det til deres Skibe hvert Høved. De toge en Birkebener til Fange ved Gaarden Rode; han skjulte for dem, hvem han var, og sagde, at han var ingen Birkebener, men en Ledingsmand; de hug Foden af ham. Baglerne laae der en Uge, men gjorde ikke oftere Indfald i Bygden; de droge derfra ind til Holmen. Derefter besluttede de, hellere endnu engang at tage ind i Herredet efter Bytte, end at anfalde Byen; de droge da ind til Hindøerne i Asfjord, og bleve liggende der nogle Dage. Da nærmede det sig mod Enden med Kong Sverres Skibsbygning; alle Skibene vare da udvendig færdige, men endnu ikke indvendig. Mange skyndede til, at man skulde sætte dem i Søen strax naar man meente, at de ikke gave efter under Besætningen; man drev ogsaa alt hvad man kunde paa Udrustningen, og satte Skibene i Søen, saasnart det tyktes muligt; tillige var ogsaa da hele Kongens Hær færdig, saa mange man kunde faae samlet.

Om Kong Sverre og Birkebenerne.

158. Det var om Fredagen næst efter Botolfs-Messe tidlig om Morgenen, at Kong Sverre drog ud af Aaen med sin Hær; Kongeskibet sejlede forrest; og da hele den øvrige Flaade kom efter ham, lod han blæse, at Skibene skulde lægge sammen. Derpaa stod Kongen op paa Skibstømmeret [1],

[1]) Det Sted paa Skibet, hvor Sejl og anden Skibsrustning henlagdes.

og bad sine Mænd give nøje Agt paa hans Ord; han holdt da en Tale, og sagde: „Her er en stor Hær samlet, og det er rimeligt, hvis, som vi haabe, Baglerne og vi mødes, at ikke alle disse Mænd ville komme levende tilbage; denne Skjæbne er alle lige nær, og hver maa vare sig selv. Men det er mit Ønske og Befaling, at alle de gaae til Skrifte, som ikke nylig have været; ligeledes raader jeg til, skjøndt det er endnu vel tidlig, at man spiser noget og tager sig en Hjertestyrkning; man kan dog nok skiftes til at roe. Men finde vi Baglerne, og ville de roe fra os, skjøndt de have ej ladet sig forlyde saa, saa ville vi lade vore Skibe seile noget adspredt, saa meget som et Pileskuds Afstand eller længer imellem hvert Skib, men alle skulle gaae jævnsides frem, og vore Skuder bestandig følge hver sit Langskib." Det var da omtrent ved Dagmaalstid[1], og Solskinsvejr, en sagte Vind blæste ind ad Fjorden, saa at Banneret viftede fra Stangen; Birkebenerne begyndte da at roe ind ad Fjorden, og det gik anderledes, end Baglerne tænkte: deres Skibe lystrede særdeles vel Aarerne, dertil vare de splinternye og nys tjærede, og havde ingen anden Ladning, end Mandskabet. Kong Sverre gik over paa en Skude, og lod den gaae forud, forat spejde, hvor Baglerne vare. De saae en Mand alene oppe paa Landet; lagde derpaa Skuden til Land, kaldte paa ham og spurgte, om han vidste hvor Baglerne vare? Bonden svarede: „Seer ind til Horne, der i Nærheden ligger hele deres Flaade;" hvorpaa han bød Kongen og dem alle vel fare. Kongen vendte tilbage til sin Flaade, og sagde, hvilken Vej de skulde tage. Og da de havde roet frem omtrent det halve af Fjorden, saae de Baglernes Skibe, at de roede

[1]) Klokken halv otte om Morgenen.

inde fra Horne ud til Tøtre, og stævnede norden om denne Ø ud paa Fjorden. Men da Baglerne saae Birkebenernes Skibe, da var det Biskop Nikolais, Sigurd Jarlssøns og Reidars Raad og Villie, at de skulde roe ud efter Fjorden, og ikke give sig af med Kong Sverre; og de sagde, at han kunde ikke roe efter dem med sine store Skibe. Men Halvard fra Saastad og Philippus fra Vegen vilde oppebie Kongen; dog fik Biskoppens Mening Overhaand, at der blev roet udad. Da skiftede de Skibsbefalingen om; Biskop Nikolai gik over paa Rødsuden, men Sigurd og Reidar paa Skuderne, og disse roede foran Langskibene. Nu saae Birkebenerne, hvor Baglerne sejlede, og stævnede vesten om Tøtre i Vejen for dem ud paa Fjorden. De nærmede sig da snart hinanden; det var indenfor Ombernæs. Og da der kun var et kort Stykke imellem dem, trak Birkebenerne deres Aarer ind, iførte sig derpaa deres Rustning, og tænkte, at Baglerne vilde stride; men disse vilde ikke lægge til, og roede videre. Da sagde Kong Sverre: „Jeg frygter, de vil til Byen, og de vil lave Borgerne et hedt Bad, førend vi komme derind, dersom det er deres Hensigt at styre derhen." Nu grebe de paa begge Sider Aarerne fat; fire sade ved hver paa Kongeskibet, der fløj afsted som en Fugl, og hver Aare blev dragen saa stærk, som man troede den kunde holde, men Baglernes Skibe gik saa meget langsommere, som de vare svulne af Vand og meget tunge, da de havde ligget paa Vandet hele Vinteren forud, og vare tillige ladte med Levnetsmidler og meget Bytte.

Kong Sverres Slag med Baglerne.

159. Halvard fra Saastad mærkede, at Birkebenerne vilde tage alle deres største Skibe. Han kaldte paa sine

Folk, sprang op paa Lyftingen, og bad dem vende alle Skibene tilbage forbi Birkebenerne, og tage de Skibe, som sejlede bagerst, og først ødelægge dem; men Kongesønnen Hakon besalede paa det Skib, som sejlede bagerst, thi det var kun lidet bemandet, og sejlede derfor bagefter. Og da de skulde dreje om, vendte de tilbage med alle Smaaskibene, men Baglernes store Skibe vare ikke nær saa lette i deres Gang, som Birkebenernes. Da sagde Kongen til Finngeirs Broder Thord, som da styrede Kongeskibet: „Seer du Halvards Skib?" „Hvorfor skulde jeg ikke see det, Herre!" svarede han; de vare da saa nær, at nogle af den Trop, som var i Stavnen paa Kongeskibet, skjøde paa Halvards Skib; men Kongeskibet sejlede noget foran Birkebenernes andre Skibe, og var saa meget som et Pileskud forud for de øvrige. „Det gjælder nu din Velfærd," sagde Kongen, „at du faaer fat paa Halvards Skib; det skulle vi anfalde i Dag, thi det kan vi maale os med." Thord svarede: „Det har ingen Nød; hun skyder frem, saa godt man kan ønske." Kong Sverre havde givet sit Skib Navn, og kaldt det Hugro. Halvard havde det Skib, som kaldtes Skalpen; Peter Stepper og Evind Præste-Svoger havde Ognbranden, Kongesønnen Hakon Forsigtigheden, Philippus Jarl Hjælpen. Derpaa nærmede Kongens og Halvards Skibe sig hinanden; Kongeskibet kom til at ligge om Bagbord, men Eriks Skude var forhen løben imellem Skibene, og derfor kunde Hugroen ikke komme til at ligge jævnsides efter hele Længden; men Philippus Jarls Skib kom noget senere, og kunde ikke faae saa hastig drejet, at det kunde komme forbi, men løb frem og stævnede lige mod Halvards Skib. Jarlens Stavnboer kastede Skibsleen derover, den traf Skibshovedet paa Halvards Skib, hvilket

gik af, men de beholdt Skaftet, i det Skibet løb stærkt frem. Hovedet var malet, og Skibet blev meget vansiret ved Tabet deraf. Da fik de Jarls-Skibet drejet, og lagde til om Styrbord fra Bagstavnen frem til Øserummet, og saaledes lagde det ene Skib til efter det andet, efter som de kom. Herved bleve sex af Baglernes store Skibe omringede indenfor, og Birkebenernes Skibe lagde til rundt omkring alle Baglernes større Skibe; men disses mindre Skibe lagde ikke saa nær til Birkebenernes, forat de ikke skulde blive omringede, men kunde trække sig tilbage, naar de selv vilde. Ognbranden, som Peter og Evind styrede, havde i Begyndelsen ikke roet til, thi da de vilde dreje den, kunde det ikke gaae saa hastig for sig, skjøndt de skaadede paa det ene Bord, og roede alle paa det andet. Baglernes Skuder holdt sig bestandig langt fra Ognbranden, hvor den saa var, og vilde ikke fæste sig til den, men lagde altid til hvor den var langt fra, og saaledes gik det under hele Slaget. Denne Strid var baade haard og langvarig; Slaget begyndte før Middag, og holdt ved til Midaften. Dette Slag stod paa Strindsø. Kong Sverre havde sagt til sine Folk før Slaget begyndte: „Hvis saa skeer, som mig aner," sagde han, „at vi vinde Seier, da mindes eder nu, hvorledes Baglerne lode eder sulte forrige Sommer i Borgen i Bergen, og giver ikke nogen Mand Fred, uden dem, der komme til mig; thi det er nu øjensynligt, at paa ingen Maade faae vi vore Fiender ødelagte, uden ved Od og Eg. Mangen Meeneder og Niding mod sin Konge ville I i Dag træffe hos Baglerne; de skulle alle bitterlig undgjælde det." Det Skib, som Biskoppen havde styret, var blevet frit, og fandt Lejlighed til at komme ud fra Birkebenerne, da Strømmen havde

drevet Skibene fra hverandre; Biskoppen roede bort og ind til Landet, og alle Mand, som vare i Stand dertil, sprang op paa Land. Kong Sverre skjød den Dag fra sit Skib med en Laasbue, ligesaa Philippus Jarl; Jarlen fik et Skud i Armen under den ene Staalhandske, og trak ikke Pilen ud, førend om Aftenen. Rødsuden, som Biskoppen og Thronarvingen vare paa, laae ikke Slaget nærmere, end at de kunde see, hvem der sejrede; og strax da de mærkede, at Fordelen vendte sig paa Birkebenernes Side, roede de ud efter Fjorden saa stærkt de kunde. Da Folkene begyndte at falde paa Halvards Skib, gave de sig til at entre, baade fra Kongeskibet og Jarlens Skib, og Skibet blev da ryddet. Halvard var bleven dreven ud af Lyftingen midt hen paa Skibet bag Masten under Skibstømmeret, og blev dræbt der. Bag i Halvards Skib var der en anseelig Mand med Staalhue og Pantser paa, begge af gøtisk Art; denne Mand havde strax i Begyndelsen af Striden faaet et Slag af et flakt Spyd, saa at hans Næse var meget beskadiget og ilde tilredt. Da Skibet for en stor Deel var ryddet, var han kommen op paa Skibstømmeret ved Masten. Da gav en Hirdmand, ved Navn Askel, sig i Færd med ham, en stærk Mand med Spangebrynje paa; han sprang op til den anden, og de anfaldt hverandre; den første havde intet Vaaben, ikke heller Skjold, men kun en Steen i Haanden; Askel havde Sværd og Skjold. De gik imod hinanden saaledes, at der stod et Telt imellem dem. Askel hug haardt til, og traf med sit Sværd Teltstagen, saa det blev siddende fast deri; den anden benyttede denne Fordeel, og slog til ham med Stenen, saa at Askel faldt ned af Tømmeret. Da sagde mange, saa højt, at Kongen kunde høre det, at denne Mand vilde

forsvare sin Plads, hvis han var hos dem, og det var vel værd at give ham Fred, men Kongen lod, som han ikke hørte det. Derpaa blev han fra Kongeskibet af truffen af en Paalstav, og styrtede da ned; Askel var da ogsaa staaet op, og havde en Øxe, og de begyndte Kampen paa ny; den endtes med, at Askel blev meget saaret, men han dræbte Baglingen. Halvards Skib blev først ryddet, og derpaa gik man fra det ene Skib til det andet af de fem, som laae der. Da toge Baglerne Flugten med hele deres Flaade; nogle skyndte sig til Landet, og sprang der op i Land; men alle de lettere Skibe roede ud efter Fjorden. Birkebenerne forfulgte dem ikke ret langt, men bemægtigede sig alle de Skibe, som tyede til Land; der begyndte ogsaa Striden paa ny, og der faldt en stor Mængde, især af Baglerne. Birkebenerne roede da tilbage til Byen, og ind i Aaen om Natten ved Flodtiden. Men da Hæren kom op i Byen, erfaredes det, at Krigsøversterne havde givet Baglerne, som vare deres Frænder og Venner, Fred; men nogle af Birkebenerne erindrede, hvad Kongen havde befalet. De gik derfor hen til en Stue, hvor Baglerne vare inde, og dræbte dem; men deres Frænder, som havde givet dem Fred, gik til Kongen, og beklagede sig. Han sagde, at han vidste i den Henseende et godt Raad: de skulde undersøge, om disse Mænd, som havde dræbt deres Frænder, havde givet nogle af sine egne Fred, de skulde da hævne det. Derpaa gik de tropviis igjennem Byen, og grebe hverandres Frænder, indtil de alle vare dræbte. Næste Dag holdt Kongen Thing ude paa Øren, og forkyndte sine Folk, hvorledes man skulde indrette Delingen af Byttet: alt skulde bringes til Apostlernes Kirkegaard, hvor Kongen sagde han vilde sætte Vagt derved. Derpaa

sendte han nogle af sine Mænd til Helgeland, efter dem, som vare flygtede derhen; thi han formodede, at mange Bønder vilde være tyet derhen til deres Hjem. De grebe Bjarne Mardsøn og Brynjolf i Mjole, og mange andre brave Mænd, og røvede dygtig paa deres Gaarde.

Philippus Jarls Fald.

160. Der var en Mand ved Navn Erlend, som var Præst til Korskirken, en meget forstandig Mand; han havde ogsaa er Præbende oppe i Kristkirken. Denne Præst havde en ung og smuk Kone, ved Navn Ingeborg, som blev forført af Philippus Jarl. Da Kongen mærkede dette, bad han Jarlen venlig om, at han skulde lade dette fare; Jarlen lovede ogsaa godt, men det blev dog ved det Gamle. Men da Erlend kom til Erfaring derom, fattede han Fjendskab, deels mod Kongen selv, deels især mod Jarlen, og tænkte paa Svig mod alle Birkebenerne, naar han saae sin Leilighed dertil; Kong Sverre og samme Erlend Præst havde ogsaa ofte før haft Trætte angaaende Erkebiskopens Sag. Efter Slaget gjorde Kong Sverre sig paa det snareste færdig, og drog med Hæren og de store Skibe efter Baglerne; men disse fortrak bestandig, indtil de kom øster i Vigen; og derfra sejlede de ned til Danmark, men Kong Sverre satte efter dem. Kongen sejlede da heelt sønderpaa under Læsø, og da han spurgte, at Baglerne vare sejlede over til Jylland, vendte han tilbage til Vigen, hvor han blev om Sommeren, og inddrev Bøder af Bønderne for Landsforræderi, og tog Ledingsskat. Han havde en meget stor Hær, blev om Høsten liggende i Oslo, og lavede sig til Vintersæde der. Om Høsten kom Jarlens Frille, hiin Præstekone, nordenfra, og Jarlen tog strax imod hende, men Kongen forbød det; da sendte Jarlen hende et

Stykke derfra til Gaarden Ager, red hemmelig derhen om Natten, og sov der. Kongen talte tit til Jarlen om hans Uforsigtighed, og sagde: „Jeg frygter, Frænde! at det vil blive os til stor Skade." Baglerne sejlede bort fra Danmark i Begyndelsen af Julen med deres Flaade af Skuder; een af disse forgik undervejs, den befaledes af Odun Bileist, og der blev ikke en Sjæl reddet. Da de kom til Oslofjord, drejede de ind i Fjorden med femten Skuder, under Anførsel af den udvalgte Konge og Reidar Sendemand. Da de kom ind til Hovedø, holdt de Samtale, og Reidar Sendemand sagde: „Nu tænker jeg ikke Birkebenerne have faaet Nys om vort Komme; der maa være en stor Stimmel i Byen, og Krigsfolkene ere uden Tvivl drukne. Det snildeste vi nu kunde gjøre, var at anfalde dem, og det Raad vilde Sverre give, hvis han var i vort Sted; lader os nu roe saa stille som muligt ind til Bryggerne. Jeg veed ogsaa en Fangst, som vi kunne vente at gjøre: Philippus Jarl sover med faa Mænd ovre paa Ager." Da svarede mange: „Det er et godt Raad; lad ikke ham undgaae os." Derpaa roede de fem Skuder derhen, men de andre Folk roede ind til Bryggerne, og lyttede efter; alting var tyst og stille i Byen; de torde ikke gaae i Land, men vendte om igjen, forat møde de andre Folk. Disse havde landet i Agershage, og gik op til Gaarden; Jarlen mærkede ikke til noget, førend Husene vare omringede. Han slap ud af en hemmelig Dør, var barfodet og havde kun Linned paa; det var Tøvejr og ingen Sne paa Jorden, men meget slibrigt at gaae paa den nys tøede Jord; Jarlen var meget rap til Fods. De Bagler, som vare oppe paa Husene, saae i det tykke Mørke, at en Mand løb ud i bare Linned, og raabte til deres

Stalbrødre, at de skulde gribe ham. Man løb da efter ham, og i det samme gled Fødderne fra ham, og han faldt; da blev han truffen af et Spyd, og det blev hans Banesaar; han faldt imellem nogle Gjærder kort fra Gaarden, tilligemed to andre. Hans Svend hed Erik, og kaldtes Svage; han undkom, og bragde Bud til Byen, og kom ind i Kongsgaarden; han var da saa mødig, at han ikke fik andet sagt, end at han fik raabt høit paa dem, at de skulde staae op. Kongen kom hurtigst paa Benene, og i Klæderne og ud i Gaarden; han spurgte, hvad der var paa Færde? Svenden svarede: „Jarlen er falden, og Baglerne have sælbet ham." „Altfor nær ved os," sagde Kongen; han troede, at Jarlen havde sovet i sit Herberge i Byen, og at Baglerne vare komne ind i denne; han raabte paa Luursvenden, befalede ham at blæse det bedste han kunde, og befalede Mændene i Herberget at væbne sig; alle grebe da til Vaaben. Derpaa blev det sagt Kongen, at Jarlen var falden ovre paa Ager; alt Krigsfolket vaagede bevæbnet om Natten til det blev Dag. Det var Natten før den ellefte Dag i Julen.

Om Baglernes og Thrøndernes Handel.

161. Baglerne vendte nu ud efter Fjorden, og droge langsmed Landet, først til Bergen, hvor de forbleve en kort Tid; derpaa styrede de til Throndhjem, hvor de kom uventendes. I Kjøbstaden vare af Birkebenerne Halvard Skygna med sit Mandskab; han var Broder til Erkebiskop Guttorm; alle hans Folk bleve slagne ihjel. Baglerne satte sig fast i Byen med halvsjette hundrede Mand; den Tid var det stærk Frost og Vandene lagdes til. Da toge Kong Sverres Sysselmænd og Bønderne i Herredet den Beslutning, at drage med Krigsfolk imod dem, og stride med dem; Gauldølerne anførtes af Dyre fra Gimse, men Orkndølerne af Eyjolf

Hafleson. De havde femten hundrede Mand. Baglerne mærkede det ikke, førend de kom dragende mod Byen, gik dem imøde ud til Borgen, besatte denne, og forhindrede dem Indgangen; Dagen før havde Baglerne ladet Isen hugge op lige fra Borgen og ned forbi Broen. De skjøde paa hverandre om Dagen, og mange bleve saarede paa begge Sider; Philippus fra Vegen blev truffen af en Piil. Bønderne droge under disse Omstændigheder hjem, og fik intet udrettet. Faa Dage efter gjorde de atter et Tog ind til Byen; da vilde Baglerne ikke oppebie dem, men droge bort, da de saae dem drage ned fra Steenbjerg. Baglerne droge videre, indtil de kom sønder paa Møre til Borgund, nogle ogsaa til Thingvold, og de opholdt sig der om Foraaret, indtil det led hen imod Paaske.

Om Kong Sverre og Bønderne.

162. Kong Sverre paalagde Bønderne Leding om Vinteren, at de skulde stille en Mand af hver Torp og desuden svare et Pund Korn og et Nød. Han gav da Thrønderne Orlov, og tog i deres Sted Krigsfolk der fra Herrederne. Denne Leding vakte megen Knur i Vigen; og derefter begyndte Bønderne paa den Sammenrottelse, som siden blev manges Ulykke. De oplagde Svig imod Kongen, hvilket blev saa vidunderlig holdt skjult, at alle vare enige i Planen fra Svinesund mod Østen og alle i Vestfold og gjennem hele Rommerige; alle disse rejste sig paa een Gang paa den bestemte Tid, og opbøde Frie og Ufrie i alle disse Fylker. De dræbte alle Sysselmændene i Herrederne, hver i sit Herred. Hovedmændene for denne Sammenrottelse vare: Simon Lavmand paa Tue, Amunde Burst, Thorsid Blinde, Thord Ulfgestson, Thorlak Drasle, Jon Kula, Grim fra Grettesvig og Halkel fra Anger.

De begyndte denne Raadslagning i Oslo, hvor de holdt et Møde i Halvardskirke, og forbandt sig med hverandre, formedelst de Tynger og Paalæg, Kong Sverre havde paalagt dem. Om Onsdagen i Tamperugen i Fasten dræbte de Kong Sverres Sysselmand Benedikt i Tønsberg og hele hans Trop, Olaf Smørkoll paa Vare og alle hans Folk, Peter Lukasbroder i Omd, med otte andre, hver hvor de fandtes; de udstillede Vagter paa alle Veje, som førte til Byen. Fredagen efter kom der et løst Rygte til Kongen, at Bønderne holdt Samling; det tyktes ham utroligt, men han lod dog anstille Undersøgelse om Ledingsmændene, og det viste sig da, at alle de fra de nærmeste Herreder vare borte. Kongen lod sende Bud efter dem, men hverken om Løverdagen eller om Søndagen kom de tilbage. Om Søndagen kom en Bonde ned fra Landet til Kongen, og berettede ham, at der samlede sig en Hær imod ham, som snart vilde komme, og bad ham være belavet paa, at de kom endnu samme Nat, som stod fore, eller tidlig næste Morgen, og han forsikrede, han havde seet Bøndernes Hær. Men da Kongen hørte denne Tidende, lod han alle Krigsfolk blæse sammen, baade sine egne og Borgerne og Kjøbmændene; Kongen forkyndte da Almuen hiin Tidende, bad Borgere og Kjøbmænd om deres Bistand, og sagde, at det var deres eget Gods og Frihed de maatte fægte for; man yttrede meget Bifald paa hans Tale. Hele Hæren blev da deelt i forskjellige Afdelinger; Kongen bad sine Mænd spise til Aften, men derpaa vilde han lade hele Hæren blæse til at samles; hvilket saa skete. Derpaa flyttede Borgerne og Kjøbmændene alt det af deres Gods, de kunde, ind i Kirkerne; Kongen udstillede Vagter til Hest paa alle Kanter. Silde om Aftenen lod

han anden Gang alle Krigsfolkene blæse ud paa Isen, som laae forved Byen; Kongen gik med Hæren over til Agershage, og blev liggende der om Natten. Derpaa red han med nogle Mænd til Solanger, men lod Hestene blive paa Brinken; selv gik han ned til Vandet, hvor der laae en stor Hær af Bønderne ude paa Isen, og raadsloge med hverandre. Kongen lyttede efter hvad de sagde, gik derpaa bort og hen til sine Heste, og red ned paa Isen, udenfor Engen og ind til sine Skibe; der opholdt han sig en Stund, vendte siden tilbage til sine Folk, og da var det nær ved Dag. Da lod Kongen blæse, at de skulde samles imellem Snælda og det faste Land. Han krævede Lyd, og sagde: „Her er en stor Hær kommen sammen, og vi behøve endnu højlig, at den almægtige Gud bevarer os. Der har samlet sig et Parti imod os fra Thelemarken og Skovbygden, og nu tænker jeg de ere vendte tilbage; men ere alle disse her vore Mænd, eller ere nogle af Bønderne iblandt dem?" Man svarede ham, at de vare alle af deres Folk. „Da skulle vi," sagde Kongen, „vogte vore Skibe, og Folket skal skiftes til at hugge Isen ud for dem;" men i det samme kom der en Mand, og sagde, at der var kommet Krigsfolk østenfra over Langemule, og drog nu frem over Ryginebjerg; de vare fra Skaun, Djeren, Folden og Heggen; og alle fra Borgesyssel, undtagen fra Verne, samt øster fra Skovbygderne. Kongen svarede: „Saa komme vi til at forandre vor Plan." Han var til Hest, og red derhen hvor Borgernes Hær var, og talte saaledes, at de paa begge Sider kunde høre ham: „To Kaar ere nu forhaanden, enten at flye for Bønderne, eller at tage imod dem; ilde er det at bede Bønderne om Fred, jeg tænker deres Hug falde ikke saa tunge paa vort Bryst, som paa Bag." De bade ham raade, og sagde nu, som før, at det vilde bedst lykkes.

Da spurgte han Borgerne, om de vilde yde ham nogen Bistand, eller hver skulde sørge for sig selv; „thi," sagde han, „saaledes ville vi Birkebener tale til eder, som Ordsproget lyder, at i Nød skal man Venner bruge." Baade Bønder og Borgere svarede, at de vilde yde Kongen al den Bistand, de kunde; og saa gjorde de.

Slaget paa Bjerget.

163. Kong Sverre talte nu til sine Folk, og sagde „Det er mit Raad, at vi, førend Bøndernes hele Hær kommer imod os fra alle Sider, anfalde dem, som ligge her hos os oppe paa Ryginebjerg, nemlig den Flok, som er kommen fra Svinesund; lader os gaae op nordenfor Nonneseter, og uden at nogen kommer ind i Byen. Men," vedblev han, „Povel Belte og I Oplændingers Trop tage Skier og hvad dertil hører, stiger paa dem, og farer op paa Bjerget ovenfor dem, og seer, hvor meget Folk de have." De gjorde saa, og fore op paa Bjerget imod Østen nærved Bønderne. Der var falden megen Sne, og det var godt Skiføre, men saa slet Føre at gaae, at de vare nærved at synke i, saasnart de gik udenfor Veien; det begyndte da at lyse af Dagen, og Veiret var klart. Da Povel og hans Mænd kom op paa Bjerget, saae de, at saa langt man kunde see ned fra Gjelleraas, og heelt nordpaa langsmed Frysie, og saa lige ud til Agershage vrimlede det overalt af Folk. De vendte da paa det hurtigste tilbage til Kongen, og fortalte ham denne Tidende. Kongen var med hele Hæren draget nordenfor Nonneseter, og saa udenom op paa Bjerget; han tog derpaa sønderpaa over Aaen til Martestokke, og det, forat Folkene ikke skulde drage fra ham og løbe ind i Huse eller Kirker. Han var da kommen op paa Martestokke, og holdt stille forat høre Povels Beretning; men hans Banner og Fortroppen af

Hæren søgte op igjennem Dalen og derpaa op mod Bjerget; nogle fulgte Kjørevejen, men andre klavrede op ad en saa steil Brink, at man let kunde ligge paa det ene Knæ, naar det andet stod lige. Bønderne opløftede et Krigsraab, løb frem paa Bjerget, og sparede ikke paa Pile og Kastespyd, thi det var dem let at føre Vaabnene nedad, men de andre, som stode mod Vesten paa Bjerget paa den højre Side af Birkebenerne, skjøde bag paa dem. Vejen var ikke bredere, end at fem kunde gaae jævnsides, og tillige steil. Birkebenerne bleve meget saarede, og nogle faldt; det lykkedes dem ikke at bestige Bjerget, og den, som bar Banneret, faldt, og det kostede dem da en haard Dyst, førend de kunde faae Banneret igjen. Da saae Birkebenerne, at de ikke kunde holde Stand, og flygtede; de øverste løb paa dem, som stode længer nede paa Bjerget, og de Flygtende fore saaledes ned paa den jævne Jord, at den ene styrtede over den anden; men Bønderne satte ikke efter dem, thi de saae, at Kjærnen af Birkebenernes Hær da søgte op imod Bjerget. Da kom Kong Sverre til, og sagde: „Skam faae I, som løbe, og ligge saaledes imellem hverandre! Seer I ikke, at ikke en Sjæl forfølger eder?" Derpaa lod han hele Hæren blæse tilbage til Martestokke. Paa Ryginebjerg faldt sytten Mand af Birkebenerne, alle Hirdmænd, men mange bleve saarede. Da talte Kongen atter: „Holder eder brav, gode Kæmper! skjøndt vi have faaet nogen Slag; tit hænder sligt til Søs, sagde Sælhunden, han fik et Skud i Øjet. Bønderne have vundet al den Sejer over os, som de kunne vente, og nu gaaer den Drøm, jeg havde i Nat, i Opfyldelse: det kom mig for, at jeg havde en Bog, som ikke var indbunden, og saa stor, at den indtog en stor Deel af Landet, og eet Læg var stjaalet bort deraf; det betyder, at Bønderne have

skilt mig ved mine Folk. Frygter ikke for Bondernes Hær; de lide saa meget større Ufærd, jo flere de ere." Han talede fremdeles videre, og sagde: „Lad os gaae op ad Veien og bestige Bjerget østenfor dem, hvor det er lavere." Saa skete. Men da de kom op paa Bjerget, kunde de see hen over Bondernes Hær, og det var heelt nordenfra og udad at see til som om man saae en Skov. Da sagde Kongen: „Du, Lavard, og Du, Hakon, mine Sønner, og eders Tropper, sætter Banneret op, og bliver her paa Martestokke, og hindrer dem, som ere her oppe paa Bjerget, at de ikke falde os i Ryggen; men jeg vil vende mig nordpaa mod dem, som komme derfra." Derpaa rykkede Kongen med sine Folk nordpaa til Frysiebro, hvor Bondehæren allerede var; de skjøde paa hverandre over Aaen, og kunde ikke komme hverandre nær; nogle Mænd bleve da saarede. Da vendte Kongen sig ud mod Isen, hvor de fra Vestfold, Thelemarken og Romerige vare; derhen trak ogsaa de sig, som forhen vare ved Broen, saa at hele Kjærnen af Hæren var nu samlet der, og var saa forfærdelig stor, at det maatte tykkes umuligt at gaae den imøde for alle andre, end aldeles uforfærdede og tapre Mænd. Ale Halvardsøn hed een af Kong Sverres Leensmænd; han sagde: „Skulle vi ikke fylke, Herre?" Kongen svarede: „Den Skik have vi Birkebener antaget, ikke at fylke, naar vi stride til Lands, men vi løbe imod Fjenden i Hobe, og gjøre saa megen Allarm, vi kunne; hver kan da gaae frem, som han selv vil. Lader os gjøre et haardt Anfald strax i Begyndelsen, jeg tænker da, at Bonden skal vige; det er nu gaaet os, som det hedder, at Fald tyder Farende Held." Derpaa befalede han at blæse, og sagde: „Nu fremad, Krists Mænd og Korsets Mænd og alle hin hellige Kong Olafs Mænd! og gaaer adspredte!" Kon-

gen red paa en bruun Hest, havde en god Brynje, og derover et stærkt Pantser, og yderst en rød Kittel, samt en vid Staalhue, saaledes som Tyskerne bruge, derunder en Stormhue, Sværd ved Siden og Spyd i Haanden. Han red i Spidsen for Hæren, saa at Hesten med Bringen rørte ved Bøndernes Skjolde. Birkebenerne stormede frem paa begge Sider af ham med dragne Sværd, og gjorde et saa haardt Anløb mod Bønderne, at de, som vare forrest, gjerne vilde have været længer borte, hvis de havde kunnet, og søgte at komme tilbage imellem de andre, men ingen vilde staae foran den anden. Birkebenerne hug da ind paa Bønderne, hvor de gave sig blot, og benyttede denne deres Uorden. Nederlaget vendte sig da strax paa Bøndernes Side, og Rædsel paakom nogle, saa at hele deres Hær begyndte at vige og løbe, og flygtede ind ad Agershage. Birkebenerne gave dem dygtige Nakkedrag, og forfulgte dem ind mod Landet; der faldt mange af Bønderne, og laae rundt omkring paa Isen. De fra Tønsberg og alle de, som boede ved Søen, vare farne paa Skibe ind i Fjorden, lagde til ude ved Kanten af Isen, og gik der op; det var en meget stor og vel udrustet Hær, thi den bestod af Borgere og Kjøbmænd fra Tønsberg. De droge indad paa Isen, og troede, de andre havde holdt Stand. Men da Birkebenerne saae denne Fylking, vendte de sig imod dem. Kongen sagde: „Her saae vi endnu mere at bestille, og det inden kort Tid; lader os nu gaae imod dem; de ere langtfra ikke saa mandstærke som de andre, og ville gjøre samme Kjøbmandskab, som de.” Han befalede Luursvenden at blæse af alle Kræfter; Hæren foer da ud ad Isen, og gik flyvende afsted, som om det var ganske friske Tropper. Tønsbergernes Hær

holdt Stand og flokkede sig sammen ved dette Syn, og ventede sig Bistand af den Hær, som Bønderne havde oppe paa Engen. Men Birkebenerne løb imod dem, gave dem Hug, som de plejede, strax i Begyndelsen, saaledes at der, hvor de stødte sammen, laae Tønsbergerne saa tykt som opskyllet Tang, men de, som beholdt Livet, gave sig til at løbe, og Modstanden varede kun kort. Birkebenerne satte efter de Flygtende ud ad Isen, og dræbte en Deel, thi de fleste af dem havde Brodder i Skoene, de flygtende derimod havde bare Saaler, og Isen var slibrig af Blod. Kongen red nærved dem, og det var hans Bestilling, at han gav enhver, som han slog, et Stik med Spydet, hvorpaa Birkebenerne gave hver sin Rest. Der faldt mange brave Kjøbmænd: Svend Sveiteskid, Sigurd Talge og mange andre; de flygtede til deres Skibe, men andre løb op i Engen mod dem fra Vestfold; og de samlede endnu en Gang deres Folk i Engen. Man hår sagt, at da Sverre lod mynstre sin Hær, taltes der næsten sem og tyve hundrede Mand; men da de kom mod Bøndernes Mængde, tyktes de kun at være en Haandfuld Folk, og man meente, at der vare tyve mod een. Kongen vilde derfor ikke fylke sin Hær paa eet Sted, thi da frygtede han for, at Bondehæren skulde indeslutte den fra alle Sider, og i disse Anfald stimlede derfor Krigsfolket frem paa begge Sider i Flokke, og havde vexelviis Overhaand; paa mange Steder holdtes store Slag, som der kunde fortælles meget om, men alt det lader sig ikke skrive i een Bog; det er fornemmelig blevet fortalt, som tildrog sig der, hvor Kongens Banner var og han selv var med.

Om Kongesønnerne og Bønderne.

164. Nu er at fortælle om Sigurd Lavard og Ha-

kon, Kongens Sønner, og om de Bønder, som laae paa Ryginebjerg. Disse saae, at Kong Sverre satte haardt efter de Flygtende paa Isen, og at Bønderne trængte til Undsætning. De opmuntrede da hverandre, og gik ned af Bjerget med Hæren. Men da Sigurd Lavard og hans Medfølgere saae det, vendte de sig imod dem; først var der en lille Dal imellem dem, hvor de mødtes, og der begyndte en haard Strid. Birkebenerne havde fire hundrede Mand, men Bønderne næsten tyve hundrede. Bønderne gjorde hæftig Anfald; Birkebenerne bleve overvældede af Mængden, og flygtede ned paa Vejene; Sigurd Lavard tog ned til Byen, og sprængte til Hest ind i Halvardskirke, hvorhen ogsaa adskillige andre toge med ham; men Hakon og Svinepeter og en Deel af Hæren toge Vejen ovenfor Nonnesæter, og saa ud paa Isen imod Kongen. Bønderne havde ikke stor Lyst til at forfølge de Flygtende, men gik med fylket Hær ned i Byen; de spredte sig omkring i Byen, og anordnede deres Drikkelave, hvor hvert Parti skulde drikke om Aftenen. De gik ogsaa ned til Kong Sverres Skibe, som vare satte op der; nogle vilde have dem brændt, men andre satte sig derimod, og sagde, de vilde ikke ødelægge deres egne Kostbarheder. De vendte siden op forbi Nonnesæter, og sloge der Fylking. Kong Sverre saae Bøndernes Fylking; han formanede da sine Folk paa ny, og bad dem atter holde sig vel; „thi spørges vil det altid," sagde han, „hvo der ere de tapreste. Det forekommer mig," vedblev han, „at disse Bønder, som vi stødte paa i Morges, ville endnu møde os; nu have vi god Lejlighed til at huske dem den Ulykke, de tilføjede os; vi kunne nu staae ligesaa højt, som de, og behøve ikke at klavre op ad Bjerget til dem." Kongen

vendte sig da imod dem med de Folk, han havde; der begyndte atter en haard Strid, og det tog den sædvanlige Ende, at Bønderne flyede, først op nordenfor Byen, og saa op til Valkebjerg. Kongens Søn Hakon fulgte efter dem, og dræbte adskillige; men da de saae, at Hovedhæren ikke satte efter dem, standsede de oppe ved Valkebjerg, hvor der begyndte en meget haard Strid. Kong Sverre vendte sig sønderpaa igjennem Snævringerne ved Suderboderne, og saa frem til Halvardskirke; da løb Lavard og de andre ud af Kirken. Da sagde Kong Sverre til ham: „Al din Adfærd bliver sig selv lig; lidet Haab have Birkebenerne om, i dig at erholde en god Høvding, og det gaaer her, som det hedder:

Ulig du er
Eders Frænder,
De, som før
Djærve vare."

Fremdeles sagde han til de Birkebener, som vare i Kirken: „Liden Lighed have I med de Birkebener, som strede med mig, forat vinde Riget fra Kong Magnus; dem tyktes, at jeg ikke duede til at gaae i de Kampe, de holdt, og de sagde, nogle dog at det var af Forsigtighed, men alle de andre, at det kom af Fejghed; men

Sjelden kjæk
Som Voxen bliver
Den, der var i Barndom bløð.

Men hver Gang vi nu stride, er jeg den forreste, og de holdes for drabelige Mænd, som gaae jævnsides med mig, og gjerne vil jeg takke dem, som saa gjøre. Men lidet ligne I dem; de have sejret i Dag, men I have ladet eder jage paa Flugt; sætter nu efter Bønderne, og betaler dem de Bagsmæk, I have saaet; bravere Kæmper, end I ere, have fordrevet dem."

Kongen vendte da op ud af Kirkegaarden, men mange af hans Folk viste deres Andagt ved at kysse Kirkerne. Da sagde Kongen: „I Birkebener ere nu langt andægtigere, end før, og det lader nu som I skulle slikke hver Kirke, I komme til; men det er kort siden, at I brøde eder kun lidet om Kirkerne." Kongen red da op ad Vejen; meget Folk fulgte ham, og de dræbte undervejs dygtig af Bønderne. Da saae de nordpaa til Valkebjerg, at Vaaben ragede frem der, og Kongen tog da den Vej; der skete snart et stort Nederlag. Bønderne vendte sig atter paa Flugt og løb alt hvad de kunde, nogle henad Vejen, andre hist og her, hvor de kunde frelse sig. Det gik saaledes for det meste den Dag, at strax naar Bønderne haanlig begave sig paa Flugt, saa droge de gjerne bort med alle, og den allerstørste Part af Hæren undkom; men der faldt dog saa mange, at det var vanskeligt at tælle dem, thi mange af Ligene fandtes først Foraaret efter.

Kong Sverres Sejer over Bønderne.

165. Kong Sverre lod derpaa hele Hæren blæse ned til Martestokke, og da han var kommen der, sagde han: „Nu maa Hæren sætte sig ned og hvile sig; Tjenestedrengene skulle gaae ned til Byen, og hente Mændene Mad og Drik;" og saa skete. Mange forbandt da deres Saar, og gjorde sig i Stand, og de opholdt sig der længe; det var ved Nontid. Da saae de over i Agershave, at der samledes mange Folk, som strømmede til fra alle Sider; det var den Bondehær, som de havde haft at gjøre med om Dagen. Bønderne flokkede sig sammen paa den østre Side af Agershage ved Isen, og holdt deres Raadslagninger der; nogle vilde, at de skulde vende hjem, men de mest Haardnakkede vilde endnu stride. „Birkebenerne," sagde de, „maatte nu være saa saarede og modige, og saa mange af dem faldne, at der in-

gen Kraft mere var i dem. Men hvorfor tog ingen sig for at dræbe Kongen, da han red lige i Hænderne paa os? Det veed Gud, hvis han kommer saaledes en Gang endnu, da skal han aldrig slippe derfra, thi vi kunne aldrig faae bedre Lejlighed; men drage vi hjem, saaledes som Sagerne nu staae, og give Birkebenerne Magt over os, da kunne vi aldrig rejse vore Hoveder frit i Vejret. Lader os derfor vise os mandig og staae fast, om end Birkebenerne anfalde os, og hver vogte sig for at han ikke løber." Derpaa indgik alle Bøndernes Krigsøverster en Forening med hverandre, og gave Haand paa, ikke at forlade hverandre; stode derpaa op, fylkede deres Folk med megen Omhyggelighed, og anordnede, hvilke der skulde dække de andre, og hvilke der skulde hugge eller stikke; stillede Bueskytterne sammen, og yttrede nu ingen Frygt for Birkebenerne. Disse saae, at Bønderne beredte sig til Slag. Kongen stod da op, og sagde: „Det sandes nu her med Bønderne, hvad man siger for et gammelt Ord, at seent giver den efter, som har en slet Sag; mig synes, de ere nu atter færdige til at slaaes, og vi Birkebener maae nok see til, at de ikke faae Bugt med os. Lader os derfor gaae imod dem, og gjøre et saadant Anløb, at de faae større Lyst til at drage hjem, end at have med os Birkebener at gjøre. Nu er det bedst at kaste Smørrebrød og Kande, og lade som vi vare ganske friske Folk!" Derefter lod han blæse i Lurene, og vendte med Hæren ned til Isen. Birkebenerne gjorde da et haardt Anfald paa Bønderne; disse stode haardt imod, og der begyndte et stort Slag. Kongen red selv frem mod Bøndernes Fylking, og forsøgte, om den ikke vilde give efter, og naar det ikke vilde lykkes paa eet Sted, saa prøvede han paa et andet; saaledes blev han bestandig ved paa forskjellige Steder. Bønderne kjendte me-

get godt Kongen, og sagde til hverandre: „Dræber ham, hugger ham, stikker ham! Dræber Hesten under ham!" Dette blev sagt, men ikke gjort. Og da dette Slag havde varet en Stund, saa blev det Enden derpaa, at Bøndernes Fylking blev brudt, deres Folk skiltes ad, og gave sig til at adsprede sig; da svigtede deres Skjolde af Lindetræ dem, og kunde ikke staae sig imod Birkebenernes Spydstik. Bønderne havde traadt Sneen ned, der hvor de havde fylket, og da Birkebenerne vare komne op paa den nedtraadte Sne til dem, saa var det ude med den Forening, Bønderne havde sluttet med hverandre; det gik da saaledes, at de samme, der havde lovet aldrig at skilles ad, de flyede nu hver sin Vej, og da hele Bondeskaren kom paa Flugt, vare Vejene dem endda ikke brede nok, og Folket spredtes ad til alle Kanter. Birkebenerne forfulgte dem skarpt, og fældte en stor Mængde; de satte i en Stimmel efter dem; henne paa Engen vare nogle kratbevorne Kjær. Ale Halvardsøn var klædt og udrustet ganske som Kongen; han red frem til Kjærene med faa Folk; Bønderne kom farende derhen, og dræbte ham; han fik et Slag ind under Kinden og paa Halsen, som blev hans Banesaar. Derpaa afførte de ham hans Rustning, oploftede et høit Raab, og sagde, at Kongen var der falden; men da Birkebenerne hørte dette, sagtnedes de noget i Anfaldet, og dette Ry foer hurtig om imellem Bønderne og Birkebenerne, og de enkelte Tropper trak sig da sammen paa begge Sider. Da Kongen hørte det, lod han Lurene blæse, og red djærvt frem; da mærkede Bønderne, at det var en ringere Steg, de havde haft paa Spid, end Kongen. Birkebenerne gik da drabelig frem over Kjærene, med Kongebanneret i Spidsen. Derpaa droge de frem over nogle Enge, og ved et Bjerg fandt de en stor Samling af Bønderne,

som de strax ansaldt; der begyndte en haard og hæftig Strid, og Folk strømmede did fra begge Partier; Bønderne lede da et ligesaa stort Nederlag, som før, ledtes ved at være der, vilde heller hjem, og løb nu bort ad alle Kanter. Birkebenerne dræbte alle dem, de kunde naae, og forfulgte dem lige til det blev Nat. Kongen gav om Dagen alle dem Fred, som bade derom og kom til ham. Thorfid Blinde blev fangen og Kongen gav ham Fred. Der var en Bonde, som blev fangen tre Gange paa den Dag, og Kongen gav ham hver Gang Fred, men han løb bestandig over til Bønderne, og stred; den fjerde Gang blev han fangen og dræbt. Om Aftenen drog Kongen tilbage til Byen, og lod om Natten Vagter udstille allevegne fra Byen. Om Morgenen efter lod han blæse til Thing, og takkede Borgerne for deres Hjælp, og sine Mænd for deres tro Bistand; han talte derom med mange fagre Ord. „Det var en Lykke for os," sagde han, „at denne hele Mængde ikke paa een Gang styrtede over os, og jeg haaber, vi ikke oftere skulle have med en saadan Overmagt at gjøre; man skal lede længe, førend man finder Exempel paa, at nogen har stredet mod en saadan Mængde med saa faa Folk, som vi havde. Nu vil jeg lade Isen hugge heelt ud til aaben Sø, saa vore Skibe kunne blive flot. Fire Mand skal hugge en Favn i Længden og fire Favne i Breden, og rense Vaagen efter sig; og saaledes skal man hugge Dag for Dag indtil man kommer ud til aaben Sø." Derpaa lod Kongen et Reb lægge paa Isen, og Folket inddele; i dette Arbejde deeltoge baade Krigsfolket og Kjøbmændene og Borgerne, og det blev endt i faa Dage; Kongen lod Skibene gjøre flot, saasnart det vår muligt, og flytte ud fra Byen, lod dem derpaa ud-

ruste, og styrede bort fra Fjorden. Derpaa drog han sin Vej nordpaa i Vigen, saa at han Paaskeaften kom til Bergen. Alle bleve glade ved hans Komme, især da de havde hørt noget om, at Baglerne skulde være paa Vejen nordenfra, og agtede sig snart til Byen.

Birkebenernes og Baglernes Handel.

166. Paaskedag, da Solen ikke var kommen ret højt op, saae Vagterne, at Baglernes Skuder kom roende nordenfra forbi Hegrenæs, og stævnede til Byen; Vagtmændene blæste, og vakte Hæren; Birkebenerne sloge strax Tjeldingerne ned. Kongen bad dem ikke være for hidsige efter Fangsten, men at lade Baglerne roe ind i Vaagen; paa Kongens Skibe vare Masterne ikke tagne ned, hvilket Baglerne saae, og tænkte det var Kjøbmandsskibe. Men da de løb ind i Vaagen, fik de andet at føle, thi Birkebenerne havde i Forvejen vendt deres Skibe udad, sade ved Aarerne, og fore saa hastig som muligt ud imod dem; da saae og kjendte Baglerne baade Kong Sverres Banner Sejerfluen og hans Luur Andvaage; de grebe da alle til een Beslutning, skaadede paa det ene Bord, roede af alle Kræfter paa det andet, drejede saaledes om, og vendte sønderpaa. Men førend Baglerne fik alle deres Skibe vendte, roede Birkebenerne saaledes paa to Skuder, at de begge strax vendte Kjølen i Vejret. Begge Partier roede da alt hvad de kunde; man kom Baglerne nær, saa at nogle skyndte sig op i Gravdal, men den udvalgte Konge og Reidar løb med nogle Skibe ind i Gygesvig; andre undvege endnu længer sønderpaa. Birkebenerne fulgte dem, og dræbte mange af dem. Kong Sverre lagde til i Gygesvig, tog der Baglernes Skibe, og fældte mange af deres Mænd, men deres Høvdinger

undkom. Kongen vendte da tilbage til Byen, men Baglerne samlede sig paa ny, og dreve af øster til Vigen; her toge Bønderne vel imod dem, og forenede sig med dem i deres fælles Ulykke.

Om Kong Sverres Rejser.

167. Kong Sverre opholdt sig nogen Tid i Byen, og samlede Folk og Ledingsskat til sig fra Herrederne. Om Foraaret gjorde han sig færdig med en stor Hær, og havde mange og store Skibe; da førte han Hovedbussen. Han sejlede sønderpaa langsmed Landet, og saa øster til Vigen; men da han kom ind i Vigen til Tønsberg, vare Baglerne der; Reidar Sendemand var der med en stor Trop, som Indbyggerne i Vestfold havde sat til Landværn imod Birkebenerne. De havde sat sig fast oppe paa Tønsberg, og gjort mange Indretninger til Forsvar blandt andet to Kasteller, det ene mod Nord paa Bjerget, det andet mod Syd over Vejen, som gaaer op fra Laurentii Kirke. Kong Sverre opholdt sig ikke for denne Gang i Tønsberg; han sagde, da de roede bort fra Byen: „Saa godt som I Bagler nu tykkes om Bjerget, saa lede skulle I en Gang blive deraf." Han sejlede derpaa øster i Vigen, men Bønderne havde overalt samlet sig sammen og opbudt baade Fri og Træl; ingensteds kunde Kongen og hans Mænd komme til det faste Land, men der blev dræbt af deres Folk, hvor de bleve trufne, og skudt paa dem, naar de kom nær til Kysten. Hos Bønderne vare da Sigurd Jarlssøn, Halvard Bratte, Lodin Povelsøn, Amunde Burst, og mange andre Krigsøverster. Kong Sverre sejlede østerpaa langsmed Landet lige til Kongehelle, hvor han stævnede Bønderne til Thing; og da Kongen vare mandstærk og havde mange Folk, og der vare in-

gen af de Bønder, som vare dragne til Oslo mod Kongen, saa kom Bønderne til Thinget. Kongen krævede da Leding og Krigsskat, og fandt desuden adskilligt at have Sag med dem for. Bønderne underkastede sig alle Kongens Fordringer, og saae da heller ikke Udvej til andet. Kongen vendte derpaa tilbage, og holdt Thing med Bønderne paa Ordost, forlangte her det samme, som før, og sagde: „Jeg vil bede eder Bønder at laane mig alle de Heste, som ere her paa Øen; vi troe at trænge til dem, og I kunne sætte Folk til at passe paa dem og bringe dem tilbage, naar vi have brugt dem. I skulle nu have Tak, om I godvillig tilstaae os dette, men hvor det gaaer, saa maae vi have dem." Bønderne overlode nu deres Heste, baade fra Tjorn og de andre Øer; de førte bestandig Skibene efter sig nordpaa i Vigen; men de samlede Bønder droge frem ligeover for dem oppe paa Landet. Da Kong Sverre kom nordpaa til Sotenæs, drejede han af, og lagde sig ved det Sted, som hedder Tharve; der havde Baglerne en Samling, og Kongen lod gjøre Landgang for denne Sinde. Baglerne søgte da op i Landet imod de forsamlede Bønder, og de holdt alle tilsammen Thing oppe ved Forskirke, og beraadsloge med hverandre. Bønderne opmuntrede til, at man skulde drage mod Kongen, og stride med ham, og sagde, at han ellers vilde brænde Bygden; herom bleve de ogsaa enige, og hævede Thinget. Alle gave sig da paa Vejen mod Kongen; Sigurd Jarlssøn lod der sit Banner rejse.

Kong Sverres Slag med Baglerne.

168. Kong Sverre gik fra Skibene paa Land, og sagde til sin Hær, at han vilde opsøge Baglerne eller Bønderne, hvilke han først traf paa, og yttrede, at han

havde altfor længe ladet sig jage langsmed Landet, uden at kunne faae af Bønderne hvad ham tilkom. Han deelte sine Folk, og lod nogle bevogte Skibene, men andre gaae i Land, og dette var den største Deel; de brugte da alle de Heste, de havde, men nogle gik til Fods; saaledes droge de frem den Dag; men Bønderne havde ladet hele Bygden øde. Det var omtrent ved Nontid, at Kongen var kommen til et Bjerg, hvor han standsede, og sagde: „Nu ville vi vende nedad igjen, og vi skulle nu give os til at brænde hele Bygden, hvor vi komme." Kort efter kom der en Mand til Kongen, og raabte: „Her nordenfor Bjerget ned igjennem Dalen drager nu Bøndernes Hær." Kongen sagde: „Saa maae vi tage den Beslutning, at vende om imod dem, og forsøge, hvorledes det da gaaer." Han befalede Luursvenden at blæse, hvorpaa hans Folk søgte til ham; han vendte sig strax nordpaa i Dalen, og hans Trop gik forrest. Men da Bønderne saae dette, grebe de til deres Vaaben; de droge imod hinanden, og mødtes paa et Sted, hvor der paa den ene Side var en Skov, paa den anden en lille leret Bæk; der vare ogsaa nogle Agre i Nærheden. Kongen red strax ind paa Bønderne, da han kom hen til dem; de forreste Tropper der kom imod ham, vare Sigurd Jarlssøns og førte hans Banner, men han selv var ingensteds der i Nærheden; der gjordes en stærk Modstand; Kongens Folk samlede sig hurtigere om ham, men Bønderne betænkte sig, og raadsloge, hvad der var bedst, at gaae frem eller tilbage. Birkebenerne fældte da næsten alle Baglernes Tropper, som havde været forrest, og Banneret blev hugget ned; da vare Bønderne ogsaa blevne enige om, at alle vilde fjærne sig fra Birkebenerne; hele Bøndernes Hær gav sig da paa Flugt,

men Birkebenerne forfulgte dem, og dræbte mange Folk. Om Aftenen vendte de tilbage til Skibene. Slaget holdtes ved Gaarden Skarsstad.

Kong Sverre lod Bygden brænde for Bønderne.

169. Dagen efter kom Bønderne ned, og bade om Fred; Kongen gav alle dem Fred, som forlangte det, og mange Bønder kom da ned, og bragde ham betydelige Bøder. Derpaa drog Kongen bort med Hæren, og vendte sig nordpaa i Vigen. Han lagde op i Fjorden Hornesfjord, og sendte Bud til Bønderne, at de skulde ogsaa forlige sig med ham; nogle kom da ned, forat slutte Forlig, men andre ikke, og der vare langt flere, som ikke kom, i Strækningen østenfor Aaen paa Agde, thi de stolede paa, at Baglerne vilde komme dem til Hjælp. Da Kongen havde ligget der en Stund, gik han op i Landet paa den nordre Side, hvor alle Indvaanerne vare flygtede bort fra deres Huse. Da de havde draget frem en Tidlang, og Aftenen nærmede sig, sagde Kongen, at de skulde vende tilbage; hans Søn Hakon, sagde han, skulde med en Deel af Hæren drage ned paa den anden Side langs Bygden; „men vi," sagde Kongen, „skulle stævne ned her, og vi skulle saa paa begge Sider brænde hele Bygden." Da blev der sat Ild paa Husene, og brændt overalt hvor de droge frem; mange store Gaarde bleve afbrændte; de brændte da ogsaa Dalen hin magle, som Havard Bonde ejede. Om Aftenen kom en Dreng løbende ud af Skoven til Kongen, og sagde: „Herre! for Guds Skyld lad ikke min Faders Gaard brænde her foran." Kongen svarede: „Hans Gaard skal sikkert ikke blive brændt, siden du beder derom, og ingen skulde bleven brændt i Dag, hvis Bønderne havde været hjemme og bedet om Fred; og siig dem det,

at der fra nu af ingen flere skal blive brændt." Da drog Kongen til sine Skibe; og næste Dag kom Bønderne ned, lovede Kongen Bøder, og alle Indvaanerne der underkastede sig ham, og betalte Bøder. Da Kongen der havde udrettet hvad han vilde, sejlede han nord over Folden og laae i Havsteenssund, da han fik at vide, at Baglerne skaffede sig Skibe i Tønsberg. Og da Kongen kom til Grindholmesund, saa roede han ud efter dem nordenfor Tunna, og det begyndte da at blive mørkt; Kongen laae om Natten i Rafnsvaag udenfor Tunna, men Baglerne noget længer sønderpaa ved Kysten. Strax i Dagbrækningen roede Kongen med Skuder og lette Skibe hen at opsøge dem; men Baglerne sejlede før Dag ud paa Havet, og Kongen efter dem. Og da Baglerne saae, at Birkebenernes Skibe sejlede hurtigere, og at de ikke kunde undgaae dem, saa vendte de atter ind til Landet. En Jagt, som Søbjørn Lim styrede, vendte da ind under Tunnaskove. Birkebenerne roede efter ham, og Søbjørn undkom selvanden, men alle de øvrige faldt; Birkebenerne bemægtigede sig Jagten med alt hvad der var paa den. Baglerne vendte med syv Skuder ind nordenfor Øxenøen, ind i Sandefjord, og ind til det Sted paa Nordlandet, som hedder Hesselviger; der lagde de til, og løb i Land. Kong Sverre lagde imod dem, dræbte mangfoldige af dem, og tog Skibene med alt hvad der var paa dem, men Baglerne flyede op i Landet. Kongen vendte tilbage til Tønsberg, og opholdt sig der en Stund.

Om Kong Sverre.

170. Noget efter drog Kong Sverre sin Vej nordpaa; men da han kom til Portyria, vendte han atter med nogle Skuder og lette Skibe ind i Vigen, og agtede at tage

saa mange Bagler han kunde faae; han drog nu frem Dag og Nat, og ventede, at Baglerne skulde søge hen til Kjøbstæderne, strax naar de troede, at han havde forladt Vigen. Kongen drog først til Tønsberg, og fældte der syv af Baglerne. Derpaa drog han til Oslo, og dræbte der ligeledes nogle, vendte saa tilbage til sin Flaade, og traf dem med de store Skibe i Afkøsund nord paa Limgardsside. Kong Sverre drog da med sin Flaade nordpaa til Bergen, og gav Ledingsmændene Lov til at rejse hjem, men han selv blev i Bergen om Vinteren. Baglerne satte sig fast i Vigen, og hævede der Skatte og Skyld.

Kong Sverre belejrer Bjerget.

171. Om Foraaret efter opbød Kong Sverre Leding af hele Landet nordpaa, og drog med en stor Hær øster til Vigen. Reidar laae paa Bjerget i Tønsberg, og havde næppe to hundrede Mand; der var ogsaa Halvard Bratte og mange andre Krigsøverster, men deres Konge og Sigurd Jarlssøn og endnu meget andet Krigsfolk var oppe i Landet. Kong Sverre sejlede øster over Folden, drog der omkring om Sommeren, og beskattede Bønderne; alle Indvaanerne underkastede sig ham da, undtagen de i Skaun. Derpaa drog han op til Sarpsborg, lod nogle Skuder trække op forbi Sarpsfossen, og roede derpaa op ad Aaen; de gik da op i Skaun, og brændte hele Bygden der. Derpaa søgte Bønderne Forlig, og betalte Bøder. Da vendte Kongen tilbage til sine Skibe, og sejlede saa nord over Folden til Tønsberg; det var ved vor Frue-Messe den sidste. Kong Sverre indsluttede Bjerget, og hindrede Baglerne at komme derfra; han slog sine Telte heelt nordenfor Bjerget imellem dette og Byen og nordpaa til Søen; han lod gjøre en Grav udenfor Lejren, heelt nordenfra Vaagen af og sønderpaa til Skel-

jasteenssund, og lod sætte Pæle overalt indenfor Graven; og alt dette blev gjort under Landhærens Anfald. Kongen lod sine Skibe sætte op, og gjøre i Stand; han fordeelte sine Folk til Beleiringen: Gjæsterne stode nordpaa ved Veien, som gaaer ned fra Frodeaas, og Høvding for dem var Peter Steypper; de toge nogle Huse nede i Byen, og førte dem derhen, og dette Sted har siden den Tid faaet Navnet Gjæstebakken. Kongen sov sædvanlig i Byen tilligemed mange af hans Mænd.

Kong Sverre beleirede Tønsberg.

172. Kong Sverre beskikkede sin Hær til at anfalde Bjerget; han lod sit eget Banner drage op søndenfra til Kløften, men Gjæsterne anfaldt det nordre Kastel. Da Birkebenerne søgte op imod Bjerget, havde Baglerne beskikket alting til Forsvar, og anfaldt dem med Stene og Skudvaaben. Birkebenerne gik lige op under Kastellet, saa at de med lange Spyd anfaldt hverandre. Baglerne i Kastellet væltede store Stene ned paa dem, som det var umuligt at holde Stand for, thi baade Skjolde og Staalhuer bleve beskadigede deraf, og Birkebenerne maatte saarede og kvæstede vende tilbage ned i Kløften. Kongen saae da, at der var saa stor Forskjel i deres Stridskræfter, at de ikke med Storm kunde tage Bjerget; Baglerne vare da overgivne og stortalende. Og da Kongen havde ligget en Stund ved Bjerget, sendte han nogle Mænd ud omkring i Herrederne, forat bringe sig Levning og Levnetsmidler, og alt dette var let at bringe tilveie, saalænge Birkebenerne ikke af Iis hindredes fra at bruge deres Skibe. Kong Sverre beklagede meget, at ingen kunde skaffe ham Efterretning om, hvorledes de beredte sig til Modværge paa Bjerget; han fandt da paa det Raad, at tage nogle Kirkestiger i Byen, binde dem til hinanden, og

sætte dem ved Taarnet i Laurentii Kirke; en Mand gik saa op ad dem, heelt op paa Taget, som vendte fra Bjerget, holdt Hænderne om Knappen, og kunde da see alt hvad de foretog sig paa Bjerget. Baglerne fik Øie paa ham, og da skjød Reidar Sendemand efter ham, og satte den første Piil i Knappen, og strax derpaa den anden, som traf imellem hans Hænder, i det han gav Slip; men Taget dækkede ham mod flere Skud. Derpaa gik han ned, og fortalte Kongen hvad han havde seet. Baglerne havde trukket nogle Skuder op paa Bjerget; ikke langt fra det nordlige Kastel var deres Brønd, over hvilken de havde lagt en omvendt Skude, saa at de godt kunde gaae derhen fra Bjerget. Kastellerne vare gjorte saaledes, at der stode fire Pæle opret, og oppe imellem dem var en Bjælke, og derover var Arnen, men underneden var der Plankeværk imellem Pælene. En Nat om Høsten var det et Bælmørke; Kongen sendte en Mand op paa Bjerget, ved Navn Svend Munke; han havde et Tov med sig, og to Spyd med korte Skafter, det ene i Haanden, det andet ved Siden under Bæltet. Han gik op paa Bjerget, og kastede Tovet om een af Kastelspælene, saa højt oppe, som han kunde; men ved den anden Ende af Tovet vare der over hundrede Mand. Svend rystede Tovet, og gav dem derved tilkjende, at den ene Ende var bunden fast; de toge da alle fat paa Tovet, og trak dygtig; da begyndte Kastellet at vakle meget, og Baglerne, som vare deri, bleve meget forskrækkede; men i det samme gik Tovet over. Svend Munke gik op paa Bjerget, og hen paa den østre Side, hvor der vare to Vagtmænd; begge sov; han gjennemborede den ene med sit Spyd, men den anden sprang op ved Stikket af Spydet, og Svend gjennemborede ham

da staaende, og dræbte dem saaledes begge; derpaa gik han mod Østen ned af Bjerget og tilbage til Birkebenerne. Kong Sverre prøvede mange Kunster, forat indtage Bjerget: han lod blandt andet gjøre en Flage af Tømmer med tykke Pæle under, og lod den bære op under Kastellet; men den var saa vanskelig at bringe afsted, saa der blev intet af dette Paafund. Birkebenerne gik bestandig hver Dag de andre paa Skudvidde nær, og de skjøde paa hverandre; men for Baglerne var Kampen i alle Henseender lettere.

Om Inge og Baglerne.

173. Baglernes Høvding Inge, Sigurd Jarlsføn, Arne Biskops-Frænde og mange andre Krigsøverster, samt Kjærnen af Hæren vare i Oplandene, og undertiden ude i Vigen. De og Rejdar havde gjort den Aftale med hverandre, at komme hinanden til Hjælp, naar det behøvedes. Men nu da Kong Sverre belejrede Reidar, tyktes dem, at deres Medforbundne viste sig seendrægtige i at komme dem til Hjælp, da de dog vare haardt i Knibe; de fattede nu den Beslutning, at sende Bud til Inge og de andre ved følgende Foranstaltning: en Nat toge de en lille Skude, som otte Mænd kunde roe, trak den vester hen paa Bjerget til Søen, lagde Aarer i den, sloge Tov om den, og toge Løftestænger, som ragede ud over Bjerget; ti Mand gik paa den, under Anførsel af Thord Dokka; derpaa lode de Skuden ved Rebene sænke ned i Søen, hvilket var et farligt Arbejde, allerhelst da Birkebenerne laae paa Skuder forved Bjerget, og holdt Vagt der hver Nat. Baglerne satte Aarerne i Vandet, og roede ud imellem dem igjennem Sundene i flyvende Fart, og sprang paa Land indenfor Smørbjerg. Birkebenerne roede efter dem, og

fik den tomme Skude, men ingen af Folkene; disse droge deres Vej, indtil de fandt Inge og Sigurd, hvem de forkyndte Reidars Budskab, og hvad der der var forefaldet. Baglerne tyktes, at efter hvad de spurgte om Kong Sverre, saa længtes de ikke efter at have med ham at gjøre; de sagde, at han vilde nok forlade Bjerget, naar det begyndte at snee eller fryse. Kong Sverre erfarede om Morgenen, at Baglerne havde listet sig ud af Bjerget; han sagde da: „Saa kjede I nu ere af at ligge her omkring Bjerget, saa kunne I nu see, at de ere endnu kjedere af at blive liggende der."

Om Ribbalderne og Baglerne.

174. Kong Johan i Engelland havde sendt Kong Sverre Sommeren tilforn, da han var i Bergen, hundrede Krigere af dem, som kaldtes Ribbalder; de vare saa raske til Fods, som Dyr, ligeledes gode Bueskytter, overmaade dristige, og sparede heller ikke at gjøre Ondt. Kong Sverre sendte dem til Oplandene, og satte en Mand, der hed Hide og var Broder til Sigurd Skjalge, til Høvding over dem; Hide var ikke synderlig liidt. Ribbalderne kom ned i Haddingedalen, droge den øvre Vei igjennem Sognedal og ned i Thelemarken; og hvor de kom frem, dræbte de alle, Unge og Gamle, Kvinder og Mænd; ligeledes ihjelsloge de alle de Kreaturer, de kunde komme til, endogsaa Hunde og Katte, og alle levende Dyr, som de traf paa; de brændte ogsaa hele Bygden, hvor de kom. Men naar man samlede sig sammen imod dem, saa løb de op paa Fjeldene og i Orkener, og kom bestandig frem igjen, hvor man ikke ventede dem; de hærgede i Bygder, hvor der aldrig før var kommen nogen Hær, og anrettede der et saadant Hærværk, at man aldrig havde hørt Mage til sligt. De kom til Kong Sverre, da han be-

lejrede Bjerget, gik bestandig Baglerne dristig under Øjne, og begge Partier skjøde paa hverandre. En Dag traf Baglerne en af Ribbalderne med en Piil, saa at han strax døde deraf; men Ribbalderne skrege højt, da de saae det, løb til og fra Bjerget, og skjøde paa dem. Kort efter skjød een af dem Viking Nefie, saa at han døde; Pilen traf ham oppe i Struben paa den venstre Side; han var en meget stor Kriger.

Om Kong Sverres List.

175. Thord Dokka var sendt fra Bjerget, fordi Reidar meente han behøvede Undsætning fra Inge og Sigurd. Kong Sverre havde spurgt dette, og sagde: „Baglerne venter dem hid, hvis de ellers ville indlade sig paa dette Budskab. Nu skulle vi spille dem et Puds: I Nat, naar det er bælmørkt, skulle vore Mænd drage op over Frodeaas med mange Folk, og passe vel paa, at hverken Baglerne eller Indvaanerne i Byen blive det vaer; men de Birkebener, som blive tilbage, skal give Agt paa, naar Kongen lader blæse, og strax gribe til Vaaben; derpaa skulle I fylke paa begge Sider, og lade som I stride, men naturligviis skaane hverandre; men I, som drage ud fra Byen, skulle lade som I falde for de andre, der angribe, og gjøre den største Tummel, I kan, og lade, som de andre have Overhaand; og tilsidst skulle I alle begive eder paa Flugt; og da kan jeg ikke vide, om Baglerne vil forlade Bjerget; men hvis de gjøre det, saa skulle nogle af vore Folk ligge i Skjul saa nær ved Bjerget, som muligt, og saa vil de komme imellem Hammer og Ambolt." Denne Plan blev iværksat. Om Morgenen, da det var blevet lyst, saae Baglernes Vagtmænd fra det nordre Kastel, at mange og velrustede Folk droge ad Vejen ned ad Frodeaas; de gik strax hen, vakte Reidar, og sagde, at det maatte være deres Stalbrødre,

der kom; Reidar stod op, og Folkene væbnede sig, og da de vare væbnede, gik de hen nord paa Bjerget. Da saae de, at hver Flok havde sit Banner, baade den, som drog ned fra Aasen, og den, der kom fra Byen; de hørte ogsaa megen Lureklang, og derpaa saae de, at Birkebenerne flyede, men nogle af dem faldt. Da tilskyndede Baglerne Reidar, at de skulde gaae ned af Bjerget, komme deres Stalbrødre til Hjælp, og ikke lade Birkebenerne komme ind igjen over Graven. Reidar svarede: „Lad os først see, hvorledes deres Møde falder ud; dersom Birkebenerne lade sig drive hen til Graven, saa vil det gaae langsomt for dem, at klavre op over Pælene, og da kunne vore Mænd dræbe saa mange af dem de ville. Og videre sagde han: „Denne Flugt kommer mig underlig for, og mig synes som det kunde være en Leg; seer en Gang, hvor de udsøge sig Steder til at falde, enten hvor der er tørt at ligge, eller ned paa deres Skjolde; og kan I see noget Blod paa deres Vaaben eller Klæder? Nej!" svarede han sig selv, „jeg seer ingen Ting, og dette maa være en List af Sverre." Og da Kongen saae, at Baglerne toge sig vare for at gaae ned af Bjerget, saa vendte han og hele hans Hær tilbage til Lejren.

Kong Sverres Tale.

176. Nu led det ud paa Vinteren, det begyndte at fryse og Vandene lagde til; da blev det vanskeligere for Birkebenerne at forskaffe sig Levnetsmidler, og Bønderne bleve værre at komme til Rette med; deres Fødemidler bleve da bestandig slettere, der opstod megen Knur i Hæren, og de fleste Ledingsmænd vilde hjem. Kongen holdt Huusthing, og sagde: „Det hører jeg nu af mine Mænd, at denne Belejring synes dem uoverlagt, og det var nu godt at være hjemme, og lykkelig var den, som kunde drage hjem. Ukrigersk er slig Tale,

at knurre saaledes mod sin Konge, om I end ikke kunne fylde eders Vom, som Arbejdsfolk med deres Kasteskovl. Lidet ligne I dem, som man fra Oldtiden har Fortællinger om, der med saa megen Udholdenhed, forat ødelægge deres Fiender, fortsatte Belejringer, at deres Klæder raadnede af dem, og at de aade Balgene af deres Sværd og Overlæderet af deres Sko, og gave aldrig tabt, førend de havde sejret. Men skjøndt jeg anfører disse Exempler, saa have vi eet, som ligger os endnu nærmere, Baglerne her paa Bjerget, som vise større Bestandighed og Udholdenhed, end I, da de ikke overgive sig. Lader mig nu ikke længer høre denne Knur, thi her skulle vi blive liggende, hvad enten det tykkes eder ret eller vrangt, indtil vi faae Bugt med Baglerne." Da det kom længer hen paa Vinteren, formindskedes deres Forraad paa Bjerget, og Reidar indsaae, at de snart vilde lide Mangel paa Levnetsmidler, derfom der ingen Hjælp kom efter det Budskab, som var sendt til Inge og Sigurd; men der kom intet Svar fra den Kant, uden hvad Birkebenerne hver Dag sagde til dem, at deres Konge Inge vilde snart komme med en stor Hær at frelse dem; men Baglerne ansaae det for Spot, som det ogsaa var.

Om Sigurd Jarlssøns Beslutning.

177. Derpaa lod Reidar skrive et Brev til Inge og Sigurd; det hed deri, at de vilde kunne holde sig paa Bjerget til Nikolai-Messe, skjøndt med Vanskelighed; og man bad dem meget bønlig, at de skulde komme hen og hjælpe dem. Der var da indfaldet en stærk Frost, og Vaagen var lagt til med Is hen mod Bjerget. Om Natten derefter sendte Reidar en Mand med dette Brev paa den nordre Side ned af Bjerget; han havde to Skier, og skred saaledes frem nærved Landet over Graven; Birkebenerne bleve det ikke vaer,

førend han var borte. Han drog sin Vej, indtil han kom med Brevet til Inge i Hammerkjøbing. Inge holdt Stævnemøde med sine Krigsøverster, og lod Brevet oplæse. Sigurd Jarlssøn svarede saaledes: „Vi have nu faret omkring i Flokke en Tid lang; vi have bestandig mistet af vore Mænd ved Kong Sverre, men ogsaa tilføjet ham meget Tab; vi ville heller ikke nu styrte os lige i Fordærvelsen, om end Reidar vil kalde os did. Vi ville tage en anden Beslutning: lader os drage nordpaa til Fjordene, og forskaffe os Skibe; og Sverre skal da spørge saaledes til os, at han vil finde det nødvendigere at forsvare Landet imod os, der hvor vi færdes, end at blive liggende forat beleire nogle faa Folk paa Bjerget." Dette ansaae alle for et fortræffeligt Raad. Derpaa begave Baglerne sig paa Vejen nordpaa til Dalene, og kom ned i Romsdal, fik sig der Skuder, og sejlede sønderpaa langs med Landet. Da de kom udenfor Sognsø, vendte de der ind, og maatte roe med stærk Modvind. De kom om Natten ind i Vig, hvor de toge en Skude med alt hvad derpaa var fra Jon Staal, men han selv undkom op i Landet; han vilde have været til Bergen. Nu løb han med alle sine Mænd op i en Skov, og Bønderne gave dem Vaaben og Klæder.

Om Baglerne og Birkebenerne.

178. Morgenen efter droge Baglerne, henved halvtresindstyve Mand, op til Hof, forat bade sig. Jon Staal, som laae oppe paa Fjeldet med atten Mand, saae dem drage afsted, og da det tyktes ham den belejligste Tid, løb han ned til Gaarden. Da Baglerne saae ham komme, undvege de, men han forfulgte dem ned til Aldenhage, hvor han dræbte en Mand; derpaa vendte han tilbage til Fjeldene, og begav sig næste Dag paa Rejsen til Bergen ad den øvre Vej. I Bergen traf han Einar Kongs-Svoger og Dagfinn; de gjorde

sig strax rede med de Folk, de kunde faae, og skaffede sig Skibe; droge derpaa nordpaa til Sogn. Der spurgte de, at Baglerne havde lagt sig ind i Lusekjøbing, havde stævnet Thing med Indvaanerne i Sogn, og udbudt Leding. Der blev Inge tagen til Konge; den Bonde, som gav ham Kongenavn, hed Gunnthjof. Birkebenerne roede om Natten ind i Sogn, kom i Dagningen til Kjøbstaden, og lagde til ved Bryggen; de lode da Lurene lyde, og gik mandig op af Skibene. Men Baglerne grebe deres Vaaben, og gave sig paa Flugt, og nogle af dem faldt. Der var en Landstryger, ved Navn Bjørn Furelang; han traf i en Sæter paa Fjeldet ovenfor Lusekjøbing Arne Biskops-Frænde, der var meget saaret, og ikke kunde komme længer. Bjørn dræbte ham, forat faae de Klæder og Gods, han havde paa sig, og skjulte Liget, der blev fundet Foraaret efter. Baglerne løb op i Kjøbingsfjeldet, og ind til Svafhorne, men nogle til Folke; derpaa gik de paa Færger og Smaaskibe ind i Luster; men Birkebenerne bemægtigede sig deres Skibe, mange Vaaben og Klæder, og alt deres Gods. Baglerne samlede sig inde i Luster, og vendte derpaa over Fjeldet ned i Aardal. Da fik Jon Staal Efterretning om dem, og drog ind imod dem, men Baglerne vare da komne op forbi Søen; og Morgenen efter vendte de op paa Fjeldet til Valders, og derfra til Oplandene.

Baglingerne overgave Bjerget.

179. Kong Sverre belejrede Bjerget, og den Tid, som Reidar havde bestemt i sit Brev, at han vilde kunne holde ud paa Bjerget, var nu forløben. Deres Kaar under Opholdet paa Bjerget bleve nu saa trange, at de havde næsten intet andet at spise, end deres Lædertøve, som de huggede itu, og lavede til som Mad; og det var al den Julekost de havde,

og endda ikke halvt saa meget, som de behøvede. En Nat mod Enden af Julen løb Halvard Bratte med en anden Mand bort fra Bjerget, og kom hen til Kong Sverre, som gav dem Fred; men om Morgenen efter fik Birkebenerne dette at vide, og bleve fortrydelige over, at Baglerne havde faaet Fred. Baglerne fik at høre, at Kongen havde givet Halvard Fred; da ventede mange sig det samme, som de forhen ikke havde haft noget Haab om; mange løb fra Bjerget ned til Kongen, og erholdt alle Fred. Kongen fik da Sandheden at vide, at Baglerne paa Bjerget ikke havde Haab om at kunne opholde Livet, men vare ganske udmattede af Mangel paa Føde. Reidar havde ogsaa ladet Kongen sige, at han næste Dag vilde gaae ned fra Bjerget, og heller lide Døden ved Vaaben, end af Sult, men gjerne modtage Fred, om det kunde lade sig gjøre, for sig og alle sine Stalbrødre. Kong Sverre lod da alle sine Folk blæse til Huusthing; han holdt en Tale, og sagde: „Jeg vil nu høre eders Raad, hvad vi skulle gjøre med Reidar og hans Stalbrødre, hvis vi faae dem i vor Magt; hvis saa skeer, da ville alle vore Mænd blive glade over Ophævelsen af denne kjedsommelige Beleiring, de især, som forgangen Høst vare de mest utaalmodige, da de ikke maatte vende hjem; hvad skulle vi nu? skal vi give nogle eller ingen Fred?" Mange svarede: „Os tykkes, at her paa Bjerget ere de samlede, som have tilføiet os og vore Mænd alt Ondt; det synes derfor at være haardt, at vi her i Vinter skulle have sultet for deres Skyld, og udholdt Slud og Storm, og at vi nu skulde tage vor Faders eller Broders Bane og give dem Fred, og siden lade dem sidde ved Siden af os i Halvrummet paa vore Skibe.". Kongen sagde: „Betragter, mine gode Mænd! hvo iblandt eder vil tykkes sig større, end mig, og taaler ikke, at sammenlignes med mig?

Tænker eder om, om I nogensinde have maattet høre ilde, fordi I fulgte min Mening. Her i Tønsberg fældte Baglerne min Broder Hide, i Oslo min Frænde Philippus Jarl, og mange andre; i Vinter have I vel hørt, at de have kaldt Sverre en Tæve, eller givet mig mange andre slemme Navne. Nu vil jeg tilgive dem alt dette for Guds Skyld, og derimod af ham vente Forladelse for alt hvad jeg har gjort ham imod. Have I ikke Sjæle, ligesom jeg, og kommer dette vel ihu! Ingen vil heller kalde eder feige for den Sags Skyld. Alle samtykkede nu i, at Kongen skulde raade. Kongen lod da sende Bud til Reidar, at de skulde alle have Fred. Reidar og hans Mænd gik da ned fra Bjerget om Morgenen ved Dagverds Tid; Kong Sverre lod dem føre til sig, og de svore ham alle Troskab. Derpaa lod han dem fordele imellem de andre Tropper, og tog Reidar i sin egen; han bad ogsaa sine Mænd at anvende al Omhu for at give dem Føde, hvilket skete; ligeledes bad han dem selv i Begyndelsen med Forsigtighed at tage Mad og Drikke til sig; men dette gjorde de ikke alle i samme Grad. Saa nær vare de alle komne Døden, at alle faldt i en Sygdom, og mange døde, mange bleve deres hele Liv elendige Stakler. Reidar var længe syg, og Kongen anvendte mange Lægekunster paa ham. Kong Sverre laae i Beleiringen for Tønsberg i tyve Uger; men kort efter at Bjerget var overgivet beredte han sig til at drage bort.

Om Kong Sverres Sygdom.

180. Kong Sverre faldt i en Sygdom der i Tønsberg, som dog ikke var hæftig fra først af. Kongen drog til Bergen, hvor han ankom ved Fasten; han laae den meste Tid om Dagen bag i Skibet oppe i Lyftingen. Der

laae Reidar ogsaa, og der var lavet en Plads til ham ved Lystingen paa Højsædeskisten; Kongen lod ham yde samme Hjælp og Pleje, som sig selv, og talte ofte med ham, thi Reidar var en forstandig Mand. Kong Sverre drog op til Borgen i Bergen, hvor der blev indrettet for ham i Hallen. Det var tredie Dags Morgen i den anden Fasteuge, at Kong Sverre havde taget ind at svede paa, og ham tyktes da, at Pinen forlod ham; mange af hans Mænd besøgte ham da, men sædvanlig vare der kun faa hos ham. Og da de fleste vare gaaede bort, talte Kongen til Peter Svarte, og fortalte ham sin Drøm: „Der kom en Mand til mig," sagde han, „den samme, som ofte har ladet sig tilsyne for mig, og aldrig har varslet mig noget urigtigt; det forekom mig, at jeg vidste jeg var syg og meget afmægtig, og at jeg spurgte, hvad Ende denne Sygdom vilde tage; men mig tyktes, at han strax vendte sig bort fra mig, og svarede saaledes: Bered du dig blot paa Opstandelsen, Sverre! sagde han. Nu forekommer denne Drøm mig meget tvetydig; men det venter jeg dog efter denne Sved, at det vil tage en snar Forandring, hvilken det saa bliver." Peter sagde: „Alt dette, Herre, kan I langt bedre bedømme end nogen anden; men efter mine Tanker, saa menes der Opstandelsen paa den yderste Dag, og jeg vilde berede mig derpaa, Herre, at dette var Mandens Mening i Drømmen." Kongen svarede: „Det er ikke usandsynligt." Det gik ogsaa saaledes, at det blev slettere med Kongen højere op paa Dagen; men Morgenen efter lod Kongen sende Bud ned i Byen efter Præsterne, og man beredte sig da til at give ham den sidste Salvelse. Han lod da de Breve oplæse, som han sendte sin Søn Hakon angaaende Rigets Bestyrelse, og lod dem forsyne med Segl.

Han sagde da i alle de Tilstedeværendes Paahør: „Det skulle I alle være Vidne til, at jeg veed mig ingen anden Søn i Live, uden Hakon alene, om der end siden kommer nogen, som udgiver sig derfor, og derved vil afstedkomme Ufred her i Landet. Førend jeg nu modtager den sidste Salvelse, saa sætter mig op i Høisædet, og der vil jeg oppebie Bedring eller Død; og det vil da gaae og spørges anderledes, end Biskop Nikolai Arnesøn tænker, naar jeg døer her i mit Høisæde og ingen uden mine Venner staae omkring mig, han sagde, at jeg vilde blive hugget ned til Føde for Hunde og Ravne; men Gud være derfor lovet, at han har bevaret mig i mange Farer for mine Fienders Vaaben." Derpaa gav man Kongen den sidste Salvelse, og derefter aftoge hans Kræfter. Da han mærkede, at hans Død nærmede sig, sagde han: „Lader ved min Død mit Ansigt ubedækket, og lader baade mine Venner og Uvenner see, om der da viser sig paa mit Legeme den Forbandelse, som mine Fiender have forbandet mig med og lyst over mig; thi da kan jeg ikke skjule det, hvis min Tilstand ikke er bedre, end de have foregivet. Jeg har haft mere Arbeide, Ufred og Besværlighed i min Regiering, end Rolighed og gode Dage; og i mine Tanker have mange været mine Avindsmænd, som have viist et fuldkomment Fiendskab imod mig, hvilket Gud nu forlade dem alle; og Herren min Gud dømme nu imellem os og alle mine Foretagender!"

Kong Sverres Død og om hans Tænkemaade og Sæder.

181. Løverdagen i Tamperdagene døde Kong Sverre, og der blev, som man kunde vente, med megen Pragt draget Omsorg for hans Lig. Nu blev Kongens Ønske opfyldt, at hans Ansigt blev ubedækket, og alle de, som vare tilstede,

saae og gave alle eet Vidnesbyrd derom, at ingen tyktes at have seet fagrere Legeme af død Mand, end hans; han var ogsaa, medens han levede, særdeles skjær i Huden. Kong Sverre var lav af Væxt, før, stærk af Kræfter, og havde et bredt og veldannet Ansigt; hans Skjæg var som oftest klippet, Øjnene rødløbbede og laae fast og smukt; han var stilfærdig og agtpaagivende, særdeles veltalende, og havde gjerne store Planer for; hans Mæle var tydeligt, og hans Stemme saa klangfuld, at skjøndt han ikke tyktes at tale højt, kunde dog alle forstaae ham, om de end stode langt borte; han var en anseelig Høvding, naar han sad i Højsædet i al sin Prydelse, han var høj i Sædet, men hans Been korte; aldrig drak han stærke Drikke saaledes at hans Forstand led derunder. Han holdt kun Maaltid een Gang om Dagen; han var bjærv og tapper, og haardfør til at taale slet Vejr og Nattevaagen. Det viste sig her, som ogsaa Erfaringen ofte lærer, at man ikke altid kan bedømme Sønnens Sind efter Faderens, thi Faderen, Kong Sigurd, og hans Søn, Kong Sverre, vare ulige af Sind: Sigurd var letsindig og hæftig af Gemyt, men Sverre stadig og sagtmodig; Sigurd var lettroende og hørte gjerne efter Snak, Sverre forsigtig og vanskelig i Valget af sine Venner; Sigurd var ustadig i sine Raad og lunefuld, Sverre bestemt og altid eens tilmode; Sigurd var hidsig og aabenmundet, Sverre ordholden og tavs; Sigurd var vankundig og faldt paa allehaande Ting, Sverre var betænksom og overvejede alt. Dog lignede de hinanden i mange Ting: begge vare højsindede og ædelmodige, begge holdt deres Hird vel, og vare milde mod deres Venner, men haarde mod deres Uvenner, begge meget afholdte af deres Hird og Folge; thi begge vare gode

Hjælpere i Nøden, og alle de holdt mest af dem, som nøjest kjendte deres Tænkemaade og Færd. Kong Sverres Død beklagedes meget af hans Mænd og fortrolige Venner; og selv de, som havde været hans Uvenner, tilstode, at der ikke paa de Tider havde været en saadan Mand i Norge, som Sverre.

Om Kong Sverres Jordefærd.

182. Kong Sverres Lig blev baaret ned til Kristkirken; denne Ligfærd holdtes med megen Pragt. Udfra Koret og indenfor den søndre Dør i Kristkirke blev Muren aabnet, og hans Lig der indsat; hvorpaa Muren atter blev tillukket, og der ophængtes en Kobbertavle, hvorpaa der med forgyldte Bogstaver vare skrevne nogle Vers af det Indhold: at der laae Kongernes Prydelse, Troens Støtte, Værn og Mønster, Mandigheds Ziir, fast Tapperhed, sin Fosterjords og sit Fædreneriges Skjold og Beskjermelse, alle Besværligheders Overvinder, Fjenders Ødelæggelse, Norges Ære, sit Folks Hæder, Retfærdigheds Forfremmer, Lovenes Forbedrer, alle sine Mænds Kjærlighed. Uden paa Muren blev ogsaa ophængt et Peld, og ved dette hans Banner, hans Skjold, Sværd og Staalhue. Kong Sverre døde octava Idus Martii anno ab incarnatione domini millesimo c°xc°(?). Da havde han været Konge i 25 Aar. Da vare 18 Aar ledne efter Kong Magnus Erlingsøns Fald. Det samme Aar døde Knud Danekonge, og hans Broder Valdemar kom til Regjeringen. Da døde ogsaa Birger Jarl Brose, og de Svenske toge da Kong Sørkvers Søn Jon til Konge; han var kun eet Aar gammel, saa de Svenske havde da en buxeløs Konge.

Rettelser: S. 13 Lin. 10 nedenfra udslettes dog. S. 40 Lin. 9 l. brat. S. 76 Lin. 7 l. Haflesøn. S. 86 Lin. 17 l. han. S. 137 Lin. 1 efter Guttormsen sættes Komma. S. 267 Lin. 9 l. et.

